

STRATEGICKÝ PLÁN ROZVOJE MĚSTA ŠLAPANICE DO ROKU 2020

ANALYTICKÁ ČÁST

Verze 3.0 – červenec 2013

**Na vypracování této části Strategického plánu rozvoje města Šlapanice
do roku 2020 se podílely:**

RNDr. Šárka Palcrová

Ing. Marie Davidová

Ing. Zdeňka Škarková

Ing. Tomáš Dvořák

Jana Vejsadová

OBSAH:

1. ÚVOD	5
2. ZÁKLADNÍ INFORMACE O MĚSTĚ ŠLAPANICE	6
2.1. POLOHA	6
2.2. MĚSTSKÝ ÚŘAD ŠLAPANICE	8
2.3. HISTORIE MĚSTA.....	8
2.4. VÝZNAM MĚSTA ŠLAPANICE V SÍDELNÍM SYSTÉMU ČESKÉ REPUBLIKY	9
3. OBYVATELSTVO A BYDLENÍ	11
3.1. DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ NA ÚZEMÍ MĚSTA ŠLAPANICE	11
3.1.1. Vývoj počtu obyvatel v dlouhodobém časovém horizontu (1869–2011)	11
3.1.2. Vývoj počtu obyvatel v letech 2002–2012.....	14
3.1.3. Pohyb obyvatel.....	15
3.1.4. Sňatečnost, rozvodovost a potratovost	19
3.1.5. Struktura obyvatel	24
3.2. VÝVOJ DOMOVNÍHO FONDU	29
3.2.1. Vývoj počtu domů (1869–2011)	29
3.2.2. Domovní fond	31
4. TRH PRÁCE	34
4.1. EKONOMICKÁ AKTIVITA A ZAMĚSTNANOST	34
4.2. NEZAMĚSTNANOST	37
4.2.1. Vývoj míry nezaměstnanosti.....	37
4.2.2. Struktura nezaměstnanosti.....	39
5. HOSPODÁŘSTVÍ.....	44
5.1. LAND USE – BILANCE PŮDY	44
5.2. STRUKTURA EKONOMICKÝCH SUBJEKTŮ	44
5.2.1. Zemědělství	45
5.2.2. Průmysl a služby	46
5.2.3. Zóny vyšší koncentrace podnikání ve městě.....	48
6. SOCIÁLNÍ A KULTURNÍ INFRASTRUKTURA.....	50
6.1. VZDĚLANOSTNÍ INFRASTRUKTURA	50
6.2. ZDRAVOTNÍ A SOCIÁLNÍ PÉČE	53
6.2.1. Zdravotnictví	53
6.2.2. Sociální péče	53
6.3. KULTURA, SPORT, VOLNÝ ČAS	55
6.3.1. Kulturní vyžití	55
6.3.2. Sportovní vyžití a volný čas	56
6.4. OSTATNÍ OBČANSKÁ VYBAVENOST.....	59
6.5. VÝSLEDKY KOMUNÁLNÍCH VOLEB 1994–2010.....	60
7. CESTOVNÍ RUCH A KULTURA	62
8. DOPRAVNÍ A TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA	66
8.1. DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA	66
8.1.1. Silniční síť	66
8.1.2. Ostatní druhy dopravy ve městě.....	68

8.2. TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA	71
8.2.1 Vodovodní síť	71
8.2.2 Kanalizační síť, čištění odpadních vod	72
8.2.3 Odpadové hospodářství	72
8.2.4 Rozvodné sítě	73
9. PŘÍRODNÍ PODMÍNKY A OCHRANA PŘÍRODY.....	74
9.1. PŘÍRODNÍ PODMÍNKY	74
9.2. OCHRANA PŘÍRODY	77
10. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	79
10.1. REPREZENTATIVNOST DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	79
10.2. VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	81
10.2.1. Obyvatelstvo.....	81
10.2.2. Podnikatelské subjekty	89
10.2.3. Nestátní neziskové organizace a příspěvkové organizace.....	91
10.3. SHRNUÍ.....	95
11. SWOT ANALÝZA	97
11.1. OBYVATELSTVO A BYDLENÍ	98
11.2. TRH PRÁCE A EKONOMIKA (VČETNĚ CESTOVNÍHO RUCHU)	99
11.3. OBČANSKÁ VYBAVENOST A SLUŽBY, ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	100
11.4. DOPRAVNÍ A TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA.....	102
LITERATURA, PRAMENY A ZDROJE DAT	103
SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK	106
PŘÍLOHY	108

1. ÚVOD

Analytická část Strategie rozvoje města Šlapanice do roku 2020 se skládá ze tří částí, a to z profilu města, shrnutí výsledků dotazníkového šetření mezi obyvateli, podnikateli a zájmovými organizacemi a se souhrnné SWOT analýzy. Cílem analytické části je charakterizovat území z hlediska faktorů, které by mohly pozitivně či negativně ovlivnit rozvoj města, zhodnotit rozvojové potřeby a potenciál území. Analytickou část je nutné zpracovat také jako podklad pro formulaci strategických cílů, priorit a opatření v rámci návrhové části dokumentu.

Profil města Šlapanice popisuje aktuální demografickou, ekonomickou, sociální, kulturní, turistickou, dopravní a environmentální situaci ovlivňující život ve městě. Vybrané jevy charakterizující město Šlapanice budou analyzovány pomocí komparace s vyššími územními celky, tedy okresem Brno-venkov, Jihomoravským krajem a ČR, a také prostřednictvím změn v čase. Dotazníkové šetření zachycuje názory obyvatel a hlavních aktérů regionálního rozvoje. SWOT analýza získané poznatky shrnuje do přehledného závěru analytické části.

Tento dokument lze zároveň považovat za ucelený zdroj informací o Šlapanicích pro všechny potenciální zájemce a především jako prezentační materiál města sloužící nejen vedení města a pracovníkům městského úřadu, ale také veřejnosti. Je třeba upozornit, že informace zveřejněné v textu či v tabulkách jsou vždy aktuální k datu uvedenému v názvu tabulky nebo ve zdroji dat (demografické údaje, vývoj na trhu práce, přehled největších zaměstnavatelů, počet žáků ve školách apod.), případně, pokud není uvedeno, v době zpracování tohoto dokumentu, tedy v období únor až duben 2013 (vybavenost města veřejnými službami, existence spolků a dalších organizací apod.). Na druhé straně nemá analytická část dokumentu ambice sloužit jako komplexní katalog služeb a zařízení existujících ve městě, např. jako katalog zařízení sociální péče, katalog společenských a kulturních akcí konaných v daném roce na území města, katalog ubytovacích či restauračních zařízení apod. Přestože snahou autorů bylo získat z veřejných zdrojů co nejvíce informací o vybavenosti území města, může se pochopitelně stát, že některé subjekty, spolky, zařízení, akce apod. nebudou v tabulkách uvedeny nebo v textu zmíněny. Vzhledem k tomu, že se jedná o vstupní analýzu pro středně dlouhé období (do roku 2020), lze doporučit analýzu podle potřeby aktualizovat nebo doplňovat i v průběhu daného období či jednorázově např. v polovině dané etapy.

Zpracovatel

Regionální rozvojová agentura z.s.p.o. (RRAV) je společností pro podporu a koordinaci komplexního hospodářského a sociálního rozvoje na území kraje Vysočina. Byla založena v roce 1998 podle modelu regionálních rozvojových organizací, které působí v zemích Evropské unie.

Zakladatelé:

- Sdružení obcí Vysočiny (SOV)
- Sdružení hospodářských komor Kraje Vysočina
- Kraj Vysočina

2. ZÁKLADNÍ INFORMACE O MĚSTĚ ŠLAPANICE

2.1. Poloha

Město Šlapanice leží v centru Jihomoravského kraje v těsném sousedství největšího moravského města – statutárního města Brna, od něhož ho dělí pouhých 10 km východním směrem a s nímž je spojeno brněnskou městskou hromadnou dopravou a také Integrovaným dopravním systémem Jihomoravského kraje. Vzhledem ke své poloze lze říci, že je jeho vývoj velmi úzce spojen se změnami probíhajícími v Brně, především v jeho jižní části, kde je v současnosti lokalizována významná průmyslová zóna Černovická terasa a od roku 1954 také letiště Tuřany, které jako civilní slouží od roku 1958.

Obr. 2.1: Poloha města Šlapanice v rámci České republiky a Jihomoravského kraje

Pramen: RRAV, z.s.p.o., Jihlava, 2012

Město Šlapanice je podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, základním územním samosprávným společenstvím občanů. Tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území města. Je veřejnoprávní korporací, má tedy vlastní majetek, se kterým hospodáří. Pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Město Šlapanice je zřizovatelem a zakladatelem následujících organizací.

Organizace zřizované a založené městem Šlapanice

- Základní škola, Šlapanice, okres Brno-venkov, příspěvková organizace
- Mateřská škola Zahradka, Šlapanice, okres Brno-venkov, příspěvková organizace
- Mateřská škola Hvězdička, Šlapanice, okres Brno-venkov, příspěvková organizace
- SATESO, s.r.o.

Podle zákona může město zřizovat výbory zastupitelstva města, komise rady města a další zvláštní orgány. Ty jsou ve Šlapanicích následující:

Výbory zastupitelstva města

- Finanční výbor
- Kontrolní výbor
- Osadní výbor Bedřichovice

Komise rady města

- Komise stavební a územního plánování
- Komise pro dopravu, bezpečnost a pořádek
- Komise pro kulturu, tradice a cestovní ruch
- Komise pro výchovu, vzdělání, sport a využívání volného času dětí a mládeže
- Komise pro tisk a informace
- Komise ŽP a zemědělství
- Komise sociální a zdravotní
- Komise pro občanské záležitosti

Zvláštní orgány města

- Bezpečnostní rada
- Krizový štáb
- Povodňová komise
- Školská rada
- Komise pro sociálně-právní ochranu dětí
- Komise pro projednávání přestupků – přenesená působnost

V následující tabulce 2.1 jsou uvedeny základní informace o městě Šlapanice.

Tab. 2.1: Základní informace o městě Šlapanice (k 01.01.2013)

Název:	Město Šlapanice
Počet obyvatel:	7 076
Rozloha:	1 465 ha
Hustota osídlení:	483 ob./km ²
Počet částí obce:	2
Počet katastrálních území:	2
Oficiální název úřadu:	Město Šlapanice
Sídlo:	Masarykovo náměstí 100/7, 664 51 Šlapanice
Pracoviště Brno:	Městský úřad Šlapanice, Opuštěná 9/2, 656 70 Brno
IČ:	00282651
Tel., fax:	533 304 315, 544 228 096
E-mail:	sekretariat@slapanice.cz
Datová schránka:	2xfbbgj
Oficiální www:	www.slapanice.cz

Pramen: Malý lexikon obcí ČR 2012, ČSÚ 2012, www.slapanice.cz

2.2. Městský úřad Šlapanice

V čele Městského úřadu Šlapanice (dále jen „MěÚ“) stojí starosta, kterého volí zastupitelstvo města. Vedoucím MěÚ je tajemník, který je odpovědný starostovi města. MěÚ je úřadem s rozšířenou působností, který se dále člení na odbory a oddělení. MěÚ vykonává správní činnosti v rámci přenesené působnosti ve správním obvodu obce s rozšířenou působností a zároveň zajišťuje samosprávné činnosti pro občany města a jeho část Bedřichovice. Městský úřad má svoje pracoviště také v Brně.

Samostatné odbory:

- Kancelář starosty
- Kancelář tajemníka
- Obecní živnostenský úřad
- Odbor dopravy
- Odbor finanční
- Odbor investic a správy majetku
- Odbor sociální
- Odbor vnitřních věcí
- Odbor výstavby
- Odbor životního prostředí

Město Šlapanice je sídlem správního obvodu obce s rozšířenou působností (ORP) a v jeho obvodu se nachází 40 obcí, které obklopují město Brno v pásu od severu východním směrem až k jihozápadu.

2.3. Historie města

Podle archeologických nálezů se udává osídlení pod dnešním městem a okolím již od starší doby kamenné. Slovanské osídlení zde existovalo v období Velké Moravy v 9.–10. století (nálezy v horní části dnešního Masarykova náměstí blízko kostela) a podle křesťanského pohřebiště z 11. století. Na přelom 12. a 13. století je datován také vznik šlapanické scholasterie, která v současnosti slouží jako muzeum, je lokalizována na dnešním Masarykově náměstí a je nemovitou kulturní památkou ČR. Podle prvních písemných zmínek v latinsky psané listině olomoucké kapituly existovala zde již v roce 1235 osada s kostelem a farou. Ve 13. století a za ranného středověku byly Šlapanice dosti bohatou osadou, k čemuž pravděpodobně přispívaly staré kupecké cesty vedoucí blízkým okolím, později pak udělení městských privilegií. Vzhledem ke své poloze však byly v následujícím vývoji mnohdy objektem vojenského drancování, a to jak od Tatarů, Uhrů a Švédů, tak od českých pánů a město také několikrát vyhořelo. Na počátku 17. stol. ztratily Šlapanice na významu i na svém bohatství, protože obchodní cesty se odklonily směrem na Brno.

Svůj význam mělo město v období napoleonských válek, neboť zde jednak pobýval vrchní velitel rusko-rakouských vojsk Kutuzov, ale sídlil zde i sbor Napoleonovy armády, který v místním zámku a v bývalé scholasterii nechal zřídit lazaret. V roce 1866 se zde zastavila pruská vojska cestou od Hradce Králové, kde proběhla významná bitva v rámci prusko-rakouské války. Město mělo vždy spíše zemědělský charakter, ale v 19. století se zde začíná rozvíjet i průmysl, pouze spíše střední velikosti. Město se stává spádovou oblastí, vznikají zde školy i úřady. Ve zdejším zámečku byly v roce 1814 položeny základy První brněnské

strojírný a 60 let (od sedmdesátých let 19. století do třicátých let 20. století) v sídelním útvaru existoval také cukrovar. V roce 1869 byl ve městě zřízen poštovní úřad a v roce 1887 byla uvedena do provozu Vlárská dráha, na jejíž trase leží i Šlapanice. Město zůstávalo i nadále spíše střediskem zemědělské oblasti a dělnická práce v průmyslové výrobě byla místním obyvatelům poskytována hlavně v Brně. Na areál zdejšího cukrovaru navázala ve třicátých letech 20. století papírna, později Brněnské papírny, n. p. (dnes společnost ICEC ŠLAPANICE, a.s.). Od roku 1911 zde funguje veřejné osvětlení. V letech 1937–1943 zde byla také v běhu místní elektrárna. Šlapanice získaly statut města v roce 1965 s postavením střediskové obce.

Z hlediska technické vybavenosti města lze uvést, že jeho zastavěná část byla odkanalizována již v padesátých letech minulého století. Dopravní spojení s Brnem bylo výrazně zintenzivněno od května 1954, kdy začal do města jezdit trolejbus z Brna, kam tehdy dojíždělo přes 2 tis. obyvatel Šlapanic. Plynofikace probíhala ve městě v letech 1964–1996 a vodovod byl dokončen ve 2. polovině 70. let. V roce 1975 došlo k regulaci a napřímení koryta místního toku (Říčka), který se v minulých letech často rozvodňoval. V roce 1976 byl rozšířen hřbitov a postavena nová obřadní síň. V roce 1979 byl otevřen první školní rok v nové základní škole situované nedaleko náměstí a vzdělávací instituce byly posíleny otevřením gymnázia v roce 1993 v bývalém zámku. O současné vybavenosti města zařízeními v oblasti školství, sociálních služeb, zdravotnictví i technickou infrastrukturou se budou zabývat samostatné kapitoly.

Území města Šlapanice v minulosti zahrnovalo i území jiných obcí v okrese Brno-venkov. Kromě Bedřichovic, které se ke Šlapanicím připojily 01.08.1976 (měly tehdy 348 obyvatel) a zůstaly pod nimi dosud, se staly ke stejnému datu součástí Šlapanic také Ponětovice se svými 363 obyvateli. K 01.01.1986 byly pod Šlapanice zahrnuty také Jiřkovice (787 obyvatel), Kobylnice (884 obyvatel) a Prace (734 obyvatel). Všechny části obce s výjimkou Bedřichovic se osamostatnily v roce 1990, Kobylnice již 27.02.1990 a ostatní 23.11.1990.

2.4. Význam města Šlapanice v sídelním systému České republiky

Město Šlapanice leží v nejužším zázemí druhého největšího města ČR – Brna. Město Brno vytváří podle vyhlášky č. 561/2006 Sb. území tzv. aglomerace Brno, která zahrnuje kromě Brna ještě 13 obcí z okolí s celkovým počtem zhruba 450 tis. obyvatel, ale je také centrem tzv. regionální sídelní aglomerace (podle nařízení vlády č. 105/1994 Sb.), která je s 800 tis. obyvateli třetí největší po pražské a ostravské regionální sídelní aglomeraci (zahrnuje okres Brno-venkov a další obce ležící na území Jihomoravského kraje). Většina intenzivních ekonomických a společenských vazeb a interakcí mezi Brnem a okolím se odehrává na regionální úrovni v prostoru městské aglomerace zahrnující území jádrového města a jeho zázemí. V tomto území dochází k intenzivním dojížděčkovým tokům do zaměstnání, škol a za službami a rovněž k postupné expanzi jádrového území města do příměstského prostoru. Nejsilnější aglomerační vazby se odehrávají na území okresu Brno-venkov. Současný model prostorového rozvoje brněnské aglomerace se vyznačuje suburbanizací, tedy bodovým rozvojem zejména sídelní, ale i komerční infrastruktury. S tím však souvisí také nekoordinovaný územní rozvoj v okolních obcích a jejich snaha o získání pracovních příležitostí, investic do infrastruktury, resp. zvýšení daňové výtěžnosti. (Strategie pro Brno, 2012)

Podle sociogeografické regionalizace (HAMPL, M., 2005), která je založena na převažujících směrech dojížděky za prací, jsou Šlapanice zahrnuty do mikroregionu Brno, neboť nejsilnější dojížděka do zaměstnání v roce 2001 směřovala právě do Brna. Zatímco v řídkěji zalidněných regionech v rámci České republiky fungují města velikosti Šlapanic sama jako střediska mikroregionů a dokážou si vytvořit z okolních obcí spádovou oblast dojížděky do zaměstnání a poskytovat obyvatelům daného mikroregionu i některé veřejné služby, v případě Šlapanic lze obdobné postavení očekávat jen těžko. Vzhledem ke své poloze Šlapanice nejsou schopny vytvořit ani mikroregion I. stupně, neboť prakticky všechny okolní obce vykazují jako hlavní směr vyjížděky do zaměstnání město Brno, nikoliv Šlapanice. Město je sice střediskem ORP pro 40 obcí v okrese Brno-venkov, nicméně řada z nich vzhledem k vymezení území správního obvodu využívá služeb pracoviště lokalizovaného právě v Brně a do Šlapanic nedojíždí ani za úřady, natož za službami. Přestože výše uvedená tvrzení vychází ze sčítání lidu z roku 2001, nelze očekávat, že by, přes zvýšení počtu obyvatel a počtu pracovních míst v zóně výroby a služeb lokalizované na území Šlapanic i v jiných průmyslových objektech ve městě, za posledních deset let město svoji pozici vůči Brnu natolik posílilo, aby vytvořilo svůj vlastní mikroregion.

Ve srovnání s ostatními městy v okrese Brno-venkov vykázaly Šlapanice spíše menší význam z hlediska tzv. komplexní velikosti (syntetický ukazatel významu střediska podle jeho relativizované populační a pracovní velikosti). V okrese Brno-venkov je celkem 10 měst, z nichž Šlapanice jsou podle komplexní velikosti šesté, přičemž z hlediska populační velikosti jsou páté a z hlediska pracovní velikosti jsou šesté až sedmé (obdobně jako Veverská Bítýška). Samostatný mikroregion byl v roce 2001 ze všech měst v okrese Brno-venkov schopen vytvořit pouze Tišnov.

3. OBYVATELSTVO A BYDLENÍ

V následující kapitole je zachycen demografický vývoj města Šlapanice od počátku moderního statistického sledování a podrobně od roku 2002, přičemž výrazné změny ve vývoji jsou komparovány s hlavními trendy na úrovni okresu Brno-venkov, Jihomoravského kraje i České republiky. Další kapitola pak pojednává o vývoji zdejšího bytového a domovního fondu.

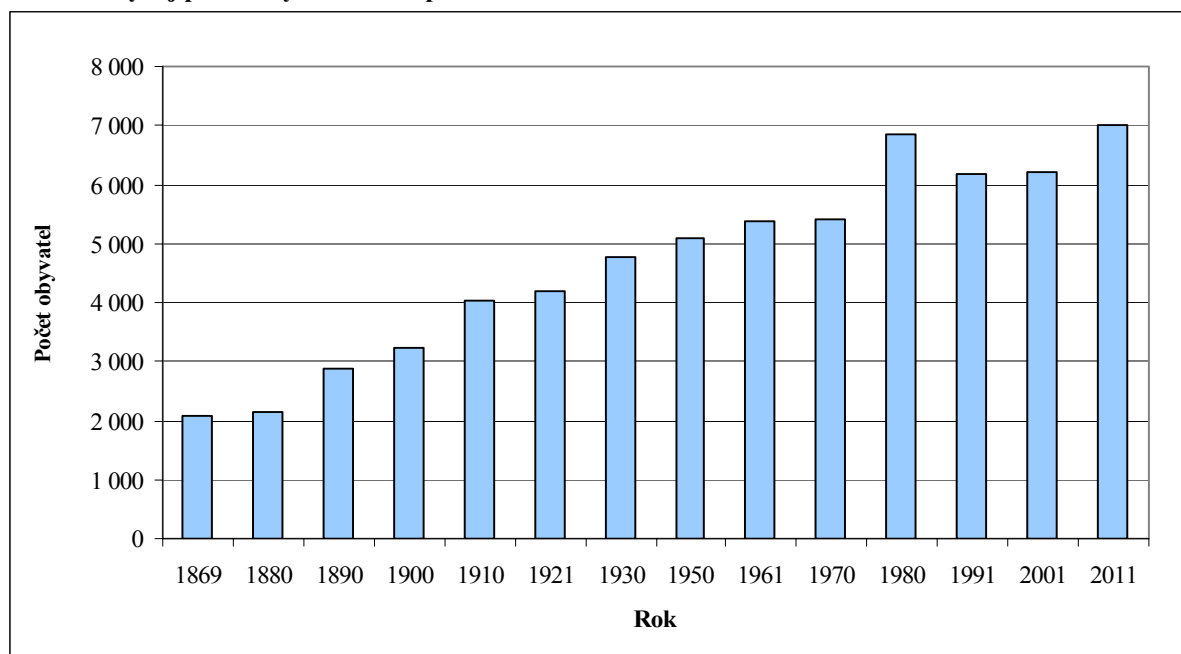
3.1. Demografický vývoj na území města Šlapanice

Šlapanice se svými 7 tis. obyvateli¹ jsou v současnosti čtvrtým největším městem v okrese Brno-venkov po Kuřimi, Ivančicích a Tišnovu. V následujících kapitolách je analyzován demografický vývoj ve Šlapanicích v současných hranicích, tzn. včetně části obce Bedřichovice².

3.1.1. Vývoj počtu obyvatel v dlouhodobém časovém horizontu (1869–2011)

Počet obyvatel Šlapanic v dnešním územním vymezení dosáhl při prvním moderním sčítání lidu v roce 1869 hodnoty 2,1 tis. V následujících desetiletích populace Šlapanice postupně rostla až do roku 1980, kdy byla téměř dosažena hranice 7 tis. obyvatel (6 841). Tento vývoj není pro česká a moravská města příliš typický, neboť většinou mezi sčítáními v letech 1930 a 1950 dochází k výraznému úbytku způsobenému válečnými a poválečnými událostmi (válečné ztráty, poválečný odsun občanů německé národnosti, emigrace v důsledku politických změn).

Obr. 3.1: Vývoj počtu obyvatel ve Šlapanicích v letech 1869–2011

Pramen: Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005, ČSÚ, 2007, Sčítání lidu, domů a bytů 2011 – předběžné výsledky, ČSÚ, 2012

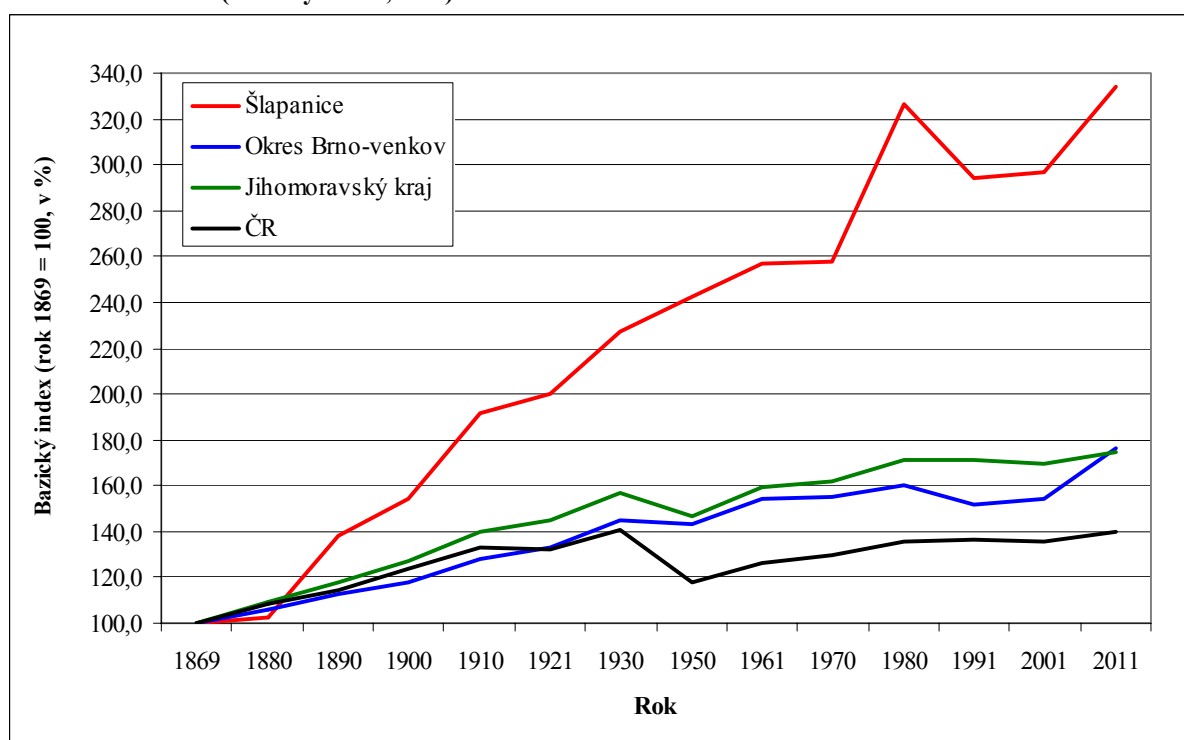
¹ Sčítání lidu, domů a bytů, ČSÚ, Praha, 2011

² Vývoj počtu obyvatel tedy není ovlivněn tím, že v letech 1976, resp. 1986 – 1990 byly součástí Šlapanic další stávající samostatné obce (Ponětovice, Jiříkovice, Kobylnice a Prace).

Nárůst počtu obyvatel v sedmdesátých letech souvisel s intenzivní výstavbou bytových domů ve Šlapanicích. První, tzv. staré sídliště na Brněnské ulici bylo stavěno ve třech etapách v letech 1962 až 1972 a nové sídliště pak ve druhé polovině sedmdesátých let. Celkem zde v sedmdesátých letech dle údajů ČSÚ vyrostlo 39 bytových domů. V 80. letech však počet obyvatel podstatně klesl (o téměř 10 %), takže v roce 1991 bylo sečteno 6 172 obyvatel. Šlapanice tehdy podobně jako další města v okrese Brno-venkov ztrácely obyvatele především migrací (dle údajů ČSÚ ročně ubývalo několik desítek osob stěhováním). V devadesátých letech počet obyvatel spíše stagnoval, ale během prvního desetiletí nového století se velmi významně navýšil, takže poprvé přesáhl hodnotu 7 tis. obyvatel. Sčítání lidu z roku 2011 nabízí dva odlišné údaje o počtu obyvatel. Údaj z předběžných výsledků sčítání (7 005 obyvatel Šlapanic) je srovnatelný s předchozími sčítáními, neboť uvádí počet obyvatel trvale bydlících, kdežto definitivní výsledky pracují s informacemi o počtu obyvatel obvykle bydlících, kterých bylo ve Šlapanicích sečteno více než trvale bydlících, a to 7 109.

Jak zachycuje následující obrázek, populační vývoj ve Šlapanicích byl ve srovnání s vývojem vyšších územních celků velmi dynamický. Zdvojnásobení počtu obyvatel ve srovnání s výchozím rokem 1869 nastalo ve Šlapanicích již při sčítání v roce 1921, kdežto v celé ČR až při posledním sčítání lidu v roce 2011, přičemž ani okres Brno-venkov, ani Jihomoravský kraj počet svých obyvatel od počátku moderního sčítání nezdvajnosobily. Jak již bylo zmíněno, neprojevil se v populačním vývoji Šlapanic výkyv způsobený válečnými a poválečnými událostmi na území dnešní ČR. Zatímco na území celého kraje byl pokles počtu obyvatel zřetelný, v dnešním okrese Brno-venkov došlo pouze k mírnému úbytku počtu obyvatel.

Obr. 3.2: Vývoj počtu obyvatel ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR v letech 1869–2011 (bazický index, v %) ³

Pramen: Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005, ČSÚ, 2007; Sčítání lidu, domů a bytů 2011 – předběžné výsledky, ČSÚ, 2012, vlastní výpočty

³ Do údajů za okres Brno-venkov nebyly z důvodu srovnatelnosti zahrnuty obce, které se k okresu Brno-venkov připojily až od 1.1.2007 (celkem 25 obcí – 14 z okresu Blansko, 7 z okresu Břeclav a 4 z okresu Znojmo, celkový počet obyvatel 15 449).

Nejvýraznější nárůst počtu obyvatel Šlapanic lze zaznamenat v sedmdesátých letech, kdy počet obyvatel rostl i na ostatních úrovních, avšak obdobné intenzity v žádném případě nedosahoval. V roce 1980 byl již počet obyvatel Šlapanic vyšší více než třikrát ve srovnání s původním stavem. V následujících desetiletích kopíruje vývoj ve Šlapanicích vývoj v celém okrese Brno-venkov, tedy nejprve pokles počtu obyvatel, následně stagnace v devadesátých letech způsobená především klesající porodností a posléze opět prudký nárůst v posledních deseti letech. Je na místě uvést, že zatímco za posledních 10 let počet obyvatel ve městě Brně vzrostl o 8,1 tis., tj. o 2,2 %, počet obyvatel okresu Brno-venkov o 23,1 tis., tedy o 13,9 % a v případě Šlapanic šlo o 12,7 %. K takovému nárůstu počtu obyvatel nedošlo v žádném z předchozích desetiletí a vypovídá to o stále probíhající intenzivní suburbanizaci v zázemí největšího moravského města. K výraznému zvýšení počtu obyvatel docházelo také v dalších městech okresu Brno-venkov, a to převážně v těch lokalizovaných od severu k jihu východním směrem od Brna (viz následující tabulka).

Tab. 3.1: Vývoj počtu obyvatel ve vybraných městech v okrese Brno-venkov v období 2001–2011

Město	Počet obyvatel k 26.03.2011	Počet obyvatel k 01.03.2001	Nárůst/pokles počtu obyvatel (v %)
Bílovice nad Svitavou	3 562	2 302	54,7
Modřice	4 673	3 504	33,4
Kuřim	10 804	8 930	21,0
Újezd u Brna	3 231	2 765	16,9
Rajhrad	3 140	2 713	15,7
Židlochovice	3 554	3 087	15,1
Hrušovany u Brna	3 284	2 892	13,6
Šlapanice	7 005	6 214	12,7
Veverská Bítýška	3 076	2 790	10,3
Rosice	5 610	5 296	5,9
Pohořelice	4 609	4 362	5,7
Tišnov	8 663	8 304	4,3
Oslavany	4 655	4 544	2,4
Ivančice	9 571	9 350	2,4
Zbýšov	3 870	3 940	-1,8

Pramen: Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005, ČSÚ, 2007; Sčítání lidu, domů a bytů 2011 – předběžné výsledky, ČSÚ, 2012, vlastní výpočty

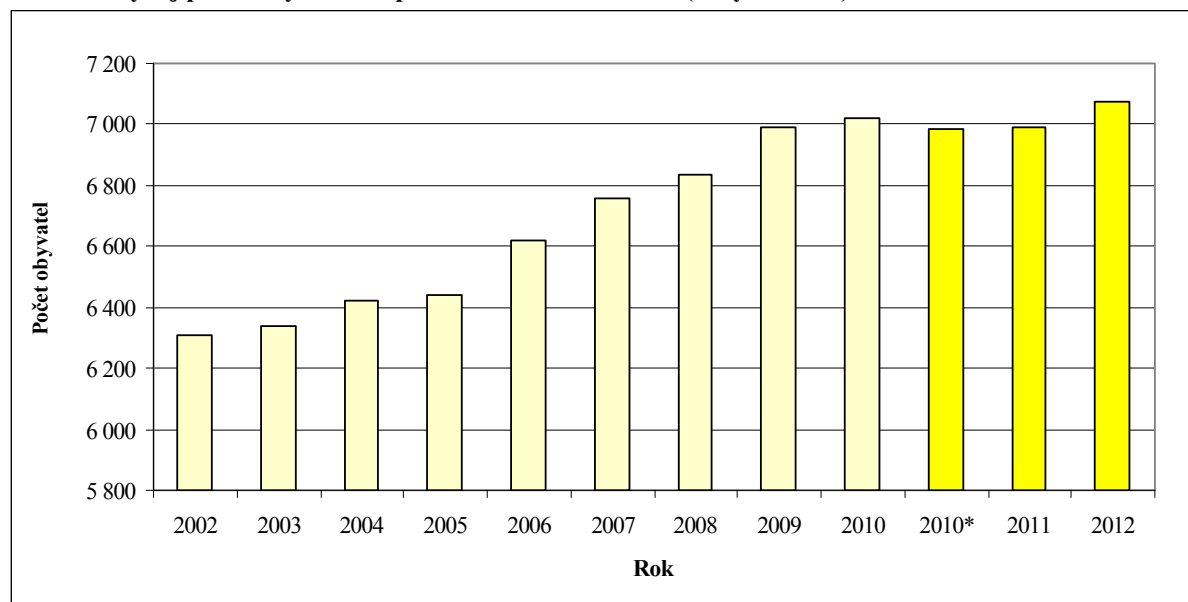
Data ze sčítání poskytují údaje také o vývoji v jednotlivých částech obcí a měst, v našem případě tedy zvláště za Šlapanice a za Bedřichovice, avšak za rok 2011 tato data nejsou dosud zveřejněna. Je možné pouze konstatovat, že zatímco na počátku sledovaného období v roce 1869 žilo v Bedřichovicích 277 občanů, kteří tvořili 13,2 % všech obyvatel dnešního města, v roce 2001 to bylo sice 308 osob, tedy o něco více, ale ty představovaly již pouze 5 % obyvatel celého města. Maximální počet obyvatel žil v Bedřichovicích při sčítání paradoxně v roce 1950, a to 374, stejně jako při následujícím sčítání v roce 1961 a 1970 (celkem 373 sečtených obyvatel). Zatímco v samotných Šlapanicích počet obyvatel v 70. letech vzrostl o téměř 1,5 tis., v Bedřichovicích klesl na 327 a během 80. let zde úbytek obyvatelstva pokračoval až na 278 sečtených při sčítání v roce 1991. V devadesátých letech ve Šlapanicích jako v sídle počet obyvatel stagnoval, avšak v Bedřichovicích přibýlo 10 % obyvatel a lze předpokládat, že i v posledním desetiletí v této malé části města počet obyvatel rostl.⁴

⁴ Pro zajímavost lze uvést, že Šlapanice jako středisková obec zahrnující v letech 1976, resp. 1986–1990 kromě Bedřichovic také další 4 obce (viz výše) měla nejvíce obyvatel v roce 1986, a to více než 9,3 tis.

3.1.2. Vývoj počtu obyvatel v letech 2002–2012

Vývoj počtu obyvatel ve městech a obcích lze sledovat nejen za pomoci dat ze sčítání lidu, které probíhá pouze jednou za 10 let, ale také na základě údajů vyplývajících z tzv. pohybu obyvatel, a to přirozeného (porodnost a úmrtnost) a mechanického (migrace).

Obr. 3.3: Vývoj počtu obyvatel Šlapanic v letech 2002–2012 (vždy k 31.12.)

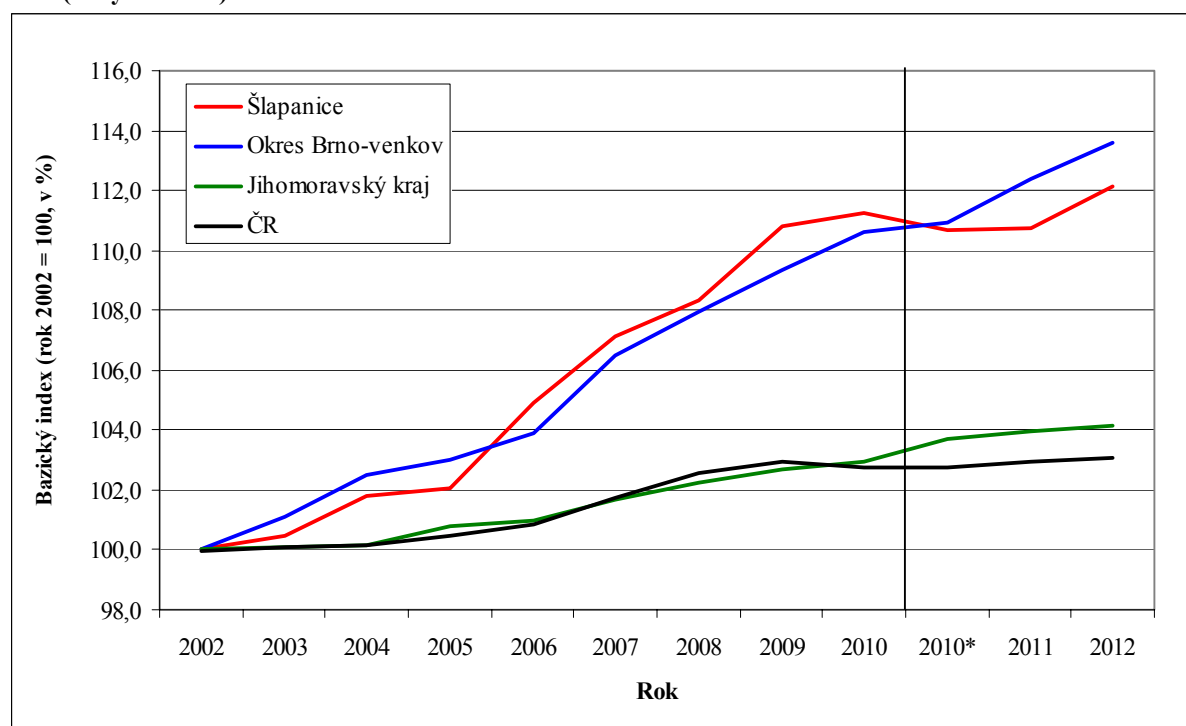

Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, 2013; * opraveno dle výsledků SLDB 2011

Předchozí obrázek zachycuje vývoj počtu obyvatel ve Šlapanicích v letech 2002-2011 vypočtený na základě pohybu obyvatelstva a následně změny za poslední dva roky (2011 a 2012), v nichž se již odrážejí výsledky sčítání lidu k 26.03.2011⁵. Je zřejmé, že počet obyvatel ve Šlapanicích rostl pozvolna po celou dobu až do konce roku 2010. Během roku 2011 nedošlo k výrazným změnám v počtu obyvatel, nicméně již v roce 2012 byl obnoven jeho nárůst a ve Šlapanicích přibýlo 87 obyvatel.

Vývoj počtu obyvatel ve Šlapanicích v posledních letech ve srovnání s vývojem na území okresu, kraje a celé ČR pomocí bazického indexu zachycuje obrázek č. 3.4. V prvních pěti letech nového desetiletí byl vývoj počtu obyvatel města obdobný jako v okrese Brno-venkov, ale odlišný od vývoje Jihomoravského kraje a ČR. Zde nastala stagnace počtu obyvatel a až od roku 2005 byl obnoven její pozvolný nárůst, který však ani v kraji, ani v ČR za celé sledované období nepřekročil 4 %. Naopak v případě Šlapanic se zvýšil počet obyvatel během pěti let (2002-2006) o 6 % a o dalších 6 % během následujících čtyř let, takže za celé období 2002-2011 pak o více než 12 %. Do konce roku 2012 pak vyšplhal ještě o další téměř 2 procentní body výše ve srovnání s rokem 2011, během něhož v zásadním změnám nedošlo. Na území okresu Brno-venkov byl vývoj v posledních dvou letech ještě intenzivnější (nárůst o 2,6 p. b.) a také růst počtu obyvatel v Jihomoravském kraji byl o něco zřetelnější než na úrovni celé ČR.

⁵ Výsledky sčítání lidu počet obyvatel většinou snižují, neboť jsou zjišťovány jinou metodou než přírůstkovou (rozdílem mezi narozenými a zemřelými, přistěhovanými a vystěhovanými), na niž je založeno sledování pohybu obyvatelstva. Údaje za poslední dva roky tedy nejsou s těmi předchozími srovnatelné.

Obr. 3.4: Vývoj počtu obyvatel Šlapanic, okresu Brno-venkov, Jihomoravského kraje a ČR v letech 2002-2012 (vždy k 31.12.)

Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, 2013; * opraveno dle výsledků SLDB 2011, Demografická ročenka okresů ČR, 2000–2010, ČSÚ, Praha, 2011, Demografická ročenka krajů ČR, 2002–2011, ČSÚ, Praha, 2012, Počet obyvatel obcí, okresů a krajů k 1.1.2013, ČSÚ, Praha, 2013

* upraveno dle výsledků SLDB 2011

3.1.3. Pohyb obyvatel

Vývoj počtu obyvatel území ovlivňují dva pohyby, a to přirozený a mechanický. **Přirozený pohyb** obyvatelstva souvisí s počtem živě narozených a zemřelých osob. Během sledovaného období (2003–2012) se ve Šlapanicích živě narodilo v úhrnu 746 a průměrně tedy 75 obyvatel za rok, zemřelo pak celkem 609 osob, tedy průměrně 61 za rok. Přirozený přírůstek, tedy rozdíl mezi počtem narozených a zemřelých, byl za posledních 10 let tudíž kladný a v úhrnu činil 137 osob. Průměrně ročně přibývalo přirozenou měnou tedy zhruba 14 obyvatel.

Počet narozených dosáhl svého maxima v roce 2009, minima pak na počátku sledovaného období v roce 2003. Tomu odpovídala i hrubá míra porodnosti – 8,9 ‰ v roce 2003 a 12,4 ‰ v roce 2010 (počet narozených na 1000 obyvatel středního stavu). V žádném roce analyzovaného období ve městě nezemřelo více než 80 osob a hrubá míra úmrtnosti, tedy počet zemřelých na tisíc obyvatel středního stavu, byla nejvyšší v roce 2005 (12,3 ‰). Nejnižší úmrtnost byla zaznamenána v roce 2009 (7,4 ‰).

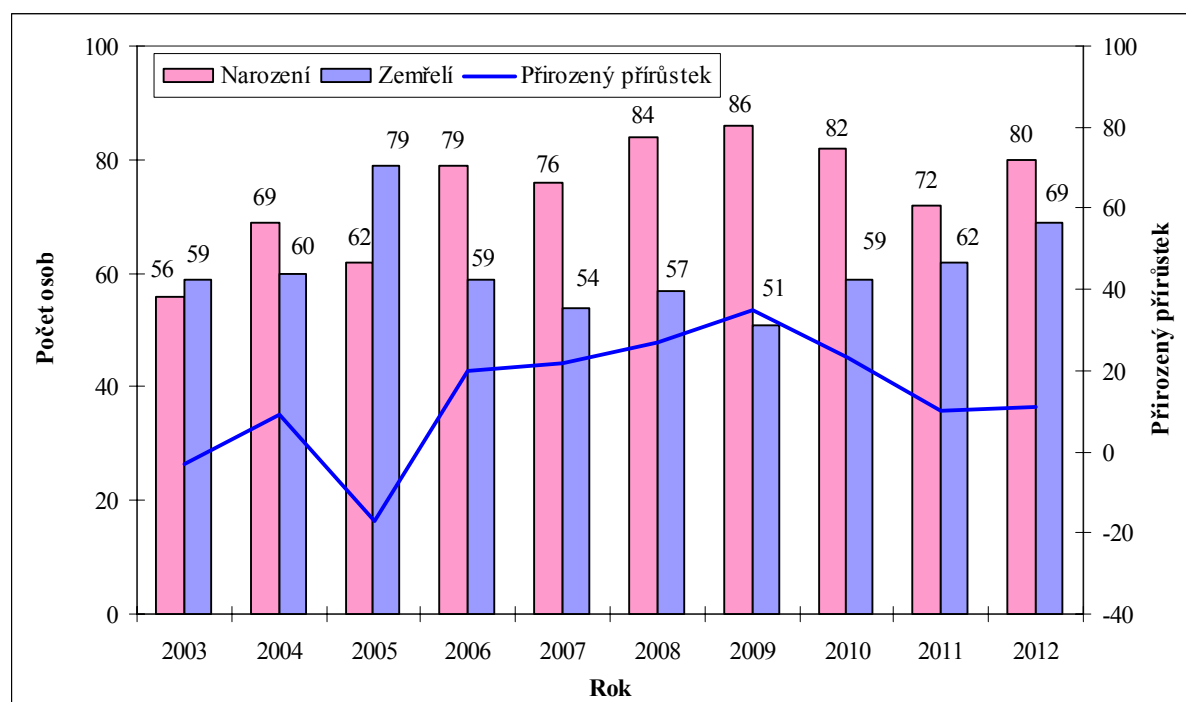
Rozdíl mezi počtem živě narozených a zemřelých v daném roce vyjadřuje přirozený přírůstek, který byl ve většině let sledovaného období kladný (s výjimkou let 2003 a 2005) a jehož hrubá míra dosáhla maximální hodnoty v roce 2009 (5,1 ‰). Vyšší hodnoty přirozeného přírůstku byly charakteristické především pro posledních 5 let sledovaného období, kdy ani jednou nepřevyšoval počet zemřelých počty živě narozených dětí. Celková bilance přirozeného pohybu obyvatel ve městě je tedy za posledních 10 let kladná a činí 2,0 ‰. Následující tabulka a graf zachycuje vývoj základních složek přirozeného pohybu obyvatel Šlapanic v letech 2003–2012.

Tab. 3.2: Vývoj počtu živě narozených, zemřelých a přirozeného přírůstku absolutně a na 1 000 obyvatel středního stavu ve Šlapanicích v letech 2003-2012

Rok	Počet živě narozených	Počet zemřelých	Přirozený přírůstek	Hrubá míra (v ‰)		
				porodnosti	úmrtnosti	přirozeného přírůstku
2003	56	59	-3	8,9	9,3	-0,4
2004	69	60	9	10,8	9,4	1,4
2005	62	79	-17	9,6	12,3	-2,7
2006	79	59	20	12,1	9,0	3,1
2007	76	54	22	11,4	8,1	3,3
2008	84	57	27	12,4	8,4	4,0
2009	86	51	35	12,4	7,4	5,0
2010	82	59	23	11,7	8,4	3,3
2011	72	62	10	10,3	8,9	1,4
2012	80	69	11	11,4	9,8	1,6
Průměr	75	61	14	11,1	9,1	2,0

Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, 2013, vlastní výpočty

Obr. 3.5: Vývoj počtu živě narozených, zemřelých a přirozeného přírůstku ve Šlapanicích v letech 2003-2012

Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, 2013

S vyššími územními celky lze vývoj porodnosti, úmrtnosti i přirozeného přírůstku sledovat za pomoci hrubých měr, tedy počtu živě narozených, zemřelých, resp. přirozeného přírůstku na 1 000 obyvatel středního stavu daného územního celku (viz přílohy č. 1–3). Přestože hrubá míra za menší města vykazuje velkou rozkolísanost, lze zde vysledovat určité trendy. V případě porodnosti je možné pozorovat rostoucí tendence až do roku 2009, který byl obdobný jako v případě ostatních územních celků, kde však růst skončil již v roce 2008. Poté až do roku 2011 následoval prudký pokles, který byl ve Šlapanicích intenzivnější než jinde, takže hodnota sledovaného ukazatele byla ve srovnání s ostatními územními celky v roce

2011 nejnižší (10,3 ‰). Vliv na snižující se porodnost může mít i probíhající ekonomická krize, která nutí potenciální rodiče k opatrnosti a k odkladu zakládání rodin. Během roku 2012 však opět vzrostla podstatně oproti ostatním územím a byla nejvyšší.

Vývoj úmrtnosti byl ve Šlapanicích ve srovnání s ostatními sledovanými územními celky s výjimkou roku 2005 velmi příznivý, neboť i přes určitou rozkolísanost lze sledovat klesající tendence, a to na mnohem nižší bázi než v okrese, kraji i v ČR. Avšak zatímco na úrovni kraje i okresu hrubá míra úmrtnosti klesala i v roce 2010 a 2011, ve Šlapanicích vzrostla, ale udržela se stále na nižších hodnotách než v ostatních územních celcích (pod 9 ‰). Během roku 2012 nárůst hrubé míry úmrtnosti ve městě pokračoval intenzivněji než jinde, míra dosáhla hodnoty 9,8 ‰, čímž byla druhá nejvyšší od roku 2005 a překročila i průměr okresu Brno-venkov.

Z předchozích srovnání jasně vyplývá, že také vývoj přirozeného přírůstku byl většinou výrazně příznivější ve Šlapanicích než na ostatních sledovaných územích, a to až do roku 2010. ČR se obdobně jako okres Brno-venkov a město Šlapanice prezentovala kladným přirozeným přírůstkem již od roku 2006 s vrcholem v roce 2008, v případě Šlapanic v roce 2009. Poté následoval pozvolný pokles a v roce 2011 byl pak přirozený přírůstek sice kladný, ale minimální. Obdobně se vyvíjela situace v Jihomoravském kraji, avšak zde přírůstek přirozenou měnou nastal až v roce 2007. Zatímco v roce 2012 v okrese, kraji i ČR úroveň přirozeného přírůstku klesl, ve Šlapanicích se v meziročním porovnání nezměnil.

Celkově lze podmínky ve Šlapanicích z hlediska přirozeného pohybu obyvatel označit jako relativně příznivé, neboť průměrná hrubá míra porodnosti byla v posledních deseti letech vyšší než činil průměr ČR i Jihomoravského kraje a srovnatelná s okresem Brno-venkov, průměrná hrubá míra úmrtnosti podstatně nižší než v ostatních celcích a průměrná hrubá míra přirozeného přírůstku rovněž vyšší (2,0 ‰) než v okrese (1,3 ‰), v Jihomoravském kraji i v ČR, kde se počet obyvatel přirozenou měnou téměř nezměnil (0,2 ‰).

Druhým pohybem, který ovlivňuje počet obyvatel v území, je **migrace**, tedy jev, při kterém obyvatelé mění své trvalé bydliště⁶. Vývoj počtu přistěhovalých, vystěhovalých, migračního obratu (součet přistěhovalých a vystěhovalých), migračního salda (rozdíl přistěhovalých a vystěhovalých) a efektivity migrace ve Šlapanicích v letech 2003–2012 zachycuje tabulka č. 3.3. Během sledovaného období se do Šlapanic přistěhovalo celkem 2 627 obyvatel, průměrně ročně tedy 263 osob. Zároveň se však vystěhovalo pouze 1 962 obyvatel (průměrně ročně 196 osob), takže mechanickou měnou ve Šlapanicích přibýlo během sledovaného období 665 obyvatel (průměrně 66 osob ročně). Vliv migrace na změnu v počtu obyvatel je tedy výrazně větší než v případě přirozeného pohybu.

Následující tabulka zachycuje vývoj základních složek migrace ve Šlapanicích v letech 2003–2012. Maximum přistěhovalých bylo zjištěno v roce 2007 (366 nových obyvatel), minimum v roce 2003 (pouze 146 obyvatel), ale méně než 200 osob se přistěhovalo také v roce 2011 (celkem 194). Průměrný počet přistěhovalých byl v posledních pěti letech o něco vyšší než v letech 2002–2006. Na druhou stranu rostl počet vystěhovalých obyvatel. Nejvíce vystěhovalých bylo zaznamenáno v roce 2010, nejméně opět v roce 2003 (pouze 114). Je třeba zároveň upozornit, že statistiky těžko podchycují ty občany, kteří se stěhují do zahraničí, což se mj. projeví právě při sčítání lidu snížením celkového počtu obyvatel.

⁶ V následující analýze migrace nebude použita komparace Šlapanic s vývojem v České republice, neboť v případě ČR se jedná o zahraniční migraci.

Během celého sledovaného období s výjimkou roku 2011 město obyvatele migrací získávalo – nejvíce v roce 2006 a více než 100 také v roce 2009 a 2007; pokles v roce 2011 však činil pouze 6 osob. Hrubá míra migračního salda byla nejvyšší v roce 2006 a činila 24,5 ‰, takže v tomto roce město na tisíc obyvatel středního stavu získalo stěhováním téměř 25 nových obyvatel. Hodnoty týkající se efektivity migrace se pohybovaly spíše na nižší úrovni a ve městě tudíž docházelo častěji k obměně obyvatelstva, avšak v některých letech se migrace na růstu počtu obyvatel podílela intenzivněji (2006, 2009).

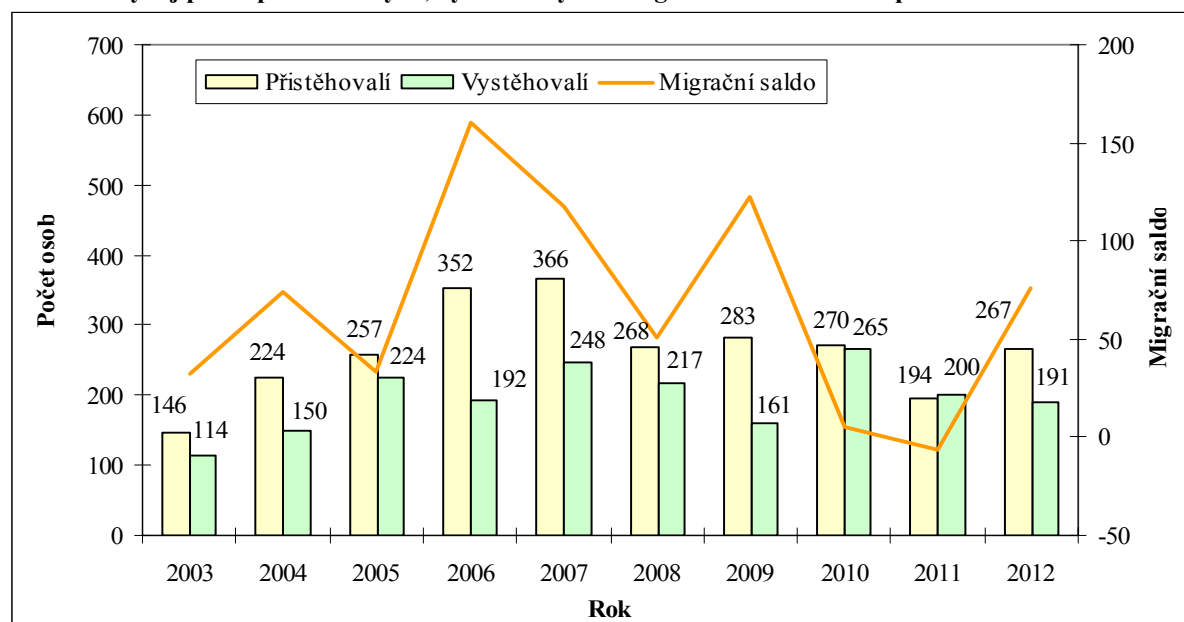
Tab. 3.3: Vývoj počtu přistěhovalých a vystěhovalých obyvatel Šlapanic v letech 2003–2012⁷

Rok	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Migrační obrát	Migrační saldo		Efektivita migrace*
				absolutně	relativně	
2003	146	114	260	32	5,1	12,3
2004	224	150	374	74	11,6	19,8
2005	257	224	481	33	5,1	6,9
2006	352	192	544	160	24,5	29,4
2007	366	248	614	118	17,6	19,2
2008	268	217	485	51	7,5	10,5
2009	283	161	444	122	17,6	27,5
2010	270	265	535	5	0,7	0,9
2011	194	200	394	-6	-0,9	-1,5
2012	267	191	458	76	10,8	16,6
Průměr	263	196	459	67	10,0	14,6

Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, 2013

* efektivita migrace - podíl hodnoty migračního salda a migračního obrátu násobený 100; udává, zda má migrace z hlediska populačního vývoje spíše výměnný charakter anebo, zda skutečně a jak výrazně ovlivňuje počet obyvatel daného místa

Obr. 3.6: Vývoj počtu přistěhovalých, vystěhovalých a migračního salda ve Šlapanicích v letech 2003-2012

Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, 2013

⁷ Od roku 2001 jsou do migrace zahrnuti také cizinci s tzv. dlouhodobým pobytem (tj. s pobytem na základě víza nad 90 dnů, podle zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců) a cizinci s přiznaným azylem (podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu) na území ČR (do té doby to byli pouze cizinci s trvalým bydlištěm na území ČR). Od 1.5.2004, v návaznosti na tzv. Euronovelu zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, se údaje týkají občanů zemí EU s přechodným pobytem na území ČR a občanů třetích zemí s dlouhodobým pobytem.

Porovnání situace ve Šlapanicích s vývojem migrace v územích na vyšší úrovni (okres, kraj) lze zprostředkovat prostřednictvím hrubých měr salda migrace (v případě okresu a kraje se jedná o stěhování přes hranice daného území, nikoliv o stěhování uvnitř území). Rovněž zde jsou patrné výraznější výkyvy v případě města a okresu ve srovnání s krajem. Průměrná hrubá míra migračního salda činila ve městě 10,0 ‰ a v okrese dokonce 11,1 ‰, kdežto v kraji byla sice rovněž kladná, ale v průměru výrazně nižší (2,4 ‰). Všechna tři území lze z hlediska migrace považovat za velmi atraktivní ve srovnání s ostatními kraji i okresy ČR, nicméně poměrům v Praze a ve Středočeském kraji přesto konkurovat nemohou.

Součtem přirozeného přírůstku a přírůstku migrací je dosaženo celkového přírůstku obyvatel území v daném období. Vývoj přirozeného, mechanického a celkového pohybu obyvatel Šlapanic vyjádřeného absolutně i na 1 000 obyvatel středního stavu zachycuje následující tabulka. Za celé sledované období, tedy od počátku roku 2003 do konce roku 2012, došlo k celkovému přírůstku průměrně o 81 obyvatel ročně a podílela se na něm především kladná migrace. Průměrná hrubá míra celkového přírůstku činila 12,0 ‰, takže každý rok přibýlo ve Šlapanicích na 1 000 obyvatel 12 nových. Celkový přírůstek byl po celou dobu kladný, maxima dosáhl v roce 2006, a to jak absolutně (přírůstek 180 osob), tak relativně (hrubá míra celkového přírůstku činila 27,6 ‰). Více než 100 osob přibýlo do města také v roce 2009 a 2007. Rok 2010 a 2011 byly jedinými, kdy přirozenou měnou přibýlo více obyvatel než migrací (v roce 2011 počet obyvatel migrací dokonce ubyl), ale v roce 2012 se na celkovém meziročním přírůstku počtu obyvatel podílela opět hlavně migrace. Celkový přírůstek byl v posledním sledovaném roce největší od roku 2009.

Tab. 3.4: Vývoj přirozeného, migračního a celkového přírůstku obyvatel Šlapanic v letech 2003-2012 (relativně v ‰)

Rok	Přirozený přírůstek		Přírůstek migrací		Celkový přírůstek	
	absolutně	relativně	absolutně	relativně	absolutně	relativně
2003	-3	-0,5	32	5,1	29	4,6
2004	9	1,4	74	11,6	83	13,0
2005	-17	-2,6	33	5,1	16	2,5
2006	20	3,1	160	24,5	180	27,6
2007	22	3,3	118	17,6	140	20,9
2008	27	4,0	51	7,5	78	11,5
2009	35	5,1	122	17,6	157	22,7
2010	23	3,3	5	0,7	28	4,0
2011	10	1,4	-6	-0,9	4	0,6
2012	11	1,6	76	10,8	87	12,4
Průměr	14	2,0	67	10,0	81	12,0

Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, 2013, vlastní výpočty

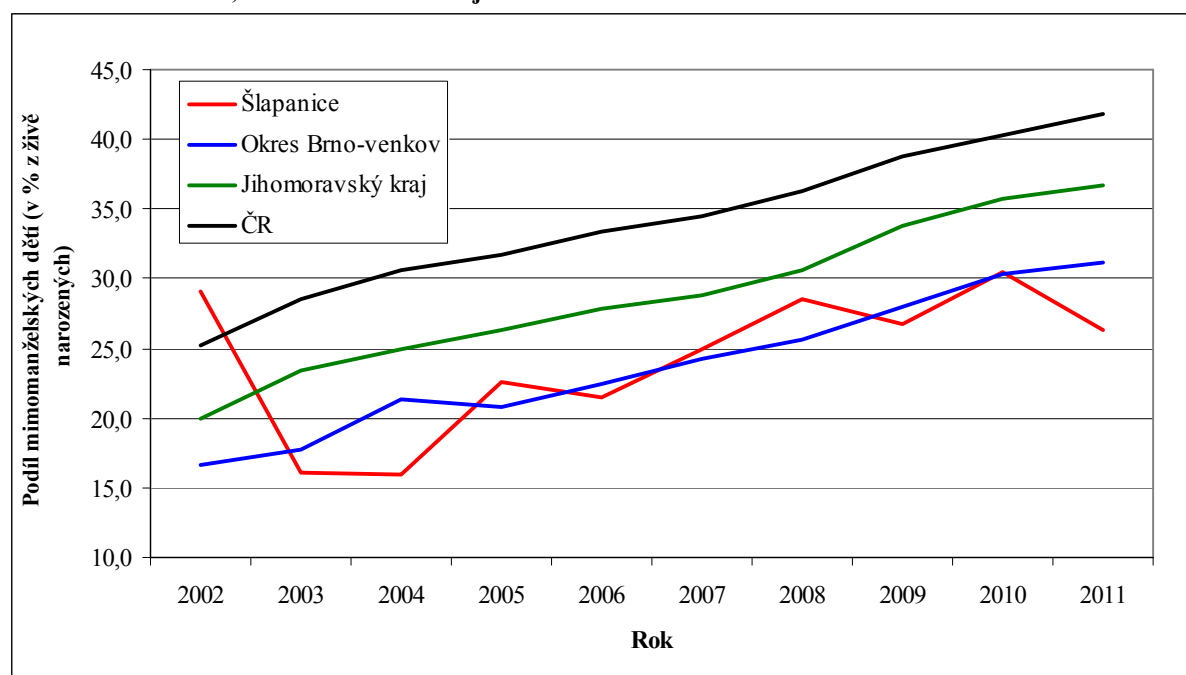
Vzhledem k výstavbě nového bytového komplexu ve Šlapanicích zvaného Brněnská Pole, v rámci něhož byly první byty obsazovány v průběhu roku 2010 a rokem 2012 skončila čtvrtá etapa výstavby celkem 12 obytných objektů, lze v následujících letech očekávat navýšení počtu obyvatel Šlapanic, které bude způsobeno především migrací. Celkem by v komplexu mělo stát 19 objektů do roku 2018 a pro dalších 12 budou vyčleněny příslušné plochy. Kapacita bytového komplexu je v rozsahu 1-2 tis. obyvatel.

3.1.4. Sňatečnost, rozvodovost a potratovost

Sňatečnost, rozvodovost a potratovost patří mezi demografické procesy, které nepřímo ovlivňují celkový pohyb obyvatel v území. Sňatečnost ovlivňuje především porodnost, i když

v současnosti již není její vliv tak intenzivní jako dříve, neboť stále více dětí se rodí mimo manželství. V roce 2002 se ve Šlapanicích narodilo téměř každé třetí dítě mimo manželství, což bylo podstatně více než v okrese, kraji i ČR, ale jednalo se spíše o výkyv, neboť v následujících letech podíl dětí narozených mimo manželství klesl až k hranici 15 %. Postupně se jejich podíl zvyšoval, ale na mnohem nižší úrovni než v případě Jihomoravského kraje a ČR a odpovídal vývoji v celém okrese Brno-venkov. V roce 2010 to však již bylo opět téměř každé třetí dítě, které se narodilo nesezdaným rodičům. Zároveň šlo však o podstatně nižší hodnoty než v průměru v ČR, kde v roce 2010 již více než pětina živě narozených dětí neměla sezdané rodiče. V roce 2011 podíl mimomanželských dětí ve Šlapanicích klesl, kdežto na ostatních úrovních opět mírně vzrostl (údaje za rok 2012 za Šlapanice nejsou dosud k dispozici, nicméně hodnoty za ostatní územní celky opět meziročně mírně vzrostly).

Obr. 3.7: Podíl dětí narozených mimo manželství z celkového počtu živě narozených dětí ve Šlapanicích, okrese Brno-venkov, Jihomoravském kraji a v ČR v letech 2002-2011

Pramen: Demografická ročenka měst ČR, 2002–2011, ČSÚ, Praha, 2011, Demografická ročenka okresů ČR, 2002 – 2011, ČSÚ, Praha, 2011, Demografická ročenka krajů ČR, 2002–2011, ČSÚ, Praha, 2012, vlastní výpočty

Vývoj **sňatečnosti** zaznamenával od roku 2003 ve Šlapanicích pozvolný pokles, avšak nebyl již tak výrazný jako v devadesátých letech a spíše došlo k ustálení počtu sňatků mezi 20 a 40 ročně. Největší počet sňatků (počítá se podle trvalého bydliště ženicha) bylo ve Šlapanicích uskutečněno v roce 2009, a to 39, nejvyšší hrubá míra sňatečnosti však byla zjištěna v roce 2003 (5,7 ‰). Naopak nejméně sňatků proběhlo v roce 2010, a to pouze 23 (hrubá míra sňatečnosti pouze 3,3 ‰). Příčinu lze jistě hledat v ekonomické krizi, která tehdy zasáhla i ČR a donutila mnohé sňatek odložit. Celkem se během sledovaného období uskutečnilo 319 sňatků, průměrný počet byl tedy 32 sňatků za rok.

V příloze č. 5 je zobrazen vývoj hrubé míry sňatečnosti, tedy počtu sňatků na 1 000 obyvatel středního stavu, ve Šlapanicích, okrese Brno-venkov, Jihomoravském kraji a ČR v letech 2003-2012. Vývoj v kraji a v ČR je téměř shodný, v okrese Brno-venkov byl průběh rovněž odpovídající, ale hodnoty byly na nižší úrovni a intenzita sňatečnosti v okrese zůstala po celou dobu pod průměrem ČR, i když v posledních dvou letech byly rozdíly minimální. Vývoj

ve Šlapanicích vykazoval větší variabilitu a kolísal mezi 3 a 6 %, přičemž průměrná hrubá míra sňatečnosti činila za dané období 4,7 %, což bylo stejně jako v okrese (4,6 %), v kraji a v ČR (4,8 %).

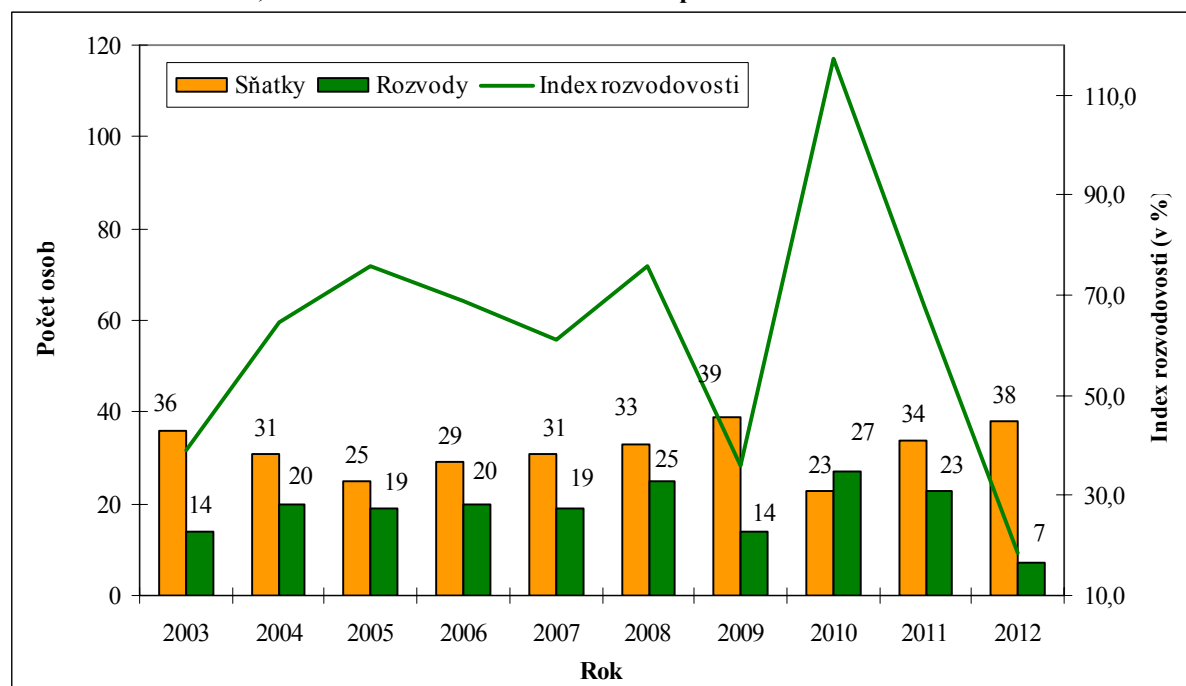
Vývoj **rozvodovosti** často ovlivňují legislativní změny. K žádným zásadním však v posledních deseti letech nedošlo a rozvodovost tak vykazovala na všech sledovaných úrovních spíše stabilní průběh. Za celé sledované období došlo ve Šlapanicích ke 188 rozvodům, tedy průměrně ke 19 ročně. Nejvíce rozvodů proběhlo v roce 2010 (27 rozvodů) a nejméně v roce 2012 (pouze 7 případů). Rozvodovost ve Šlapanicích vykazovala opět větší variabilitu než na ostatních úrovních a pohybovala se v rozmezí 1 až 4 %. Průměrně za posledních deset let činila hrubá míra rozvodovosti 2,8 %, což bylo stejně jako na celorepublikové a krajské úrovni a o něco více než v okrese (2,6 %).

Tab. 3.5: Vývoj počtu sňatků, rozvodů a potratů (absolutně a na 1000 obyvatel středního stavu) ve Šlapanicích v letech 2002–2011

Rok	Sňatky		Rozvody		Potraty	
	absolutně	‰	absolutně	‰	absolutně	‰
2003	36	5,7	14	2,2	22	3,5
2004	31	4,9	20	3,1	24	3,8
2005	25	3,9	19	3,0	22	3,4
2006	29	4,5	20	3,1	21	3,2
2007	31	4,6	19	2,8	9	1,3
2008	33	4,9	25	3,7	15	2,2
2009	39	5,6	14	2,0	8	1,2
2010	23	3,3	27	3,9	17	2,4
2011	34	4,9	23	3,3	16	2,3
2012	38	5,4	7	1,0	21	3,0
Průměr	32	4,8	19	2,8	18	2,6

Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, 2013, vlastní výpočty

Obr. 3.8: Počet sňatků, rozvodů a index rozvodovosti ve Šlapanicích v letech 2002-2011

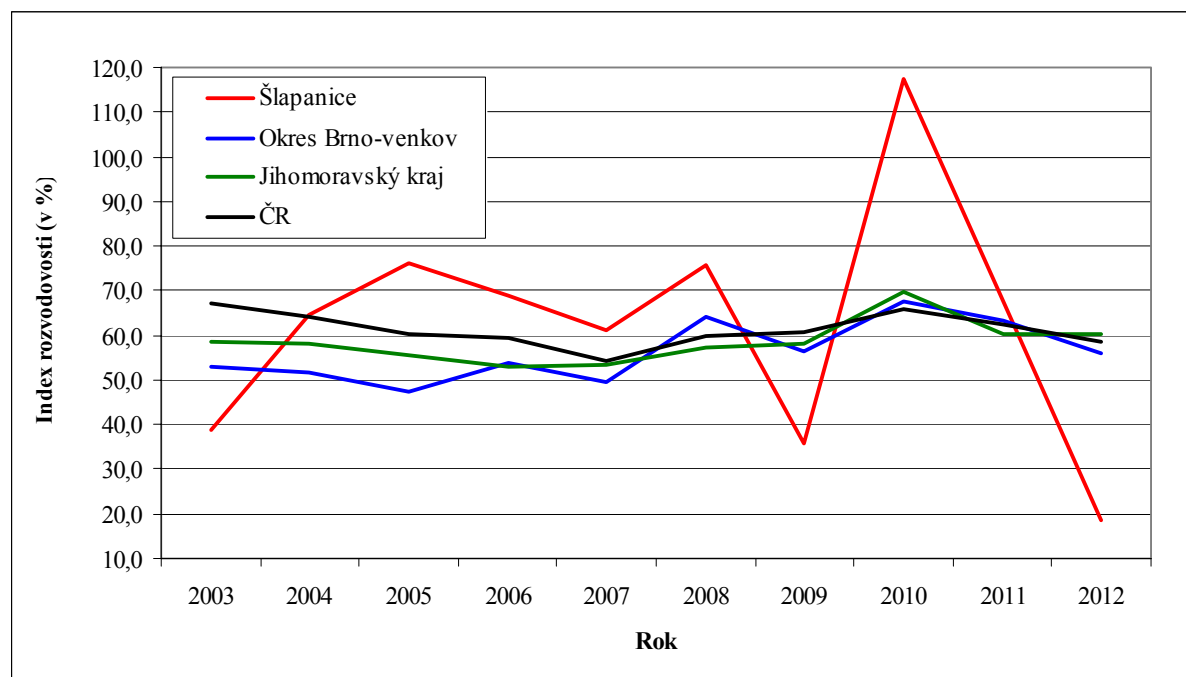
Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, 2013, vlastní výpočty

Rozvodovost lze sledovat také podle toho, kolik rozvodových událostí připadá na sto sňatků uzavřených v daném roce (tyto demografické události spolu sice přímo nesouvisí, neboť málokdy dojde k tomu, že se manželství rozpadne ve stejném roce, kdy bylo uzavřeno, ale ukazuje, že proces rozvodovosti získává v současné společnosti stále větší váhu).

Hodnota indexu rozvodovosti ve Šlapanicích se pohybovala po většinu let sledovaného období kolem 60 % a svých extrémních hodnot dosáhla v roce 2009, kdy činil index pouze 35,9 %, a hned v roce následujícím, kdy naopak počet rozvodů převýšil počet sňatků v tomto roce uzavřených (117,4 %). Tento pozitivní i negativní výkyv mohl být pravděpodobně způsoben ekonomickou krizí, která v daných letech dolehla i na obce a města v brněnské aglomeraci. Další extrém nastal v roce 2012, kdy index rozvodovosti klesl pod hodnotu 20 %.

Na úrovni ČR i Jihomoravského kraje byl průběh klidnější, avšak i zde lze sledovat měnící se trend. Zatímco od roku 2003 do roku 2007 index rozvodovosti mírně klesá až k hranici 55 %, od roku 2008 do roku 2010 roste opět k hodnotám blízkým 70 %. Okres Brno-venkov se chová poněkud odlišně, neboť na začátku sledovaného období zde přesahoval index rozvodovosti pouze mírně hranici 50 % a postupně rostl až na průměrné republikové a krajské hodnoty. Mírné zlepšení nastalo na všech úrovních v posledních dvou letech, neboť index rozvodovosti klesl až pod hranici 60 %. V případě Šlapanic bylo dosaženo dosavadního desetiletého minima.

Obr. 3.9: Vývoj indexu rozvodovosti ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR v letech 2003-2012

Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, 2013, Stav a pohyb obyvatelstva ČR v roce 2012 (předběžné výsledky), ČSÚ, 2013, vlastní výpočty

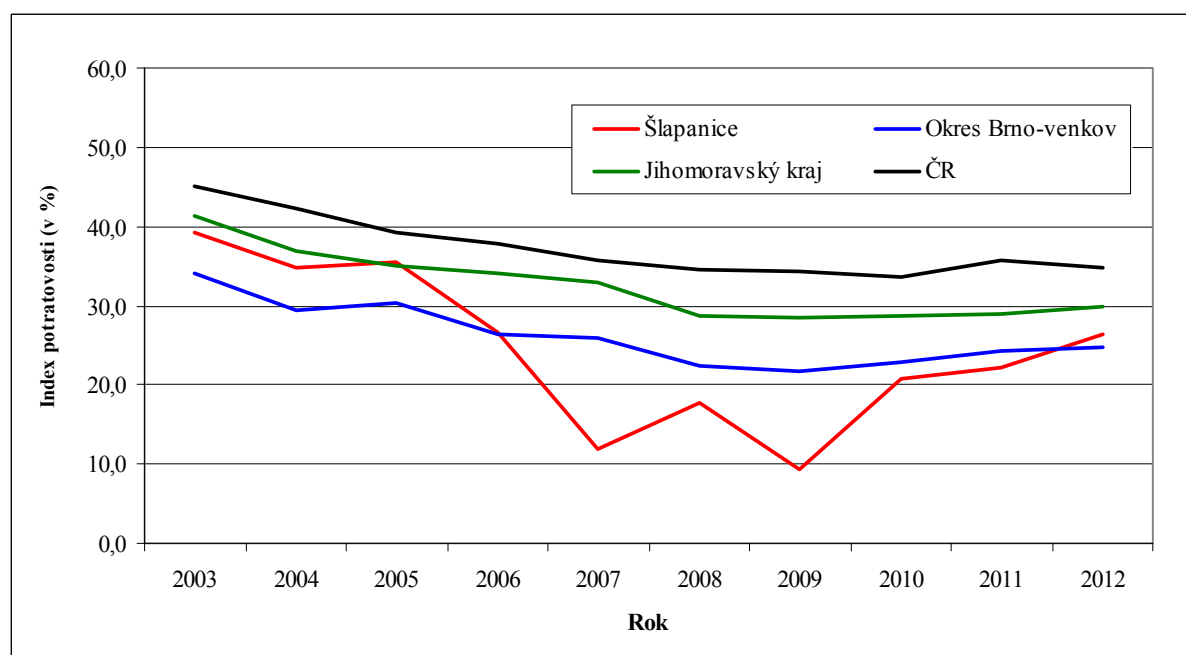
Z obrázku v příloze č. 6 si lze však všimnout, že zatímco hrubá míra rozvodovosti v kraji a v ČR pozvolna klesala pod hranici 3 ‰, v okrese Brno-venkov začínala na mnohem nižší úrovni a během sledovaného období rostla, až dosáhal téměř stejných hodnot jako kraj a ČR. V posledních pěti letech lze však hovořit o relativně stabilní situaci na úrovni okresu, kraje i ČR, neboť hrubá míra se pohybovala v rozmezí 2,5-3 ‰. Ve Šlapanicích klesla na 1,0 ‰.

Dalším procesem, který determinuje vývoj populace, je **potratovost**. Hlavními faktory, které potratovost ovlivňují, jsou především legislativní ustanovení, rozšířenost antikoncepčních prostředků, ale také společenské klima a převažující názor na legálnost potratů (např. vliv církve). Pravidlem bývá, že na 100 živě narozených dětí připadá průměrně 10 samovolných potratů a 1 umělé ukončení mimoděložního těhotenství.

Počet potratů se v posledních deseti letech ve Šlapanicích postupně snižoval – maxima dosáhl v roce 2004, minima v roce 2009 a také v roce 2007 bylo zaznamenáno méně než 10 potratů. V roce 2004 bylo ve městě v přepočtu na tisíc obyvatel středního stavu uskutečněno zhruba stejně potratů jako v ČR, což bylo více než v okrese a kraji, ale během následujících let docházelo k prudkému poklesu až pod okresní průměr, kde se hrubá míra potratovosti udržela přes určité výkyvy až do roku 2011 (viz příloha č. 7). V posledním sledovaném roce se však počet případů nahromadil a 21 potratům odpovídala hrubá míra potratovosti přesahující 3 ‰. Průměrná hrubá míra potratovosti činila 2,6 ‰, v okrese Brno-venkov 2,9 ‰, v Jihomoravském kraji 3,4 ‰ a v ČR dokonce 3,9 ‰.

Podle indexu potratovosti, tedy počtu potratů na sto živě narozených dětí byl vývoj ve městě obdobný. V roce 2003 dosahoval ve Šlapanicích index téměř hranice 40 % a byl vyšší než v okrese, ale po rychlém snižování v následujících letech klesl i pod okresní průměr a ještě v roce 2011 byl ve srovnání s ostatními celky nejnižší. Nárůst během posledního roku znamenal překročení okresního průměru, ale přesto lze situaci z hlediska potratovosti ve Šlapanicích v současnosti považovat za příznivou.

Obr. 3.10: Vývoj indexu potratovosti ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR v letech 2003-2012

Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, 2013, Stav a pohyb obyvatelstva ČR v roce 2012 (předběžné výsledky), ČSÚ, 2013, vlastní výpočty

Z hlediska analyzovaných demografických procesů (sňatečnost, rozvodovost, potratovost) lze tedy shrnout, že populace města Šlapanice vykazuje ve srovnání s průměrem ČR v posledním desetiletí na jedné straně obdobné trendy jako obyvatelstvo v celé ČR, např. nárůst podílu mimomanželských dětí a pokles potratovosti, na druhé straně stabilizaci z hlediska sňatečnosti

a rozvodovosti, která vykazuje sice větší variabilitu, což je charakteristické pro menší územní jednotky, ale nijak výrazně se neliší od průměru okresu, Jihomoravského kraje ani ČR.

3.1.5. Struktura obyvatel

Od roku 1991 jsme svědky toho, že se již příliš nemění počet obyvatel žijících na území České republiky, ale mění se jejich struktura, a to především věková a vzdělanostní. Zatímco vzdělanostní struktura se zlepšuje, neboť přibývá obyvatel minimálně s maturitou, věková struktura se výrazně zhoršuje, což má především negativní dopad na ekonomiku státu. Stárnutí obyvatelstva a jeho nedostatečné nahrazování mladší ekonomicky aktivní složkou vede např. k nutnosti prodlužovat věk odchodu do starobního důchodu. Nárůst počtu obyvatel v důchodovém věku, který v současnosti vrcholí (do důchodového věku se dostávají silné ročníky narozené po druhé světové válce) povede k dalším ekonomickým nárokům na sociální a zdravotní péči. V následujícím textu bude analyzována situace ve Šlapanicích podle pohlaví, věku a vzdělání obyvatelstva, náboženského vyznání a národnosti podle výsledků sčítání lidu, domů a bytů 2001 a 2011.

Struktura obyvatelstva města Šlapanice podle **pohlaví** zůstává od roku 2001 téměř neměnná (mírná převaha žen). V roce 2001 převažovaly v populaci města, okresu, kraji i ČR ženy (51,0 až 51,5 %) a v roce 2011 tomu bylo také tak, i když klesl podíl žen v populaci ve všech šetřených územních celcích (ženy tvořily již pouze 50,5 až 51,3 %). V případě Šlapanic bylo 51,3 % žen, což bylo téměř stejně jako v roce 2001 (51,4 % žen).

Tab. 3.6: Věková struktura obyvatel Šlapanice, okresu Brno-venkov, Jihomoravského kraje a ČR v letech 2001 a 2011

Věková struktura, index stáří		01.03.2001		26.03.2011	
		abs.	%	abs.	%
Šlapanice	0 – 14 let	963	15,5	1 050	15,0
	15 – 64 let	4 311	69,4	4 720	67,4
	65 a více let	940	15,1	1 235	17,6
	index stáří (65+/0-14)*100 (%)		97,6		117,6
Okres Brno-venkov	0 – 14 let	26 341	16,5	31 984	15,6
	15 – 64 let	109 669	68,9	140 698	68,7
	65 a více let	23 159	14,5	32 136	15,7
	index stáří (65+/0-14)*100 (%)		87,9		100,5
Jihomoravský kraj	0 – 14 let	180 138	16,0	166 080	14,2
	15 – 64 let	785 992	69,7	812 430	69,5
	65 a více let	161 588	14,3	191 278	16,4
	index stáří (65+/0-14)*100 (%)		89,7		115,2
Česká republika	0 – 14 let	1 654 862	16,2	1 527 670	14,5
	15 – 64 let	7 161 144	70,0	7 360 249	69,7
	65 a více let	1 414 054	13,8	1 674 295	15,8
	index stáří (65+/0-14)*100 (%)		85,4		109,6

Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ČSÚ, Praha, 2012 – předběžné výsledky, vlastní výpočty

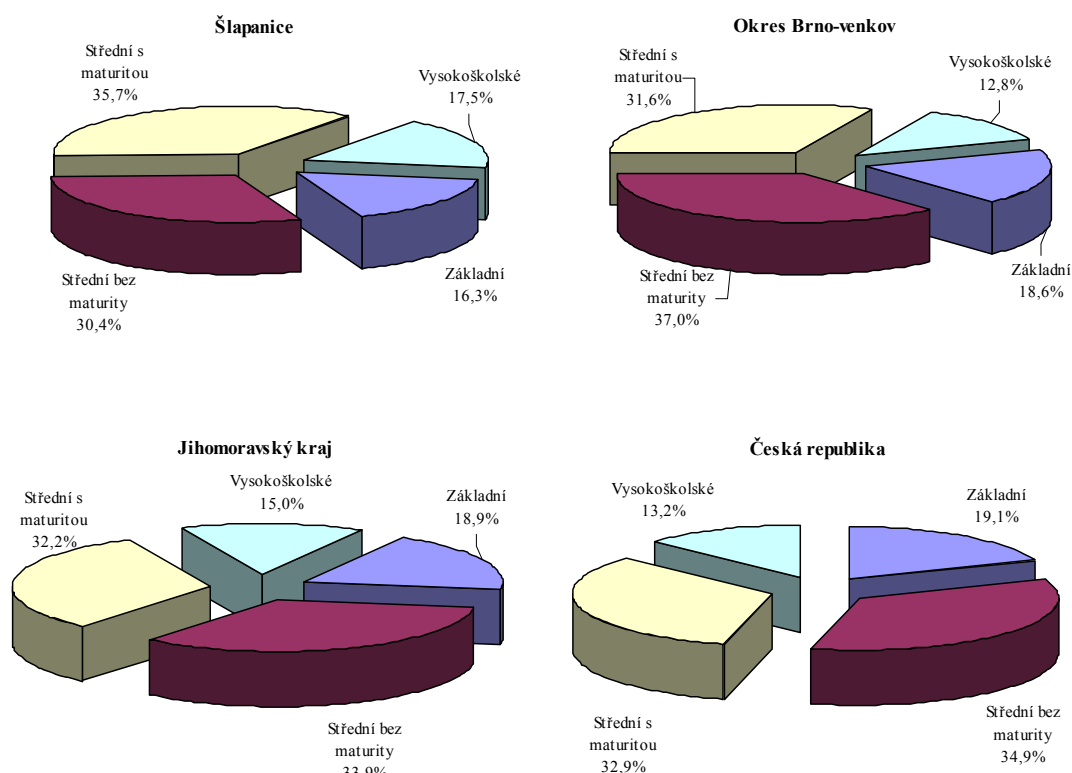
Charakteristiku obyvatel dle **věku** můžeme hodnotit kromě vlastní struktury pomocí indexu stáří. Následující tabulka zachycuje strukturu obyvatelstva na základě výsledků sčítání lidu

v roce 2001 a 2011 a jasně dokazuje trend stárnutí obyvatelstva⁸. Nejenže během posledních 10 let klesl ve všech územních celcích podíl dětí mladších 15 let, ale podstatně se zvýšil podíl osob starších 65 let, a to až tak, že index stáří na všech úrovních překročil hodnotu 100 %. Situace ve Šlapanicích byla dle výsledků sčítání lidu výrazně horší z hlediska indexu stáří než v okrese Brno-venkov, kde hodnota daného ukazatele činila pouze 100,5, a o něco horší jak v Jihomoravském kraji (115,2) i v ČR (109,6). Před 10 lety byla situace obdobná, i když na nižší úrovni indexu stáří. Je tedy možné konstatovat, že se věková struktura města zhoršila a navíc, populace města stárne rychleji než v případě okresu, ale pomaleji než v kraji i v ČR. Strukturu obyvatel podle věku by mohla vylepšit probíhající výstavba nového bytového komplexu Brněnská Pole, neboť do bytů budou směřovat pravděpodobně spíše mladí lidé s dětmi.

Kromě věkové struktury lze sledovat každoročně až do úrovně obcí průměrný věk obyvatel v rozlišení na muže a ženy. Na konci roku 2012 byl průměrný věk všech obyvatel Šlapanic 41,8 let, v případě mužů to bylo 40,5 a u žen pak 42,9. Průměrný věk byl ve městě vyšší než v okrese Brno-venkov (40,4 celkem, muži 39,1 a ženy 41,7 let) i v Jihomoravském kraji (41,3 let celkem, 39,9 muži a 42,7 ženy), který vykázal téměř shodné hodnoty jako ČR.

Město Šlapanice vykazuje příznivější **vzdělanostní strukturu** obyvatel starších 15 let než je tomu v okrese, kraji i v celé ČR.

Obr. 3.11: Vzđelanostní struktura obyvatelstva Šlapanice, okresu Brno-venkov, Jihomoravského kraje a ČR k 26.03.2011

Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ČSÚ, Praha, 2012 – předběžné výsledky, vlastní výpočty
Základní = základní vzdělání včetně neukončeného a bez vzdělání

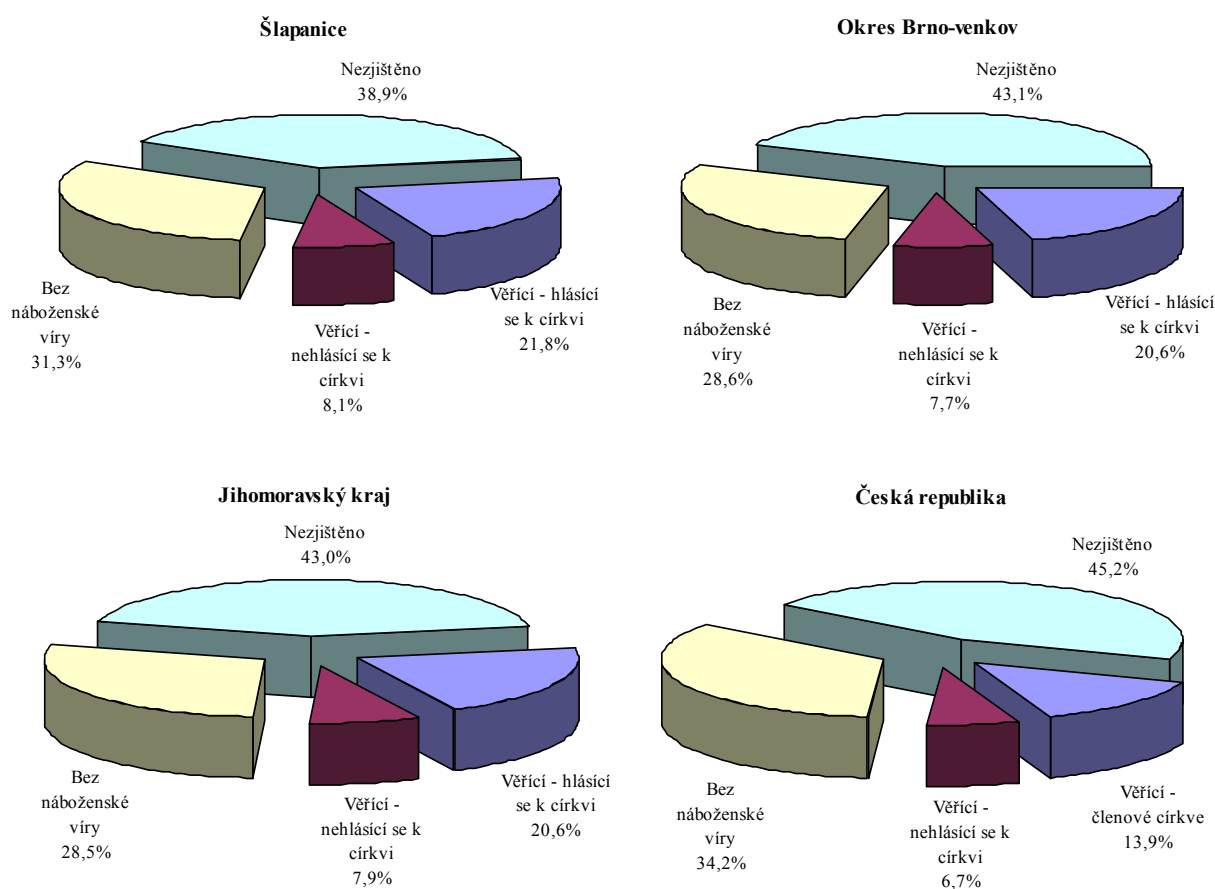
⁸ Je potřeba upozornit, že absolutní výsledky za okres Brno-venkov jsou mezi roky 2001 a 2011 nesrovnatelné, neboť se jedná o jiné území – v roce 2005 a 2007 se k okresu připojilo nejprve 25 obcí z Kraje Vysočina a poté 25 obcí z jiných okresů Jihomoravského kraje. Obdobně za Jihomoravský kraj vzhledem ke změně z roku 2005.

Základní vzdělání (včetně neukončeného základního vzdělání a osob bez vzdělání) vykázalo při sčítání v roce 2011, jehož výsledky jako jediný zdroj informací o vzdělanostní struktuře měst lze použít, pouze 16,3 % obyvatel starších 15 let, zatímco na ostatních úrovních to byla téměř pětina. Podíl osob s nejvýše základním vzděláním se od posledního sčítání lidu v roce 2001 ve Šlapanicích mírně snížil (tehdy činil v okrese, kraji i v ČR téměř čtvrtinu obyvatel starších 15 let, ve městě však pouze 18,9 %). Město si tak udržuje dlouhodobě relativně nízký podíl těchto obyvatel.

Střední vzdělání bez maturity mělo v roce 2011 ve Šlapanicích celkem 30,4 % obyvatel, což bylo také méně než na všech vyšších územních úrovních, přičemž okres Brno-venkov vykazoval o něco vyšší podíl než byl celorepublikový průměr. Mezi oběma sčítáními se i podíl těchto osob podstatně snížil, nejvíce právě ve Šlapanicích (o 8,2 procentních bodů – dále p. b.). Maturitní zkoušku složilo 35,7 % obyvatel města starších 15 let (adekvátní hodnoty za okres byly 31,6 %, za kraj 32,2 % a za ČR 32,9 %), tedy o něco více než na úrovni vyšších územních celků. Vysokou školu mělo ve Šlapanicích absolvovanou 17,5 % dospělé populace, což bylo výrazně více než v celém okrese (12,8 %), kraji (15,0 %) i ČR (13,2 %).

Při posledních třech sčítáních lidu se zjišťovala také struktura obyvatelstva podle **náboženského vyznání** (v roce 1991 poprvé od sčítání z roku 1950, neboť v roce 1954 byla tehdejší vládou zrušena evidence náboženského vyznání), kterou ve vybraných územích k 26.03.2011 zachycuje následující obrázek.

Obr. 3.12: Struktura obyvatelstva Šlapanic, okresu Brno-venkov, Jihomoravského kraje a ČR k 26.03.2011 podle vyjádření k náboženskému vyznání

Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ČSÚ, Praha, 2012 – předběžné výsledky, vlastní výpočty

Sčítání v roce 2011 bylo charakteristické tím, že zde převládla výrazněji než při předchozích sčítáních složka populace, která na danou otázku odmítla odpovědět. Ze všech obyvatel ČR ji jakýmkoliv způsobem zodpovědělo pouze 54,8 % obyvatel (v roce 2001 to bylo 91,2 %). Přestože se vykazovaná příslušnost k jednotlivým církvím v posledních letech snižuje, jsou stále zřejmé určité souvislosti mezi náboženskou vírou a demografickým chováním obyvatel (např. vyšší plodnost věřících žen, menší podíl mimomanželských dětí, vyšší sňatečnost, nižší rozvodovost i potratovost). Proto je mnohdy míra religiozity obyvatelstva užívána také jako indikátor pro hodnocení regionálních disparit či jako proměnná pro vztahy mezi demografickými jevy⁹. Stále lze rovněž vyzorovat na území ČR určité zákonitosti v míře religiozity, např. vyšší podíl věřících mezi Moravany ve srovnání s Čechy, na venkově než ve městech, u osob starších a také těch s nižším stupněm vzdělání. Nejvyšší podíl osob bez vyznání vykazoval při posledním sčítání lidu Ústecký, Liberecký a Karlovarský kraj. Jde tedy o oblasti, kde došlo prakticky k úplné výměně obyvatel v souvislosti s odsunem původních německých starousedlíků. Nově přistěhovalí osídlenci z různých končin republiky, mnohdy i repatrianti, neměli možnost vytvořit si na tomto vysídleném území nové náboženské tradice. Proto není nepatřičný výraz některých církevních představitelů charakterizujících například konkrétně Ústecko jako „poušť na mapě náboženství“. Naopak relativně nejvíce věřících žije v moravských krajích. Na prvním místě stojí Zlínský kraj, kde věřící jako v jediném kraji v republice tvoří více než polovinu všech obyvatel. Dalšími kraji s vyšším podílem věřících jsou Kraj Vysočina a Jihomoravský kraj.

V okrese, kraji i v samotném městě byl při sčítání lidu v roce 2011 podíl odpovídajících o něco vyšší než na úrovni celé ČR. Věřící tvořili ve Šlapanicích 29,9 % (v roce 2001 to bylo 44,7 %), tedy o něco více než v okrese Brno-venkov (28,3 %) a v Jihomoravském kraji (28,5 %) a podstatně více než na úrovni celé ČR (20,6 %). Těch, kteří se hlásili k některé konkrétní církvi, byla ve městě, v okrese i kraji více než pětina a na úrovni celé ČR pak pouze 13,9 %. Ve Šlapanicích byly na druhé straně vyšším podílem než v okrese i kraji zastoupeny osoby bez náboženského vyznání (31,3 %, v roce 2001 to bylo 46,5 %), kterých však bylo i tak méně než činil celorepublikový průměr (34,2 %).

Obce Jihomoravského kraje, potažmo okresu Brno-venkov vykazují nadprůměrné zastoupení věřících římskokatolické církve a naopak podprůměrný podíl obyvatel vyznávajících Církev československou husitskou i Českobratrskou církev evangelickou ve srovnání s průměrem ČR. Rovněž jiná náboženská vyznání zde nejsou příliš oblíbená ve srovnání s pětinovým podílem ostatních církví v celé ČR.

Tab. 3.7: Struktura obyvatel Šlapanic, okresu Brno-venkov, Jihomoravského kraje a ČR k 26.03.2011 podle jednotlivých církví

Náboženské vyznání	Šlapanice		Okres Brno-venkov (%)	Jihomor. kraj (%)	ČR (%)
	abs.	%			
Církev římskokatolická	1 273	83,4	84,8	82,6	73,9
Českobratrská církev evangelická	26	1,7	1,9	2,6	3,5
Církev československá husitská	29	1,9	1,3	1,6	2,7
Ostatní	198	13,0	12,0	13,2	19,9
Celkem věřící	1 526	100,0	100,0	100,0	100,0

Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ČSÚ, Praha, 2012 – předběžné výsledky, vlastní výpočty

⁹ Kostecký, T. – Vobecká, J.: *Dostupnost bydlení a demografické chování – analýza regionálních rozdílů a jejich vývoje v čase, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008*

Kromě náboženské struktury lze sledovat na základě výsledků sčítání lidu také **strukturu národnostní**. Chápání pojmu „národnost“ se během jednotlivých sčítání měnila, ale při posledních třech sčítáních bylo možné národnost volně vypsat, nikoliv vybírat z nabídnutých možností. Při sčítání v roce 1991 se projevila snaha obyvatel pocítujících příslušnost k moravské národnosti tento svůj postoj vyjádřit, takže při tomto šetření bylo v ČR zjištěno 13,2 % obyvatel moravské národnosti. O deset let později již tento postoj nebyl tak zřejmý a k moravské národnosti se přihlásilo pouze 4,0 % obyvatel, v roce 2011 pak téměř 5 %, nicméně obdobně jako u náboženského vyznání byla velmi výrazně zastoupena skupina, která svoji národnost nedefinovala (26,0 %).

Tab. 3.8: Struktura obyvatel Šlapanic, okresu Brno-venkov, Jihomoravského kraje a ČR k 26.03.2011 podle národnosti

Národnost	Šlapanice		Okres Brno-venkov (%)	Jihomor. kraj (%)	ČR (%)
	abs.	%			
Česká	3 043	43,4	45,9	47,5	63,8
Moravská	2 009	28,7	25,0	21,8	4,9
Slovenská	66	0,9	0,9	0,1	1,4
Ostatní	389	5,6	4,8	6,4	3,9
Nezjištěno	1 498	21,4	23,4	24,2	26,0
Celkem	7 005	100,0	100,0	100,0	100,0

Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ČSÚ, Praha, 2012 – předběžné výsledky, vlastní výpočty

Zhruba čtvrtina nezařazených byla také v Jihomoravském kraji i v okrese Brno-venkov, v samotných Šlapanicích nebyla národnost zjištěna u 21,4 % obyvatel. Logicky zde byla velmi silně zastoupena moravská národnost – ve Šlapanicích Moravané tvořili 28,7 %, v okrese Brno-venkov čtvrtinu obyvatel a v Jihomoravském kraji pak více než pětinu, což podstatně převyšovalo průměr ČR. Méně významný zde byl zjištěn podíl Slováků (0,9 %), obdobně jako v celém okrese. Ostatní národnosti zde byly naopak zastoupeny výrazněji než v ČR, ale přesto lze tvrdit, že národnostní struktura města Šlapanice je téměř homogenní¹⁰.

Na základě dat ze sčítání lidu lze rovněž zjistit podíl osob narozených v místě svého trvalého bydliště, neboli podíl rodáků ze všech obyvatel. Šlapanice vykázaly pouze 45,4 % rodáků, což bylo méně než v okrese Brno-venkov (47,3 %) i v celé ČR (48,7 %), ale především než v Jihomoravském kraji (53,0 %), kde je podíl rodáků tradičně jeden z nejvyšších. Tato charakteristika dokazuje, že město je častým cílem stěhujících se osob, které už mají ve městě převahu. To může přinášet svoje pozitiva (nový pohled na rozvoj města, zkvalitňování věkové i vzdělanostní struktury, vyšší kupní síla), ale také negativa (zvyšování obytné funkce města nad pracovní a obslužnou, nezáměr o rozvoj města ze strany nových obyvatel nebo naopak podřízení dalšího rozvoje pouze jejich potřebám, narušení původního rázu města apod.).

¹⁰ Na základě dat ze sčítání lidu nelze hodnotit ani podíl romské populace mezi obyvateli města, neboť pouze jeden člověk se přihlásil k této národnosti (v okrese Brno-venkov 55 osob, v celém kraji pak 305 obyvatel). V celé ČR by tak podle výsledků SLDB žila necelá desetina procenta obyvatel romské národnosti (5-199 osob).

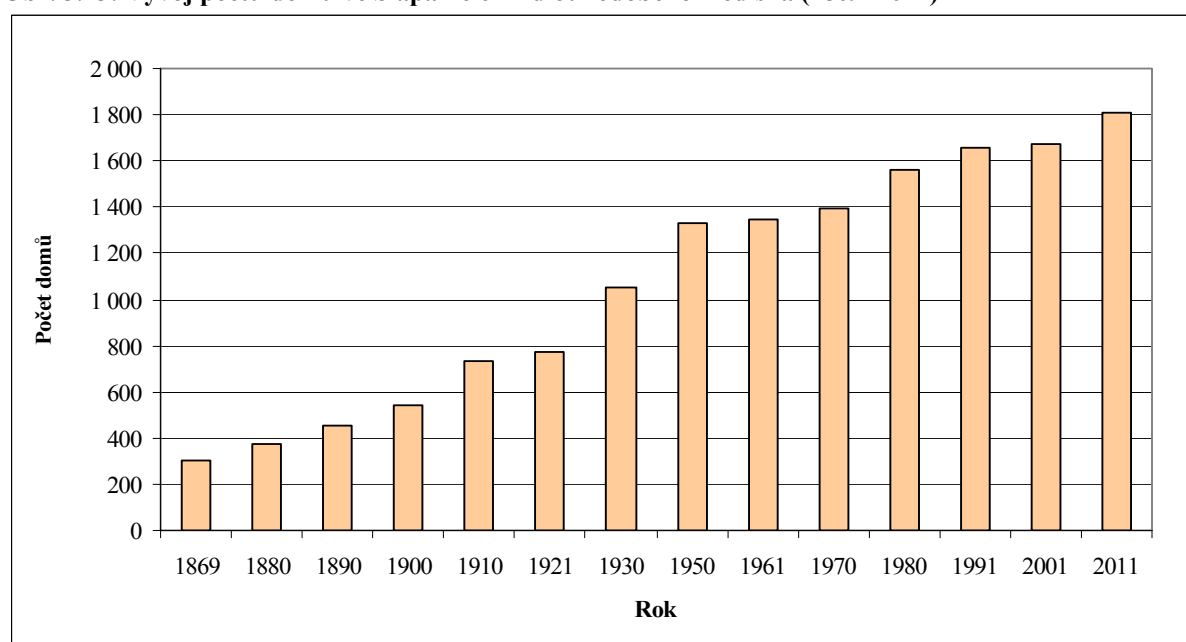
3.2. Vývoj domovního fondu

3.2.1. Vývoj počtu domů (1869–2011)

V rámci všech moderních sčítání lidu byly sledovány také počty domů lokalizovaných na území obcí. Obdobně jako počet obyvatel rostl ve Šlapanicích i počet domů po celou dobu sledovaného vývoje.

V roce 1869 bylo na území města včetně dnešní části Bedřichovice sečteno 304 domů. Do konce století jejich počet vzrostl na 539 a hranice tisíce domů byla překročena ve dvacátých letech minulého století (v roce 1930 bylo spočteno 1 048 domů). Počet domů neklesl ani v následujících dvaceti letech a do roku 1950 vzrostl na 1 330. Nižší intenzita výstavby resp. přestavba stávajících domů na nové provázela padesátá a šedesátá léta, nicméně v následujících desetiletích opět počet domů přibýval rychle, takže zatímco v roce 1970 bylo registrováno 1 396 domů, o deset let později to bylo 1 562 a za následujících deset let přibylo dalších 100 domů, takže na počátku procesu ekonomické transformace stálo ve Šlapanicích 1 661 domů. Během devadesátých let se situace téměř nezměnila, kdežto v posledních deseti letech přibylo ve městě 131 domů, což bylo nejvíce od sedmdesátých let. Počet domů v roce 2011 překročil hranici 1,8 tisíc.

Obr. 3.13: Vývoj počtu domů ve Šlapanicích z dlouhodobého hlediska (1869–2011)

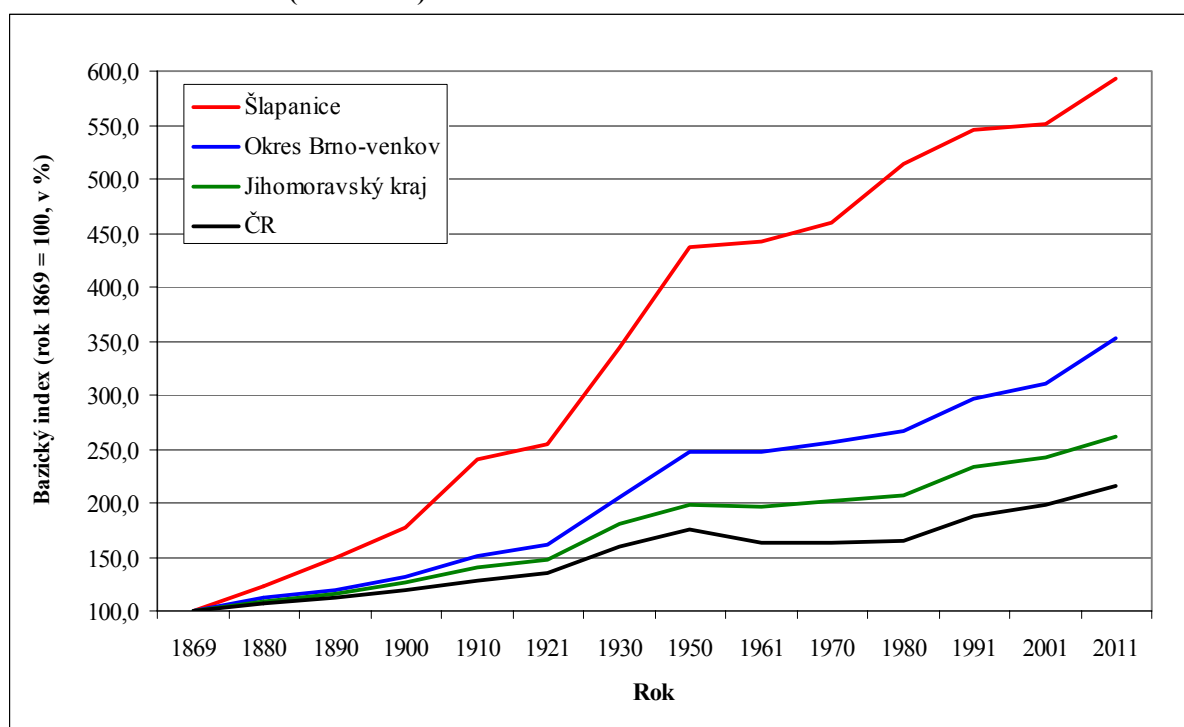
Pramen: Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005, I. díl, ČSÚ, Praha, 2006, Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ČSÚ, Praha, 2012 – předběžné výsledky

Zajímavý je též pohled na srovnání počtu domů a obyvatel. V roce 1869 připadalo na jeden dům téměř 7 obyvatel, což bylo zhruba stejně jako v okrese Brno-venkov i v Jihomoravském kraji a o něco méně než v ČR (7,6). Následující rozvoj výstavby byl rychlejší než růst počtu obyvatel, takže počet osob na jeden dům klesal, a to rychleji než na ostatních úrovních. Při posledním sčítání před II. světovou válkou již na jeden dům vyšlo méně než 5 obyvatel, tedy podstatně méně než v průměru v ČR (6,7). V roce 1950 to již bylo ve Šlapanicích pouze 3,8 obyvatel, v ČR ještě stále více než 5. Intenzivní výstavba i v jiných lokalitách v okrese Brno-venkov vedla k tomu, že se hodnoty za celý okres snížily a byly o něco nižší než ve městě, kdežto údaje za Jihomoravský kraj i ČR zůstaly až do současnosti vyšší. V roce 2011

připadaly na jeden dům ve Šlapanicích 4 občané, v okrese průměrně 3,3, v kraji 4,5 a v ČR pak téměř 5 obyvatel.

Vývoj bazického indexu v následujícím obrázku vypovídá o dosti odlišném vývoji počtu domů ve Šlapanicích ve srovnání s ostatními sledovanými územními celky. Je možné si všimnout, že vývoj v ČR byl mnohem méně intenzivní než v případě Jihomoravského kraje, okresu Brno-venkov a především samotných Šlapanic. Až do roku 1921 byl růst spíše mírný a kromě Šlapanic a okresu Brno-venkov nebyl dosažen na žádné úrovni přírůstek větší než 50 % ve srovnání s rokem 1869. Velký rozvoj výstavby domů byl však zaznamenán mezi roky 1921-1950, neboť zatímco v ČR vzrostl počet domů ve srovnání s rokem 1869 o necelých 80 %, v kraji dosáhl dvojnásobku, v okrese byl 2,5krát větší a ve Šlapanicích dokonce téměř 4,5krát vyšší než na počátku sledovaného období.

Obr. 3.14: Vývoj počtu domů ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR z dlouhodobého hlediska (1869–2011)

Pramen: Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005, I. díl, ČSÚ, Praha, 2006, Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ČSÚ, Praha, 2012 – předběžné výsledky, vlastní výpočty

V padesátých letech na republikové úrovni počet domů mírně klesl a v šedesátých a sedmdesátých stagnoval, kdežto na ostatních úrovních nedošlo ke snížení v 50. letech, spíše ke stagnaci a v následujících dvou desetiletích k mírnému nárůstu, ve Šlapanicích pak v sedmdesátých letech vzhledem k výstavbě tzv. starého i nového sídliště k podstatnému nárůstu (v roce 1980 bylo ve městě sečteno pětkrát více domů než v roce 1869). V osmdesátých letech se zvýšila intenzita výstavby a do roku 1991 na všech úrovních počet domů vzrostl, nejvíce opět ve Šlapanicích, tentokrát již na 5,5 násobek stavu z roku 1869. V devadesátých letech se zde však růst počtu domů zastavil, kdežto na ostatních úrovních pozvolna rostl, nicméně v posledních deseti letech byl zaznamenán opět velmi výrazný nárůst počtu domů ve městě a také okres vykázal podstatný přírůstek, takže zde bylo při posledním sčítání registrováno 3,5krát více domů než v roce 1869. V případě Jihomoravského kraje se za celé sledované období počet domů zvýšil zhruba 2,6krát, v rámci celé ČR pak 2,2krát.

Kromě dat získaných sčítáním lidu, domů a bytů lze údaje o vývoji bytového fondu získávat i z každoročních statistik ČSÚ, avšak za obce ČR pouze o bytech dokončených. Analýza URS Praha, a.s. z dubna 2013 si všímala vývoje bytové výstavby v období 1997 – 2011 mj. také v obcích o velikosti 5 – 10 tis. obyvatel, mezi něž spadají také Šlapanice. V tomto období bylo ve městě dokončeno celkem 505 bytů v bytových i rodinných domech, což představovalo 5,16 bytů na 1000 obyvatel středního stavu ročně. Obdobná intenzita výstavby byla v rámci ČR v této velikostní kategorii obcí patrná kromě pražské aglomerace pouze na Brněnsku, Plzeňsku a v Třeboni a relativní hodnotu ve výši 5,0 – 7,49 dokončených bytů na 1000 obyvatel vykazaly kromě Šlapanic pouze další tři města okresu Brno-venkov (Tišnov, Pohořelice a Židlochovice). Nejvíce bytů se za posledních deset let ve Šlapanicích dokončilo v roce 2007 (celkem 95) a následně v roce 2009 (75). Ekonomická krize stejně jako v jiných částech ČR způsobila zpomalení stavebních prací včetně výstavby bytů, takže v roce 2010 se ve městě dokončilo pouze 45 a o rok později 40 bytů.

3.2.2. Domovní fond

Domovní fond města Šlapanice tvořilo v roce 2011 celkem 1 805 domů, takže na jeden km² vycházelo 123,2 domů což byla hodnota výrazně se blíží podmínkám v samotném Brně (174 domů na km²) než průměrným podmínkám v okrese Brno-venkov (35 domů na km²), v Jihomoravském kraji (3,7 domů na km²) i ČR (27,3 domů na km²). Je tedy možné tvrdit, že podobně jako je ve Šlapanicích vysoká hustota zalidnění, je také velmi vysoká koncentrace zástavby domy.

Z celkového počtu domů bylo 1 637, tedy 90,7 % trvale obydlených, což bylo více než na úrovni okresu (86,0 %), kraje (85,6 %) či republiky (82,5 %). Neobydlených domů bylo pouze 168, přičemž pouze 8 z nich tvořily objekty sloužící k rekreaci (4,8 %; šlo o stejný počet jako při sčítání v roce 2001). Je tedy zřejmé, že hlavní funkcí Šlapanic podle využití domovního fondu je především aktivní bydlení, nikoliv chalupaření či chataření, neboť objekty jsou převážně trvale obydleny a pouze zlomek z nich slouží k rekreaci (v okrese jde o více než čtvrtinu všech trvale neobydlených domů, v Jihomoravském kraji o necelých 30 % a v ČR v průměru o 44,3 %).

Tab. 3.9: Domovní fond ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR (k 26.03.2011)

Území	celkem	z toho		
		trvale obydlené	trvale neobydlené	
			celkem	z toho pro rekreaci
Šlapanice	1 805	1 637	168	8
Okres Brno-venkov	52 654	49 724	8 089	2 234
Jihomoravský kraj	258 719	221 582	37 137	11 043
ČR	2 149 756	1 772 909	376 847	166 760

Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ČSÚ, Praha, 2012 – předběžné výsledky

Mezi obydlenými domy převažovaly rodinné domy (1 526 domů), které tvořily 93,2 % všech obydlených domů. Bytových domů bylo evidováno 98 (6,0 %)¹¹. Bytové domy jsou charakteristické pro urbanizovaná území s vysokou koncentrací obyvatelstva, proto je podíl bytových domů ve Šlapanicích sice nižší než na úrovni kraje (9,1 %) i celé ČR (12,1 %), ale vyšší než v okrese Brno-venkov (4,7 %), který má spíše venkovský charakter s menším

¹¹ Do počtu domů patří kromě rodinných a bytových domů i různá zařízení určená k bydlení – např. domovy mládeže, internáty, dětské domovy, ústavy sociální péče, domovy důchodců, penziony pro důchodce, kláštery a konventy, azylová zařízení pro cizince, provozní budovy s bytem (např. škola s bytem) apod.

výskytem bytových domů s výjimkou větších měst, kde se rovněž nachází sídliště. Ve srovnání s nimi však Šlapanice vykazují velmi malý podíl bytových domů z celkového počtu trvale obydlených domů (Kuřim – přes 15 % bytových domů, Ivančice – 7,8 %, Tišnov – 20,4 %, ostatní větší města okresu kolem 10 %). V 1 637 trvale obydlených domech bylo celkem 2 527 obydlených bytů, tzn. na jeden dům vychází pouze 1,5 bytů, tedy méně než v ČR (1,8), Jihomoravském kraji (1,9), ale o něco více než v okrese Brno-venkov (1,4). V celé ČR je největší část bytů lokalizována v domech vlastníků bytů (37,3 %) a obdobně tomu tak je také ve Šlapanicích, i když v mnohem vyšším poměru (57,9 %).

Šlapanice vykázaly při sčítání lepší vybavenost domácností počítačem s internetem ve srovnání s ostatními územními celky – 63,4 % bytů disponovalo internetem, v okrese 59,4 %, v kraji 58,5 % a v ČR 56,6 %. Vybavenost koupelnou s minimálně sprchovým koutem, splachovacím záchodem převyšuje průměr ČR, což je charakteristické pro města, nicméně ve způsobu vytápění prostřednictvím ústředního zdroje vytápění jako převládajícího vykázaly Šlapanice o něco nižší hodnoty (65,5 %) než činil průměr okresu (69,6 %), kraje (70,7 %) i ČR (72,0 %). Plyn je naopak ve Šlapanicích zaveden do většího počtu bytů ve srovnání se situací v ČR (do 91,5 %, v ČR je zaveden přímo do 66,1 % bytů), v okrese Brno-venkov (76,4 %) i v Jihomoravském kraji (80,9 %) a k vytápění slouží ve více než 80 % všech bytů, což je podstatně více než v okrese (66,7 %), kraji (56,0 %) a především než v ČR (37,7 %).

V současné době je na západním okraji zástavby města budován rozsáhlý obytný soubor zvaný Brněnská pole, který bude zahrnovat kromě bytových domů také několik sportovišť, restauraci, obchody a mateřskou školu (v současnosti stojí mateřská škola a přilehlé dětské hřiště). V roce 2013 byla zahájena druhá etapa. Severně od obytné zóny se počítá s výstavbou prodejny potravin. Intenzivní výstavba bytových domů v posledních deseti letech výrazně „omladila“ domovní fond ve městě. Z celkového počtu 98 bytových domů jich byla téměř třetina (32, tj. 32,7 %) vystavěna právě v posledních deseti letech. To znamenalo mnohem vyšší podíl než na úrovni okresu (14,8 %), kraje (8,0 %) i celé ČR (5,9 %). Na druhé straně výstavba rodinných domů po roce 2001 nebyla tak významná jako v okrese Brno-venkov, ale i tak byla intenzivnější než v Jihomoravském kraji i v ČR.

Tab. 3.10: TOP 10 obcí v okrese Brno-venkov k 26.03.2011 dle hustoty zalidnění a hustoty zástavby domy

Poř.	Název obce	Hustota zalidnění (obyv./km ²)	Název obce	Hustota zástavby domy (obyv./km ²)
1.	Zastávka	2 087,2	Zastávka	454,2
2.	Zbýšov	643,8	Řícmanice	162,4
3.	Kuřim	621,9	Česká	160,0
4.	Židlochovice	597,3	Židlochovice	129,1
5.	Řícmanice	507,2	Šlapanice	123,2
6.	Tišnov	505,9	Troubsko	115,3
7.	Šlapanice	478,3	Ostopovice	109,9
8.	Modřice	465,0	Rozdrojovice	106,1
9.	Česká	458,0	Kratochvilka	104,3
10.	Rosice	440,3	Zbýšov	104,3

Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ČSÚ, Praha, 2012 – předběžné výsledky, Malý lexikon obcí ČR 2012, ČSÚ, Praha, 2013

V závěru této kapitoly lze shrnout, že město Šlapanice dosahuje v současnosti velmi vysokých hodnot z hlediska hustoty zalidnění i hustoty zástavby domy. Jak dokazuje předchozí tabulka, tak počet obyvatel na km² je ve Šlapanicích 7. největší ze všech obcí okresu Brno-venkov a

mezi městy okresu 5. nejvyšší. Hustota zástavby na km² je v okrese 5. nejvyšší a mezi městy okresu 2. nejvyšší. Očekávaný rozvoj bytové zástavby v lokalitě Brněnská pole v následujících letech povede k dalšímu nárůstu počtu obyvatel města a zároveň ke zvýšení hustoty zalidnění až na hodnoty o 100 osob na km² vyšší než v současnosti. Vzhledem k tomu, že se plánovaná výstavba týká především bytových domů, vzroste hlavně počet bytů na km² nikoliv počet domů. Hustotu zástavby domy tedy ovlivní spíše případný nárůst počtu rodinných domů. Židlochovice ve srovnání se Šlapanicemi mají zhruba třikrát menší katastr a polovinu obyvatel, proto lze při současných vysokých hodnotách hustoty zalidnění i zástavby domy předpokládat, že se již příliš zvětšovat nebudou a při dalším sčítání lidu může dojít k tomu, že Šlapanice budou městem s nejvyšší hustotou zástavby domy a hustotou zalidnění zřejmě rovněž na pomyslném žebříčku měst s největším počtem obyvatel na km² pravděpodobně postoupí.

4. TRH PRÁCE

4.1. Ekonomická aktivita a zaměstnanost

Ekonomická aktivita obyvatelstva podává informace o počtu obyvatel, kteří jsou schopni podílet se na ekonomickém růstu a rozvoji území¹². Ve městě Šlapanice žilo při posledním sčítání lidu celkem 3 583 ekonomicky aktivních a z celkového počtu obyvatel tak představovali 51,2 %. To bylo zhruba stejně jako na úrovni okresu (51,5 %) i kraje (51,4 %), ale méně než v ČR (52,3 %). Pokud bychom měřili míru ekonomické aktivity, tedy podíl ekonomicky aktivních osob z obyvatel starších 15 let, byla by hodnota tohoto ukazatele v případě Šlapanic 60,2 %, v okrese 61,0 %, v kraji 59,9 % a v ČR 61,1 %. Míra ekonomické aktivity je na jižní Moravě všeobecně tedy zhruba stejná jako v průměru v ČR.

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo lze dále členit na zaměstnané a nezaměstnané. Podíl nezaměstnaných z celkového počtu ekonomicky aktivních je možno chápat jako míru nezaměstnanosti ke dni sčítání lidu. Ta v případě Šlapanic činila 6,5 %, což bylo méně než v okrese (8,1 %), v kraji (10,5 %) a v celé ČR (9,8 %).

Tab. 4.1: Struktura ekonomicky aktivního obyvatelstva města Šlapanice, okresu Brno-venkov, Jihomoravského kraje a ČR

Územní jednotka	Ekonomicky aktivní	z toho	
		zaměstnaní	nezaměstnaní
Šlapanice	3 583	3 351	232
Okres Brno-venkov	105 401	96 874	8 527
Jihomoravský kraj	601 665	538 615	63 050
ČR	5 523 428	4 982 585	540 843

Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ČSÚ, Praha, 2012 – předběžné výsledky

Ze zaměstnaných ve všech územních jednotkách převažoval počet zaměstnanců nad počtem podnikatelů. Zaměstnanci tvořili více než ¾ zaměstnaných osob, v celé ČR pak o něco méně (72,6 %). Z tohoto hlediska vykázalo město Šlapanice nižší podnikatelskou aktivitu než činil průměr ČR. To dokazuje i daňová výnosnost ze samostatně výdělečné činnosti na obyvatele ve srovnání s ostatními většími městy v okrese i městy s obdobnou velikostí jako mají Šlapanice (viz příloha č. 8).

U **zaměstnaných** osob a částečně i u osob nezaměstnaných lze stanovit jejich strukturu podle odvětví ekonomické činnosti, v rámci něhož byli ve chvíli sčítání zaměstnaní nebo které vykonávali ve svém posledním zaměstnání (v případě nezaměstnaných). V této podkapitole bude analyzována pouze odvětvová struktura zaměstnaných.

Ke dni sčítání bylo ve Šlapanicích sečteno celkem 3 351 osob, které uvedly, že jsou zaměstnané. Z nich pracovalo nejvíce v terciárním sektoru, tedy v sektoru služeb (2,2 tis., tj. 65,5 %). Podíl osob pracujících ve Šlapanicích ve službách byl o něco vyšší než na ostatních úrovních, kde se pohyboval kolem 60 %. Odvětvím služeb koncentrujícím nejvíce zaměstnaných bylo odvětví obchodu, které zahrnuje velkoobchod, maloobchod i

¹² Ekonomicky aktivní obyvatelstvo se zjišťuje pouze při sčítání lidu, tedy jednou za deset let. Mezi ekonomicky aktivní osoby dle posledního sčítání lidu 2001 jsou zahrnuty všechny osoby, které uvedly, že patří mezi zaměstnané osoby, zaměstnavatele, osoby samostatně činné, pracující důchodce, pracující studenty a učně, ženy na mateřské dovolené v trvání 28 resp. 37 týdnů, osoby v základní, náhradní nebo civilní vojenské službě, ve vazbě a výkonu trestu nebo osoby nezaměstnané. V roce 2011 již v souboru obyvatel nefigurovaly osoby v základní, náhradní nebo civilní vojenské službě, jinak zůstaly kategorie stejné.

specializovaný obchod (celkem 474 osob, tj. 14,1 % všech zaměstnaných), přičemž podíl zaměstnaných v tomto odvětví byl výrazně vyšší než v ostatních územních celcích (zhruba o pětinu). Druhým v pořadí bylo heterogenní odvětví služeb pro podniky, které zahrnuje činnosti v oblasti nemovitostí, administrativní i odbornou poradenskou činnost pro jiné subjekty apod. (348 osob, tj. 10,4 %). Také zde podíl zaměstnaných převyšoval ostatní úroveň o 10 až 20 %. Více než 200 osob pracovalo v rámci služeb také ve vzdělávání (7,7 %), ve zdravotní a sociální péči a veterinární činnosti (7,2 %) a také v dopravě a spoji (6,0 %).

Tab. 4.2: Struktura zaměstnaných ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR dle odvětví ekonomické činnosti (CZ-NACE)

Odvětví	Šlapanice		Okres Brno-venkov		Jihomoravský kraj		Česká republika	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
I. sektor	49	1,5	2 950	3,0	17 011	3,2	151 269	3,0
Zemědělství	44	1,4	2 461	2,5	14 438	2,7	119 047	2,4
Lesnictví a rybolov	5	0,1	489	0,5	2 573	0,5	32 222	0,6
II. sektor	1 106	33,0	36 785	38,0	191 006	35,5	1 801 387	36,2
Průmysl	812	24,2	27 599	28,5	144 091	26,8	1 419 902	28,5
Těžba nerostných surovin	3	0,1	362	0,4	1 790	0,3	41 272	0,8
Zpracovatelský průmysl	726	21,7	25 255	26,1	131 769	24,5	1 277 511	25,7
- potravinářský	44	1,3	2 534	2,6	14 638	2,7	129 587	2,6
- TOK*	27	0,8	1 360	1,4	7 533	1,4	64 428	1,3
- dřevozpracující	5	0,1	686	0,7	4 166	0,8	39 781	0,8
- papírenský a polygr.	36	1,1	866	0,9	3 861	0,7	40 799	0,8
- chemický	62	1,9	1 516	1,6	10 725	2,0	122 752	2,5
- sklářský a stav. hmot	53	1,6	970	1,0	5 621	1,0	53 249	1,1
- hutnický a kovožprac.	107	3,2	4 728	4,8	24 809	4,7	231 875	4,8
- strojírenský	134	4,0	3 644	3,8	17 167	3,2	121 323	2,4
- elektrotechnický	128	3,8	4 220	4,4	20 179	3,7	151 135	3,0
- automobilový	19	0,6	1 454	1,5	7 299	1,4	181 755	3,6
- ostatní zpracovatelský	66	2,0	2 047	2,1	9 706	1,8	81 823	1,6
- opravy a instalace	45	1,3	1 230	1,3	6 065	1,1	59 004	1,2
Výroba a rozvod energií a vody, odpady	83	2,4	1 982	2,0	10 532	2,0	101 119	2,0
Stavebnictví	294	8,8	9 186	9,5	46 915	8,7	381 485	7,7
III. sektor	2 196	65,5	57 139	59,0	330 598	61,4	3 029 929	60,8
Obchod	474	14,1	12 165	12,5	63 069	11,7	573 273	11,5
Pohostinství a ubytování	87	2,6	2 786	2,9	17 946	3,3	177 926	3,6
Doprava a spoje	201	6,0	6 679	6,9	32 053	6,0	314 136	6,3
Informační a kom. činnosti	160	4,8	3 288	3,4	19 376	3,6	166 177	3,3
Finančnictví	98	2,9	2 226	2,3	13 376	2,5	138 490	2,8
Služby pro podniky	348	10,4	8 207	8,5	49 003	9,1	432 327	8,7
Veřejná správa a obrana	192	5,7	5 409	5,6	33 090	6,1	329 122	6,6
Vzdělávání	258	7,7	6 375	6,6	40 075	7,4	339 039	6,8
Zdravotní a sociální péče, veterinární činnost	241	7,2	6 890	7,1	41 821	7,8	370 731	7,4
Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	137	4,1	3 114	3,2	20 789	3,9	188 708	3,8
Celkem	3 351	100,0	96 874	100,0	538 615	100,0	4 982 585	100,0

Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ČSÚ, Praha, 2012 – předběžné výsledky

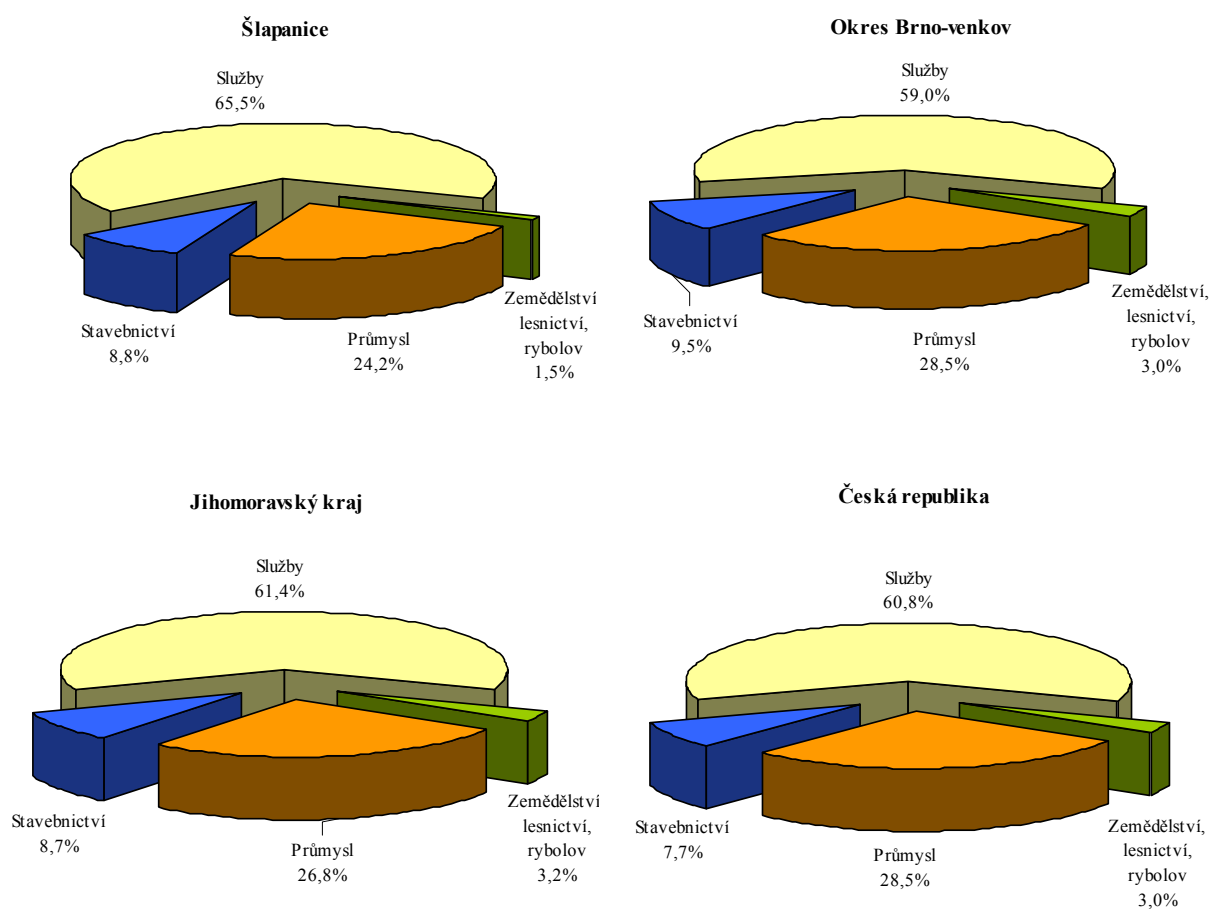
* TOK – textilní, oděvní a kožedělný průmysl

V sekundárním sektoru bylo dle sčítání lidu zaměstnáno ve Šlapanicích 1,1 tis. osob, což představovalo 33,0 % všech pracujících. Tento podíl byl o něco nižší než v případě okresu

Brno-venkov (38,0 %), Jihomoravského kraje (35,5 %) i ČR (36,2 %). Nevelké rozdíly byly v rámci sekundéru ve stavebnictví (8,8 %), neboť v ostatních územích se rovněž pohyboval mezi kolem 8 %. V průmyslu bylo zaměstnáno 812 osob, tedy 24,2 % všech zaměstnaných, což bylo méně než v ČR, v okrese i kraji, přičemž žádné odvětví zpracovatelského průmyslu nezaměstnávalo více než 5 % všech pracujících (podobně jako v ostatních sledovaných celcích). Šlapaničtí občané pracovali nejvíce ve strojírenských oborech (4,0 %), v elektrotechnice (3,8 %) a v hutnickém a kovozpracujícím průmyslu (3,2 %). Průměr ČR však převyšoval počet zaměstnaných také v průmyslu skla a stavebních hmot a v papírenském a polygrafickém průmyslu, kde se však počet zaměstnaných pohyboval pouze mezi 1 až 2 %. Velmi nízký byl podíl osob zaměstnaných ve dřevozpracujícím a potravinářském průmyslu. Zanedbatelné zastoupení měla z průmyslových odvětví také těžba nerostných surovin, kdežto činnosti související s výrobou a rozvodem energií a vody a s činnostmi v oblasti odpadů soustředily větší podíl osob (2,4 %) než v okrese, kraji i ČR (všichni shodně 2,0 %).

Pouze okrajově je ve Šlapanicích v současnosti zastoupeno zemědělství jako odvětví, v němž pracují místní občané (podíl zaměstnaných pouze 1,5 %), přestože má obec stejně jako většina jižní Moravy velmi kvalitní půdy. V okrese Brno-venkov, Jihomoravském kraji i ČR soustředí primární sektor nyní zhruba 3 % zaměstnaných.

Obr. 4.1: Odvětvová struktura zaměstnaných ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR dle odvětví ekonomické činnosti (v %)

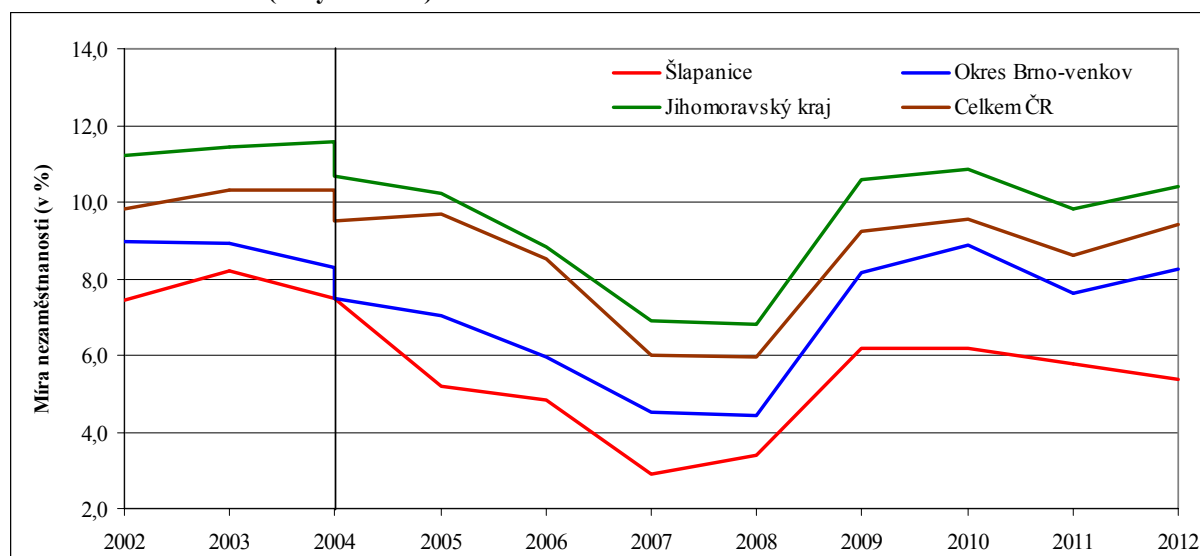
Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ČSÚ, Praha, 2012 – předběžné výsledky

4.2. Nezaměstnanost¹³

4.2.1. Vývoj míry nezaměstnanosti

Vývoj situace na trhu práce z hlediska míry nezaměstnanosti byl v posledních 10 letech (2002 až 2012) ve Šlapanicích vždy příznivější než v celé České republice, v Jihomoravském kraji i v okrese Brno-venkov. Míra nezaměstnanosti se ve městě pohybovala mezi 8,2 % v roce 2003 a 3,1 % v roce 2007. Ani během ekonomické krize ohraničené v současnosti lety 2009 až 2012 nepřispěla k extrémnímu zvýšení nezaměstnanosti, neboť hodnota z roku 2002 dosud nebyla překročena. Nejvyšší míra nezaměstnanosti v letech krize dosáhla 6,2 %, a to v roce 2009 a 2010, od té doby hodnota tohoto ukazatele postupně klesá, a to i během roku 2012, kdy na ostatních územních úrovních opět vzrostla.

Obr. 4.2: Vývoj míry nezaměstnanosti ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR v letech 2002–2012 (vždy k 31.12.)

Pramen: Uchazeči a volná pracovní místa v okresech ČR, 2002–2012, SSZ MPSV ČR, 2003–2013, GIS prostorová analýza k 31.12.2007, MPSV ČR, 2008, GIS prostorová analýza k 31.12.2011, ÚP ČR – Krajská pobočka Brno, 2013, vlastní výpočty

Okres Brno-venkov obecně vykazuje dlouhodobě podprůměrnou míru nezaměstnanosti ve srovnání s ostatními okresy Jihomoravského kraje i ČR (patří mu zhruba 20. místo v pořadí okresů s nejnižší mírou nezaměstnanosti), což je dáno především polohou v úzkém zázemí Brna a ochotou obyvatelstva sem dojíždět za prací. O směrech vyjížděky do zaměstnání však dosud nejsou ze sčítání lidu 2011 k dispozici potřebné údaje, pouze lze říci, že počet osob vyjíždějících za prací mimo Šlapanice byl zjištěn na úrovni 1 564 osob, což představuje

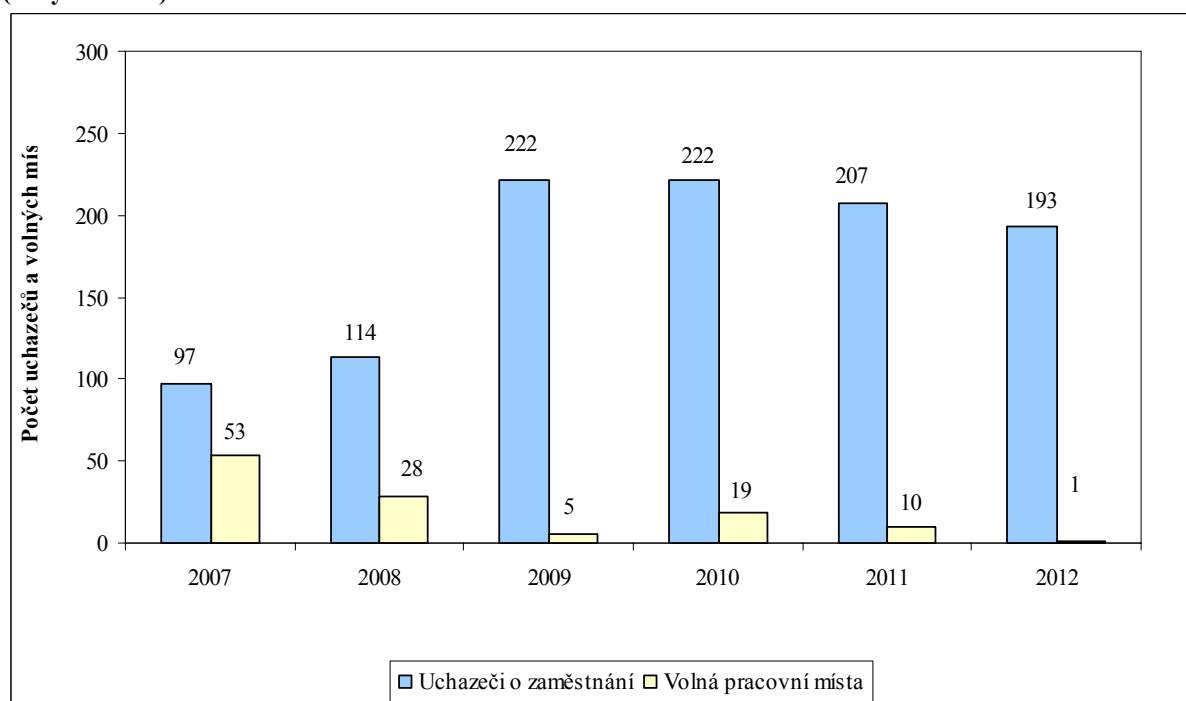
¹³ Při analýze nezaměstnanosti je nutné vysvětlit následující: od července 2004 dochází ke změně v metodice výpočtu míry nezaměstnanosti za okresy, kraje a ČR. Míra nezaměstnanosti se do té doby počítala jako podíl všech uchazečů o zaměstnání evidovaných na úřadech práce a pracovní síly v daném území. Změna výpočtu míry nezaměstnanosti spočívala jednak v tom, že do nové pracovní síly byly zahrnuti také cizinci působící na daném území a zároveň se změnil i číselník, který již není tvořen všemi uchazeči o zaměstnání, ale pouze tzv. dosažitelnými uchazeči, tedy těmi, kteří jsou schopni okamžitě nastoupit do zaměstnání (bez uchazečů v rekvalifikaci, na nemocenské, ve vazbě apod.). V praxi se tato změna projevila snížením míry nezaměstnanosti. Míru nezaměstnanosti počítanou původní metodou bylo možné zjistit až do konce roku 2006, poté již údaje nutné k výpočtu, konkrétně pracovní síla počítanou původní metodikou, zveřejňovány nebyly. Od července 2004 došlo také k úpravě a do číselníku se rovněž jako v případě okresů, krajů a ČR zahrnují pouze dosažitelní uchazeči o zaměstnání. V případě jednotlivých obcí je míra nezaměstnanosti počítána jako podíl všech uchazečů o zaměstnání z ekonomicky aktivních zjištěných při sčítání lidu.

Výpočet míry nezaměstnanosti za menší územní celky než okresy (obce, správní obvody POÚ, ORP) se prováděl podílem všech uchazečů o zaměstnání z ekonomicky aktivních obyvatel zjištěných při posledním sčítání lidu v roce 2011, neboť data o pracovní síle za obce nejsou k dispozici. Z hlediska územních změn, které v případě okresu Brno-venkov a Jihomoravského kraje nastaly jak k 01.01.2005, tak 2007, je třeba uvést, že data jsou přepočtena na strukturu platnou v současnosti, takže jsou časově srovnatelná.

48,9 % všech zjištěných zaměstnaných (v okrese Brno-venkov šlo o 44,6 %, v Jihomoravském kraji pouze 27,2 % všech zaměstnaných, což bylo ještě o něco více než v ČR – 25,4 %). Podíl osob vyjíždějících za prací mimo Šlapanice do jiného okresu Jihomoravského kraje činil 88,2 % a je pravděpodobné, že šlo převážně o vyjížděku do Brna. Podíl byl o něco nižší než v roce 2001, kdy za prací do jiného okresu Jihomoravského kraje dojíždělo 90 % všech osob, které vyjížděly pracovat do jiného okresu Jihomoravského kraje.

Z následujícího obrázku je patrný vývoj počtu uchazečů a volných pracovních míst za posledních pět let. Zatímco ještě v roce 2007 bylo evidováno ve Šlapanicích pouze 97 uchazečů, kterým bylo přímo v místě bydliště k dispozici 53 volných pracovních míst, takže na jedno hlášené volné místo nepřipadali ani dva uchazeči, situace se během ekonomické krize podstatně zhoršila a míst bylo ve městě evidováno minimum, na konci roku 2012 pouze jedno místo.

Obr. 4.3: Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání a volných pracovních míst ve Šlapanicích v letech 2007-2012 (vždy k 31.12.)

Pramen: Uchazeči a volná pracovní místa v okresech ČR, 2002-2012, SSZ MPSV ČR, 2003-2013, GIS prostorová analýza k 31.12.2007, MPSV ČR, 2008, GIS prostorová analýza k 31.12.2011, ÚP ČR – Krajská pobočka Brno, 2013, vlastní výpočty

Následující tabulka zachycuje změnu ve vybraných charakteristikách trhu práce na všech sledovaných úrovních mezi roky 2007 a 2012. Od roku 2007 se situace na trhu práce v ČR podstatně změnila. Zatímco výchozí rok lze hodnotit jako dlouhodobě nejpříznivější z hlediska nezaměstnanosti, rok 2012 byl naopak méně příznivý než předchozí rok a situace se po relativně pozitivním vývoji v roce 2011 opět zhoršila.

Ekonomická situace negativně ovlivnila především postavení mužů na trhu práce ve Šlapanicích – zatímco v roce 2007 tvořily ženy více než 60 % ze všech osob evidovaných na úřadu práce, v roce 2012 to bylo 52,3 %. Tato změna byla charakteristická i pro okres Brno-venkov a Jihomoravský kraj, kde byl podíl žen v evidenci úřadů práce téměř shodný s jejich podílem v ČR. Ke zhoršení situace došlo i v případě absolventů škol, a to mnohem podstatněji než v okrese, kraji i ČR. Ve Šlapanicích jejich podíl za pět let vzrostl ze 4,6 % na 8,0 %,

v ostatních územních celcích pak pouze o desetiny procentních bodů (0,2 až 0,6 p. b.). Naopak se snížil podíl uchazečů o zaměstnání se zdravotním postižením. V případě celé ČR i Jihomoravského kraje šlo také o snížení jejich absolutního počtu. Ekonomická krize měla komplexní charakter a zasáhla všechny skupiny osob bez velkých rozdílů. Důvodem výrazného poklesu podílu OZP mezi nezaměstnanými však jsou spíše změny v legislativě (sociální reforma) vedoucí k redukci počtu osob řazených mezi zdravotně postižené.

Tab. 4.3: Základní charakteristiky trhu práce ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR mezi lety 2007 a 2012 (vždy k 31.12.)

Měsíc	Počet uchazečů	z toho (v %)			Volná místa	PU/VM*	Míra nezaměstnanosti		
		ženy	absolventi	OZP*			celkem	ženy	muži
<i>Šlapanice</i>									
2007	109	60,6	4,6	16,5	53	2,1	3,0	4,1	2,2
2012	193	52,3	8,0	13,9	1	193,0	5,4	6,2	4,7
<i>Okres Brno-venkov</i>									
2007	4 923	58,6	7,5	24,2	2 697	1,8	4,5	6,1	3,3
2012	8 826	50,6	8,1	13,6	551	16,0	8,2	9,7	7,2
<i>Jihomoravský kraj</i>									
2007	44 239	54,5	6,6	19,6	13 725	3,2	6,9	8,6	5,6
2012	66 435	48,7	6,9	12,0	2 289	29,0	10,4	11,9	9,3
<i>ČR</i>									
2007	354 878	53,9	6,4	18,4	141 066	2,5	6,0	7,4	4,9
2012	545 311	48,9	6,6	11,4	34 893	15,6	9,4	10,6	8,4

Pramen: Uchazeči a volná pracovní místa v okresech ČR, 2002–2012, SSZ MPSV ČR, 2003–2013, GIS prostorová analýza k 31.12.2007, MPSV ČR, 2008, GIS prostorová analýza k 31.12.2011, ÚP ČR – Krajská pobočka Brno, 2013, vlastní výpočty

* OZP osoby ze zdravotním postižením, PU/VM – počet uchazečů na jedno volné pracovní místo

Velmi podstatný byl zásah ekonomické krize do počtu hlášených pracovních míst. Zatímco v celé ČR se jejich počet snížil zhruba čtyřikrát, na úrovni okresu Brno-venkov došlo k poklesu na pětinu a v Jihomoravském kraji na necelých 17 %. Ve Šlapanicích v podstatě na konci roku 2012 žádná volná místa evidována nebyla a v čase zpracování této analýzy jich bylo na úřadu práce hlášeno 9, z toho šest ve službách (pohostinství, školství) a tři v průmyslu (společnost ČEGAN s.r.o.).

Negativní vývoj na trhu práce se projevil i zvýšením míry nezaměstnanosti. Postiženy byly především ty okresy ČR, které vykazovaly do počátku krize nižší hodnoty míry nezaměstnanosti a mezi které patřil i okres Brno-venkov. Přes téměř dvojnásobné zvýšení míry nezaměstnanosti se však okres udržel i v roce 2012 na relativně dobré pozici ve srovnání s ostatními okresy a jeho postavení se ještě o něco zlepšilo (21. nejlepší, v roce 2007 to bylo 22. místo). Ve městě, v okrese, kraji i ČR se během sledovaného období výrazněji zvýšila nezaměstnanost mužů než žen, ve Šlapanicích se dokonce míra nezaměstnanosti mužů více než zdvojnásobila, ale je třeba upozornit, že i tak je míra nezaměstnanosti mužů výrazně pod průměrem ve srovnání s ostatními celky.

4.2.2. Struktura nezaměstnanosti

V následující kapitole bude analyzována struktura uchazečů o zaměstnání podle věku, vzdělání a délky evidence. Struktura uchazečů podle věku ukazuje, že mezi nezaměstnanými podstatně vzrostl podíl mladých osob do 24 let, a to především ve Šlapanicích. V roce 2007 tvořili mladí lidé pouze o něco více než desetinu všech nezaměstnaných, kdežto o pět let

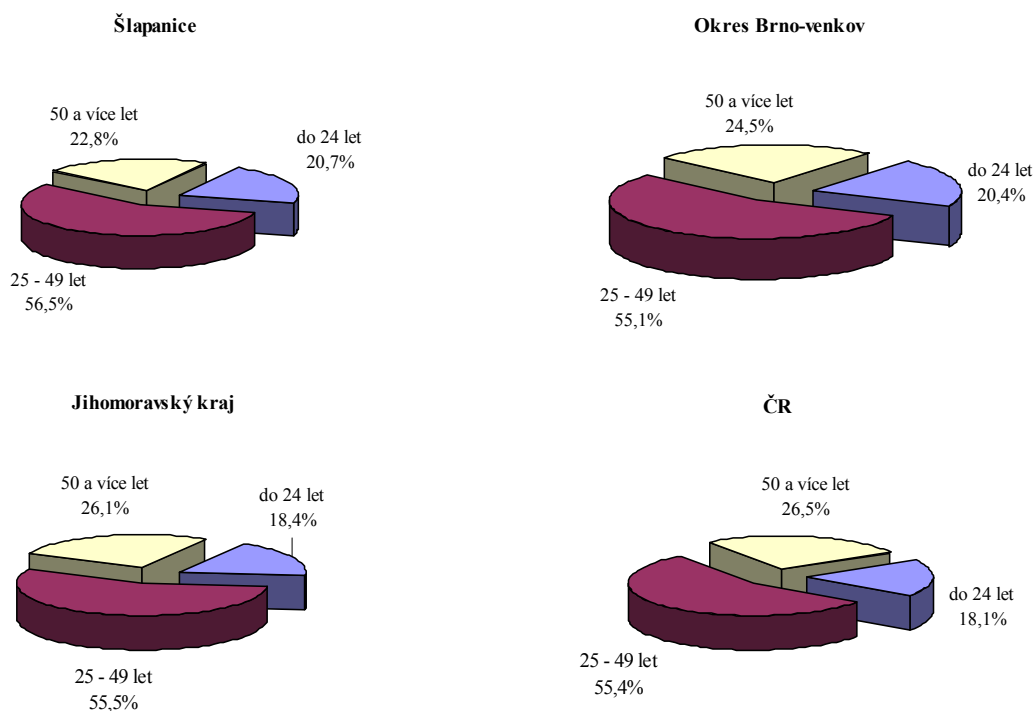
později to byla již pětina. Na úrovni okresu, kraje i ČR nebyl nárůst tak výrazný, ale i zde jejich podíl v roce 2012 činil téměř pětinu. Zhruba kolem hranice 55 % se v roce 2012 pohyboval podíl nezaměstnaných ve věku 25 až 49 let, což bylo pouze o něco málo více než před pěti lety. Naopak podstatně ubylo uchazečů starších 50 let; v roce 2007 tito tvořili ve Šlapanicích více než třetinu a i jinde dosahovali zhruba 30 % všech nezaměstnaných, avšak v roce 2012 byli ve Šlapanicích zastoupeni již pouze o něco větším podílem než pětinovým a v okrese, kraji i ČR zhruba čtvrtinovým. I porovnáním změny absolutního počtu pomocí indexu lze tvrdit, že dopad byl největší v případě mladé složky populace – ve Šlapanicích se jejich počet více než ztrojnásobil, v okrese Brno-venkov vzrostl jejich počet 2,2krát a na úrovni kraje a ČR bylo mladých osob 1,8krát více než v roce 2007. U ostatních věkových skupin činil index změny 1,2 až 1,9.

Tab. 4.4: Struktura uchazečů o zaměstnání podle věku ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR v letech 2007 a 2012 (k 31.12)

Území	Počet uchazečů celkem		Struktura uchazečů o zaměstnání podle věku (v %)					
			do 24 let		25 – 49 let		50 a více let	
	2007	2012	2007	2012	2007	2012	2007	2012
Šlapanice	109	193	11,9	20,7	53,2	56,5	34,9	22,8
Okres Brno-venkov	4 923	8 826	16,5	20,4	53,1	55,1	30,4	24,5
Jihomoravský kraj	44 239	66 435	15,5	18,4	54,7	55,5	29,8	26,1
ČR	354 878	545 311	15,5	18,1	53,9	55,4	30,6	26,5

Pramen: Uchazeči a volná pracovní místa v okresech ČR, 2002-2012, SSZ MPSV ČR, 2003-2013, GIS prostorová analýza k 31.12.2007, MPSV ČR, 2008, GIS prostorová analýza k 31.12.2011, ÚP ČR – Krajská pobočka Brno, 2013, vlastní výpočty

Obr. 4.4: Struktura uchazečů o zaměstnání podle věku ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR k 31.12.2012

Pramen: Uchazeči a volná pracovní místa v okresech ČR, 2002-2012, SSZ MPSV ČR, 2003-2013, GIS prostorová analýza k 31.12.2007, MPSV ČR, 2008, GIS prostorová analýza k 31.12.2011, ÚP ČR – Krajská pobočka Brno, 2013, vlastní výpočty

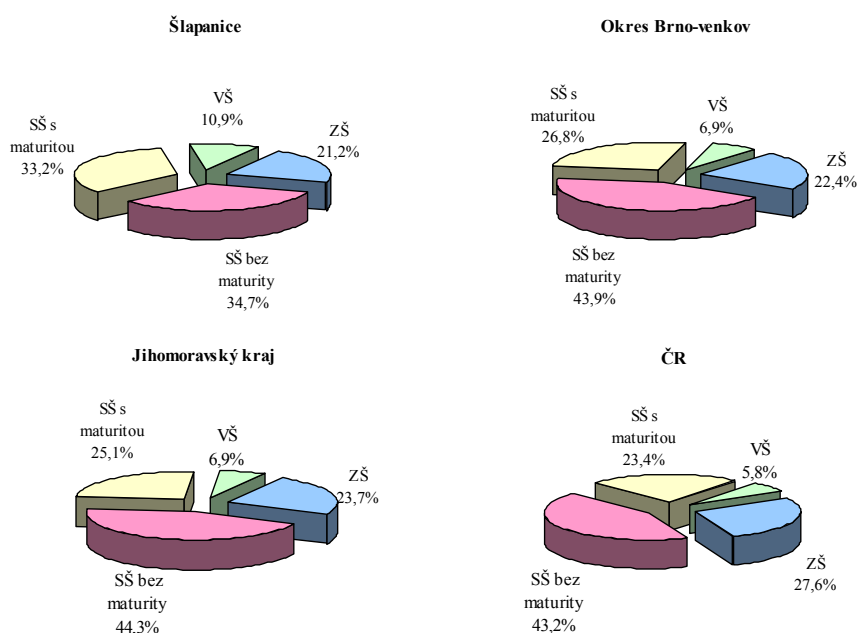
Struktura uchazečů o zaměstnání z hlediska vzdělání naznačuje vyšší kvalifikovanost volné pracovní síly ve Šlapanicích než v okrese, kraji i v ČR. Podíl osob s nejvýše základním vzděláním zde činil v obou časových horizontech o něco více než pětinu, což však bylo podstatně méně než v ČR, kde mělo v roce 2007 dokonce více než 30 % všech uchazečů o zaměstnání pouze základní vzdělání a na konci roku 2012 jich byla stále více než čtvrtina (27,6 %).

Tab. 4.5: Struktura uchazečů o zaměstnání podle vzdělání ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR v letech 2007 a 2012 (k 31.12)

Území	Počet uchazečů celkem		Struktura uchazečů o zaměstnání podle vzdělání (v %)							
			základní		střední bez maturity		střední s maturitou		vysokoškolské	
	2007	2012	2007	2012	2007	2012	2007	2012	2007	2012
Šlapanice	109	193	20,2	21,2	45,0	34,7	27,5	33,2	7,3	10,9
Okres Brno-venkov	4 923	8 826	24,8	22,4	43,9	43,9	27,2	26,8	4,1	6,9
Jihomoravský kraj	44 239	66 435	27,2	23,7	43,1	44,3	24,7	25,1	5,0	6,9
ČR	354 878	545 311	31,7	27,6	42,4	43,2	21,5	23,4	4,5	5,8

Pramen: Uchazeči a volná pracovní místa v okresech ČR, 2002-2012, SSZ MPSV ČR, 2003-2013, GIS prostorová analýza k 31.12.2007, MPSV ČR, 2008, GIS prostorová analýza k 31.12.2011, ÚP ČR – Krajská pobočka Brno, 2013, vlastní výpočty

Obr. 4.5: Struktura uchazečů o zaměstnání podle vzdělání ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR k 31.12.2012

Pramen: Uchazeči a volná pracovní místa v okresech ČR, 2002-2012, SSZ MPSV ČR, 2003-2013, GIS prostorová analýza k 31.12.2007, MPSV ČR, 2008, GIS prostorová analýza k 31.12.2011, ÚP ČR – Krajská pobočka Brno, 2013, vlastní výpočty

Největší skupinu uchazečů tvořili tradičně osoby se středním vzděláním bez maturity (vyučení), ale ve Šlapanicích jich byla pouze třetina, tedy podstatně méně než v roce 2007, zatímco v okrese, kraji i v ČR tvořili vyučení více než dvě pětiny všech uchazečů a mezi sledovanými roky se jejich podíl příliš nezměnil. Třetinový podíl uchazečů o zaměstnání v případě osob se středním vzděláním s maturitou je spíše výjimkou – tito netvořili v celé ČR ani čtvrtinu, v okrese a kraji o něco více, ale jejich podíl se téměř nezměnil, kdežto ve Šlapanicích vzrostl i jejich absolutní počet více než dvakrát a činil 33,2 %. V případě

vysokoškoláků šlo ještě o podstatnější nárůst (2,6krát), takže nejvzdělanější část uchazečů představovala více než desetinu všech nezaměstnaných ve Šlapanicích, zatímco jinde sice taky došlo k navýšení jejich podílu, ale ten nedosahoval ani 7 %. Výsledky však korespondují s celkovou strukturou obyvatel starších 15 let podle vzdělání, neboť i mezi nimi tvoří vysokoškoláci a středoškoláci s maturitou nadprůměrnou část.

U nezaměstnaných lze sledovat také délku evidence na úřadech práce. Mezi uchazeči o zaměstnání dominovali ve Šlapanicích ti, kteří byli krátkodobě nezaměstnaní, tzn. evidovaní méně než 6 měsíců. Tato skupina je na konci roku tvořena často absolventy škol, kteří do evidence přichází po letních prázdninách, ale také sezónními pracovníky, jejich práce končí často v závislosti na počasí v říjnu či listopadu (stavební dělníci, pracovníci v cestovním ruchu apod.). Ve Šlapanicích byl však podíl krátkodobě nezaměstnaných v obou dvou časových horizontech podstatně vyšší než na ostatních úrovních, v nichž netvořili ani polovinu ze všech uchazečů.

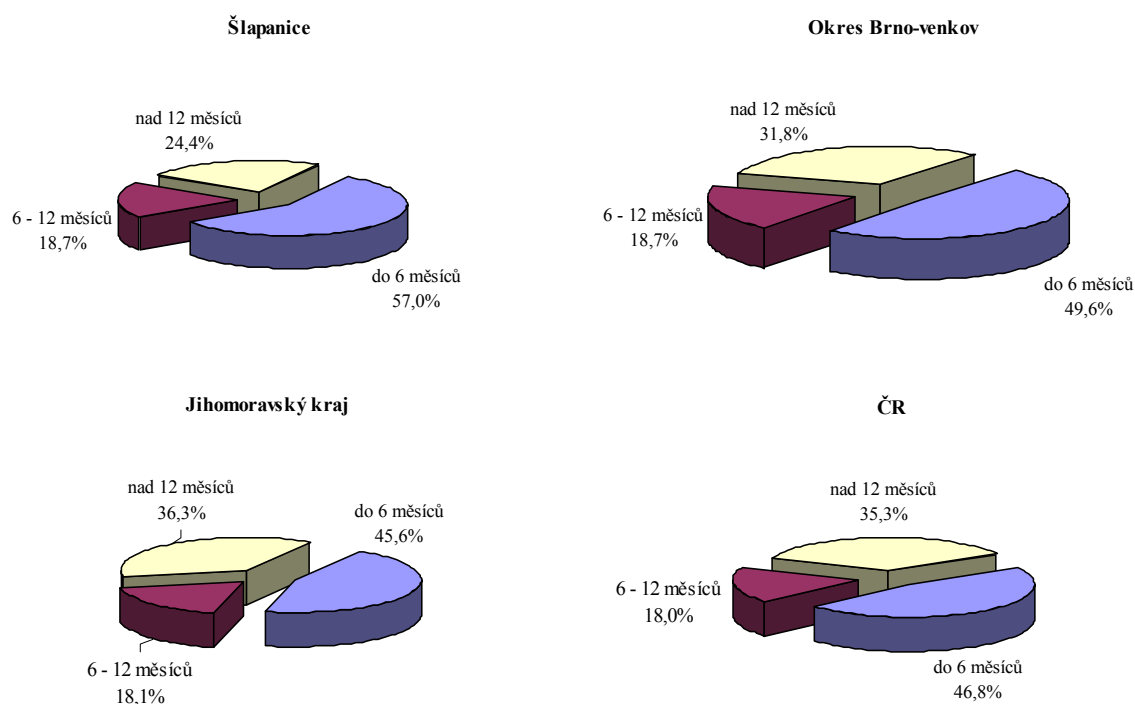
Tab. 4.6: Struktura uchazečů o zaměstnání podle délky evidence na úřadech práce ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR v letech 2007 a 2012 (k 31.12)

Území	Počet uchazečů celkem		Struktura uchazečů podle délky evidence na ÚP					
			do 6 měsíců		6 – 12 měsíců		12 a více měsíců	
	2007	2012	2007	2012	2007	2012	2007	2012
Šlapanice	109	193	58,7	57,0	11,9	18,7	29,4	24,4
Okres Brno-venkov	4 923	8 826	49,9	49,6	17,2	18,7	32,9	31,8
Jihomoravský kraj	44 239	66 435	46,7	45,6	15,2	18,1	38,2	36,3
ČR	354 878	545 311	46,3	46,8	15,1	18,0	38,6	35,3

Pramen: Uchazeči a volná pracovní místa v okresech ČR, 2002-2012, SSZ MPSV ČR, 2003-2013, GIS prostorová analýza k 31.12.2007, MPSV ČR, 2008, GIS prostorová analýza k 31.12.2011, ÚP ČR – Krajská pobočka Brno, 2013, vlastní výpočty

Druhou nejsilnější skupinou byli dlouhodobě nezaměstnaní evidovaní na ÚP déle než rok. Z hlediska dlouhodobé nezaměstnanosti na tom byly Šlapanice podstatně lépe než ostatní celky, neboť zde mezi dlouhodobě nezaměstnané byla řazena pouze necelá čtvrtina všech uchazečů, kdežto v kraji i v ČR to bylo více než 35 %. Jejich podíl mezi nezaměstnanými se během sledovaného období snížil o 5 p. b. Vzrostl naopak podíl osob zaevidovaných mezi nezaměstnanými po dobu 6 až 12 měsíců, a to na hodnoty přesahující 18 %, které odpovídají průměru všech ostatních sledovaných územních celků. V roce 2007 však počet těchto uchazečů činil pouze 11,9 %, v kraji i v ČR zhruba 15 % a v okrese více než 17 %. Lze tedy shrnout, že město nemá problém s dlouhodobě nezaměstnanými v takovém rozsahu jako jinde, nicméně z hlediska změn v počtu uchazečů o zaměstnání v průběhu roku nelze hovořit ani o sezónním průběhu nezaměstnanosti (v roce 2011 byly měsíční změny nepatrné – kromě května, kdy bylo evidováno 193 uchazečů se jejich počet nevychýlil z rozsahu 200 až 210 uchazečů).

Obr. 4.6: Struktura uchazečů o zaměstnání podle délky evidence ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR k 31.12.2012

Pramen: Uchazeči a volná pracovní místa v okresech ČR, 2002-2012, SSZ MPSV ČR, 2003-2013, GIS prostorová analýza k 31.12.2007, MPSV ČR, 2008, GIS prostorová analýza k 31.12.2011, ÚP ČR – Krajská pobočka Brno, 2013, vlastní výpočty

Na závěr této kapitoly lze shrnout, že ačkoliv Šlapanice v současnosti v důsledku ekonomické krize nedisponují mnoha volnými pracovními místy přímo ve městě, udržuje se míra nezaměstnanosti na podprůměrné úrovni. Struktura uchazečů o zaměstnání je příznivější než na vyšších územních úrovních, neboť uchazeči jsou mladší, vzdělanější a v evidenci zůstávají spíše kratší dobu, takže dlouhodobá nezaměstnanost není ve městě velkým problémem. Průměrný věk uchazečů byl v roce 2011 ve Šlapanicích 38,2 let, v okrese Brno-venkov zhruba stejně, v Jihomoravském kraji 38,9 a v ČR 39,2. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti, tedy podíl dlouhodobě nezaměstnaných z celkového počtu ekonomicky aktivních nedosahoval ve Šlapanicích ani jedné desetiny procenta (v okrese 1,5 %, v kraji 2,8 % a v ČR 2,5 %). Pozitivní dopad na trh práce má bezpochyby blízkost Brna.

5. HOSPODÁŘSTVÍ

5.1. Land use – bilance půdy

Důležitým předpokladem pro rozvoj ekonomické činnosti v území, ale také pro hodnocení kvality životního prostředí je především využití půdy, tzn. podíl zemědělské a nezemědělské půdy. Z celkové výměry 1 465 ha tvoří nejvíce, tedy 1 121 ha, tj. 76,5 % plochy města zemědělská půda (orná půda, sady, zahrady, vinice a trvalé travní porosty – TTP), což je podstatně více než na úrovni celého okresu (56,5 %), kraje (59,3 %) a především celé ČR (53,6 %). Zbývající část tvoří půda nezemědělská (lesní, vodní a zastavěné plochy, ostatní plochy).

Největší plochu ze zemědělské půdy zaujímá orná půda (71,1 % z celkové rozlohy katastru města a 93,0 % zemědělské půdy), v případě okresu a kraje jde o necelou polovinu celkové plochy území (48 až 50 %) a na celém území ČR je jako orná půda využíváno již pouze 38 % plochy. Vzhledem ke klimatickým podmínkám a nadmořské výšce je území kraje, okresu i města příznivé pro zahradnictví i vinice (plocha využitá jako sady a zahrady zabírá ve městě 4,6 % území, v okrese a kraji v rozmezí 3,5 až 3,8 % a v celé ČR 3,0 %). Naopak v případě trvalých travních porostů (TTP) vykazovalo město výrazně podprůměrné hodnoty ve srovnání s okresem, Jihomoravským krajem a především s ČR (pouze 0,1 %, ČR 12,5 %).

Tab. 5.1: Využití půdy ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov (BO), v Jihomoravském kraji (JMK) a v ČR (k 31.12.2011, v ha, %)

Území	Orná	Sady a zahrady*	TTP	Lesní plochy	Vodní plochy	Zastavěné plochy	Ostatní	Celkem
Šlapanice (v ha)	1 042	67	10	6	14	68	256	1 465
Šlapanice (v %)	71,1	4,6	0,7	0,4	1,0	4,6	17,5	100,0
Okres BO (v %)	48,1	3,8	3,6	31,6	2,0	1,9	8,0	84 757
JMK (v %)	49,2	3,5	4,2	28,1	2,2	2,0	8,5	426 703
ČR	38,0	3,0	12,5	33,7	2,1	1,7	9,3	7 886 598

Pramen: Veřejná databáze ČSÚ, Praha, 2012

* včetně vinic a chmelnic

Největší podíl z nezemědělské půdy tvoří v podmínkách ČR většinou lesní plochy, nicméně v případě Šlapanic tomu tak není. Lesní půda se nachází pouze na 6 hektarech, co představuje pouze 0,4 % celkového území katastru města, kdežto v případě celé ČR jde zhruba o třetinu a také v okrese i kraji se hodnoty pohybují kolem 30 %. To už větší plochu zabírají vodní plochy, i když také ty jsou zde zastoupeny na menším území než na ostatních úrovních (1,0 %), v kraji či okrese dosahují podobně jako v ČR zhruba 2 %. Vzhledem k charakteru Šlapanic jako města je pochopitelný o něco vyšší podíl zastavěných ploch (4,6 %) ve srovnání s okresem (1,9 %), krajem (2,0 %), ale i s ČR (1,7 %). Ostatní plochy tvoří druhý největší podíl z celkové výměry území, a to 17,5 %, což je podstatně více než na ostatních úrovních. Mezi ostatní plochy patří především těžební prostory – lomy apod., které jsou na území města významně zastoupeny.

5.2. Struktura ekonomických subjektů

V současné době (k 31.12.2012) ČSÚ na území města Šlapanice registruje 1 734 ekonomických subjektů. Na 100 obyvatel tedy připadá zhruba 25 subjektů, což odpovídá průměru ČR (25,7) i Jihomoravského kraje (25,2), ale je to o něco více než v případě okresu

(22,1). Z hlediska právní formy jde především o fyzické osoby podnikající dle živnostenského zákona (1 241, tj. 71,6 %) a obchodní společnosti (223 subjektů, tj. 12,9 %), z nichž většina je společností s ručením omezeným (215 subjektů, tj. 12,4 %) a zbytek akciových společností (8 subjektů). Ve městě bylo také registrováno 39 sdružení, 10 družstev a 4 příspěvkové organizace.

Z hlediska odvětvové struktury převažovaly ve Šlapanicích ekonomické subjekty věnující se převážně obchodu a opravám motorových vozidel (450 subjektů, tj. 26 %), dále subjekty zaměřené na profesní, vědecké a technické činnosti (270, tj. 15,6 %) a na průmysl (259, tj. 14,9 %). Ve městě mělo také sídlo 168 subjektů působících ve stavebnictví. Ostatní odvětví ekonomiky byla zastoupena již méně než stem subjektů. V zemědělství, lesnictví a rybářství působí 31 subjektů.

5.2.1. Zemědělství

Město Šlapanice leží z hlediska hodnocení kvality zemědělské půdy v oblasti s nejvyšší produktivností a zároveň patří podle novely nařízení vlády č. 262/2012 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a akčním programu mezi zranitelné oblasti, pro které platí zvláštní režim péče z hlediska hnojení, především zákaz používání dusíkatých hnojivých látek ve vybraných obdobích roku. Ve zranitelných oblastech se stanovují rovněž pravidla pro používání hnojiv s ohledem na půdně-klimatické podmínky stanoviště, je v nich omezeno množství dusíku aplikovaného v organických a organominerálních hnojivech a ve statkových hnojivech na zemědělskou půdu apod. To vše za účelem ochrany povrchových a podzemních vod.

Pokud budeme chápat zemědělskou půdu jako prostředek pro ekonomickou činnost, má půda na území Šlapanic velmi vysokou hodnotu. Z agronomického hlediska lze řešené území posuzovat jako vysoce nadprůměrné s převažujícími půdami I. a II. třídy ochrany. Půdy I. třídy ochrany v území vysoce převažují, a to jak v zastavěné části, tak i na nezastavěných plochách především západně a východně od města. Půdy II. třídy ochrany se nachází především podél nivy toků Říčky a Roketnice v zastavěném území Šlapanic, podél jižní hranice řešeného území a rovněž v severní části katastru Šlapanic a ve východní části katastru Bedřichovic. Cena většiny pozemků činí (na základě údajů Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půdy, v.v.i.) 15 Kč za m², v Bedřichovicích pak mezi 7 až 9 Kč (průměrně v celém katastru 13,34 Kč za m²). Podle typu zemědělských výrobních oblastí (ZVO) totiž spadá do kukuřičné ZVO, konkrétně do oblasti K4. Tento typ tvoří v rámci zemědělského půdního fondu celé ČR pouze 0,8 %. Zahrnuje území ve velmi teplém a suchém klimatu. Pro plodiny na orné půdě jsou podmínky slabě podprůměrné až průměrné. Svažitéjší území bývá využíváno vinicemi i intenzivními ovocnými sady.

Na území města probíhá chov hospodářských zvířat, konkrétně skotu, a to ve společnosti **BONAGRO, a.s.**¹⁴, která vznikla v roce 1994 ze zdejšího zemědělského družstva, ale v současnosti má sídlo v Blažovicích. Společnost celkem v deseti střediscích v Jihomoravském kraji při rostlinné a živočišné výrobě zaměstnává více než 150 osob a ve Šlapanicích obhospodařuje většinu půdy na území města. V roce 2011 formulovala společnost záměr na místo bývalého vepřína ve Šlapanicích vybudovat bioplynovou stanici. Ten byl realizován v roce 2012 a stanice je od konce roku v provozu. Vstupními surovinami je kukuřičná siláž a kejda skotu. Žádné další větší zemědělské podniky se na území města nevyskytují.

¹⁴ Názvy subjektů budou uvedeny tak, jak jsou registrovány v obchodním rejstříku či v jiných registrech (např. v Registru ekonomických subjektů, Registru živnostenského podnikání apod.).

5.2.2. Průmysl a služby

Jak již bylo zmíněno ve stručném popisu historie Šlapanic, nebyla ve městě lokalizována žádná významná průmyslová odvětví a město si i v průběhu průmyslové revoluce zachovávalo spíše zemědělský charakter. Významným podnikem byl v letech 1872-1931 zdejší cukrovar. Do jeho opuštěných prostor se koncem 30. let nastěhovala německá firma Schottola, která zde zřídila výrobu střešních lepenek, podlahových krytin a destilaci dehtu. Po dobu 2. světové války firma údajně dodávala impregnační materiály pro německou armádu; do tohoto období rovněž spadá vznik ekologické zátěže. Po znárodnění v roce 1945 byl podnik zařazen do komplexu Ostravských chemických závodů a později začleněn do **Dehtochema, národní podnik** která zde vybudovala zařízení pro destilaci dehtu a začala vyrábět dehtové lepenky; s ohledem na velmi silné dopady na životní prostředí byla destilace dehtu ukončena v roce 1962. O tři roky později se areál stal součástí národního podniku **Brněnské papírny** (později Brněnské papírny, státní podnik) a činnosti zde provozované byly zaměřeny převážně na výrobu papírové lepenky a jiných výrobků z kartonáže. Na konci osmdesátých let zde pracovalo více než 200 osob. Počátkem devadesátých let došlo k privatizaci podniku a závod převzala společnost **ŠLAPANICKÉ PAPIRNY a.s.** V říjnu 1994 byla pak uzavřena smlouva s Fondem národního majetku týkající se financování dekontaminace areálu; po vstupu zahraničního kapitálu do firmy se uvažovalo o zásadní modernizaci výroby, později však – s ohledem na problémy s ekologií výroby – bylo rozhodnuto přestěhovat výrobní kapacity do průmyslové zóny v Chrlicích u Brna. Tam byla také v průběhu let 1997 až 1998 převedena veškerá výroba a ve Šlapanicích zůstal prázdný areál. Vedením společnosti bylo rozhodnuto nadále areál pronajímat firmám a podnikatelům zejména pro účely skladování, montáže a drobné výroby. V roce 2004 pak došlo k převodu majoritního podílu na společnost MEI Moravia, s.r.o., která pokračovala v dosavadním způsobu využívání areálu s důrazem na postupné opravy a rekonstrukce budov a infrastruktury areálu. Ta je od roku 2012 v likvidaci (název CEG Moravia, s.r.o., v likvidaci). V roce 1995 se Šlapanické papírny přejmenovaly na **ICEC ŠLAPANICE, a.s.** Společnost je nyní ve stoprocentním vlastnictví nizozemské společnosti Abel Tasman Investment B.V. V souladu s rozhodnutím České inspekce životního prostředí probíhají v současnosti kontrolní odběry vzorků kontaminantů a průběžné odtěžování volné fáze dehtu z vybraných vrtů v areálu. ICEC je považován za brownfield a byl zařazen mezi lokality, u nichž měly být sanační práce dokončeny v rámci tzv. státní zakázky na odstranění starých ekologických zátěží s původem vzniku před rokem 1989. Tento projekt byl však v roce 2011 ukončen bez realizace. V areálu působí zhruba 20 firem zaměřených převážně na drobnou výrobu (např. výroba nábytku, kovovýroba apod.), obchod, skladování a dopravu aj.

Tab. 5.2: Největší průmysloví zaměstnavatelé působící ve Šlapanicích

IČO	Název	Odvětví průmyslu	Počet zaměstnanců ve Šlapanicích	
			2010	2011
29299870	SMS InfoComm (Czech) s.r.o.	Výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení	150	280
25828584	TONDACH Česká republika s.r.o.	Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků	140	150

Pramen: Registr ekonomických subjektů, ČSÚ, 2013, web firem

V blízkosti města probíhá dlouhodobě těžba cihlářských hlín. V minulosti zde působily tři malé cihelny (do roku 1950) a po jejich zániku národní podnik **Cihelny Gustava Klimenta Brno, státní podnik**. V osmdesátých letech v lokalitě severovýchodně od města byla

zahájena výstavba velké moderní cihelny. Na konci tohoto desetiletí zde bylo zaměstnáno zhruba 120 osob. V roce 1992 byl rozdělen a část byla privatizována dnešním vlastníkem, společností TONDACH Česká republika s.r.o. Společnost je v rukou rakouského kapitálu, má sídlo v Hranicích, v ČR provozuje 4 výrobní závody a v současnosti ve Šlapanicích při výrobě střešních tašek a cihelných bloků zaměstnává více osob než před ekonomickou transformací.

Přes 100 zaměstnanců má kromě Tondachu v současnosti ve Šlapanicích již pouze jedna průmyslová firma (viz tab. č. 5.3), a to SMS InfoComm (Czech) s.r.o., která je předním dodavatelem inovativních technologických produktů a ve Šlapanicích v zóně K Letišti má lokalizováno své opravárenské centrum. Zaměřuje se na výrobky v oblasti informačních technologií a telekomunikací včetně mobilních systémů, stolních počítačů, serverů, datových úložišť, informační architektury a síťových prvků. Je plně ve vlastnictví tchajwanského kapitálu (řetězec Wistron). Další průmyslové firmy již mají méně než 100 zaměstnanců.

V roce 2005 vznikly ze strany soukromého investora (CTP Invest, spol. s r.o.) plány na výstavbu velké průmyslové zóny lokalizované mezi Šlapanicemi a Tuřany. Zóna zvaná CTPark Brno South měla být zaměřena především na vybudování logistických center řady společností a doplňkově měla být vybavena zařízeními poskytujícími služby občanské vybavenosti (restaurace, sportovní zařízení). Měla poskytnout zaměstnání až 15 tis. osob na 250 ha plochy a byla tehdy největším soukromým investičním záměrem v ČR (16 mld. Kč). Šlapanice jsou z hlediska lokalizace takovýchto projektů ideálním místem, neboť se nacházejí blízko dálnic D1 a D2, mezinárodního letiště a železnice a mají pro stavební účely příznivý terén (počátek úvah o vybudování zóny sahá již do roku 2002). Výhodou je také blízkost železniční tratě. Velkým pozitivem je rovněž výborná dostupnost kvalifikované pracovní síly, která je soustředěna v Brně. Proti výstavbě zóny v původním rozsahu se však na počátku roku 2010 vyslovili místní občané podepsáním petice (2,5 tis. podpisů). Ve stejném roce byly plány investora změněny, a to především v důsledku ekonomické krize. Nový záměr sice počítá se zastavěním další plochy pro výrobu a služby, ale pouze o velikosti zhruba 105 ha. Z materiálu schváleného 16.6.2010 zastupitelstvem města vyplývá, že s výstavbou zóny budou spojeny také další pozitivní infrastrukturní změny v území (nová páteřní komunikace, obchvat města, cyklostezka, rekonstrukce kanalizace, rozšíření prvků zeleně apod.), které je v současnosti využíváno jako orná půda již zmiňovanou společností Bonagro. Právě kvůli kvalitě zemědělské půdy Ministerstvo životního prostředí ČR dosud odmítá povolit vyjmutí příslušných pozemků ze zemědělského půdního fondu. Subjekty, které by byly v zóně umístěny, se z hlediska odvětví činnosti budou zabývat lehkou strojírenskou výrobou, činností v oblasti elektroniky, telekomunikací a radiokomunikací, informačními technologiemi, ale také strategickými službami, vývojem a výzkumem. Podíl zeleně integrované v těchto plochách má být minimálně 30 %.

Tab. 5.3: Zaměstnavatelé působící v průmyslové zóně CTPark Brno South v roce 2013

IČO	Název	Odvětví průmyslu
28657691	BIP CANDY & TOY CZ, s.r.o.	Distribuce cukrovinek a hraček
28353617	CCI Czech Republic s.r.o.	Výroba a testování ventilů
27670252	Czechoslovak Spirit s.r.o.	Prodej a distribuce alkoholických nápojů
60747536	ČSAD Hodonín a.s.	Pozemní a potrubní doprava
25357425	Fabory CZ Holding s.r.o.	Obchod, logistika
25722174	IN TIME SPEDICE, spol. s r.o.	Kurýrní a spediční služba
62908227	Maurice Ward & Co., s.r.o.	Mezinárodní přeprava, logistika, skladování
28202376	TOPTRANS EU, a.s., organizační složka	Přeprava zásilek, logistická řešení

Pramen: terénní průzkum, Obchodní rejstřík, web firem

V současnosti má na území zóny (zhruba 10 ha) umístěny své haly a sklady osm ekonomických subjektů (viz tab. č. 5.4). Celosvětový výrobce a distributor cukrovinek a hraček **BIP CANDY & TOY CZ, s.r.o.** navrhuje, vyrábí a dodává cukrovinky a hračky do celého světa. Sídlo společnosti je v Holandsku, s obchodními centrály ve Francii, Španělsku, České republice, Polsku, Hong Kongu a Malajsii. Firma **CCI Czech Republic s.r.o.** byla na průmyslové zóně otevřena v polovině roku 2010 a ve Šlapanicích se zabývá výhradně výrobou a testováním regulačních ventilů. CCI je součástí skupiny IMI Severe Service, tedy skupiny IMI, významnou strojírenskou skupinou působící na celosvětovém trhu. Společnost **Czechoslovak Spirit s.r.o.** se zabývá prodejem a distribucí alkoholických i nealkoholických nápojů a je v rukou britského vlastníka.

Největší firmou působící v prostorách zóny je dopravní společnost **ČSAD Hodonín a.s.**, který zde na konci roku 2011 zaměstnával zhruba 150 osob. Firma **Fabory CZ Holding s.r.o.** se zabývá prodejem spojovacích materiálů, nástrojů a průmyslových produktů a má po celé ČR rozmístěno téměř 20 prodejen a zároveň zajišťuje také rozvoz zboží ze svých skladů. Ve Šlapanicích zaměstnává více než 80 osob. Firma **IN TIME SPEDICE, spol. s r.o.** byla založena v roce 1990 jako první česká soukromá kurýrní a spediční služba a v současnosti nabízí ucelenou škálu logistických služeb. Na území ČR má nyní 10 dep. Společnost **Maurice Ward & Co., s.r.o.** provozuje po celé Evropě mezinárodní dopravu a skladování a v ČR má 8 poboček. **TOPTRANS EU, a.s., organizační složka** patří v České republice a na Slovensku k nejvýznamnějším společnostem v oblasti poskytování expresní přepravy zásilek a logistických řešení. Historie společnosti sahá do roku 1993. Je tedy možné shrnout, že území nazývané ve Šlapanicích průmyslovou zónou je spíše plochou pro lokalizaci skladových hal spedičních společností. Hlavní přístupová cesta sem vede ze Slatiny a areál z vlastního města v podstatě není ani vidět.

Z odvětví **stavebnictví** lze zmínit ve Šlapanicích působící firmu **MAXMONT BRNO s.r.o.**, která se zabývá výstavbou rodinných domů, vinných sklípků, fasád a zateplení. Celkem společnost zaměstnává však méně než 10 zaměstnanců. Z větších společností z odvětví spadajících do sektoru **služeb** (přes 20 zaměstnanců) funguje ve Šlapanicích **VATEX EU s.r.o.**, která byla založena v právní formě fyzická osoba v roce 1991 a zabývala se zprostředkováním obchodu v oblasti chemie, papíru, textilu a barev. Postupně se však začala soustředit na logistiku, která byla v roce 2004 vyčleněna do nové firmy Vareal, s.r.o. V roce 2009 změnila název na současný a patří nyní mezi středně velké logistické firmy v České republice, neboť zaměstnává více než 40 pracovníků. Relace, které společnost nabízí, zahrnují celou západní Evropu po Slovensko Polsko a Maďarsko. Sídlo společnosti je v Brně. Z ostatních subjektů zaměstnávajících větší počet pracovníků lze zmínit především **Město Šlapanice** (celkem přes 140 zaměstnanců, ve Šlapanicích více než 40), **Gymnázium a Základní uměleckou školu**, Šlapanice, Riegrova 17 (zhruba 45 zaměstnanců) a **Základní školu** (60 až 70 zaměstnanců).

5.2.3. Zóny vyšší koncentrace podnikání ve městě

Ve městě Šlapanice lze definovat několik zón s větší kumulací podnikatelských subjektů. Jednak jde o severovýchodní okraj města (ulice Hřbitovní a Pod Žurání), kde se nachází již zmiňovaný areál Tondachu, těžiště hlíny a skládka a kde také působí další drobnější provozy: firma Petr Duroň (výroba rámu dveří a nábytku), VH - MZ s.r.o. (péče o jeřáby, stavební výtahy a zdvihadla), Vladimír Kubát (autoopravna), Lukáš Třetina (stolařství Šmetr, výroba umělého kamene a nábytku), AQUATERM, s.r.o. (činnosti v oblasti péče o vodu). Je zde také umístěn Penzion Žlutý dům včetně restaurace. Na severovýchodním okraji je lokalizován

areál společnosti Bonagro, tedy bývalé zemědělské družstvo (ulice Zemědělská). Prostor mezi obytnou zástavou a zemědělským areálem vyplňuje další uskupení firem, a to již zmiňovaných stavebních společností MAXMONT BRNO s.r.o. a MAXMONT s.r.o., dále LANIT PLAST, s.r.o., jeden z největších dodavatelů prosvětlovacích desek pro dům i zahradu v ČR, autoservis ODETUN racing engines s.r.o. a Specialtrans s.r.o. zaměřený na těžkotonážní dopravu (Jiříkovská ulice).

Další výrobní prostory lze nalézt na jihu města, na západ od nádraží. Z přítomných subjektů je možné uvést ARMO METAL, s.r.o. (výroba modelových zařízení pro slévárství), jedno ze 12 celorepublikových středisek společnosti Kili, s.r.o. (prodej materiálů pro výrobu nábytku, vybavování interiérů a realizaci staveb), sídlo firmy Potrusil s.r.o. – výroba nábytku a na ulici Husově pak společnosti ČEGAN s.r.o. (výroba kování pro dveře a okna), ČEGAN ENERGIE, s.r.o., ČEGAN HOLDING, a.s. Čegan Horse Club o.p.s. (výcvik koní a jezdců), Čegan Forest - výrobní družstvo (prodej nábytkového kování, klik a poštovních schránek) a PRODOMA, spol. s r.o. (stavební materiál pro dům a bydlení).

Třetí větší koncentrace různých podniků je v blízkosti centra města v areálu již zmiňované společnosti ICEC ŠLAPANICE, a.s. (sklady, opravy, prodej, výroba nábytku, výroba pro suchou výstavbu atd.). Další jednotlivé výrobní či obchodní objekty a haly se nachází i podél západního okraje městské zástavby, např. firma TERM, spol. s r. o. zabývající se velkoobchodem s obuví má na ulici Švehlova svoji vzorkovnu, sklad a expedici, na severozápadě pak u čerpací stanice má sklad společnost GECO, a.s. - dovozce tabákových výrobků a kuřáckých potřeb a centrálu zde má prodejce potřeb pro cyklisty – společnost MERIDA CZECH, s.r.o. Směrem na Bedřichovice, tedy na sever od Šlapanic, se žádné velké objekty či zóny nenacházejí, až těsně před zástavbou Bedřichovic má své sídlo společnost Nekupto s.r.o.

V současné době probíhají jednání nad konceptem územního plánu, který vymezuje plochy pro vybudování již zmiňované **zóny výroby a služeb**. Zóna by měla přinést do města kromě již zmiňovaných pozitivních infrastrukturních prvků nové pracovních příležitosti. Negativně tyto aktivity vidí sdružení Čisté Šlapanice, které upozorňuje zejména na případné zhoršení životního prostředí a vyšší zatížení občanů hlukem, jež s sebou jako důsledek vybudování zóny přináší.

Na závěr této kapitoly lze upozornit, že ve Šlapanicích nemá sídlo žádný subjekt, který by byl veden v rozsáhlé databázi Technologický profil ČR z roku 2012 z produkce Asociace inovačního podnikání ČR, tedy taková společnost, která by se věnovala inovačnímu podnikání zahrnujícímu výzkum a vývoj (subjekty typu inovačních firem, výzkumných pracovišť vysokých škol nebo Akademie věd ČR, výzkumné ústavy, vědeckotechnologické parky, pracoviště transferu technologií či výzkumná centra).

6. SOCIÁLNÍ A KULTURNÍ INFRASTRUKTURA

6.1. Vzdělanostní infrastruktura

Na území města Šlapanice se v současnosti nachází čtyři vzdělávací zařízení předškolního, základního a středního stupně, jedna základní umělecká škola a univerzitní centrum pro celoživotní vzdělávání. Kromě mateřských škol je pro předškolní děti ze Šlapanic určena také miniškola Maceška a klub Sluníčko.

Masarykova univerzita – Univerzitní centrum Šlapanice (Nádražní 465/58)

Univerzitní centrum je účelově zařízené středisko, které poskytuje komplexní služby v oboru celoživotního vzdělávání. Kromě vzdělávacích kurzů se zde konají konference pořádané fakultami Masarykovy univerzity a různými vědeckými společnostmi, dále pak rozmanitá školení firem z celé ČR. Univerzitní centrum tvoří 2 zrekonstruované a propojené budovy. V první jsou učebny, konferenční místnosti a kuchyně s jídelnou, druhá budova slouží k ubytování. Celková ubytovací kapacita je 72 lůžek.

Gymnázium a Základní umělecká škola, Šlapanice, Riegrova 17 je příspěvkovou organizací, jejímž zřizovatelem je Jihomoravský kraj. Gymnázium vzniklo v roce 1993 jako osmileté se všeobecným zaměřením. Od roku 2006 je sloučeno se Základní uměleckou školou (ZUŠ podrobněji viz kap. 6.1.5). Gymnázium se nachází v budově bývalého zámku. V každém ročníku gymnázia je jedna třída. Tělesná výchova se na základě nájemní smlouvy vyučuje ve sportovní hale a v sokolovně, které obě spadají pod Tělocvičnou jednotu Sokol Šlapanice u Brna. Stravování je zajištěno ve zdejší základní škole. Pro zájmovou a mimoškolní činnost studentů je k dispozici přilehlý oplocený pozemek s venkovními hřišti.

Kapacita gymnázia činí 260 studentů, přičemž ve školním roce 2012/2013 zde studuje 245 studentů, takže kapacita školy je naplněna na 94 %. Gymnázium má vyváženou skladbu humanitních a přírodovědných předmětů. Angličtina je povinná pro všechny třídy od primy. Další jazyk se přidává v sekundě. Výuka informatiky je zavedena od tercie. Klade se zde důraz na rozvoj sportovních a pohybových aktivit žáků – k tomu slouží multifunkční hřiště a hřiště na beach volejbal. Z mimoškolních aktivit (kroužků) lze jmenovat florbal, volejbal, taneční kroužek, divadelní kroužek, pěvecký sbor, atletiku nebo turistický kroužek Puchýř.

V rámci státních maturit probíhajících v roce 2012 vykázalo gymnázium ve srovnání s ostatními gymnázii v Jihomoravském kraji spíše podprůměrné výsledky – z 22 škol, které pořádaly vyšší stupeň zkoušky z českého jazyka obsadilo to šlapanické 20. místo, ze všech 132 středních škol pak v základní verzi zkoušky z češtiny 35. místo, což bylo horší postavení než v ostatních gymnáziích v okrese Brno-venkov (Ivančice, Zastávka, Tišnov a Židlochovice). Matematiku v základní verzi gymnázium neumožňovalo skládat a ve vyšší verzi se umístilo na 18. z 24 gymnázií, které tuto verzi nabízelo ke zkoušce. V anglickém jazyce ve vyšší verzi se umístilo na 18. ze 37 středních škol, tedy zhruba v polovině a v základní verzi pak na 8. místě, což bylo nejlepší postavení ze škol v okrese.

Vzhledem k tomu, že je město spojeno s Brnem trolejbusovou dopravou, není pro místní děti a mládež až takovým problémem dojížděka do škol lokalizovaných v Brně, ale zdejší gymnázium je také dobře dostupné pro obyvatele přilehlých brněnských městských částí. Jen třetina studentů je přímo ze Šlapanic, ostatní dojíždějí z okolí: nejvíce ze Slatiny, Líšně, Tuřan a Chrlic, z ostatních obcí pak z Mokrý a Podolí. Úspěšnost absolventů při přijetí na

vysoké školy je velmi dobrá – všichni maturanti z roku 2011 i 2012 byli přijati na veřejné vysoké školy.

Základní škola, Šlapanice, okres Brno-venkov, příspěvková organizace (Masarykovo nám. 1594/16)

Zřizovatelem školy je Město Šlapanice. Jde o školu s 1. i 2. stupněm. Maximální kapacita je 800 žáků. Kapacitně je škola v letošním školním roce obsazena na 70 %, což je zhruba stejně jako v předchozích čtyřech letech. Při základní škole funguje školní družina, která má kapacitu 200 žáků. Škola má také vlastní jídelnu s kapacitou 850 jídel.

Od roku 2009 prochází škola generální rekonstrukcí. První etapa se týkala tělocvičny a bazénu (8 x 17 m) a probíhala v průběhu školního roku 2009/2010. Provoz bazénu i tělocvičny je určen i pro veřejnost. V roce 2013 se bude revitalizovat hlavní budova školy. Úpravy budou spočívat v zateplení zbývajících budov, vybuduje se nové sociální zařízení ve všech podlažích včetně bezbariérového přístupu, nové vstupy, centrální šatna, zmodernizuje se kuchyň, dodatečně má být zřízeno i nové ústřední topení s novou kotelnou.

Od října 2013 do ledna 2015 se na škole realizuje projekt "Rozvoj poradenského centra včetně komplexní specializované podpory žáků se speciálními vzdělávacími potřebami", jehož podstatou je vznik školního **Poradenského centra** (komplexní odborná pomoc a podpora žáků včetně těch se specifickými vzdělávacími potřebami, rodičů i pedagogů).

Základní škola nabízí dětem také mimoškolní vyžití prostřednictvím **zájmových kroužků** zaměřených na jazykové vzdělávání (angličtina), hudební výchovu (hra na kytaru), sport (aerobic, aqua aerobic, moderní gymnastika, plavání, mažoretky, judo, pohybové hry, tancování, basketbal, míčové hry, florbal, T-ball, bojové sporty, vodní záchranář) a jiné dovednosti (keramika, korálkování, vaření, vědátoři atd.). Při základní škole působí i **Klub rodičů a přátel ZŠ Šlapanice** (v rámci činnosti Sluníčko Šlapanice, o.s), což je volné sdružení rodičů usilující o prohloubení vztahů mezi rodiči navzájem i mezi rodiči a školou. Pořádají pravidelná setkání, burzy, semináře a besedy.

Město Šlapanice je zřizovatelem dvou mateřských škol o celkové kapacitě 224 míst. Školky ve Šlapanicích navštěvuje ve školním roce 2012/2013 v 9 třídách celkem 224 dětí. Kapacita školek je využita na 100 %. Za posledních 5 let, do otevření MŠ Brněnská pole, nedostačovala kapacita školek poptávce.

Mateřská škola Zahrádka, Šlapanice, okres Brno-venkov, příspěvková organizace působí na Havlíčkově ulici, má 4 třídy a vlastní školní jídelnu s kapacitou 250 jídel. Ke školce patří velká dětská zahrada s členitým terénem. Pod tuto školku spadá i budova nově otevřené mateřinky v lokalitě Brněnská pole (2 oddělení). Otevření proběhlo v dubnu 2012. V rámci výuky probíhá spolupráce s logopedkou (pravidelná depistáž) a dále se zde provádí logopedická prevence (logopedické chvílky, gymnastika mluvidel).

Mateřská škola Hvězdička, Šlapanice, okres Brno-venkov, příspěvková organizace má 2 oddělení jednak na Masarykově nám. 6 a další oddělení jsou v prostorách základní školy (Masarykovo nám. 16). Kapacita školy je naplněna rovněž na 100%. Školka nemá vlastní jídelnu (obědy vozí z MŠ Zahrádka). Ve výukovém programu školky je zakomponována práce s dětmi s vadou řeči. Tento problém se řeší prostřednictvím konzultací s logopedkou a rodiči. Při běžné práci s dětmi se uplatňují tzv. logopedické chvílky.

Tab. 6.1: Přehled o mateřských školách ve Šlapanicích

Název	Adresa	Kapacita MŠ	Počet tříd	Počet dětí 2012/2013	Počet dětí 2011/2012	Stravování
MŠ Zahrádka	Havlíčkova 1444/8	104	4	104	104	jídelsna
	Brněnská pole 1836	50	2	50	50	výdejna
MŠ Hvězdička	Masarykovo nám. 1664/6	50	2	50	50	výdejna
	Masarykovo nám. 1594/16	20	1	20	20	výdejna
Celkem		224	9	224	224	-

Pramen: <http://rejskol.msmt.cz/>, vlastní šetření RRAV, z.s.p.o.

Tab. 6.2: Neinstitutonální aktivity pro předškolní děti ve Šlapanicích

Subjekt	Popis
Miniškolka MACEŠKA, Fara – Šlapanice Masarykovo nám. 546/9	Středisko volného času Lužánky provozuje na faře ve Šlapanicích po dvě dopoledne v týdnu rozvíjející program pro děti od 2 let bez přítomnosti rodičů. Tematicky zaměřený program obsahuje pohybové cvičení, zážitkové učení, hudební a výtvarnou činnost. Vstup je zpoplatněn.
Sluníčko Šlapanice, o.s. Nádražní 1178/7	Původně název Sdružení rodičů a přátel ZŠ Šlapanice, pak začala spolupráce s klubem maminek Sluníčko a následně sloučení a přejmenování. Pod společným názvem tedy fungují 2 kluby: 1) KRAP ZŠ Šlapanice (Klub rodičů a přátel ZŠ Šlapanice, tak i 2) Sluníčko Šlapanice Sluníčko Šlapanice <ul style="list-style-type: none"> • Pravidelná setkání dětí a osob pečujících o předškolní děti (tvoření, cvičení, herna) – 3x týdně řízený dopolední program, 2x týdně odpolední kavárnička s volnou hrou dětí • Jednorázové akce pro předškolní i školní děti (závody na srážedlech, drakiáda, lampionový průvod, výlety apod.) • Další program: angličtina pro nejmenší

Pramen: www.slunickoslapanice.cz, <http://maceska.luzanky.cz/>

Mezi školská zařízení patří i **Miniškolka Maceška** (Masarykovo nám. 9, Fara), která je zřízena společností LUŽÁNKY - středisko volného času, Brno, Lidická 50. Ve Šlapanicích ve školním roce 2012/2013 funguje dvakrát týdně. Jednoho setkání se účastní v průměru 8 dětí ve věku 2 až 3 roky. Pro předškolní děti s doprovodem rodiče je určen i **klub Sluníčko** (subjekt Sluníčko Šlapanice, o.s.), které navštíví zhruba 30 až 50 dětí za týden.

Na základní škole funguje **Školní jídelna Šlapanice**, která zajišťuje stravování pro žáky a zaměstnance této školy, dále pak pro zaměstnance a studenty Gymnázia a ZUŠ Šlapanice, klienty sociální služby MěÚ, klientů Domova s pečovatelskou službou i ostatní strávnický a dodává jídlo i do Základní škola a Mateřská škola Prace. Kapacita jídelny je 850 jídel denně.

Základní umělecká škola v rámci gymnázia ve Šlapanicích má 3 obory: výtvarný, hudební a taneční. Ve všech uměleckých oborech je nabízena výuka ve 4 stupních: přípravné studium pro děti od 5 let, základní studium I. stupně, základní studium II. stupně, studium pro dospělé. Maximální kapacita školy je 472 žáků. Ve školním roce 2011/2012 ZUŠ navštěvovalo 438 žáků, tzn. využití kapacity z 93 %. ZUŠ působí jednak ve Šlapanicích, dále má však ještě 4 odloučená pracoviště: Bílovice nad Svitavou, Blažovice, Podolí a Újezd u Brna.

Pedagogicko-psychologická poradna, studijní centra a další zařízení působící v oblasti vzdělávání nejsou ve Šlapanicích lokalizovány a občané využívají dané instituce v Brně.

6.2. Zdravotní a sociální péče

6.2.1. Zdravotnictví

Zdravotnická síť ve Šlapanicích je postavena na existenci soukromých ambulancí a činnosti praktických lékařů pro děti a dospělé (viz. Tab. č. 6.3). Většina lékařů se nachází ve zdravotnickém středisku (z roku 1994) na ulici Karla Čapka 1656/13. Pouze 3 lékaři z uvedených 22 mají adresu jinou. Lékařská služba první pomoci je zajišťována v Brně, a to buď Úrazovou nemocnicí v Brně nebo Fakultní nemocnicí Brno. V době zpracování Strategického plánu se hledá obsazení a následné posílení praxe praktického lékaře pro děti a dorost. Také zde zcela chybí oční lékař; ve městě se nachází pouze oční optika, kde se provádí optometrické měření zraku a aplikace kontaktních čoček.

Tab. 6.3: Zabezpečení lékařské péče ve Šlapanicích

Ambulance, ordinace	Počet lékařů	Ambulance, ordinace	Počet lékařů
Stomatolog	5	Gynekologie a gyn. ambulance	2
Praktický lékař pro dospělé	3	Chirurgická a cévní ambulance	1
Rehabilitace	1	Diabetologie	1
Praktický lékař pro děti	1	Neurologická ambulance	2
Ortopedická ambulance	1	Kožní ambulance	1
Logopedická ambulance	2	Interní a kardiologická ambulance	1

Pramen: Koncepce rodinné politiky, <http://www.slapanice.cz/zdravotnictvi/>

Na území města se nachází veterinární ambulance a 2 lékárny:

- Lékárna Dr. Max (Karla Čapka 1656/13)
- Lékárna Na Náměstí – LERAM s.r.o. (Masarykovo náměstí 1665/8)

6.2.2. Sociální péče

Kapitola Sociální péče mapuje poskytovatele sociálních služeb cílovým skupinám, tj. lidem v nepříznivé sociální situaci, lidem ohroženým sociálním vyloučením a lidem, kteří potřebují pomoc při začleňování do běžného života. Město Šlapanice má zpracovaný **Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb města Šlapanice a správního obvodu ORP Šlapanice na období 2011 - 2014** podle metodiky MPSV ČR. Cílem dokumentu bylo zajistit funkční systém sociálních služeb na místní úrovni. Tento dokument podrobně popisuje sociální služby, které mohou cílové skupiny využívat. Hlavní cílovou skupinou jsou děti a mládež do 26 let, zdravotně postižení a osoby s mentálním a kombinovaným postižením, osoby s autismem a senioři.

Město Šlapanice je provozovatelem **Domu s pečovatelskou službou**. Tento dům s kapacitou 41 lůžek disponuje 35 byty, z toho 5 bytů je pro imobilní občany. Všechny byty jsou vybaveny alespoň kuchyňským koutem a sociálním zázemím. Dům má společenskou místnost, jídelnu, terasu a hostinský pokoj pro ubytování návštěv.

Sociální péče na území města Šlapanice je poskytována především prostřednictvím pečovatelské služby. Tu zajišťuje jednak Město Šlapanice, ale také občanské sdružení Sanus Brno. Městská **Pečovatelská služba Šlapanice** (Masarykovo nám. 100/7, 664 51 Šlapanice) má v programu terénní služby zaměřené na pomoc klientům k soběstačnosti a samostatnosti, aby mohli v domácím prostředí setrvat co nejdéle možnou dobu.

V **Domě s pečovatelskou službou Šlapanice** má své kontaktní pracoviště sdružení **Sanus Brno** – zdravotnická a pečovatelská služba (Hřbitovní 1700/12, 664 51 Šlapanice), která poskytuje terénní služby seniorům, osobám se zdravotním postižením nebo s chronickým onemocněním.

Novinkou roku 2012 se stal **Seniorbus** (zvláštní autobusová linka provozovaná městem), který je určen méně pohyblivým šlapanickým občanům (zejména seniorům) dostat se z místa svého bydliště na zdravotní středisko, městský úřad, poštu, do domu s pečovatelskou službou, na hřbitov a do Slatiny.

Sociální poradenství zajišťují pracovníce městského úřadu bezplatně. Seniori mají možnost navštěvovat **Klub důchodců** (Nádražní 1178/7, 664 51 Šlapanice). Město Šlapanice zajišťuje pro seniory **zájezd**, na který finančně přispívá. Členky Komise pro občanské záležitosti kromě jiného věnují pozornost životu seniorů ze Šlapanic, navštěvují je jménem města Šlapanice u příležitosti jejich životního jubilea.

Město Šlapanice zpracovalo **Koncepci rodinné politiky** na období 2013 až 2016, která navazuje na Koncepci rodinné politiky Jihomoravského kraje. Cílem rodinné politiky města Šlapanice je vytvořit na místní úrovni příznivé podmínky a vhodné klima pro vznik a fungování rodin. Koncepce vymezuje oblasti podpory a k nim příslušná opatření, způsoby realizace a termíny plnění.

Co se týká **bytové politiky**, město nevlastní žádnou ubytovnu ani byty s regulovaným nájemným určeným např. pro mladé rodiny, pro občany v tíživé životní situaci nebo pro střednědobá ubytování v případě řešení složitých životních problémů sociálně slabých rodin. Z tohoto důvodu je vybudování azylového domu a pořízení startovacích bytů důležitým rozvojovým bodem sociální oblasti.

Město Šlapanice má zpracovánu také **Koncepci prevence kriminality Města Šlapanice pro období 2012 až 2015**, která navazuje na koncepci vytvořenou pro předchozí období 2009 – 2011 a kterou lze chápat jako souhrn nerepresivních sociálních a situačních opatření k omezování a snižování trestné činnosti a zvyšování pocitu bezpečí občanů. Zpracování koncepce vychází z podmínek Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2012 až 2015 a navazuje i na dříve zpracovaný Program prevence kriminality Města Šlapanice na období 2008 až 2009. Počet nápadů trestné činnosti za posledních 5 let (2008 – 2012) ve Šlapanicích klesl ze 108 na 87 případů, tj. o 20 %, což je pozitivní vývoj ve srovnání s celým obvodem spadajícím pod Šlapanice (pokles z 539 na 532, nejvíce v roce 2009 – 595 případů) i okresem Brno-venkov a Jihomoravským kraje (zde jen pokles o 7 %).

Tab. 6.4: Výčet vybraných poskytovatelů sociálních služeb působících ve Šlapanicích

Název, adresa	Charakteristika
Centrum pro rodinu a sociální péči - projekt Trojlístek	Projekt reaguje na nedostatek míst v zařízeních předškolní péče a na skutečnost, že členové širší rodiny mnohdy nežijí ve vzájemné blízkosti a nemohou si navzájem pomáhat v běžných rodinných záležitostech.
Český červený kříž Brno-venkov, pobočka Bedřichovice	Poskytování první pomoci, rekondiční tábory pro zdravotně postižené děti, sociální činnost, humanitární pomoc do zahraničí, činnost humanitárních jednotek, zajišťování dárcovství krve, pátrací služba, zajišťování školení v oblasti mezinárodního humanitárního práva, publikační činnost.
Svaz tělesně postižených v ČR, o.s., místní organizace Šlapanice Sokolnická 257, Kobylnice	Sociální poradenství osobám se ZP

Pramen: www.slapanice.cz, www.trojlistek.com

Za účelem zvýšení bezpečnosti a dlouhodobého snížení počtu trestných činů je ve Šlapanicích instalován od roku 2009 **městský kamerový dohlížecí systém (MKDS)**. Na konci roku 2011 proběhl průzkum spokojenosti s MKDS, ze kterého vyplynulo, že je občany hodnocen převážně pozitivně a má kladný vliv na jejich pocit bezpečí. Sleduje průjezd vozidel přes město a dále monitoruje kritická místa, kde dochází k narušování veřejného pořádku a páchání trestné činnosti. Kamerový systém je kompatibilní se systémem Městské policie Brno a zapadá do koncepce kamerového systému města Brna.

6.3. Kultura, sport, volný čas

V devadesátých letech zaznamenalo společenské dění ve Šlapanicích neobyčejný vzestup. Přibývalo množství spolků a zájem o společenský život rostl. Z tohoto důvodu zde existuje relativně velká řada subjektů, které přispívají k bohatosti a pestrosti kulturních, sportovních a společenských akcí, na kterých se lidé mohou setkávat, vytvářet a udržovat tradice a především tak rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy. Spolková činnost je v tomto směru velmi důležitá – kromě aktivního odpočinku podporuje pocit sounáležitosti s kolektivem a místem, kde lidé trvale žijí nebo odkud pocházejí.

6.3.1. Kulturní vyžití

Většina venkovních kulturních akcí se pořádá v městském parku na Riegrově ulici nebo na Masarykově náměstí. Akce „vnitřní“ jsou pořádány vesměs v sokolovně nebo orlovně. Menší výstavy mohou být instalovány ve vestibulu městského úřadu. Koncerty duchovní hudby se konají v kostele Nanebevzetí Panny Marie. V místní části Bedřichovice se nachází kulturní dům, který slouží obdobně jako šlapanická sokolovna rovněž k pořádání plesů, hodů apod.

Tab. 6.5: Významné subjekty působící na poli kultury ve městě Šlapanice

Subjekt	Popis
Městská knihovna Šlapanice (Masarykovo náměstí 6)	Půjčování naučné literatury a beletrie, půjčování CD, meziknihovni služba, provoz Interentu, pořádání besed.
Kulturní spolek Hrbatý hrozen (Tyršova 8)	Především kulturní činnost, ale i podpora zájmové a sportovní činnosti, práce s dětmi, pořádání kulturních a společenských akcí (např. pálení čarodějnic, kuličková, pivní slavnosti, karnevalový průvod, Sokec Cup, Kárky, Mikulášský maškarní rej).
Muzeum ve Šlapanicích (Masarykovo nám. 8) – pobočka Muzea Brněnska, příspěvkové organizace Jihomoravského kraje	Muzeum sídlí ve starobylé budově bývalé scholasterie. Ve sbírkách muzea se nachází mj. pozůstalostní fond významného českého krajináře a šlapanického rodáka Aloise Kalvody. Součástí etnografických sbírek muzea je kolekce výšivkových tiskátek. Muzeum je dlouhodobě orientováno na dětské návštěvníky. Ke všem tematickým výstavám jsou připravovány doprovodné programy pro školy, dětské dílny či herny, muzeum pořádá soutěže pro děti a spolupracuje s okolními základními a mateřskými školami.
Šlapanické ochotnické divadlo (Nádražní 14)	Představení se pořádá v sále Sokolovny.
Národopisný soubor Vrčka, o. s. (Kolárova 16)	Vystoupení pro širokou veřejnost - písně, tance, hry a lidové tradice, zachování kroje. Mládež nad 15 let. Akce: Ostatky, Vynášení smrtky, Královničky, Šlapanické slavnosti, Babské hody, Vánoční pásmo, předtančení a ukázky krojů.

pokračování

Subjekt	Popis
Reliček, o.s. (Kollárova 16)	Dříve název Dětský národopisný soubor Vrčka. Od roku 2012 název Reliček. Tento dětský soubor se zabývá zpracováváním folkloru Brněnska (tance, písničky, hry, zvyky, lidové tradice). Jde cca o 30 dětí ve věku 4 až 15 let, rozdělených na přípravku (dětí ve věku 4-8 let), mladší školní děti (do 8 let) a starší školní děti (od 8 let). Akce: Vynášení smrtky, masopustní průvod, velikonoční slavnosti, čarodějnický táborák aj.
Římskokatolická farnost Šlapanice u Brna (Masarykovo nám. 9)	Bohoslužby, duchovní obnovy, koncerty duchovní hudby, knihovna, na faře klubovna se zázemím pro mini školku Maceška. Pořádání Farního dne, farního plesu, zapojení do akce Noc kostelů.

Pramen: Webové prezentace jednotlivých spolků

Tab. 6.6: Zařízení ve městě Šlapanice pro konání kulturních akcí

Zařízení pro pořádání kulturních akcí	Pořádané akce
Městský park s pódium	Slavnosti a koncerty, karneval na ledě, farmářské trhy
Masarykovo náměstí	Farmářské trhy, Den matek a Den rodin, jarmarky, závody
Sokolovna	Plesy, představení ochotníků, maškarní rej
Orlovna	Plesy, výstavy, burzy
Restaurace Žuráň	Plesy, Ostatky, Melodie stále zelené, Večeře pro seniory
Kostel Nanebevzetí Panny Marie	Mše svaté, koncerty duchovní hudby, Noc kostelů
Kinosál ZŠ	Divadelní představení pro děti, přednášky
Asfaltová plocha nad ZŠ	Pálení čarodějnic
Areál kynologického klubu	Dětský den
Kulturní dům Bedřichovice	Plesy a další lidové slavnosti

Pramen: Šlapanický zpravodaj, webové prezentace jednotlivých spolků

6.3.2. Sportovní vyžití a volný čas

Město Šlapanice nabízí širokou základnu sportovních organizací a zařízení umožňujících sportovní vyžití v rozmanitém počtu sportů pro různé výkonnostní kategorie. Níže uvedená tabulka zachycuje současný stav.

Tab. 6.7: Subjekty zaměřené na sportovní a volnočasové aktivity

Subjekt	Provozované zařízení	Činnosti
ZŠ Šlapanice (Masarykovo nám. 1594/16)	Bazén Tělocvična	Pro veřejnost i mimoškolní aktivity. V bazéne např. aqua aerobic.
Gymnázium (Riegrova 17)	Venkovní multifunkční hřiště Hřiště na beach volejbal	
Město Šlapanice	Kluziště v Městském parku Skate hřiště za ZŠ Další dětská hřiště na území města	Kluziště – pro žáky škol i veřejnost (bruslení bez hokejek, hokej)
TJ Sokol Šlapanice (Nádražní 706/87)	Sokolovna (hlavní sál, malý sál) Volejbalové kurty Sportovní Hala (Smetanova 1) Posilovna (Smetanova 1) Sauna (Smetanova 1) Dětské hřiště	Oddíl basketbalu, volejbalu, gymnastiky, všestrannosti (rodiče a děti, mladší žáci, ženy, muži). Turistika – výlety. Kultura – plesy v Sokolovně. Posilovnu a saunu provozuje FITNESS CENTRUM „SOKOL“, Petr Schenk

pokračování

Subjekt	Provozované zařízení	Činnosti
Orel jednota Šlapanice (Masarykovo nám. 223/2)	Orlovna (tělocvična, sál, klubová místnost)	Rozvoj člověka v rovině kulturní, sportovní i duchovní (křesťanské zásady). Pohybové aktivity pro rodiče s dětmi, cvičení pro žáky i dospělé, pořádá letní tábory pro děti. Oddíl florbalu a stolního tenisu. Pořádá především akce pro děti (mikulášská besídka, karneval, promítání, pásmo dětí ke Svátku matek), ale i jiné (Tříkrálová sbírka, Cecilská zábava, Košť slivovice, diskotéka pro náctileté). Členové se pravidelně zúčastňují župních a ústředních akcí
Sportovní klub Šlapanice (Smetanova 3)	Fotbalové hřiště s umělou trávou III. generace a osvětlením.	Oddíl kopané – muži A, B, C, dorost, starší žáci, mladší žáci, přípravka.
SK Raketa o.s. (Dlouhá 1653/98)	Přetlaková tenisová hala s 3 antukovými kurty (vedle městských kurtů).	Tenisový klub, Kategorie – babytenis, mladší žákyně, starší žákyně, dorostenci, ženy
Tenisový klub Šlapanice (Dlouhá 1653/98)	Tenisový areál - tenisová zeď, 4 tenisové dvorce s antukovým povrchem, šatny, klubovna, venkovní posezení, dětské hřiště	Kategorie – dospělí, dorost, starší žáci, přípravka. V zimě se využívá přetlakové haly SK Raketa.
ŠNEKSPORT s.r.o. (Smetanova 7)	Sportovní areál: 9 tenisových kurtů, 2 kurty na beach volejbal, univerzální umělá tráva (na tenis, volejbal, nohejbal, házenou, malou kopanou, florbal), bazén pro děti, dětské hřiště, fotbalové hřiště s trávou 3. generace, antukové kurty na volejbal	Sportovní agentura - firemní akce na klíč, cestovní kancelář, půjčovna sportovních potřeb a vybavení

Pramen: webové prezentace jednotlivých spolků

Tab. 6.8: Ostatní subjekty působících v oblasti společenských aktivit

Subjekt	Aktivity spolku
MORAVSKÝ RYBÁŘSKÝ SVAZ, MO (Komenského 7)	Výkon rybářského práva v rybářských revírech, ochrana přírody a ŽP, mimoškolní výchova dětí a mládeže, popularizace rybářského sportu.
Základní organizace Českého zahrádkářského svazu Šlapanice (Kollárova 928/37)	Výstava letních květin, ovoce, zeleniny, bonsajů a kaktusů, výstava Barvy podzimu Pořádání odborných přednášek
Skaut Šlapanice, ABS Pangea - chlapecký oddíl Letci (Lidická 26)	Družiny: Smečka vlčat a Netopýři Vlastní klubovna Pořádání táborů a výletů pro děti a mládež
Moravská hasičská jednota, o. s. Hasičský sbor Šlapanice (Riegrova 2)	Dobrovolný hasičský sbor. Všechny věkové kategorie – oddíl mládeže.
Kynologický klub Šlapanice (Hřbitovní 40)	Sportovní výcvik, agility, záchranáři. Cvičiště, klubovna vč. Možnosti ubytování a venkovního posezení, kotce pro psy. Cvičiště, klubovna vč. možnosti ubytování a venkovního posezení, kotce pro psy.

pokračování

Subjekt	Aktivity spolku
Šlapanické mažoretky SISI	Skupina, která zpestřuje různá kulturní a společenská vystoupení.
Kalamář pro ZŠ Šlapanice, o.s. (Dlouhá 51)	Spolupořádání akcí a výtvarných dílen.
Sluníčko Šlapanice, o.s. (Nádražní 7)	Pravidelná setkání dětí a osob pečujících o předškolní děti. Jednorázové akce pro předškolní i školní děti. Přípravují se pravidelné večerní cykly pro maminky – výtvarné dílny, besedy apod. Klubovna, herna, kuchyňka (v prostorách multifunkčního domu, smlouva o výpůjčce s Městem Šlapanice)
„Čisté Šlapanice“	Cílem je přimět vedení města, aby se začalo zajímat o stav ŽP ve Šlapanicích a Bedřichovicích a aby ho začalo důsledně řešit, dále pak docílit změny v chování samosprávy vůči svým občanům (nespokojenost s kulturou chování a metodami jednání a řešení problémů)

Pramen: Webové prezentace jednotlivých spolků

Ve městě se každoročně pořádá celá řada kulturních, společenských a sportovních akcí, které pořádají především zástupci občanských zájmových spolků a sdružení. Každý spolek má svůj plán aktivit. Mnohé z akcí jsou pravidelně se opakující. Mezi nejvýznamnější a nejznámější akce patří Šlapanické slavnosti. V roce 2012 se slavily již 80. jubilejní. V níže uvedené tabulce jsou uvedeny další akce pořádané ve městě.

Tab. 6.9: Vybrané významné nebo tradiční kulturní, společenské a sportovní akce konané ve Šlapanicích

Měsíc	Název akce/popis akce
Leden	Plesy (Městský, Ples šlapanických podnikatelů a živnostníků, Věneček Českého zahrádkářského svazu, Ples gymnázia, Myslivecký ples, obecní ples v Bedřichovicích, Ples KDU-ČSL, Ples sportovců, Sokolský ples)
Únor	Farmářské trhy, Ostatky, Karneval na ledě, Krojovaný miniples, Masopustní průvod
Březen	Plesy (Ples sportovců, Ples ZŠ, Ples šermířů), Melodie stále zelené, Pomlázková zábava v Bedřichovicích, Vynášení smrtky, Sokolská akademie
Duben	Farmářské trhy, Velikonoční výstava, Den země – úklid katastru města, Velikonoční koncert duchovní hudby, pálení čarodějnic
Květen	Farmářské trhy, Den matek a Den rodin, Hody v Bedřichovicích, Kuličkíada, Královničky, odrážedlové závody, Rybářské kaprové závody
Červen	Dětský den, Noc kostelů, Farní den, Hasiččina nejen dřina, Pivní slavnosti, Karneval, Disco na začátek prázdnin, Rosťův Country večer
Červenec	Výstava, Rosťův Country večer, Jožův pohár – nohejbalový turnaj
Srpen	Šlapanické slavnosti, Letní výstava květin, Disco na konec prázdnin
Září	Farmářské trhy, Loučení s prázdninami, Svatováclavský koncert, Medový den, Cyklistický závod, Kárky of the Pulpánov, Memorial Karla Lázníčky, Sokec dance party
Říjen	Farmářské trhy, Melodie stále zelené, Výstava zahrádkářů, Sokec Cup, Burčákové odpoledne, Kordulkové posezení u cimbálu
Listopad	Kateřinský čaj, Rozsvěcení vánočního stromu, Burza militarií, Babské hody, Drakiáda, Lampionový průvod, zimní burza, předvánoční jarmark ZŠ Šlapanice
Prosinec	Jarmark tradičních řemesel, Mikulášský rej, Vánoční koncert, Večeře pro seniory, Koledy na hřbitově, Vánoční koledování Dechové hudby Šlapanice

Pramen: www.slapanice.cz, webové prezentace jednotlivých spolků

Významnou událostí, která ovlivnila život obyvatel Bedřichovic, je akce Kateřiny Šedé „Od nevidím do nevidím“ (2011). Mladá výtvarnice přemluvila 80 bedřichovických občanů, aby v Londýně na prostoru velikosti Bedřichovic žili jeden den tak, jak běžně žijí o víkendu v Bedřichovicích. Tyto činnosti pak malovalo 80 britských malířů. Obrazy byly následně

předány bedřichovským účastníkům. Akce podnítila zájem lidí o sebe navzájem, o vesnici i o další komunikaci a setkávání, což bylo hlavním cílem. Další fází akce bylo zavedení nového svátku (akce Dej mi svátek, 2012). V daný pracovní den více než polovina obyvatel Bedřichovic zůstala doma, odpočívala a společně se sešla v kulturním domě na oběd. Na jaře 2013 se začala připravovat akce návazná, ovšem obrácená k „Od nevidím do nevidím“ – Londýn se přestěhuje do Bedřichovic a v duchu Londýna se plánuje i vytvoření místní návsi (břízy, lavičky, osvětlení, poledník, prostor pro různé aktivity). Ne každý může s aktivitami Kateřiny Šedé souhlasit, ovšem zviditelnění obce lze stěží popřít stejně jako fakt, že se ve vsi „něco děje“, lidé spolu více mluví a poznávají se. Pokud dobře dopadnou i plány pro rok 2013, bude v Bedřichovicích hmatatelný výsledek práce – nová náves.

6.4. Ostatní občanská vybavenost

Šlapanice spadají pod Územní odbor Hasičského záchranného sboru Jihomoravského kraje v Brně a nejbližší pobočnou požární stanicí v Brně-Slatině. Podrobnější zmínka dosud nebyla o působnosti hasičů ve městě, kteří zde mají dlouhodobou historii (od roku 1889). Město plní svoji povinnost zajistit na svém území požární ochranu zřízením **Jednotky sboru dobrovolných hasičů (JSDH)**, která patří do sítě jednotek požární ochrany 3. JSDH Šlapanice je v současnosti záchrannou složkou, která je schopna okamžitého nasazení. Vedle JSDH funguje ve Šlapanicích také **Moravská hasičská jednota Hasičský sbor Šlapanice**, který nemá vlastní techniku ani prostředky požární represe, působí spíše na prevenci a výchovu mládeže a je nositelem kulturních tradic a společenského života. Sbor je finančně podporován městem Šlapanice.

Na katastrálním území města Šlapanice, tj. i na území Bedřichovic působí **Městská policie** zřizovaná Městem Šlapanice. Na Městské policii pracují 2 strážníci a 1 vedoucí. Útvar **Policie České republiky** (Obvodní oddělení Šlapanice) zajišťuje ochranu veřejného pořádku, přijímá oznámení od veřejnosti a provádí šetření k přestupkům a trestným činům, spáchaným v místě jejich působnosti. Na obvodním oddělení ve Šlapanicích činnost zajišťuje vedoucí, zástupce vedoucího a pak územně zodpovědný policista.

V této kapitole je možné zmínit ještě vybavenost finančními institucemi a zastoupením jednotlivých obchodních řetězců. Na území města má svoji pobočku Česká spořitelna, a.s. (Masarykovo náměstí 1768/17), Česká pojišťovna a.s. (Nádražní 1159/9) a ŠK ERA Poštovní spořitelna (Masarykovo nám. 100/7). U supermarketu Albert (Nádražní 1156/9) se nachází bankomat GE Money Bank, a.s. Lokální zástupce zde mají i další finanční ústavy.

Šlapanice nemají žádné větší obchodní centrum s koncentrací obchodů a služeb. Z obchodních řetězců je zde zastoupen AHOLD Czech Republic, a.s. prostřednictvím prodejny Albert (Nádražní 1156/9). V roce 2012 měla proběhnout výstavba supermarketu společnosti Tesco Stores ČR a.s. Akce však byla z důvodu nedostatku finančních prostředků investora odložena a její dokončení se očekává v roce 2013. Vzhledem ke snadné dosažitelnosti občané využívají tato centra v Brně.

Z ostatních služeb lze zmínit, že Šlapanice mají hřbitov a obřadní síň. Krematorium se nachází v Brně. Ve Šlapanicích jsou rovněž zajištěny služby taxi.

6.5. Výsledky komunálních voleb 1994–2010

Občanská vybavenost a služby jsou často podstatným činitelem ovlivňujícím spokojenost či nespokojenost občanů s vedením města. To se může následně projevit i ve volbách do místního zastupitelstva. Při prvních volbách v roce 1994 získalo nejvíce hlasů ve městě Sdružení nezávislých kandidátů (23,5 %), ODS (23,1 %) a KDU-ČSL (22,0 %), což byly výrazně rozdílné výsledky ve srovnání s ostatními územními celky. V Jihomoravském kraji v úhrnu jasně zvítězila ODS (v kraji 22,4 % hlasů), což zhruba odpovídalo výsledku této strany v obci Šlapanice. KDU-ČSL však na úrovni kraje získala 14,9 % a Sdružení nezávislých kandidátů dokonce jen 6 %. Sdružení nezávislých kandidátů obdrželo na okresní úrovni 22,8 %, druhá byla ODS se ziskem 22,4 % a na úrovni okresu třetí KDU-ČSL 20,1 %. Účast v těchto volbách byla ve Šlapanicích vyšší (68,7 %) než v ČR (62,3 %) a v Jihomoravském kraji (67,4 %), ale nižší než v okrese Brno-venkov (72,9 %).

O 4 roky později ve Šlapanicích rovněž vyhrálo Sdružení nezávislých kandidátů (33,0 % hlasů), druhá byla KDU-ČSL s 29,9 % a třetí byla tentokrát ODS 21,6 %. Na úrovni okresu to bylo obdobné - vyhrálo opět Sdružení nezávislých kandidátů (27,3 %), druhá byla KDU-ČSL (21,6 %) a třetí skončila ODS (17,0 %). V celém kraji bylo pořadí na prvních třech místech 1. ODS (23,9 %), 2. ČSSD (17,9 %) a 3. KDU-ČSL (15,9 %). Volební účast byla tentokrát na všech úrovních výrazně nižší – v ČR dosáhla pouze 46,7 %, v Jihomoravském kraji 49,8 %, v okrese Brno-venkov se voleb účastnilo 58,3 % všech oprávněných voličů. V samotných Šlapanicích se projevilo aktivně pouze 53,2 % všech oprávněných voličů.

V roce 2002 se situace podstatně změnila, neboť v rámci města se na první dvě příčky dostala dvě nová politická uskupení. Zvítězilo nové Hnutí pro rozvoj Šlapanic (24,1 %), druhá byla KDU-ČSL (23,9 %) a třetí se umístilo rovněž nové uskupení Nezávislí 2002. V okrese Brno-venkov zvítězili opět nezávislí kandidáti (25,9 %), druhá byla stejně jako na úrovni města KDU-ČSL s 18,7 %, na třetím místě se umístila ODS s 15,7 % . V rámci Jihomoravského kraje byla na prvním místě ODS 24,9 %, druhá stejně jako na nižších úrovních opět KDU-ČSL (15,8 %) a třetí ČSSD s 14,4 %. Volební účast se opět mírně snížila (45,5 % v ČR), v Jihomoravském kraji pak volilo 48,1 %, v okrese Brno-venkov podstatně více - 58,8 % možných voličů a v samotných Šlapanicích pak byla poprvé účast vyšší než v celém okrese a činila 59,2 %.

Po čtyřech letech se ve Šlapanicích stala poprvé vítězem koalice KDU-ČSL a nestraníci (23,5 %). Druhé bylo nově založené seskupení Moudrá volba pro Šlapanice a Bedřichovice s 19,3 %. Třetí pak skončilo Hnutí pro rozvoj Šlapanic (15,6 %). V okrese zvítězilo Sdružení nezávislých kandidátů (29,2 %) před ODS s 19,9 % a KDU-ČSL s 15,2 %. Na úrovni kraje byla opět první ODS s 28,5 %, s poměrně velkým odstupem za ní pak skončila ČSSD (18,4 %) a KDU-ČSL (12,9 %). Volební účast se v celé ČR mírně zvýšila (46,4 %). V kraji dosáhla 49,4 %, v okrese Brno-venkov 57,2 % a ve Šlapanicích dokonce překročila hranici 60 % (60,6 %).

První místo ve Šlapanicích obhájila i při posledních volbách v roce 2010 koalice KDU-ČSL a nestraníci (21,9 %), druhé skončily Čisté Šlapanice s 19,1 % a třetí byla poprvé ČSSD s 12,3 %. V okrese Brno-venkov opět zvítězili nezávislí kandidáti, kteří posbírali téměř třetinu všech hlasů (32,2 %). Za nimi se umístila ODS (13,7 %) a KDU-ČSL (9,0 %). V rámci celého kraje získala poprvé nejvíce hlasů ČSSD (24,3 %), dále se umístila ODS (19,1 %) a nově TOP 09 (10,9 %). Volební účast zůstala v porovnání s předchozími dvěma obdobími na všech

úrovních téměř konstantní. V celé České republice dosáhla 48,5 %, v Jihomoravském kraji 50,9 %, v okrese Brno-venkov 58,1 % a ve Šlapanicích 60,1 %.

7. CESTOVNÍ RUCH A KULTURA

Podle rozdělení území ČR z hlediska cestovního ruchu do marketingových turistických oblastí se město Šlapanice řadí k oblasti Brno a okolí. Ta na severu sousedí s oblastí Moravský kras a okolí, na jihozápadě s oblastí Znojensko a Podyjí, na jihu s oblastí Pálava a Lednicko-valtický areál a na jihovýchodě s oblastí Slovácko. Město má podle Atlasu cestovního ruchu z hlediska přírodních podmínek charakter zemědělsky velmi intenzivně využívané venkovské krajiny s jen velmi málo vhodnými přírodními podmínkami pro cestovní ruch¹⁵ (podíl potenciálních rekreačních ploch z celkové rozlohy území města nečiní ani 20 %). Na území města se nenachází žádná přírodní atraktivita regionálního či nadregionálního významu (např. Národní park, CHKO apod.) ani žádné velkoplošné chráněné území či přírodní park (pouze jedno maloplošné chráněné území). Na území města se nenachází žádná rozhledna, zoologická ani botanická zahrada či arboretum.

Ani z hlediska kulturně historických památek nelze území Šlapanic považovat za atraktivní z hlediska cestovního ruchu, neboť se zde nacházejí pouze zajímavosti lokálního významu. Město není městskou památkovou rezervací ani zónou, nenachází se zde žádná národní kulturní památka, významný zámek či hrad ani církevní nebo technická památka. Rovněž zde nejsou žádné hodnotné prvky lidové architektury. Za nejvýznamnější atraktivitu v blízkém okolí města lze ocenit Žuráň a Mohylu míru nacházející se na území tzv. Slavkovského bojiště, které lze označit za významnou vojenskou památku z období napoleonských válek a za jedno z nejnavštěvovanějších míst celé jižní Moravy. Tzv. Austerlitz zaujímá plochu asi 120 km² a v jeho zájmovém území leží 25 měst a obcí. Bojiště je od roku 1992 chráněnou památkovou zónou, která prochází i Šlapanicemi – při potoku Říčka až do obce Podolí. Zóna zahrnuje např. návrší Žuráň, kopec Santon nad Tvarožnou, Starou poštu pozořickou i secesní Mohylu míru architekta Josefa Fanty, jež je památníkem všem obětem bitvy u Slavkova nad obcí Prace. Bojiště Bitvy tří císařů stále láká návštěvníky z domova i ze zahraničí a každoročně ve výročí bitvy se na místech s ní spjatých konají nejrůznější pietní akce. Odkazem Bitvy tří císařů se zabývá obecně prospěšná společnost Mohyla míru - Austerlitz, o. p. s., která má sídlo ve Šlapanicích.

Výletní místo, které se nachází nejbližší Šlapanicím, je Žuráň osazená bronzovou deskovou mapou. Je místem, kde měl svůj hlavní stan Napoleon Bonaparte. Nachází se 1 km severně od Šlapanic na hranici katastru sousední obce Podolí. Návrší je pozoruhodné i jako významná archeologická lokalita – byly zde objeveny hroby z období stěhování národů z 5. a 6. stol.

V oblasti cestovního ruchu lze hodnotit také podnikatelskou aktivitu v území, a to prostřednictvím počtu subjektů se sídlem na území obce působících v odvětví pohostinství a ubytování vyjádřeném např. na počet ekonomicky aktivních obyvatel města. Obce Jihomoravského kraje se prezentují spíše nízkou podnikatelskou aktivitou v cestovním ruchu např. ve srovnání s pohraničním územím Čech nebo Jesenickem (s výjimkou vinařských obcí na Znojensku a Břeclavsku) a rovněž Šlapanice vykázaly při analýze nízkou intenzitu podnikatelské aktivity (14 podnikatelů na 1000 ekonomicky aktivních obyvatel v roce 2011). Podprůměrná je ve Šlapanicích také zaměstnanost v cestovním ruchu, neboť podíl zaměstnaných v pohostinství a ubytování ze všech ekonomicky aktivních žijících ve městě nedosahuje ani 3 % (podle sčítání 2011 to bylo 2,6 %).

¹⁵ Přírodní podmínky, resp. přírodní potenciál, jsou rozhodujícími lokalizačními faktory většiny aktivit cestovního ruchu a rekreace, zejména jeho pobytových forem.

Vyjádřit lze do úrovně obce také turisticko-rekreační funkci území chápanou jako poměr počtu lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních i v objektech individuální rekreace k celkovému počtu obyvatel obce. Na sto obyvatel Šlapanic připadá pouze 1,3 lůžek, takže turisticko-rekreační funkci města lze hodnotit jako malou. Jedním z významných problémů udržitelného cestovního ruchu je otázka rekreační, resp. turistické únosnosti území, který lze vyjádřit podle zatížení území, tedy počtu turistických a rekreačních lůžek na km². Průměrná hodnota turisticko-rekreačního zatížení za celou ČR se pohybuje kolem 25 lůžek na km², ve Šlapanicích se jednalo zhruba o 6 lůžek a turisticko-rekreační zatížení území se zde jeví jako minimální.

Vzhledem k přírodním podmínkám (nedostatek lesů, nepřítomnost významného vodního toku či vodní nádrže) zde není významné ani zastoupení chat a chalup, tedy objektů tzv. druhého bydlení (nejvýše zahrádkářské objekty a chatky podél toku Řičky mezi zástavbou Šlapanic a Bedřichovic). Rovněž zde nejsou příznivé podmínky pro zimní sporty (běžkové či sjezdové lyžování, bruslení apod.).

V současné době městem Šlapanice procházejí značené pěší turistické stezky uvedené v následující tabulce. Pěší trasy mají v centru Šlapanic svůj počátek, stejně jako cyklotrasa č. 5063. Důležité je především spojení s hojně navštěvovaným návrším Žuráň prostřednictvím žluté turistické značky a zejména prostřednictvím naučné stezky.

Tab. 7.1: Trasy procházející územím města Šlapanice

Druh trasy	Průběh trasy
Pěší trasa	
zelená	Šlapanice – Ponětovice – Prace – Hostěrádky - Křenovice
žlutá	Šlapanice, MHD – Žuráň – Vinohrádky – Tvarožná - Rohlenka
Naučná stezka Bitvy u Slavkova někde též NS Bitva tří císařů	Šlapanice – Žuráň – Rohlenka – Santon - Tvarožná - Blažovice – Jiříkovice – Staré vinohrady - Křenovice – Zbýšov – Hostěrádky-Rešov – Sokolnice – Prace – Újezd u Brna – Žatčany – Telnice – Sokolnice - Kobylnice – Mohyla míru – Ponětovice – Prace – Jiříkovice – Holubice – Stará pošta - Pozořice – Holubice - Slavkov u Brna
Cyklotrasa č.	
EuroVelo 4 (EV 4)	Roscoff – Le Havre – Rotterdam – Kolín nad Rýnem – Mainz – Praha – Brno – Šlapanice – Slavkov u Brna – Kyjov – Strážnice - Krakov – Kyjev
5005 (Brněnské kolečko)	Brno-Prízřenice – Troubsko – Brno-Bystrc, přístaviště – Brno-Řečkovice – Bílovice nad Svitavou – Brno-Líšeň – Šlapanice – Brno-Prízřenice (72 km)
5063	Měnin – Telnice – Sokolnice – Kobylnice – Šlapanice (12 km)

Zdroj: www.cykloserver.cz, www.cyklo-jizni-morava.cz

Výše zmiňovaným Slavkovským bojištěm probíhá významný evropský dálkový cyklokoridor EuroVelo (EV 4), který má svůj počátek ve francouzském přístavním městečku Roscoff a vede i přes ČR a Polsko až do ukrajinského Kyjeva. EuroVelo je síť evropských cyklistických stezek, kterou organizuje Evropská cyklistická federace jako projekt 12 dálkových tras napříč celým evropským kontinentem. Celková délka projektovaných tras je přes 60 tis. km, ze kterých je v provozu 20 tis. km. Tratě projektu EuroVelo jsou zamýšleny pro cykloturistiku po Evropě, ale jsou také používány pro místní cestování. Trasy jsou tvořeny jak existujícími cyklostezkami a silnicemi, tak i s navrhovanými a plánovanými stezkami, které jsou potřebné pro jejich propojení. Dosud není žádná z tras zcela dokončena. Přes Českou republiku mají vést trasy 4, 7, 9 a 13.

Přes město rovněž procházejí dvě **cyklotrasy** vedoucí převážně po stávajících komunikacích oblastního významu. Jedná se o cyklotrasu č. 5005 Přízřenice - Bílovice nad Svitavou - Přízřenice, trasa zvaná "Brněnské kolečko", která obkružuje celou aglomeraci města Brna částečně okrajovými částmi města, částečně okolními vesnicemi a lokalitami v blízkosti. Její celková délka je 72 km. Trasa vede většinou po silnicích II. a III. třídy, občas ovšem s velkým provozem aut či křížením frekventovaných silnic např. přejezd silnice č. 430 mezi vesnicemi Bedřichovice a Podolí.

Druhou cyklotrasou procházející územím města je cyklotrasa střední obtížnosti č. 5063 Měnin – Šlapanice o celkové délce 12 km, která vede po západní straně Slavkovského bojiště v rovinách jižně od Brna. Trasa vede po asfaltovém a nezpevněném povrchu. V Telnici se kříží s frekventovanou silnicí č. 380.

V rámci územního plánu je navrženo zpřesnění průběhu stávající cyklotrasy vedoucí přes centrum města podél Říčky a také vymezení samostatné cyklistické stezky souběžně s komunikacemi, které tvoří páteře rozvojového území včetně trasy Šlapanice – Jiřkovice. Tato stezka by uzavřela okruh východním směrem, kde by se napojila na stávající cyklotrasu č. 5131 Bukovinka – Jiřkovice. Pro rok 2013 je plánováno vybudování zpevněného povrchu na stávající polní cestě – účelové komunikaci mezi Šlapanicemi a Bedřichovicemi v úseku mezi tzv. Černým splavem a Bedřichovicemi s veřejným osvětlením a další zpevnění stávající polní cesty podél Říčky od tenisových kurtů na ulici Dlouhé k Ponětovicím, resp. k mostu komunikace přes Rokatnici, které bude sloužit i cyklistům..

Ač samo město nedisponuje turisticky přístupnými vinicemi, nejsou vinařské oblasti od Šlapanic příliš vzdáleny, především velkopavlovická a slovácká vinařská oblast, avšak střediska v jihovýchodní části okresu Brno-venkov a Vyškov jsou pouze méně významná. Město rovněž neposkytuje turistům vhodné podmínky pro letní rekreaci a turistiku u vody, neboť se zde nenachází žádné koupaliště, bazén či přírodní nádrž, ve které by se dalo v létě koupat, i když klimatické podmínky pro obdobné zařízení jsou zde velmi pozitivní (s výjimkou krytého bazénu v prostorách základní školy, který je přístupný veřejnosti). Nejbližší aquaparky a koupaliště jsou v Brně. Ve městě se nenachází ani krytý zimní stadion či kluziště, ledovou plochu lze však na některých místech ve městě při vhodných teplotách vytvořit.

Ve městě Šlapanice není dle údajů ČSÚ žádné hromadné ubytovací zařízení (HUZ) a město není považováno za středisko veletržního či kongresového cestovního ruchu. Průzkumem území byla zjištěna dvě hromadná ubytovací zařízení, v nichž celková ubytovací kapacita činila 90 lůžek. Nebylo nalezeno žádné individuální zařízení pro ubytování hostů v soukromí.

Tab. 7.2: Počet lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních ve Šlapanicích

Ubytovací zařízení	Část obce	Hotel	Penzion	Ubytovna	Celkem	Stravování
Univerzitní centrum MU	Šlapanice	0	72	0	72	ano
Penzion Žlutý dům	Šlapanice	0	18	0	18	ano
Celkem	-	-	90	-	90	-

Pramen: www.slapanice.cz, vlastní průzkum

Vcelku pestrá je ve Šlapanicích nabídka stravovacích provozů, restaurací, občerstvení, cukráren, kaváren apod., které mohou turisté využít a prodloužit si tak dobu pobytu ve městě. Stravování poskytují obě z výše uvedených ubytovacích zařízení. Kromě toho se ve Šlapanicích nachází přímo na náměstí Restaurace Stálá pohoda a Cukrárna Fredo, na ulici Kalvodově Restaurant Radnice, na Čechově restaurace Žuráň (U Fialů), na Komenského

Happy bar – Pizzerie, u sportovního areálu Restaurace Na Hřišti a Restaurace Sokolovna na Nádražní, na stejné ulici restaurace společnosti RETRIO s.r.o., na Těsnohlídkově při tenisové hale pizzerie a restaurace, na Brněnské ulici Restaurace „Na Brněnské“ (Restaurace Chaloupka) a Moravská Chalupa a v severozápadní části zástavby v rámci polyfunkčního domu Lípa funguje rovněž restaurace.

Jak již bylo řečeno, území města Šlapanice nedisponuje přírodními atraktivitami nadregionálního významu a přírodní památky budou charakterizovány v kapitole týkající se ochrany přírody. Zde je možné uvést kulturní památky, ať už zapsané či nikoliv na ústředním seznamu kulturních památek Ministerstva kultury ČR.

Tab. 7.3: Nemovité objekty zapsané na Ústředním seznamu kulturních památek a další památky lokalizované ve Šlapanicích

Název památky	Lokalita
Kostel nanebevzetí Panny Marie	Hřbitovní
Škola – scholasterie (s pískovcovou reliéfní deskou)	Masarykovo nám. č.p.103/20
Pomník padlým	Parčík u gymnázia
Pomník (náhrobní) Aloise Kalvody	hřbitov
Morový kříž	Při silnici do Jiřkovic
Socha sv. Floriána	Zámečnické nám., před kostelem
Socha sv. Floriána	Masarykovo nám. na fasádě mezi okny u č.p. 104
Socha sv. Jana Nepomuckého	náměstí
Socha sv. Tadeáše	Masarykovo nám., vedle kostelního schodiště.
Socha Rudoarmějce	Čechova
Smírčí kámen	V parčíku na křižovatce ulic Brněnská a Čechova
Boží muka	U silnice do Tuřan
Hraniční kámen	Vedle hřbitova
Ostatní památky	
Krucifix	v Bedřichovicích u kostela
Socha sv. Jana	Svatojanské nám. před domem č. p. 127/17
Socha sv. Aloise	Na křižovatce Hřbitovní a Riegrovy ul. (proti gymnáziu)
Socha Nejsvětější Trojice	Na křižovatce Hřbitovní a Riegrovy ul. (proti gymnáziu)
Smírčí kříž	Vedle vchodu do budovy Muzea
Spirála života	Kašna na Masarykově nám.
Boží muka ve zdi domu č.p. 139/6	Jiříkovská ul.
Plačící matka (pomník padlým v I. sv. válce)	
Hrob napoleonských vojáků	Na hřbitově
Pomník francouzským lékařům	Křižovatka ulic Brněnská a Riegrova

Pramen: <http://monumnet.npu.cz/pamfond/hledani.php>, <http://www.slapanice.cz/drobne-stavebni-pamatky/>

Ve městě se nenachází žádné turistické informační centrum a město nedisponuje strategickým dokumentem na podporu rozvoje cestovního ruchu.

8. DOPRAVNÍ A TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

8.1. Dopravní infrastruktura

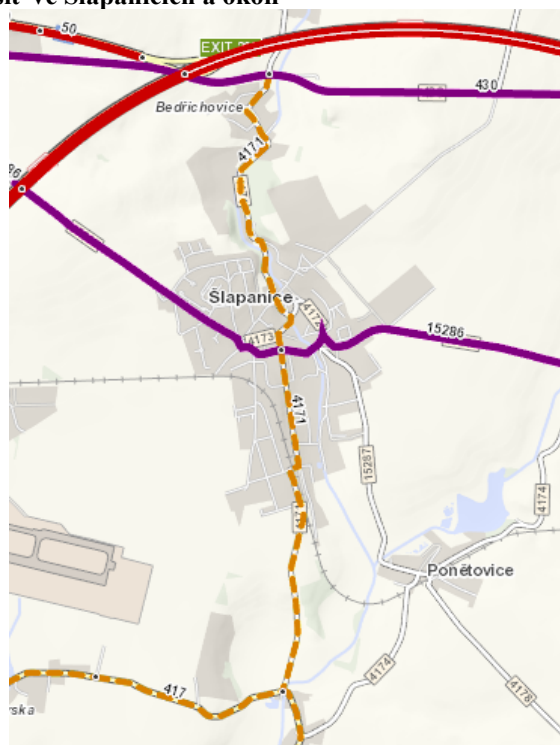
8.1.1. Silniční síť

Řešeným územím katastru města Šlapanice vedou kromě úseku dálnice D1 silniční tahy krajského a oblastního významu, které tvoří kostru krajské silniční infrastruktury. Funkce silničních tahů krajského významu slouží ke vzájemnému propojení okresů a plní dopravně obslužnou až obslužnou funkci. Základní krajskou silniční síť doplňují silnice lokálního významu. Jedná se o tahy a úseky silnic zařazených do III. třídy tvořené stávajícími silnicemi a doplněné o místní a účelové komunikace. Řešené území je z hlediska silniční sítě značně exponované, přičemž zejména tahy lokálního významu nelze s ohledem na uspořádání urbanizovaného území převést do jiné polohy.

Územím města Šlapanice, konkrétně v severní části katastru Bedřichovic, prochází nejvýznamnější česká dálnice D1 (včetně exitu 203 Brno-východ). Mezi další významné komunikace patří tahy krajského významu II. třídy:

- **Silnice č. II/430** Brno-Slatina – Šlapanice – Rousínov – Vyškov – Ivanovice na Hané (- hranice kraje – Kroměříž). Tato silnice tvoří doprovodnou komunikaci k dálnici D1 od Brna na východ.
- **Silnice II/417** Brno-Tuřany – Šlapanice – Kobylnice – Prace – Křenovice, která představuje významnou dopravní spojnici ve směru západ – východ a spojení se sousedními okresy (Brno město, Vyškov). Území katastru Šlapanic se dotýká pouze v malém úseku a tvoří hranici se sousedním katastrem Kobylnic.

Obr. 8.1: Základní silniční síť ve Šlapanicích a okolí

Pramen: www.rsd.cz, Praha, 2013

Silnice II. třídy doplňují komunikace III. třídy, tahy oblastního a lokálního významu:

- III/4171 Kobylnice (II/417) – Bedřichovice (II/430) zajišťuje spojení s Brnem a propojení silničních tahů vyššího významu.
- III/4172 ul. Brněnská, Masarykovo náměstí, ul. Palackého
- III/4173 ul. Brněnská
- III/15286 Jiříkovice – Brno-Slatina
- III/15287 Ponětovice – Šlapanice
- III/15289 Brno-Slatina – Brno-Tuřany (letišťe) umožňující napojení na letiště

Silniční síť je tedy velmi hustá, což je pozitivní z hlediska prostupnosti území a nalezení případných alternativ z důvodu neprostupnosti hlavních tahů (např. při opravách komunikací či dopravních nehodách). Hustá silniční síť si však také klade vysoké finanční nároky na údržbu a nepříznivé jsou také dopady na kvalitu ovzduší a zvýšené hlukové zatížení v důsledku intenzivní dopravy.

V roce 2000, 2005 a 2010 bylo provedeno celostátní sčítání dopravy organizované Ředitelstvím silnic a dálnic ČR. Na dálnici D1 a na silnici II/430 lze sledovat pokles celkového počtu vozidel mezi roky 2005 a 2010. Oproti tomu na silnicích II/417 a III/15286 byl zaznamenán nárůst.

Tab. 8.1: Průměrná denní intenzita dopravy na komunikacích vedoucích na území města Šlapanice

Silnice č.	Sledovaný úsek	TV		O		M		SV	
		2005	2010	2005	2010	2005	2010	2005	2010
D1	6-8802 Brno, Slatina - Brno, východ	12 656	7 920	20 571	24 896	73	100	33 300	32 916
430	6-0470 hr.okr. Brno-město - Brno-venkov - vyús. 50 do Holubic	2 189	1 455	10 439	8 055	76	89	12 704	9 599
417	6-4757 hr.okr. Brno-město - Brno-venkov - zaús. 4183 od Sokolnic	295	375	1 240	2 270	14	50	1 549	2 695
4171	6-7620 vyús. z 430 - x s 15286 Šlapanice	-	258	-	1 378	-	17	-	1 653
4171	6-7630 x s 15286 Šlapanice - zaús.do 417 Kobylnice	-	258	-	1 408	-	16	-	1 682
15286	6-6586 hr.okr. Brno-město - Brno-venkov - Šlapanice, x s 4171 v Jiříkovicích	786	940	5 783	6 148	30	56	6 599	7 144

Zdroj: Výsledky sčítání dopravy na dálniční a silniční síti ČR v roce 2005, 2010. Ředitelství silnic a dálnic ČR, 2006, 2011.

Vysvětlivky zkratk: TV – těžká motorová vozidla, O – osobní a dodávková vozidla, M – jednostopá motorová vozidla, SV – všechna motorová vozidla celkem (součet vozidel)

Nejzatíženější silniční komunikaci na katastrálním území města samozřejmě představuje dálnice D1, na níž intenzita provozu v roce 2010 dosahovala téměř 33 tis. vozů za 24 hodin, což bylo zhruba stejně jako v roce 2005. Z hlediska jednotlivých kategorií vozidel je patrné, že v roce 2010 významně ubylo těžkých motorových vozidel, celkem o 37,4 %. Oproti tomu osobní a dodávková vozidla zaznamenala nárůst o 21 %.

Vyššího úbytku intenzity dopravy v roce 2010 bylo zaznamenáno na komunikaci II/430, a to o 24,4 % oproti roku 2005. V roce 2005 byla intenzita dopravy na této komunikaci II. třídy

srovnatelná s hodnotou z roku 2000, která představovala 12 740 vozidel za 24 hodin. Také na této komunikaci největší úbytek představovala těžká motorová vozidla (33,5 %).

Opačná situace byla zaznamenána na komunikacích II/417 a III/15286, na kterých doprava v roce 2010 narostla ve srovnání s rokem 2005. Velmi výrazný nárůst intenzity dopravy byl zaznamenán na silnici II/417, téměř o 1 150 vozidel (74 %) oproti roku 2005, přičemž nejvíce přibýlo osobních a dodávkových vozidel (83 %). Intenzita dopravy na této komunikaci v roce 2000 byla celkem 2 070 vozidel za den. Třetí nejvytíženější komunikací ve městě je silnice III/15286 spojující Brno-Slatinu a Jiřkovice, po níž projede denně více než 7 tis. vozidel. Nárůst intenzity dopravy ve sledovaném období zde však nebyl tak razantní jako v případě silnice II/417 (představuje 8,3 %, tj. 545 vozidel). Nejvyšší nárůst představovala těžká motorová vozidla (19,6 %). Na této komunikaci intenzita dopravy od roku 2000 neustále narůstá.

Přetrvávajícím problémem a limitujícím faktorem intenzivnějšího rozvoje města Šlapanice je silniční napojení na dopravní infrastrukturu města Brna. Tato situace je o to paradoxnější, že v těsné blízkosti Šlapanic probíhá dálnice D1, nachází se zde mezinárodní letiště a město přímo protíná dvojkolejná „vlárská“ železnice. Zásadním problémem je silnice směrem na Slatinu, která bývá velmi často neprůjezdná. Řešením je připravovaný obchvat Brna-Slatiny. Ten zde má propojit kruhový objezd na ulici Bedřichovické s dálniční křižovatkou na ulici Evropské a umožnit přímé spojení se Šlapanicemi. Obchvat je součástí Závazných návrhů Generelu krajských silnic Jihomoravského kraje. Jedná se o návrhy, které se doporučují k realizaci ve sledovaném návrhovém období, tj. k horizontu roku 2030. Návrhy mají významný až podmiňující vliv na dopravní řešení i na celkový rozvoj území. Jedná se o tak krajského významu:

- Tah K36: Brno – Slavkov u Brna (Brno-Slatina – Šlapanice, západ – Prace, nová trasa II/417)

Uvedené řešení má zcela jistě i nadregionální význam, protože při častých výpadech dálnice D1 směrem na Vyškov se problémová trasa stává objížďkou, která paralyzuje dopravu v jihovýchodní části Brna. Přetrvávajícím problémem je ale výkup potřebných pozemků od soukromých osob.

Zásadním záměrem současného konceptu územního plánu je směřovat komunikace místního významu, které tvoří osy území nově zastavitelných ploch tak, aby napomáhaly rozložení dopravních zátěží, zejména aby vytvářely další vazby města k jádru aglomerace a jeho rozvojovým pólům. Jako podklad pro řešení průjezdných úseků silnic III. třídy je zpracovávána studie Koncepte silniční dopravy města Šlapanice.

8.1.2. Ostatní druhy dopravy ve městě

Pěší doprava je vzhledem k velikosti města jedním z významných druhů pohybu. Rozhodující požadavek na řešení pěší dopravy je bezpečnost pěších, která spočívá v uspořádání dopravního prostoru místních komunikací, přechodů a prostorů zastávek veřejné hromadné dopravy zejména v zastavěném území. Studie Koncepte silniční dopravy města Šlapanice navrhla řadu opatření, kterými se zvyšuje bezpečnost silničního provozu zejména z pohledu chodců.

Doprava v klidu (parkování a garážování vozidel) je řešena využíváním stávajících odstavných a parkovacích ploch. Kapacitu parkovacích míst lze obecně klasifikovat jako

nedostatečnou. Řešení dopravy v klidu, možnosti parkování a odstavování vozidel na komunikacích dle kategorií s přihlédnutím k jejich prostorovým možnostem navrhuje rovněž výše uvedená studie. Hlavní veřejná parkoviště se nacházejí v centru města na Masarykově náměstí, v ulicích Nádražní, Riegerova, Hřbitovní a Těsnohlídkova. K dispozici jsou také parkoviště u sportovního areálu a u supermarketu Ahold Česká republika. Další plochy pro parkování jsou podél komunikací a v sídlištích, v blízkosti bytových domů a rodinných domů. Zpracovávaná studie navrhuje plochy pro nová parkovací stání a garážovací či parkovací vícepodlažní objekty. Rovněž nové obytné objekty musí mít parkování vyřešeno (jedna odstavňá plocha pro jednu bytovou jednotku). Všechny komerční, výrobní a skladovací areály musí mít vyřešeno parkování na vlastním pozemku.

Do katastrálního území města Šlapanice zasahuje **mezinárodního letiště** Brno-Tuřany, které v posledních letech zaznamenává nárůst osobní i nákladní přepravy. Limity, které souvisí s provozem letiště, značně ovlivňují území a zasahuje prakticky celý jihozápadní sektor sledovaného území.

Městem Šlapanice prochází dvoukolejná, z hlediska železniční infrastruktury Jihomoravského kraje celostátní **železniční trať č. 340** Brno – Šlapanice – Kyjov – Veselí nad Moravou – Uherské Hradiště. Tradiční označení pro tuto trať je Vlárská dráha, jejíž historie sahá do roku 1887, kdy byla budována jako součást tzv. Českomoravské transversálky. V současnosti měří 106 km a maximální rychlost na trati je 100 km/h. Trať do města směřuje z jihu od Ponětovic a stáčí se k západu na Brno. Vlaková stanice Šlapanice se nachází na jižní straně města, téměř na konci zastavěného území. Její poloha je tedy poměrně vzdálena od centra města (asi 1,5 km). Obslužnost na této trati je součástí Integrovaného dopravního systému Jihomoravského kraje (IDS JMK, pásmo 610). Četnost vlakových spojů je relativně vysoká, denně zde projede ve všední dny 17 spojů směrem na Veselí nad Moravou, 11 spojů v sobotu i v neděli. Spojení směrem do Brna (Brno hl. n.) je ve všední dny stejné, o víkendech jede tímto směrem 9 spojů. Přepravu zajišťují České dráhy, a.s. Částí města Bedřichovice železniční trať neprochází a vlaková stanice zde tudíž není k dispozici.

Obyvatelé Šlapanic i části Bedřichovice mohou také využít **hromadnou dopravu autobusy**, která je taktéž součástí IDS JMK a je zajištěna Dopravním podnikem města Brna, a.s. Autobusové nádraží se nachází v centru města, v ulici Riegerova. Do centra zajíždí dvě linky autobusu, a to meziregionální autobus linky 151 (Brno – Bedřichovice - Šlapanice – Kobylnice – Sokolnice – Měnin – Židlochovice) a regionální autobus linky 710 (Šlapanice – Jiříkovice – Blažovice). **Linka 151** staví ve městě 22x denně ve směru do Židlochovic i ve směru do Brna, minimálně na třech zastávkách z pěti, které ve městě jsou. Intervaly mezi spoji jsou buď půlhodinové, nebo hodinové. O víkendech staví autobus ve městě 10x v každém směru. Intenzita dopravy na této lince ve městě se od roku 2004 nezměnila. Trasa linky byla v roce 2005 prodloužena do Židlochovic, původně vedla pouze do Sokolnic. Od roku 2006 byla trasa linky prodloužena ještě jednou, a to do Hrušovan u Brna, ale toto prodloužení trvalo pouze do roku 2010, od kdy linka končí v Židlochovicích. Provoz na této lince zajišťují společnosti VYDOS BUS a.s., BORS Břeclav a.s. a ADOSA a.s. Regionální **linka 710** vyjíždí ze zastávky Šlapanice, Riegrova ve všední den 23x ve směru Blažovice a ve městě staví ještě v zastávce Kalivodova. Tento spoj končí ve městě ve 24 případech. O víkendech vyjíždí autobus 6x denně, končí zde 5x. Přepravu na této lince zajišťuje společnost BORS Břeclav a.s. Linka 710 je v provozu od roku 2004 v podstatě beze změny, od roku 2005 začala pravidelně stavět i v zastávce Kalvodova.

Nejfrekventovanější autobusovou zastávkou je zastávka Šlapanice, Bedřichovice, rozcestí, která těží ze své polohy na silnici II. třídy č. 430. Její vzdálenost od centra města je poměrně velká, a to zhruba 2 km. Na této zastávce staví linky regionálních autobusů:

601 Brno – Holubice – Slavkov u Brna

602 Brno – Velešovice – Rousínov – Komořany – Podbřežice – Letonice – Bučovice

701 Brno – Mokrý-Horákov – Hostěnice - Pozořice

702 Brno – Pozořice – Viničné Šumice

Linka 601 staví ve všední den v zastávce směrem na Brno celkem 17x. Z toho 8x dopoledne. Ve směru na Slavkov u Brna staví 18x. Tato linka je v provozu od konce roku 2005 ve stejné intenzitě v pracovních dnech jako nyní. Od roku 2009 však jezdí pouze v pracovní dny. Provozovatelem linky je VYDOS BUS a.s. a Jarmila Brtníková – Cestovní kancelář BTC.

Linka 602 staví ve všední den ve směru do Bučovic v zastávce 20x, směrem do Brna 18x. O víkendech zde staví 15x v každém směru. Linka je v provozu od konce roku 2005 ve stejné intenzitě v pracovních dnech i o víkendech. Provozovatelem linky je VYDOS BUS a.s.

Linka 701 je k dispozici na zastávce ve všední den pro 42 spojů ve směru na Pozořice a 43 spojů ve směru na Brno, o víkendech 14x v každém směru. Zastávka je celodenně na znamení. Linka zajišťuje obsluhu od roku 2004 a její intenzita se nemění. Provozovatelem linky je BusLine a.s.

Linka 702 zastavuje ve všední den v zastávce Šlapanice, Bedřichovice, rozc. ve směru Viničné Šumice 52x, ve směru na Brno 50x. V sobotu a v neděli zde linka staví ve směru na Brno 18x. Zastávka je celodenně na znamení. Linka je v provozu od roku 2004 beze změn. Provozovatelem je BusLine a.s.

IDS JMK nabízí také noční autobusovou **linku N96**, která jezdí z Brna do Šlapanic i obráceně v hodinových intervalech v počtu 9 spojů za noc před pracovním dnem. V noc před nepracovním dnem je intenzita vyšší, celkem 11 spojů. Do části Bedřichovice zajíždí vždy pouze jeden z uvedených spojů. Převážně zajišťuje Dopravní podnik města Brna, a.s. Autobusová a železniční doprava obsluhuje město Šlapanice i část Bedřichovice s následující celkovou intenzitou:

Tab. 8.2: Počet spojů železniční a autobusové dopravy podle jednotlivých částí města Šlapanice

Období	Autobusová doprava			Železniční doprava		
	pracovní den	sobota	neděle, svátek	pracovní den	sobota	neděle, svátek
Šlapanice	91	27	21	34	20	20
Bedřichovice	260	96	97	0	0	0

Pramen: Jízdní řády IDS JMK, <http://www.idsjmk.cz/linky.aspx#1>, 2013

Třetí možností cestování hromadnými prostředky pro obyvatele Šlapanic je **trolejbusová doprava**. Také tato forma dopravy je součástí IDS JMK, linka 31, pásmo 610. Službu zajišťuje Dopravní podnik města Brna, a.s. Linka vyjíždí z centra, ze zastávky Šlapanice, Kalvodova, a vede západně přes zastávky Čechova, sídliště a Hraničky směrem na Brno, kde končí ve stanici Hlavní nádraží. Některé spoje po 17. hodině v pracovní dny končí ve stanici Brněnky a končí ve vozovně Slatina. Pracovní dny směrem na Brno jsou ve špičkových hodinách pokryty poměrně intenzivně. Od 5. do 8. hodiny ranní jezdí spoj průměrně po 8 minutách, od 14 do 18 hodin jezdí spoje v průměrných intervalech 7,2 minut. Celkem jede v pracovní den 88 spojů až na zastávku Hlavní nádraží. Dalších 6 spojů jede do zastávky

Brněnky. Ve srovnání s minulými lety je intenzita spojů ve špičkových hodinách srovnatelná, přibyl jeden spoj po 7. hodině, po 14. hodině byly zrušeny 2 spoje, které končily v zastávce Černovičky. Po 17. a 19. hodině přibyl spoj končící v zastávce Brněnky, po 18. a 20. hodině ubyl spoj končící také v zastávce Brněnky. V pracovních dnech o prázdninách ubyl mezi 9. a 15. hodinou v každé hodině jeden spoj. V sobotu a v neděli jezdí spoje po 20 minutách. Oproti minulým rokům ubyly ranní spoje do 7. hodiny (celkem 5) a dva spoje po 20. hodině.

Ve směru z Brna je situace obdobná. Spoj jezdí buď ze zastávky Hlavní nádraží nebo Brněnky. V pracovních dnech přibyl spoj po 5. a po 8. hodině. Ubyl jeden spoj v každé hodině mezi 10. a 13. hodinou, dále po 20. a 22. hodině. O víkendech jezdí spoj z Brna třikrát za hodinu po 20 minutách, ubyly tři spoje před 7. hodinou a dva spoje po 20. hodině. Celkem jede ze zastávky Hlavní nádraží do Šlapanic 87 spojů trolejbusu a dalších 7 spojů ze zastávky Brněnky.

Z hlediska života ve Šlapanicích je důležitá dostupnost krajského města, které poskytuje pracovní příležitosti, ale i širší služby než najdou obyvatelé ve vlastním městě (vysoké školy, obchodní centra, multikina, koncertní haly apod.). Šlapanice mají dostatečné dopravní spojení s Brnem autobusovou, vlakovou i trolejbusovou dopravou. Do Brna jede ve všední dny 22 autobusových spojů z centra města, v sobotu a v neděli 18, opačným směrem z Brna je situace stejná. Železniční doprava nabízí ve všední den celkem 17 spojů do Brna i zpět, 11 spojů v sobotu a v neděli do Brna a 9 spojů o víkendových dnech z Brna. Doprava je zde pokryta autobusy i v nočních hodinách. Trolejbus jede směrem na Brno celkem 94x za den, ve stejném počtu přijíždí i z Brna. Všechny způsoby hromadné dopravy představují dojížděku do krajského města v trvání 20 minut.

Dopravní obslužnost z části Bedřichovice do centra Šlapanic zajišťuje pouze autobusová linka 151 v intervalech uvedených výše.

Ve Šlapanicích není zajištěna lodní doprava. V zájmovém území se nachází 1 čerpací stanice, a to Shell na Brněnské ul. Stanice je umístěna směrem ke krajskému městu a lze říci, že pro město o velikosti Šlapanic a vzhledem jeho blízkosti k Brnu je jedna stanice dostačující.

8.2. Technická infrastruktura

8.2.1 Vodovodní síť

Informace obsažené v této kapitole vychází především z *Plánu rozvoje vodovodu a kanalizací Jihomoravského kraje (PRVK JMK)*, který pro Krajský úřad vypracovala až do úrovně obcí firma AQUATIS a.s. v roce 2004 s poslední aktualizací v roce 2013 (změna názvu firmy na Pöyry Environment a.s.). Rovněž byly využity informace z konceptu územního plánu města zhotoveného firmou URBANISMUS ARCHITEKTURA DESIGN - STUDIO, spol. s r o. na základě stavu z roku 2012.

Město Šlapanice i část Bedřichovice má vodovod pro veřejnou potřebu, který je majetkem Svazku obcí pro vodovody a kanalizace – Šlapanicko a provozován společností VAS a.s., divize Brno-venkov, provozní středisko Sivice. Město je zásobeno pitnou vodou ze skupinového vodovodu Šlapanice, jehož zdrojem je voda z vodárenské soustavy Březová II, VOV (Vírský oblastní vodovod), z něhož je voda dodávaná z vodovodního systému města Brna – vodojemu Stránská skála do vodojemu Šlapanice. Z něho je gravitačně město

zásobeno rozvodnou sítí v celkové délce 14,6 km. Také odtud vede zásobovací řad přes Bedřichovice, kde tvoří páteř rozvodné sítě a v zastavěné části obce na něj navazují rozvodné sítě. Kapacita stávajícího vodovodního rozvodu pro Šlapanicko je již značně vyčerpána a v souvislosti s novou výstavbou bude nutné jeho posílení. Ve výhledovém období se uvažuje s rekonstrukcí přívodného řadu.

8.2.2 Kanalizační síť, čištění odpadních vod

Odvádění **splaškových vod** se provádí do kmenové stoky FII, jejíž trasa je situována v souběhu s vodním tokem Říčka. Kapacita kmenové stoky, která je ve stávajícím stavu dostačující, začíná v Líšni, pokračuje přes Podolí, Bedřichovice, Šlapanice a je zakončena na čerpací stanici (ČS) Ponětovice. Z této ČS jsou splaškové vody čerpány do kmenové stoky FII-I s pokračováním směr Tuřany, Chrlice a zakončením v ústřední ČOV Modřice. Dolní horizont sběrače FII (včetně ČS) provozuje VAS a.s., horní horizont Brněnské vodárny a kanalizace, a.s. Město Šlapanice nemá vlastní ČOV. V Bedřichovicích je částečně rovněž zavedena kanalizace pro odvádění splaškových vod do kmenové stoky FII.

Hlavním odvodňovacím prvkem **dešťové kanalizace** je Říčka. Průtoky v Říčce jsou velmi rozkolísané, což způsobuje poškozování břehů a dna koryta. Správce toku (Povodí Moravy s.p.) proto v obecné rovině nepřipouští přímé napojování dešťových vod (bez dostatečných objemů retence) z nově navrhovaných rozvojových ploch. Poslední velkou investicí do kanalizační sítě byla rekonstrukce a odlehčení kanalizace na ulici Brněnská, jež byla realizována ve spolupráci se Svazkem obcí pro vodovody a kanalizace Šlapanicko. Stavba zajišťuje neškodný odvod dešťových vod, které dříve stávající kanalizaci zahlcovaly a ohrožovaly okolní nemovitosti, do místního potoka Říčka.

8.2.3 Odpadové hospodářství

Na severovýchodní straně katastrálního území města, v prostoru vytěženého zemníku cihelny při ulici Zemědělská, se nachází **skládka**. Celková rozloha skládky je 26,6 tis. m² a její kapacita je 57 tis. m³. Předpoklad ukončení skládkování je v roce 2018. Skládka přijímá jak odpady k trvalému uložení, tak k recyklaci. K trvalému uložení přijímá kromě odpadů z těžby, prvovýroby či textilního průmyslu také např. odpady ze zpracování ropy, čištění zemního plynu a ze zpracování uhlí, odpady z anorganických chemických procesů, odpady z výroby, zpracování, distribuce a používání nátěrových hmot nebo odpady z tepelných procesů. K recyklaci skládka přijímá beton, cihly a směsi nebo oddělené frakce betonu, cihel, tašek a keramických výrobků. Provozovatelem skládky je společnost SATESO, s.r.o., jejímž zřizovatelem je Město Šlapanice.

V roce 2012 byl na skládce zahájen provoz **čistírny skládkových vod**, která slouží k předčištění průsakových vod ze skládky tak, aby mohly být v omezené a kontrolované míře vypouštěny do veřejné kanalizace.

Společnost SATESO, s.r.o. provozuje ve městě na ulici Dlouhé také **Sběrné středisko odpadů** (SSO), které je určeno k převzetí komunálního odpadů od občanů žijících na území města Šlapanice, podnikatelů (fyzických i právnických osob) a okolních obcí, se kterými má provozovatel uzavřenu písemnou smlouvu. SSO slouží rovněž jako sběrné místo pro účely zpětného odběru elektrozařízení. Sběrné středisko odpadů slouží k ukládání odpadů zdarma občanům Šlapanic a Bedřichovic (odpad vzniklý v domácnosti, vysloužilé elektrospotřebiče, elektrozařízení, zářivky a úsporné žárovky v rámci zpětného odběru). Další středisko SSO by

dle plánů města mělo v nejbližší budoucnosti vzniknout na ulici Zemědělské (podpora z Operačního programu Životního prostředí).

8.2.4 Rozvodné sítě

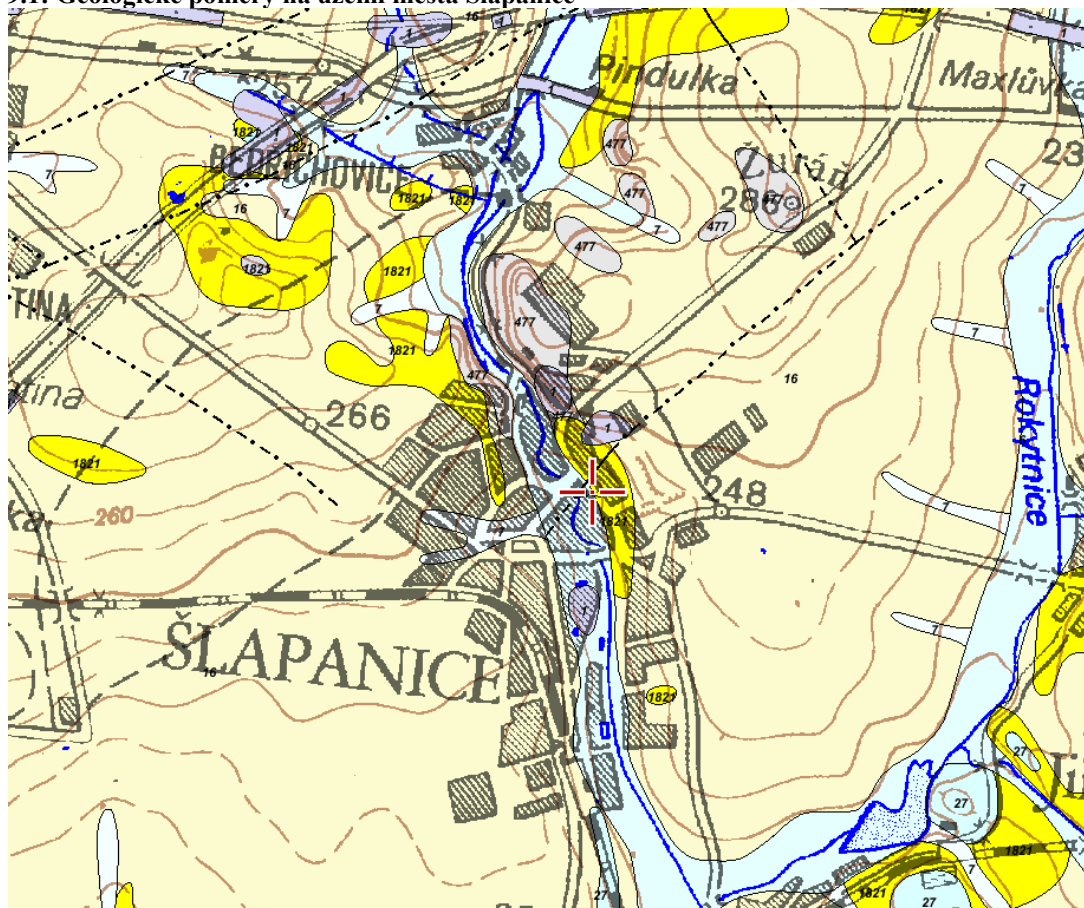
Následující poznatky se opírají o Územní energetickou koncepci Jihomoravského kraje (2008) a o Koncept územního plánu města. Stávající zástavba města Šlapanice a části Bedřichovice je zásobována **elektrickou energií** z volného kmenového vedení V320 z rozvodny 110/22 kV Sokolnice. Napájecí venkovní vedení je pro stávající odběr dostatečně dimenzováno. Vlastní napájení města Šlapanice zajišťuje odbočka Okružní, ze které jsou přípojkami napojeny sloupové trafostanice a kabelový okruh městem napájející trafostanice městského typu v centru města. Kabelový okruh je ukončen ve vstupní rozvodně (VR). Výhledově bude dobudováno napojení VR kabelovou smyčkou ze stávajícího vedení VR Tuřanka-Letiště a kabelové vývody z budoucí rozvodny 110/22 kV Kobylnice. Pro napájení nové zástavby bude rozšířena kabelová síť vysokého napětí a vybudovány nové trafostanice. V okrajových částech zástavby zůstane zachováno napájení z volného vedení a navrhované trafostanice budou venkovní. Napájení ploch výroby a skladování, resp. ploch komerčních je řešeno nezávisle na stávající síti vysokého napětí města a je zajištěno kabelovým vedením VN 1358 z Černovické terasy. Část Bedřichovice je napájena odbočkou z V320, ze kterého jsou napojeny volné přípojky k jednotlivým trafostanicím. Tato koncepce napájení zůstane i v budoucnu beze změn. Napájení stávajících odběrů v průmyslové zóně „CTPark Brno South“ je zajištěno kabelovým vedením ze vstupní rozvodny Tuřanka, do TR Letiště Tuřany z rozvodny 110/22 kV Komárov. Pro napájení rozvojových ploch je toto řešení nedostatečné a bude posíleno. Veškeré VN sítě jsou v dobrém technickém stavu. V návrhovém období územního plánu bude provedeno rozšíření sítě nízkého napětí (NN) do lokalit navržené zástavby; ve Šlapanicích a Bedřichovicích bude síť NN budována zemními kabely, případně koncepčně naváže na stávající stav.

9. PŘÍRODNÍ PODMÍNKY A OCHRANA PŘÍRODY

9.1. Přírodní podmínky

Geologické poměry území města Šlapanic nejsou příliš pestré. Jedná se z větší části o území kvartérních hlín, spraší, písků a štěrků, které zabírají většinu území města. Středem území se táhne pás terciérních hornin (písky, jíly) a v severní části se nachází plocha paleozoických hornin zvrásněných, nemetamorfovaných (břidlice, droby, křemence, vápence). Podél toku Řičky se nachází výchozy prvohorních kulmských slepenců myslejovického souvrství, které vystupují nad okolní třetihorní sedimenty mořského původu a nad čtvrtohorní spraše. Jsou to mořské a říční sedimenty z období spodního karbonu. Kulm je tvořen klastickými sedimentárními horninami charakteristickými střídáním drob, popřípadě slepenců s prachovci a jílovitými břidlicemi.

Obr. 9.1: Geologické poměry na území města Šlapanice

Pramen: Česká geologická služba, Český úřad zeměměřičský a katastrální

Šlapanicko patří spíše mezi níže položené oblasti České republiky i Evropy¹⁶ s nadmořskými výškami, které neklesají pod 210 a nepřekročí 300 m n. m. Z regionálně **geomorfologického** členění spadá území města do geomorfologického okrsku Šlapanická pahorkatina a svým jihozápadním okrajem do okrsku Tuřanská plošina. Oba dva okrsky jsou dále součástí nadřazeného podcelku Pracká pahorkatina, celku Dyjsko-svratecký úval, podoblasti Západní

¹⁶ Střední nadmořská výška ČR je 450 m n. m., což je výrazně více než v případě celé Evropy (290 m n. m.).

vněkarpatské sníženiny, soustavy Vněkarpatské sníženiny, provincie Západní Karpaty, podoblasti Karpaty a spadají tak do Alpsko-Himálajské oblasti, která pokrývá menší část území ČR ve srovnání s dominující Hercynskou oblastí, a zaujímá její jihovýchodní, východní a severovýchodní část.

Reliéf území města je převážně rovinný (0 až 3°), na okrajích mírně skloněný (3 až 7°), bez výrazných vrcholů, z nichž nejvyšším je v západní části katastru nedaleko dálnice D1 bod s nadmořskou výškou 292 m n. m. (sklonitost střední – 7 až 12°). Údolí Říčky v severní části katastru Šlapanic vytváří strmější struktury v oblasti přírodní památky Andělka a Čertovka (výrazný sklon 12 až 17°). Přes centrum města a dále na jih prochází tok již velmi mírným terénem. Nejnižším bodem je výtok Říčky z katastru obce po spojení s říčkou Roketnicí (214 m n. m.)¹⁷.

Obecně lze říci, že na území města Šlapanice vzhledem k jeho poloze v rámci pevniny panuje mírně kontinentální **klima** s převládajícím západním prouděním. Klima je ovlivněno nejen polohou, ale také reliéfem a nadmořskou výškou, případně dalšími specifickými faktory. V okolí Šlapanic je menší nadmořská výška a převažuje mírný reliéf s táhlejšími mírnými svahy. Aktivní povrch je tvořen převážně ornou půdou a zástavbou. Navíc je zde při západním prouděním mírný vliv tepelného ostrova města Brna. Průměrná rychlost větru za rok dosahuje v území hodnot 3 až 4 m/s.

Zájmové území leží dle klasifikace E. Quitta v teplé klimatické oblasti (vymezené na základě údajů za období 1901 až 1950), obdobně jako většina území Jihomoravského kraje, konkrétně v klimatické jednotce T2. Léto je zde spíše delší (letních dnů, tedy dnů, kdy minimální teplota neklesne pod 15°C, je zde 50 až 60) a zima spíše kratší (počet mrazových dnů, kdy minimální teplota klesne pod bod mrazu, je 100 až 110, z čehož 30 až 40 dnů je dnů ledových, tzn. teplota nevystoupí nad bod mrazu) a suchá (200 až 300 mm srážek v zimním období) s trváním sněhové pokrývky po dobu 40 až 50 dnů.

Dle nové klasifikace E. Quitta, která bere v úvahu období 1901 až 2000, spadají Šlapanice do velmi teplé a na srážky chudé oblasti, která je charakteristická velmi dlouhým a suchým létem s více než 50 letními dny a průměrnou teplotou vyšší než 16°C, s méně než 200 mm srážek a méně než 100 dny s úhrnem srážek větším než 1 mm za den. Dále je tato oblast typické velmi krátkými přechodnými obdobími, kdy jaro i podzim jsou teplé (průměrně 8°C na jaře a 9°C na podzim). Zima je velmi krátká a teplá s méně než 40 ledovými dny a s průměrnou teplotou přesahující bod mrazu. Zima je také suchá s průměrným srážkovým úhrnem pod 200 mm a trváním sněhové pokrývky po dobu méně než 50 dnů.

Z **hydrologického hlediska** spadá území města Šlapanice do povodí Moravy a k úmoří Černého moře. Hlavní vodotečí, která od severu k jihu protéká centrem oběma částmi města, je potok Říčka¹⁸. Říčka je vodní tok VI. řádu. Pramení 1,5 km severozápadně od Račic (obec Račice-Pístovice) v nadmořské výšce 470 m n. m. a ústí zprava do Litavy u Měnína v nadmořské výšce 185 m. Plocha povodí je 144,9 km². Celková délka toku je 36,5 km. Částečně se propadá pod nádrží Hádek a vyvěrá u Horního mlýna, což jsou krasové oblasti mimo území města Šlapanic. Specifický odtok z území dosahuje v okolí Šlapanic pouze hodnot k 1,5 l/s na km². Od svého pramene teče Říčka na jihozápad k Ochozu u Brna a dále na jih podél východního okraje Brna-Lišně, kde byly v letech 1953 – 1967 vybudovány tři

¹⁷ Potok Roketnice bývá v některých mapách a literatuře označovaná jako Rokytnice.

¹⁸ V některých literárních pramenech, zejména před rokem 1990, bývá tento tok uváděn pod názvem Zlatý potok.

vodní nádrže (U Muchovy boudy, Pod hrádkem a U Kadlecova mlýna). Podél nich se v současnosti nachází rekreační oblast Mariánské údolí. Říčka pokračuje dále na jih přes obec Podolí, Bedřichovice a Šlapanice až k Ponětovicím, kde se stéká s tokem Rokatnice. Jako Říčka pokračuje dále na jih a vlévá se do Litavy, ta do Svratky, která se ve vodní nádrži Nové Mlýny spojuje s Dyjí a ta pak končí v Moravě. Vzhledem ke geologickému podkladu se na území města nenachází významné prameny podzemní vody ani vrty pro pitnou vodu.

Tok Říčka nepatří mezi profily státní sítě sledování jakosti vody v tocích, avšak odběr zde probíhal ještě v roce 2008, a to pod mostem u hřiště z levého břehu. Tehdy byl odběr zaměřen na množství dusíku a fosforu a obě hodnoty byly podprůměrné ve srovnání s průměrnými hodnotami norem environmentální kvality. V roce 2008 byla rovněž provedena analýza toku Rokatnice a bylo zjištěno nadprůměrné množství celkového fosforu.

Jak již bylo řečeno v kapitole týkající se hospodářství, jsou **půdy** na území města Šlapanice velmi hodnotné, neboť spadají z hlediska ochrany zemědělského půdního fondu převážně do kategorie I. (bonitně nejcennější půdy) a II. (nadprůměrné produkční půdy). Půdní pokryv území města Šlapanice tvoří především černozemě modální a černozemě karbonátové na spraších nebo karpatském flyši. Tyto půdy jsou středně těžké, bez skeletu, velmi hluboké, převážně s příznivým vodním režimem. Nachází se na největší ploše území na západ i na východ od zástavby, do které rovněž zasahují. Na svazích lemujících nivy vodních toků – Říčky a Rokatnice – se rozkládají černozemě modální a černozemě pelické, hnědozemě, luvizemě, popřípadě i kambizemě luvické, smyté, na spraších, sprašových a svahových hlínách. Tyto jsou středně těžké i těžší, převážně bez skeletu a ve vyšší sklonitosti. Zasahují do značné části zastavěného území obou částí obce.

V nivě toku Říčky v zastavěném území Šlapanic a v nivě Rokatnice podél východní hranice řešeného území se nachází černice modální, černice modální karbonátové a černice arenické na nivních uloženinách, spraši i sprašových hlínách, které jsou středně těžké, bez skeletu a s příznivými vláhovými podmínkami (až mírně vlhčí). Na soutoku obou toků se pak nachází černice pelické. Značnou část zastavěného území Bedřichovic a severní část katastru Šlapanic pokrývají fluvizemě glejové na nivních uloženinách, těžké i velmi těžké půdy bez skeletu. Vláhové poměry jsou v nich nepříznivé a vyžadují regulaci vodního režimu. Na části zemědělské půdy v řešeném území bylo v minulosti vybudováno odvodnění. V katastru Šlapanic bylo odvodněno celkem 120 ha v šesti lokalitách, v katastru Bedřichovic v jedné lokalitě 13,5 ha. Půdy jsou na většině území pouze mírně ohrožené větrnou erozí, ale potenciálně náchylné k vodní erozi (s výjimkou severozápadní části).

Velmi nízké je na území katastru města v porovnání s republikovým průměrem zastoupení **lesů** – území má charakter bezlesé kulturní stepi. Porosty mají buď přírodě blízký charakter (Velký hájek a část Malého hájku) nebo v rámci managementu zvláště chráněných území dochází k postupné přeměně na lesy přírodě blízkého až přirozeného charakteru (většina Malého hájku). Území města spadá do přírodní lesní oblasti Jihomoravské úvaly, které celkově nepokrývá žádný původní les, pouze přírodní či přírodě blízký les nacházející se především v oblastech vodních toků (Svratka, Dyje, Morava). **Floristicky** patří zájmové území města Šlapanice do obvodu Panonského termofytika a fytogeografického okrsku 20b Hustopečská pahorkatina. Z hlediska potenciální přirozené vegetace se jedná především o oblast prvosenkových dubohabřin. Jsou pro ni typické dvoupatrové nebo třípatrové porosty s dominantním habrem nebo duby a s výrazným zastoupením teplomilných druhů. Keřové a bylinné patro je druhově pestré, s převládajícími mezofytními hájovými druhy a s řadou druhů společných pro teplomilné doubravy.

9.2. Ochrana přírody

Syntetickým ukazatelem hodnotícím z hlediska využití půdy kvalitu území je koeficient ekologické stability (KES)¹⁹, tj. poměr ploch ekologicky stabilních (v tomto případě lesních ploch, TTP, vodních ploch a sadů) k plochám ekologicky nestabilním (orná půda a zastavěné plochy). V případě Šlapanic je KES roven 0,09, což znamená, že jde o území s maximálním narušením přírodních struktur a základní ekologické funkce musí být intenzivně a trvale nahrazovány technickými zásahy. KES je zde podstatně nižší než v ČR (1,06), ale také Jihomoravského kraje (0,74) a okresu Brno-venkov (0,82).

Podle územně analytických podkladů Jihomoravského kraje do území města Šlapanice nezasahují žádné skladebné části nadmístní (tj. nadregionální či regionální) úrovně ÚSES. Z toho vyplývá, že je v území zastoupená výhradně místní (lokální) úroveň ÚSES.

Na území města se nevyskytuje ptačí oblast, která by byla zařazena do NATURY 2000, ale je zde jedna evropsky významná lokalit (EVL), a to Šlapanické slepence. Cílem ochrany celkem tří stanovišť na území města (jedna se nachází mimo) jsou vápnité nebo bazické skalní trávníky a subpanonské stepní trávníky. Jednotlivé lokality spadající do EVL jsou zároveň přírodními památkami a jsou to:

Andělka a Čertovka (3,37 ha) - skalní útvary Andělka a Čertovka leží v nadmořské výšce 219 až 266 m n. m. Celá oblast je tvořena prudkými východně až severovýchodně orientovanými svahy s více skalami a skalkami nad pravým břehem Řičky při severním okraji Šlapanic. Ochranné pásmo zahrnuje fragmenty teplomilných společenstev na skalních útvarech z kulmských slepenců.

Návrší (0,94 ha) - ochranná zóna chrání především teplomilná společenstva na kulmských slepencích. Leží v nadmořské výšce 235 - 252 m n.m. a je tvořena nevysokým návrším z kulmských slepenců nad východním okrajem aluvia Řičky zvedajícím se nad mírný a táhlý svah tvořený sprašovými hlínami. Na temeni návrší jsou mělké a vysychavé půdy umožňující růst jen nízkého až mezernatého travního porostu. Jde o klíčovou plochu z hlediska výskytu cenných teplomilných společenstev. Ve východní části území je vysázený dubový remízek.

Velký hájek (2,57 ha) - ochranné pásmo chrání fragmenty teplomilných společenstev na skalních útvarech z kulmských slepenců a fragmenty lesních společenstev suťového a dubohabrového lesa a teplomilné doubravy. Leží v nadmořské výšce 221 až 265 m n. m. a je tvořena hřbetem nad levým břehem Řičky nedaleko severního okraje Šlapanic. Hřbet je tvořen kulmskými slepenci, které v severozápadní a západní části vystupují ze svahů v podobě skalek. Vyšší skalní stupeň nad silnicí je patrně výsledkem terénních úprav při její výstavbě. V západní části hřbetu nad silnicí jsou půdy mělké a vysychavé, umožňující původně růst jen nízkého travního porostu s ojedinělými stromy a keři (dnes světlna klíčová z hlediska výskytu cenných teplomilných společenstev). Po zbývajícím území jsou půdy hlubší a dnes v nich prospívá listnatý les.

Travní porosty na výše uvedených lokalitách jsou v současnosti negativně ovlivněny nelegálními skládkami odpadu částečně pocházejícího z blízkých zahradních kolonií. Dále je negativně ovlivňuje expanze ruderálních druhů, nepůvodních dřevin a absence hospodaření. Lokálně je určitým problémem zvýšený pohyb turistů po travních porostech.

Vlivem městského charakteru zkoumaného území a přítomnosti významných komunikací vedoucích v blízkosti města jako zdrojů znečištění ovzduší v zastavěném území je možné

¹⁹ Počítá se jako poměr druhů pozemků (vinice + zahrady + ovocné sady + trvalé travní porosty + lesní půda + vodní plochy) / (orná půda + zastavěné plochy)

Šlapanice označit za oblast se zhoršenou kvalitou ovzduší vzhledem k imisním limitům pro ochranu zdraví. Nejbližší měřicí stanice se nachází v Brně-Tuřanech v areálu letiště, v lokalitě označované jako náhorní planina a klasifikované jako zóna obytná, předměstská. Ve Šlapanicích se problematicky jeví jednak zvýšený obsah zplodin v ovzduší (polévatý prach, oxidy dusíku), a to především v severní části katastru Šlapanic v důsledku blízkosti silnice II/430 a dálnice D1, ale také zplodiny unikající do ovzduší z místní skládky lokalizované v areálu bývalého lomu, kterou lze považovat za stacionární zdroj znečištění ovzduší. Přestože hodnocení kvality ovzduší ve městě není dlouhodobě příliš příznivé, nejsou dle údajů Českého hydrometeorologického ústavu ve Šlapanicích překračovány imisní limity v takové míře, jako např. v centrálních částech Brna, a dosahované hodnoty nejen v případě polévatého prachu, ale i ostatních sledovaných prvků (NO₂, SO₂, CO, O₃) jsou spíše na průměrných hodnotách, což je charakteristické pro obce a města v zázemí velkých měst (při převažujícím západním proudění především na východ od nich) a významných dopravních tahů. Z celkového počtu 11 brněnských stanic, které prováděly měření po většinu roku 2012, vykazovalo více než maximální povolený počet překročení imisních limitů (35krát) polévatého prachu pět z nich. Na dalších dvou brněnských stanicích byl počet překročení rovněž vyšší než Tuřanech, takže lepší výsledky než zde byly zaznamenány pouze na třech stanicích (Brno-Kroftova, Brno-Soběšice a Brno-Líšeň, kde se však neměřilo po celý rok). V zimních měsících (prosinec až únor) bývá na měřicí stanici v Brně-Lišni, která je kromě Tuřan Šlapanicím nejbližší, pravidelně překračován průměrný měsíční limit benzo(a)pyrenu. Průměrný roční limit za posledních čtyři roky, kdy se v Líšni měří, překročen dosud nebyl, ale v roce 2012 krajní meze již téměř dosáhl²⁰.

Na území Šlapanic, přímo v centru města, se vyskytuje rovněž ekologická zátěž, a to již dříve zmiňovaný areál společnosti ICEC ŠLAPANICE,a.s. (viz historie vzniku ekologické zátěže v kapitole 5.2.2).

Na území města se nenachází žádný chráněný strom ani stromořadí, existuje zde však 14 lokálních biocenter a 18 lokálních biokoridorů. Cílovými ekosystémy skladebných částí ÚSES jsou mezofilní lesní až nelesní společenstva, svahy údolí, vodní a mokřadní společenstva podél toku Říčky.

²⁰ Benzo(a)pyren je látka vznikající při nedokonalém spalování, je obsažena v uhelném dehtu, v automobilových výfukových plynech a v každém kouři vzniklém při spalování organických materiálů. Jde o karcinogenní látku. Na 28 stanicích v ČR byla průměrná roční hodnota vyšší než v Brně-Lišni naměřena v roce 2012 na 20 stanicích, nejvyšší v Ostravě (10krát překročený limit) a Karvině (na všech třech stanicích několikanásobně překročen).

10. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

10.1. Reprezentativnost dotazníkového šetření

V souvislosti s tvorbou strategických plánů přistupuje vedení obcí a měst často k realizaci dotazníkového šetření mezi obyvatelstvem, podnikateli a dalšími organizacemi působícími ve městě, neboť se jedná o hlavní aktéry ovlivňující dění ve městě, budoucí rozvoj města a jeho trvalou udržitelnost, ale zároveň také o skupiny, jichž se jakékoliv změny ze strany rozhodovacích orgánů přímo dotýkají.

Město Šlapanice uspořádalo v průběhu března 2013 dotazníkové šetření mezi obyvateli města, mezi zdejšími podnikatelskými subjekty a také nestátními neziskovými organizacemi a příspěvkovými organizacemi. Dotazníkové šetření bylo chápáno jako pomocný nástroj, který prostřednictvím názorů všech cílových skupin např. na vybavenost města infrastrukturou a službami, na jejich kvalitu, nebo také na základě definování jejich potřeb a návrhů na zlepšení přispěje k nastavení hlavních priorit a opatření v návrhové části Strategického plánu rozvoje města Šlapanice pro následující plánovací období (2014–2020).

Dotazníky byly zaměřené na obyvatele starší 18 let a byly formulovány jednak na základě zkušeností zpracovatele, dále dle doporučení metodiky MMR ČR k tvorbě plánování rozvoje obcí, ale také s ohledem na potřeby vedení města. Dotazníky obsahovaly především otázky zaměřené na spokojenost obyvatel s kvalitou života ve městě (podmínky pro bydlení, ekonomickou činnost, volný čas, názory na úroveň školství a zdravotnictví, na technickou infrastrukturu a životní prostředí), se sociálními službami a s veřejnou správou (názor na kvalitu městského úřadu, na způsob informování občanů ze strany vedení města a na samosprávu jako takovou), ale také dotazy na další rozvoj města dle představ respondentů. V posledně uvedené oblasti se mohli občané vyjádřit, jakým by měly být Šlapanice městem v budoucnu a jaké rozvojové oblasti upřednostňují z hlediska důležitosti pro zkvalitnění životních podmínek ve městě a pro jeho další rozvoj. Respondenti byli také tázáni, jaký by byl dle jejich názoru ideální počet obyvatel Šlapanic v roce 2020 a v závěru měli možnost vyjádřit se k čemukoliv, co je tíží, zmínit největší problémy nebo přidat doporučení pro další kvalitní rozvoj města.

Metoda distribuce dotazníku byla založena na dobrovolném vyzvednutí si dotazníku a jeho následném odevzdání na podatelně městského úřadu. Zájemci mohli rovněž na podatelně nechat kontakt a dodání dotazníku by jim město zajistilo. Nebylo tedy přikročeno k hromadné distribuci do poštovních schránek všech domácností ve městě. V závěrečné fázi šetření byli respondenti oslovováni na veřejných prostranstvích a informováni o možnosti vyplnit dotazník a přispět tak k formulaci budoucích priorit. O probíhající akci byli občané města informováni prostřednictvím místních informačních kanálů, a to webu města, Infokanálu Šlapanice, městského rozhlasu a Šlapanického zpravodaje. Občané si rozebrali téměř 400 dotazníků.

Celkem bylo získáno 190 dotazníků (návratnost tedy činila 47,5 %), z nichž 2 byly vyřazeny z důvodu duplicity odpovědí. Analyzováno tedy bylo 188 dotazníků. Vzhledem k celkovému počtu obyvatel území starších 18 let lze průzkum označit za reprezentativní, neboť zahrnuje více než 3 % základního souboru. Při přepočtu na počet domácností, kterých je ve Šlapanicích dle výsledků sčítání zhruba 2,6 tis., je návratnost 7,2 %, což dle zkušeností zpracovatele

odpovídá hodnotám získaným při plošné distribuci dotazníků do každé domácnosti ve městě prostřednictvím pošty²¹.

Reprezentativnost lze také hodnotit z hlediska pohlaví, místa bydliště, délky života ve městě, věku, vzdělání a ekonomické aktivity respondentů. Z níže uvedené tabulky vyplývá odpovídající reprezentativnost šetřeného vzorku z hlediska pohlaví i věku. Zatímco mezi všemi obyvateli obvykle bydlícími ve městě převažovaly mírně ženy, mezi respondenty to byli muži, ale rozdíly byly nepatrné. Rovněž věková struktura reflektovala dobře skutečnost, neboť mezi obyvateli tvořily osoby nad 60 let 24 % a ve vzorku odpovídajících 25 %. Zbytek tvořily osoby nad 18 let a ty mladší zastoupeny nebyly, neboť nešlo o cílovou skupinu šetření. Z hlediska vzdělání se již struktura lišila více, a to tím způsobem, že v dotazníkovém šetření odpovídaly především osoby, které se označily, že jejich vzdělání je minimálně střední s maturitou. Ty tvořily mezi respondenty 75,5 %, kdežto mezi všemi obyvateli města 52,9 %. To bývá obvyklé při obdobných akcích, neboť vzdělanější lidé cítí mnohdy větší odpovědnost a zájem vyjadřovat se k otázkám týkajícím se místa, kde žijí. Pozitivní rovněž je, že mezi respondenty převažovaly osoby ekonomicky aktivní, tzn. zaměstnané nebo podnikatelé, bohužel se nevyjádřil žádný nezaměstnaný, nicméně vzhledem k nízké úrovni nezaměstnanosti ve městě se to dalo očekávat. Odpovídající byl také poměr mezi obyvateli Šlapanic a Bedřichovic. Dotazník vyplňovali především rodáci, tedy občané žijící ve městě od narození, kteří však v populaci města již nedominují. Rozdíly však ani z tohoto hlediska nebyly příliš výrazné.

Tab. 10.1: Reprezentativnost dotazníkového šetření a struktura respondentů

Sledovaná charakteristika	Počet obyvatel města		Počet respondentů	
	abs.	%	abs.	%
Muži	3 480	49,0	95	50,5
Ženy	3 629	51,0	93	49,5
Šlapanice	--	95,0	180	95,7
Bedřichovice	--	5,0	8	4,3
rodáci	3 183	44,8	100	53,2
přistěhovalí	3 926	55,2	88	46,8
do 15 let	1 051	14,8	0	0,0
15 – 59 let	4 352	61,2	141	75,0
60 a více let	1 706	24,0	47	25,0
základní	940	16,4	12	6,4
střední bez maturity	1 760	30,7	34	18,1
střední s maturitou	1 991	34,8	76	40,4
vysokoškolské	1 036	18,1	66	35,1
ekonomicky aktivní	3 522	50,0	131	69,7
- z toho nezaměstnaní	236	6,7	0	0,0
ekonomicky neaktivní	3 331	50,0	57	30,3
Celkový součet	7 109	100,0	188	100,0

Pramen: Dotazníkové šetření, 2013, Sčítání lidu, domů a bytů – definitivní výsledky, ČSÚ, 2013

²¹ Zpracovatel realizoval plošnou distribuci dotazníků ve městech několikrát, návratnost dle počtu domácností činila většinou 5 – 7 %. Pro zjišťování informací o celém základním souboru, v našem případě o názorech obyvatel Šlapanic, se počet získaných odpovědí jeví jako relevantní, neboť např. pro aplikaci na celou ČR je jako dostačující dle Šubrt, J.: Kapitoly ze sociologie veřejného mínění : teorie a výzkum /1. vyd. Praha: 2000, dotisk. ISBN 80-7184-522-1 vzorek o velikosti 400 – 1000 respondentů a rovněž agentura STEM využívá při svých průzkumech např. volebních výsledků vzorek o velikosti 1,2 – 1,5 tis. obyvatel, což je pouze zlomek všech voličů v ČR. Navíc toto dotazníkové šetření si až tak neklade za cíl zobecnit výsledky průzkumu na celou populaci Šlapanic, ale spíše využít jejich názorů, podnětů a připomínek k formulaci návrhové části SPRM (viz výše).

Dotazníky pro podnikatele a nestátní neziskové organizace (dále NNO), případně příspěvkové organizace (dále p. o.) zjišťovaly kromě základních údajů (sídlo, počet zaměstnanců) především názory zástupců těchto organizací na vybavenost města infrastrukturou a službami a také jejich plány do budoucna týkající se možného rozvoje jejich činnosti či aktivit. Dotazník vyplnilo 17 subjektů za firmy a za NNO a p.o. bylo k využití vyplněno 18 dotazníků, tedy celkem 35 subjektů, které reprezentovaly 2 % ze všech organizací evidovaných ve městě (1 734). Výstupy vzešlé z těchto dotazníků budou tedy rovněž interpretovány v rámci samostatné podkapitoly.

10.2. Výsledky dotazníkového šetření

10.2.1. Obyvatelstvo

Metodicky budou otázky řešené bodovým ohodnocením okomentovány na základě středních hodnot výběrového souboru, tedy aritmetického průměru, mediánu (hodnota, jež dělí řadu podle velikosti seřazených výsledků na dvě stejně početné poloviny; výhodou je nízké ovlivnění extrémními hodnotami ve srovnání s aritmetickým průměrem) a modusu (nejčetnější hodnoty ve výběrovém souboru). Při slovním hodnocení bude využíváno termínů „hluboce nespokojeno“ při ohodnocení 0 – 1 bodem, „spíše nespokojeno“ (2–4 body), „ani spokojeno, ani nespokojeno“ (5 bodů), „spíše spokojeno“ (6–8 bodů) a „velmi spokojeno“ (9–10 bodů), resp. „nespokojeno“ (0–4 body) a „spokojeno“ (6–10 bodů). V rámci činností spojených s vyhodnocováním dotazníků byla rovněž použita analýza druhého stupně, jejímž cílem bylo proniknout hlouběji ke struktuře vztahů mezi odpověďmi a vlastnostmi respondentů (např. úroveň spokojenosti s mezilidskými vztahy dle věku, vzdělání nebo délky života ve městě). Výsledky této analýzy však budou zmíněny pouze v případě nalezení výrazných odlišností od průměru celého vzorku.

Tab. 10.2: Vyhodnocení otázek z oblasti kvality života ve Šlapanicích

Poř.	Otázka	Počet odpovídajících	Průměr	Medián	Nejvyšší četnost	
					body	počet odp.
1.	Mezilidské vztahy	188	5,9	5	5	60
2.	Pracovní příležitosti	172	4,6	5	5	52
3.	Síť obchodů	188	5,0	5	5	40
4.	Komerční služby	188	5,9	7	5	60
5.	Zdravotní péče	188	7,0	7	8	59
6.	Síť škol	130	7,9	8	10	38
7.	Kulturní vyžití	188	7,3	8	8	61
8.	Sportovní vyžití	188	7,5	8	8	44
9.	Volnočasové vyžití	188	7,3	7	8	45
10.	Vyžití pro rodiny	111	6,3	6	8	26

Pramen: Dotazníkové šetření, Šlapanice, 2013

První sada otázek v dotazníku pro občany města byla bodovací (udělování bodů 0–10) a týkala se kvality života ve Šlapanicích z hlediska níže uvedených oblastí. Na některé otázky neodpověděli všichni respondenti, přesto lze konstatovat, že až na výjimky je situace ve městě vnímána pozitivně. Nejvíce bodů bylo uděleno v případě školských zařízení. Zde odpovídalo pouze 130 respondentů, ale více než třetina z nich hodnotila školská zařízení známkou nejvyšší (průměrná známka 7,9 bodů, 43,1 % respondentů bylo velmi spokojeno). Především sportovní, kulturní a volnočasové vyžití je dle odpovídajících na vysoké úrovni (u všech třech

otázek vykazalo zhruba 80 % respondentů spokojenost, tedy udělilo 6–10 bodů) a rovněž zdejší zdravotní péče je hodnocena velmi kladně. Sportovních zařízení ve městě si velmi cení 36,2 % respondentů a dalších 44,1 % je s nimi spíše spokojena. Osm bodů z deseti získalo kulturní vyžití téměř od třetiny všech respondentů. U volnočasového vyžití lze zmínit, že zatímco třetina všech starousedlíků byla velmi spokojena, mezi respondenty z řad přistěhovalých šlo pouze o necelou pětinu. Zdravotní péče získala průměrný počet bodů ve výši 7,0, nicméně nejvíce bylo odpovědí hodnotících ji osmi body (59, tj. téměř třetina; kromě toho 56,4 % dotazovaných bylo spíše spokojeno, menší počet bodů udělovaly častěji ženy). Kritičtější byli respondenti k oblasti vyžití pro rodiny s dětmi; k této otázce se vyjádřilo pouze 111 osob, tj. 59 % celého vzorku, a průměrný počet bodů byl 6,3. Nejčtenější počet bodů byl sice 8, avšak neudělila je ani čtvrtina všech odpovídajících, nicméně přesto bylo celkem 61,3 % respondentů spokojeno.

Obdobně jako školská zařízení byly v průměru hodnoceny také mezilidské vztahy panující ve městě a rovněž komerční služby jako jsou opravny, restaurace, peněžní ústavy apod. (nikdo při hodnocení komerčních služeb nebyl hluboce nespokojen a nejsilnější skupinu tvořili ti spíše spokojeni – téměř dvě pětiny všech respondentů). Mezilidské vztahy hodnotili respondenti průměrnou známkou 5,9 a nejsilnější skupinu tvořili ti spíše spokojeni (necelých 40 %; spokojenost vyjádřilo více než 50 % účastníků starších 60 let a také 56 % všech respondentů narozených mimo Šlapanice). Nejnižším počtem bodů byla oceněna síť obchodů a pracovní příležitosti, které byly vyhodnoceny vůbec nejhůře, neboť v průměru získaly pouze 4,6 bodů při 172 odpovědích (nespokojenost vyjádřilo více účastníků šetření než spokojenost, a to především osoby ekonomicky aktivní a mladší 60 let). Síť obchodů sice získala v průměru 5,0 bodů, nicméně toto hodnocení vyjádřila pouze pětina všech respondentů (necelá třetina byla spíše spokojena, což byla nejsilnější agregovaná skupina; menší spokojenost vyjadřovali hlavně respondenti se středním vzděláním bez maturity a s maturitou). Lze tedy shrnout, že zatímco se sportovním, volnočasovým, kulturním vyžitím a zdravotní péčí jsou obyvatelé města spíše spokojeni, na síť obchodů ve městě jsou názory více polarizované a pracovní příležitosti ve městě hodnotí občané spíše jako ne zcela dostatečné.

Kritika k otázce týkající se sítě obchodů směřovala především na nedostatečný počet supermarketů resp. nákupních středisek ve městě, neboť malá konkurence zvedá ceny potravin a stávající nákupní centrum nestačí kapacitně ani kvalitou uspokojit potřeby zákazníků. Na druhé straně občané postrádají také specializované obchody, především další masnu, obuv, prodejnu elektrozařízení a také ovoce a zeleniny. K této otázce upřesnilo svůj názor celkem 137 respondentů, což bylo nejvíce ze všech dalších otázek týkajících se kvality života ve městě, z čehož vyplývá, že zlepšení úrovně obchodní sítě považují občané Šlapanic za svoji prioritu. Z dalších komerčních služeb postrádají obyvatelé města především kvalitní nekuřáckou restauraci s vhodnými podmínkami pro pobyt dětí. Několik stížností směřuje na místní poštu, ať už na prostory pošty (chybějící bezbariérový přístup) nebo na způsob doručování. Občané by uvítali také bankomaty jiných finančních ústavů než České spořitelny. Na otázku ostatních komerčních služeb bylo sesbíráno pouze 44 rozvíjejících odpovědí, tedy relativně málo. Celkem 76 výtek směřovalo ke zdravotní péči, a to hlavně na nepřítomnost druhého dětského lékaře (téměř polovina námitek) a lékařské pohotovosti, včetně stomatologické. Někteří občané kritizují kvalitu místních lékařů a jiným chybí specializovaná pracoviště, např. ušní, nosní, krční (ORL), oční a další.

Spíše menší množství odpovědí upřesňujících bodové hodnocení bylo získáno u otázky týkající se školství ve městě (celkem 71). U školek vadí občanům nedostatečná kapacita, u základní školy především vzhled budovy, ale také způsob výuky jazyků, a v případě

gymnázia vyjadřuje většina odpovídajících obavu ze zrušení gymnázia, se kterým bylo ze strany Jihomoravského kraje dříve uvažováno. Z kulturní infrastruktury postrádají místní občané nejvíce kino a také velký kulturní dům či sál, ve kterém by probíhalo více masivních kulturních akcí. Ze zařízení sloužících pro sport chybí volně přístupné venkovní sportoviště, ale i vnitřní sportovní zařízení. Někteří respondenti pocítují nedostatečnou podporu cyklistiky ve městě a to se projevilo i v otázce týkající se vybavenosti z hlediska volnočasové infrastruktury, kde bylo sice nejvíce těch, kteří postrádají koupaliště, ale vysoký byl i počet osob apelujících na výstavbu cyklostezek. Z dalších možností pro rodiny s dětmi zmiňovali respondenti hlavně chybějící vycházkové trasy po okolí, odpočinkové zóny a volně přístupné zelené plochy. Někteří rodiče by přivítali i dopravní hřiště a jako nedostatečné jsou hodnoceny i plochy pro využití starších dětí.

Další skupina otázek souvisela s vybaveností technickou infrastrukturou, tedy plynem, pitnou vodou, odvozem odpadů a systémem jejich třídění, s úrovní telekomunikací a internetu. S dodávkami plynu byla velmi spokojena většina ze všech 174 odpovídajících (94, tj. 54 % dokonce ohodnotilo dodávku plynu deseti body). Obdobné to bylo i v případě pitné vody, i když zde zazněly námitky proti vysoké ceně vodného a stočného i komentáře ke kvalitě vody. Systém třídění odpadů sice největší procento respondentů ocenilo 10 body, nicméně takovýchto byla pouze pětina a ostatní měly k systému třídění některé výhrady, takže průměrný počet bodů byl 7,2. Občanům především vadí, že nelze třídít více odpadů a že se tříděný odpad odváží málo často. K úrovní telekomunikací a internetu se část dotazovaných nevyjádřila, a to především starší občané, kteří nemají přístup k internetu. S telekomunikacemi jsou občané velmi spokojeni, s úrovní internetu spíše spokojeni, ale více než čtvrtina ho ohodnotila plným počtem bodů. Některým vadí nedostatečná konkurence v oblasti dodavatelů internetu.

Tab. 10.3: Vyhodnocení otázky týkající se oblasti technické infrastruktury ve Šlapanicích

Poř.	Otázka	Počet odpovídajících	Průměr	Medián	Nejvyšší četnost	
					body	počet odp.
1.	Dodávka plynu	174	9,0	10	10	94
2.	Dodávka vody	188	8,4	9	10	87
3.	Odvoz odpadů	188	8,8	9	10	84
4.	Systém třídění odpadů	188	7,2	8	10	42
5.	Telekomunikace	162	8,5	9	10	64
6.	Internet	165	7,7	8	10	53

Pramen: Dotazníkové šetření, Šlapanice, 2013

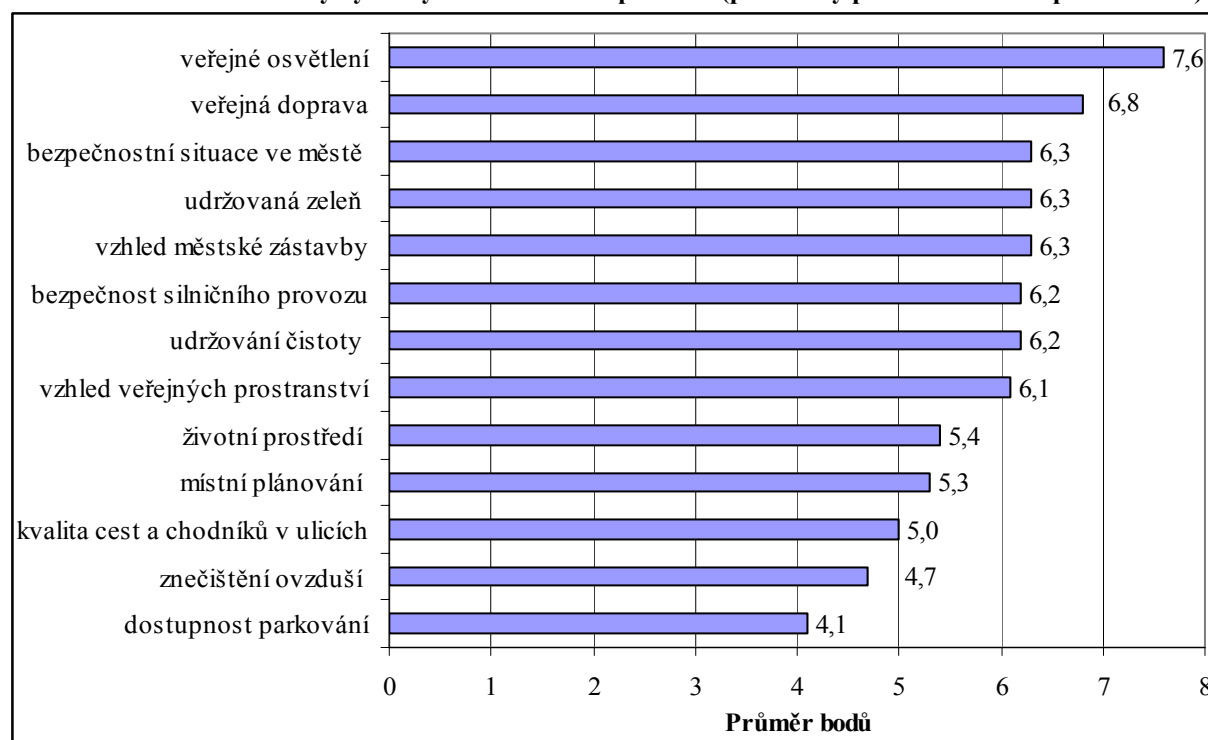
Další okruh otázek směřoval na hodnocení životního prostředí ve městě, veřejné zeleně, veřejného osvětlení, veřejné dopravy, bezpečnosti, parkování a podobně. Na většinu otázek odpověděli všichni s výjimkou veřejné dopravy a možností účastnit se místního rozhodování či veřejných projednávání např. v oblasti územního či komunitního plánování. Průměrný počet bodů se pohyboval mezi 4,1 a 7,6, přičemž minimum získala dostupnost parkování a maximum pak veřejné osvětlení, se kterým jsou obyvatelé města spíše spokojeni stejně jako se vzhledem veřejných prostranství i budov, údržbou zeleně, veřejnou dopravou a bezpečností jak z hlediska kriminality a vandalismu. Průměrných hodnot (mezi 4,0–5,9 bodů) dosáhlo životní prostředí, kvalita ovzduší, která byla hodnocena pouze 4,7 body, a také kvalita cest a chodníků. Čtvrtina a více respondentů se shodla na vysokém ohodnocení kvality veřejného osvětlení, údržby zeleně a bezpečnostní situaci ve městě z hlediska kriminality (8 bodů).

Tab. 10.4: Vyhodnocení otázky č. 12 z vybraných hledisek ve Šlapanicích

Poř.	Otázka	Počet odpovědí	Průměr	Medián	Nejvyšší četnost	
					body	počet odp.
1.	životní prostředí	188	5,4	6	8	35
2.	vzhled veřejných prostranství	188	6,1	6	7	44
3.	vzhled městské zástavby	188	6,3	6	7	46
4.	udržovaná zeleň	188	6,3	6	8	47
5.	udržování čistoty	188	6,2	6	8	40
6.	znečištění ovzduší	188	4,7	5	5	32
7.	veřejné osvětlení	188	7,6	8	8	56
8.	kvalita cest a chodníků v ulicích	188	5,0	5	5,6	29
9.	veřejná doprava	177	6,8	7	7	34
10.	bezpečnostní situace ve městě	188	6,3	7	8	47
11.	bezpečnost silničního provozu	188	6,2	6	5	42
12.	dostupnost parkování	188	4,1	4	3	26
13.	místní plánování	163	5,3	5	5	24

Pramen: Dotazníkové šetření, Šlapanice, 2013

Obr. 10.1: Hodnocení kvality vybraných oblastí ve Šlapanicích (průměrný počet bodů na stupnici 0 až 10)

Pramen: Dotazníkové šetření, Šlapanice, 2013

U možnosti parkování bylo nejčastějším ohodnocením 3 body, které udělilo celkem 26 respondentů, tedy pouze 13,8 % a odpovědi tak byly velmi rozdílné, což samozřejmě souvisí s různými podmínkami pro parkování v různých částech města. Větší rozdíly byly zřejmé i mezi šlapanickými rodáky (více než 60 % nespokojeno, z toho 22 % hluboce) a osobami, které se přistěhovaly (50 % nespokojeno, 14,8 % hluboce). Je však možné upozornit, že celkem 35 respondentů vyjádřilo s podmínkami pro parkování hlubokou nespokojenost a obdobné to bylo také v případě znečištění ovzduší exhalacemi a prachem (34 hluboce nespokojených). Při této charakteristice byli kritičtí především občané starší 60 let, vysokoškoláci a počet nespokojených převažoval i mezi respondenty, kteří se do města

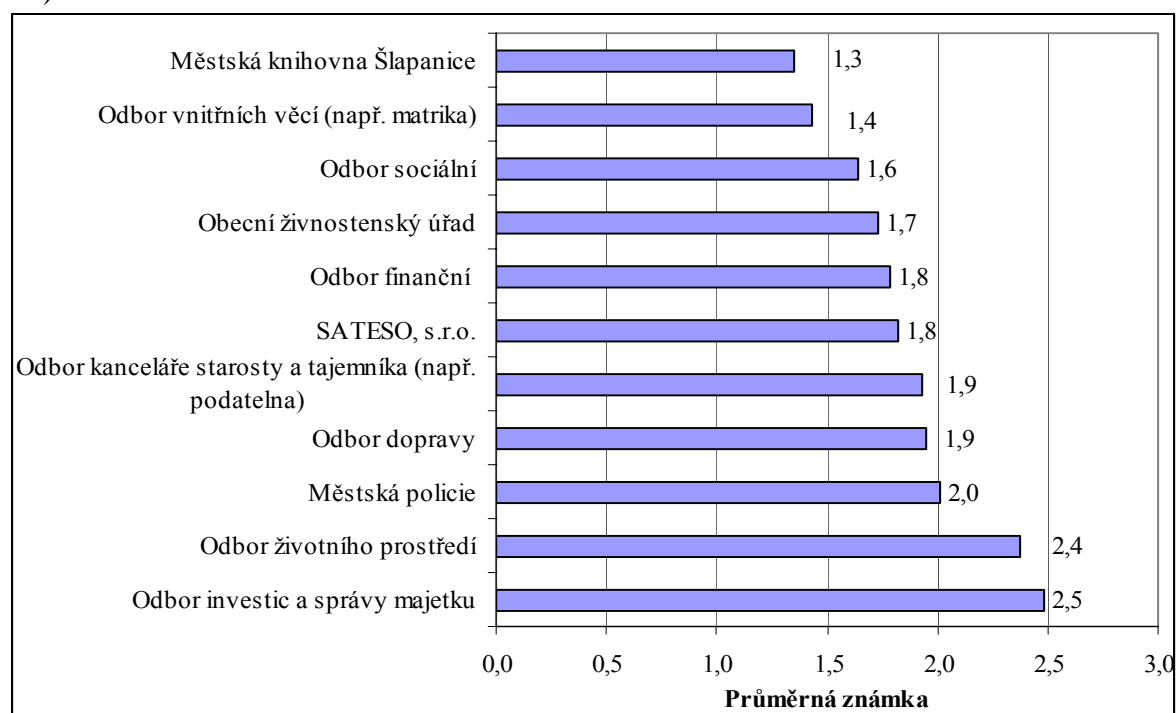
přistěhovali. Také v případě kritéria kvalita cest a chodníků mezi starousedlíky převažovali lidé spokojení a mezi přistěhovalými ti nespokojení. Tato dvě kritéria jistě souvisí s místem, kde respondenti bydlí a mezi původní zástavbou a sídlišti jsou zřejmé rozdíly.

Občané mohli vyjádřit i slovně, proč ohodnotili danou kapitolu nízkým či naopak vysokým počtem bodů. Této možnosti využilo 55 respondentů a odpovědi se nejčastěji týkali veřejné dopravy, ovzduší a hluku, bezpečnosti chůze a veřejné zeleně ve městě. Kritizována byla veřejná doprava do Brna prostřednictvím brněnské MHD, a to ať z hlediska četnosti spojů (snížení počtu spojů a zvýšení intervalu mezi spoji, nedostatečné noční a víkendové spoje), tak přeplněnosti, kvality cestování, nedostatku bezbariérových vozů apod. Časté byly námitky také na kvalitu ovzduší (exhalace z dopravy, z topení tuhými palivy v zimě, zápach ze skládky a zemědělského areálu) a hluk (z dopravy, vlaku, letiště). Lidé také mnohde postrádají chodníky či přechody k bezpečnému pohybu po městě a kritizují nízké zastoupení zeleně v zastavěném území i na okrajích zástavby. Nedostatečný je dle některých také úklid ulic především po psech a chybí také místa pro parkování v ulicích i v centru. Ty, kteří se vyjádřili k možnostem účastnit se místního plánování, většinou spojuje názor, že účastnit se mohou, ale na jejich mínění se nebere při rozhodování ohled.

Další okruh otázek se týkal sociální oblasti, avšak pouze 14 respondentů uvedlo, že má on nebo jeho rodinný příslušník zkušenosti s pečovatelskou službou ve Šlapanicích. Pokud zkušenost měli, mohli úroveň opět obodovat a průměrný počet bodů byl 8,7, takže uživatelé jsou velmi spokojeni (10 osob ohodnotilo pečovatelskou službu 10 nebo 9 body). Občané se také mohli vyjádřit k tomu, jestli nějaká sociální služba ve městě dlouhodobě chybí. Většina z nich však nevěděla (117, tj. 62,2 %), 60 osob si myslí, že ano a 11, že ne. Z těch, kteří některou službu postrádají, se jich nejvíce shodlo na tom, že ve městě chybí terénní pracovník pro práci s mládeží a dětmi jako prevence proti kriminalitě, drogám a vandalismu (24 hlasů, tj. 40 % všech osob, které nějakou sociální službu ve městě postrádají), dále by uvítali zajištění místa pro seniory v denním stacionáři (21 hlasů, tj. 35 %) nebo v domově pro seniory (18 hlasů, tj. 30 %). Deset dalších respondentů by uvítalo výstavbu domu pro seniory přímo ve Šlapanicích.

Ve třetím souboru dotazů mohli občané města hodnotit úroveň veřejné správy. Nejprve byly zjišťovány zkušenosti respondentů s jednotlivými odbory městského úřadu, s městskou policií, knihovnou a organizací SATESO, s.r.o. založenou městem. Při této otázce nešlo o bodování, ale o známkování, přičemž jednička znamenala velmi dobré zkušenosti a čtverka velmi špatné. Respondenti mohli rovněž uvést, že nemají s daným odborem či organizací zkušenosti. Nejvíce z nich mělo zkušenosti s činností společnosti SATESO, s.r.o. (160), s odborem vnitřních věcí, kde je např. matrika (140) a s odborem kanceláře starosty a tajemníka, kam patří např. i podatelna (131). Více než 120 respondentů mělo také zkušenosti s městskou policií a městskou knihovnou. S ostatními odbory mělo kontakt již méně než 100 dotazovaných.

Hodnocení bylo vesměs pozitivní – 8 z 11 odborů získalo lepší průměrnou známku než dvojku. Nejlepší ohodnocení získala Městská knihovna Šlapanice (1,3), Odbor vnitřních věcí (1,4) a Odbor sociální (1,6). Naopak nejhůře byl vnímán Odbor investic a správy majetku (2,5), Odbor životního prostředí (2,4) a Městská policie (2,0). Zatímco s prvními dvěma mělo zkušenost pouze 96, resp. 78 respondentů, tj. méně než polovina, s městskou policií to bylo 126, tedy 67 % všech dotazovaných. K městské policii zazněly i některé konkrétní výtky.

Obr. 10.2: Hodnocení zkušeností s uvedenými odbory Městského úřadu Šlapanice (průměrná známka 1–4)

Pramen: Dotazníkové šetření, Šlapanice, 2013

O činnosti městského úřadu získávají občané města informace především ze Šlapanického zpravodaje (171 odpovědí) a Infokanálu Šlapanice nebo z internetu (138 dotazovaných). Z městského rozhlasu, který dle vyjádření některých občanů mnohde nefunguje, a z veřejných zasedání zastupitelstva čerpá poznatky pouze pětina respondentů a jako další zdroj uvádějí mezilidskou komunikaci a úřední desku. Objevovaly se však také kritické názory na zpravodaj, kde jsou dle některých občanů zveřejňovány jen jednostranné informace, a také na to, že na internetu nejsou zveřejňovány videa ze zasedání zastupitelstva a rady města. Občané rovněž informovanost o práci městského úřadu mohli ohodnotit body a průměrný počet získaných bodů byl 6,2, přičemž střední hodnota (medián) byla rovna 7 bodům a nejvíce respondentů ohodnotilo informovanost 10 body, ale šlo o 33 odpovědí, tedy pouze 17,6 %, takže názory občanů byly velmi rozdílné (35,6 % spíše spokojeno, dalších 28,7 % velmi spokojeno, naproti tomu 12,8 % hluboce nespokojeno, nespokojenost roste se vzděláním a s věkem).

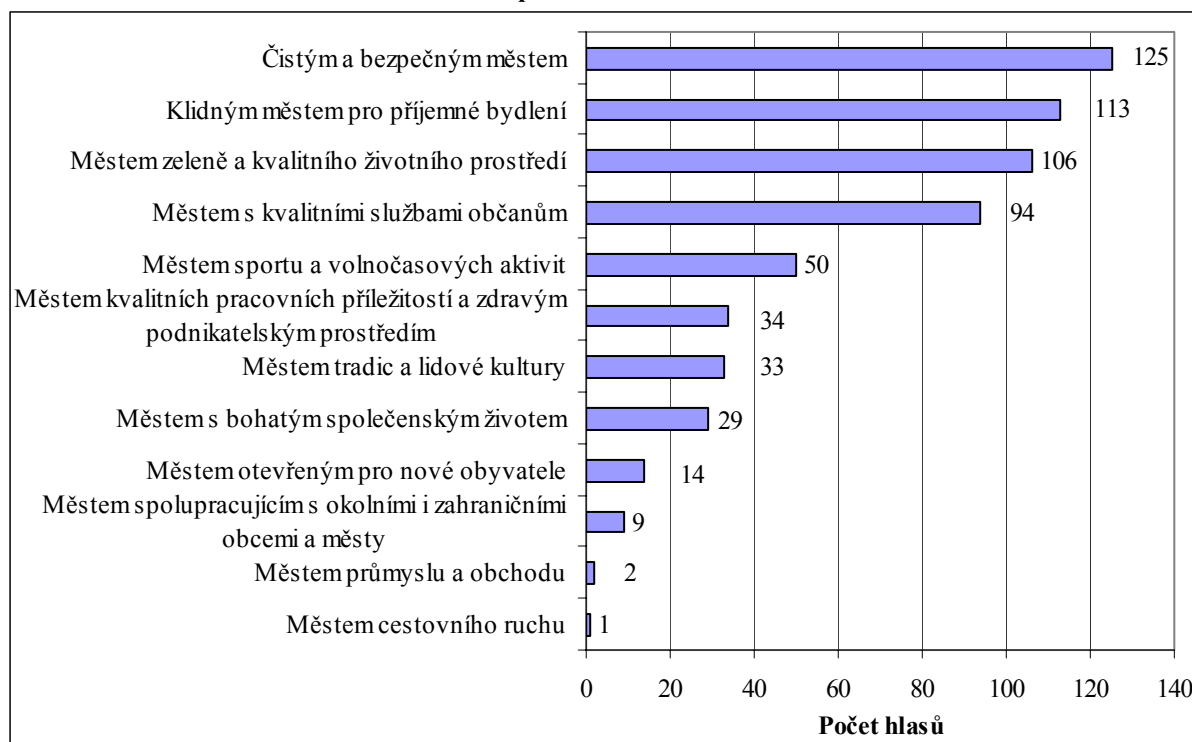
Obdobná byla situace v případě webových stránek města, na kterou však odpovědělo pouze 132 respondentů (osoby starší 60 let se často nevyjadřovaly). Průměrný počet bodů činil 7,3, medián 8 a nejvíce osob dalo opět 10 bodů (31). Celkem 38,6 % respondentů bylo spíše spokojeno, dalších 37,8 % velmi spokojeno. Celkem 44 osob využilo možnosti vyjádřit se k úrovni webových stránek i šířeji. Mezi hlavní výtky k webu patří nezveřejňování videozáznamů z jednání rady nebo zastupitelstva města, pozdní dodání zápisů z jednání či chybějící termíny dalších jednání. Web je hodnocen spíše jako nepřehledný a uživatelsky málo příznivý či nedostatečně aktualizovaný. Chybí na něm nebo jsou špatně dohledatelné také kontakty nebo otevírací hodiny např. podatelny, místních lékařů apod.

Poslední otázka týkající se veřejné správy směřovala na vyjádření spokojenosti či nespokojenosti s činností samosprávy, tedy zastupitelstva města, rady města a starosty města. Na tuto otázku odpovědělo 174 respondentů a průměrný počet přidělených bodů byl 6,2,

střední hodnota 7 a nejčastější bodování ve výši 8 bodů (34 respondentů, tj. 19,5 %). Téměř dvě pětiny respondentů bylo spíše spokojeno a dalších 23,6 % velmi spokojeno. Na tuto otázku podobně jako na otázku týkající se práce městského úřadu však relativně vysoké procento respondentů vyjádřilo hlubokou nespokojenost, neboť udělilo pouze 0 nebo 1 bod (zhruba 13 %). Mezi méně spokojené patří osoby starší 60 let a nespokojenost roste také se vzděláním respondentů. Naopak mezi rodáky a přistěhovalými obyvateli zřejmé rozdíly nejsou (mezi starousedlíky je více než čtvrtina velmi spokojených, mezi ostatními necelá pětina). Komentáře zněly nejčastěji tak, že pociťují ze strany vedení města nedostatečnou spolupráci a informovanost při plánování rozvoje města a při zdůvodňování investičních záměrů, špatnou komunikaci s občany i s opozicí hraničící až s arogancí, ale kritizovali také cenzuru informací, které se zveřejňují ve zpravodaji nebo na webu města. Znovu zmiňovali chybějící videozáznamy a pozdě zveřejňované zápisy z jednání zastupitelstva.

Poslední sekce otázek se týkala budoucího rozvoje města. Občané měli vyjádřit, jakým městem by podle jejich názoru měly Šlapanice být v budoucnu. Nejvíce občanů hlasovalo pro to, aby Šlapanice byly čistým a bezpečným městem (125 hlasů), klidným městem pro příjemné bydlení (113 hlasů) a městem zeleně a kvalitního životního prostředí (106 hlasů). Velký počet hlasů získala také možnost, aby byly městem s kvalitními službami občanům (94). Ostatní alternativy byly již zmiňovány méně často. Občané neočekávají, že by Šlapanice byly centrem cestovního ruchu a nechtějí ani, aby byly městem průmyslu a obchodu (pouze 1, resp. 2 hlasy). Budoucnost města nevidí ani ve spolupráci s okolními a zahraničními městy a obcemi. Rovněž nejsou nakloněni myšlence, aby byly Šlapanice otevřeným městem pro nové obyvatele. Celkový počet odpovědí týkající se všech alternativních vizí města Šlapanice zachycuje následující graf.

Obr. 10.3: Hlasování o budoucí vizi města Šlapanice

Pramen: Dotazníkové šetření, Šlapanice, 2013

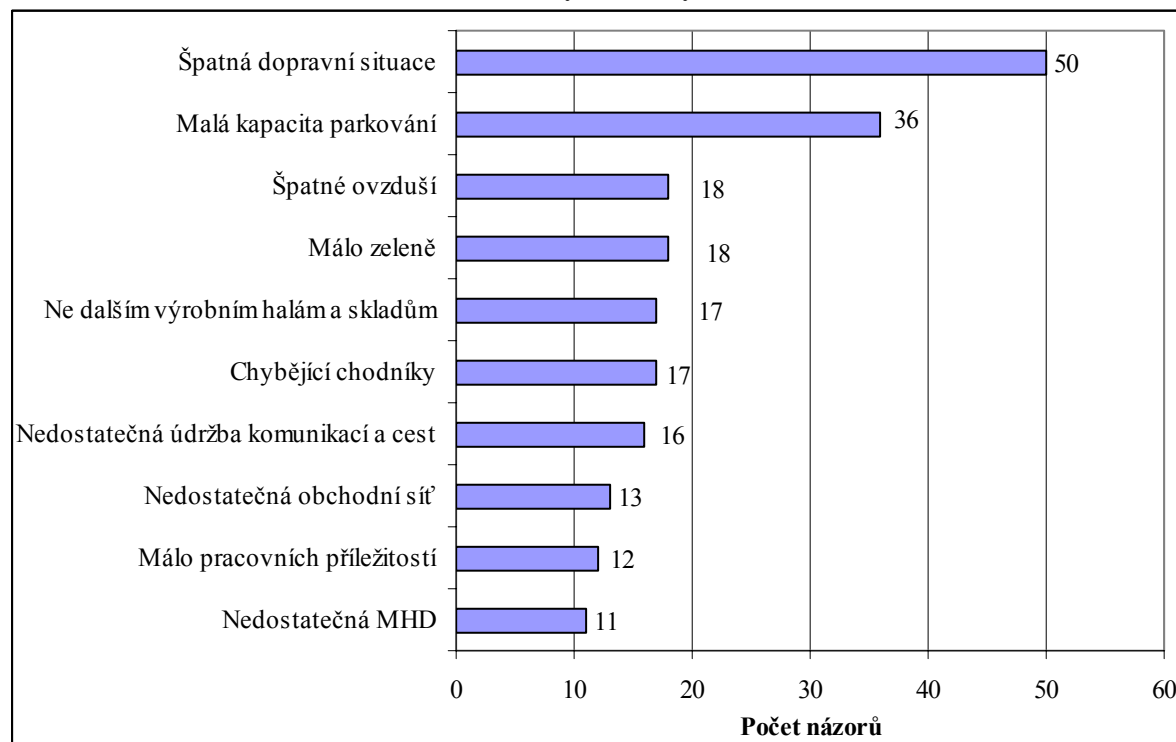
Jiný způsob hodnocení museli respondenti použít při poslední uzavřené otázce. Seřazovali zde jednotlivé možnosti podle důležitosti pro z kvalitnění a další rozvoj města, přičemž první

pořadí bylo chápáno jako nejvýznamnější oblast, druhé méně významná oblast a poslední jako nedůležitá oblast. Nejdůležitější je dle odpovědí pro respondenty dopravní infrastruktura, tzn. intenzita dopravy, místní komunikace, chodníky, parkovací plochy, hromadná doprava apod. Na první místo ji dalo 72 respondentů, tzn. 38,3 %. Druhé v pořadí skončily podmínky pro bydlení – na první nebo druhé místo ji dalo 76 respondentů, tedy zhruba dvě pětiny. Třetí nejpreferovanější oblastí byla upravenost a čistota města – na první tři místa ji umístilo 90 respondentů (47,9 %). Vybavenost města službami skončila na čtvrtém místě, technická infrastruktura (kanalizace, zásobování pitnou vodou, plynofikace, odpadové hospodářství) na pátém, možnosti trávení volného času na šestém a zvýšení počtu pracovních příležitostí ve městě na posledním, sedmém místě. Další prioritou, kterou občané uváděli nebo zdůrazňovali jako další možnou, bylo zvýšení ploch zeleně v centru i na sídlištích a zkvalitnění životního prostředí řešením dopravní situace.

Město Šlapanice má v současnosti zhruba 7 tis. obyvatel. V souvislosti s rozvojem ekonomiky ve městě, ale rovněž ekonomickým růstem města Brna v částech polohově blízkých Šlapanicím, můžou v budoucnu narůstat požadavky na další bytovou výstavbu ve Šlapanicích. Vzhledem k tomu lze v následujících letech očekávat přírůstek počtu místních obyvatel. Respondenti se tedy v poslední číslované otázce měli zamyslet, jakou velikost Šlapanic si představují jako ideální v roce 2020. Celkem odpovědělo 173 osob a největší skupina hlasovala pro velikost města 8 tis. obyvatel (30,6 %). Pouze 3 uvedli menší velikost města než je v současnosti, 43, tedy zhruba pětina, pak vidělo jako nejlepší zachování současného stavu (7,0 – 7,3 tis.), 22 by jako ideální uvítalo velikost města do 7,5 tis. (7,3 až 7,5 tis.), 54 pak 8 tis. Ideální stav 8,5 tis. obyvatel by přivítalo pouze 5 osob, 8 až 9 tis. obyvatel pak 12 respondentů. Aby mělo město 9 až 10 tis. nebo 10 tis. obyvatel by chtělo 30 odpovídajících. Pouze tři dotazovaní uvedli více než 10 tis. obyvatel. Nejvíce osob tedy vidí jako ideální stav mezi 7 až 8 tis. obyvatel, což je hodnota reálně dosažitelná vzhledem k další plánované výstavbě v oblasti Brněnských polí. Rozvoj bydlení bude znamenat nutně také rozvoj občanské vybavenosti v novém sídlišti, které je rovněž plánováno (polyfunkční domy s prostory pro restaurace, obchody, dále plochy pro vybudování hřišť, posezení, zeleně atd.).

V závěrečné otevřené otázce mohli respondenti konkretizovat, co vnímají jako největší problém života ve městě, co jim nejvíce vadí. Zde se sešly odpovědi od 141 respondentů, tedy od 3/4 celého vzorku, z nichž mnozí opakovali to, co již uvedli v rámci jednotlivých otázek týkajících se vybavenosti města infrastrukturou a službami. V dotazníkovém šetření měli významné zastoupení ti občané, u kterých při životě ve Šlapanicích jasně vítězí ekologický prvek a kteří pocítují, že zde nejsou dostatečné kapacity a občanská vybavenost pro očekávaný nárůst počtu obyvatel. Nejvíce výhrad však směřovalo k dopravní situaci ve městě, ať už se jednalo o špatnou průjezdnost městem především v dopravních špičkách na trase mezi Šlapanicemi a Brnem a na ulici Nádražní, nebo o tranzitivní funkci města a kamionovou dopravu ve městě. Lidé uváděli také nutnost vybudování obchvatu města. K tomu se přidává nespokojenost s možnostmi pro parkování, se stavem a údržbou komunikací i cest pro pěší a s chodníky, které na mnoha místech chybí nebo nejsou udržovány.

Druhou problémovou oblastí po dopravě, která s ní také souvisí, je právě ekologický „pilíř“ města, ať už jde o čistotu města jako takovou včetně čistoty vzduchu nebo o podporu zvyšování ploch zeleně, budování klidových zón, vycházkových tras po okolí apod. Ekologicky smýšlející respondenti odmítají budování nových či rozšiřování stávajících areálů podnikatelských či průmyslových zón ať už z důvodu blízkosti ke stávající zástavbě nebo pro zabor kvalitní zemědělské půdy či zvýšení dopravy. To vše nechtějí riskovat bez záruky zvýšení počtu pracovních příležitostí, kterých by využili místní občané.

Obr. 10.4: Problémové oblasti definované samotnými občany

Pramen: Dotazníkové šetření, Šlapanice, 2013

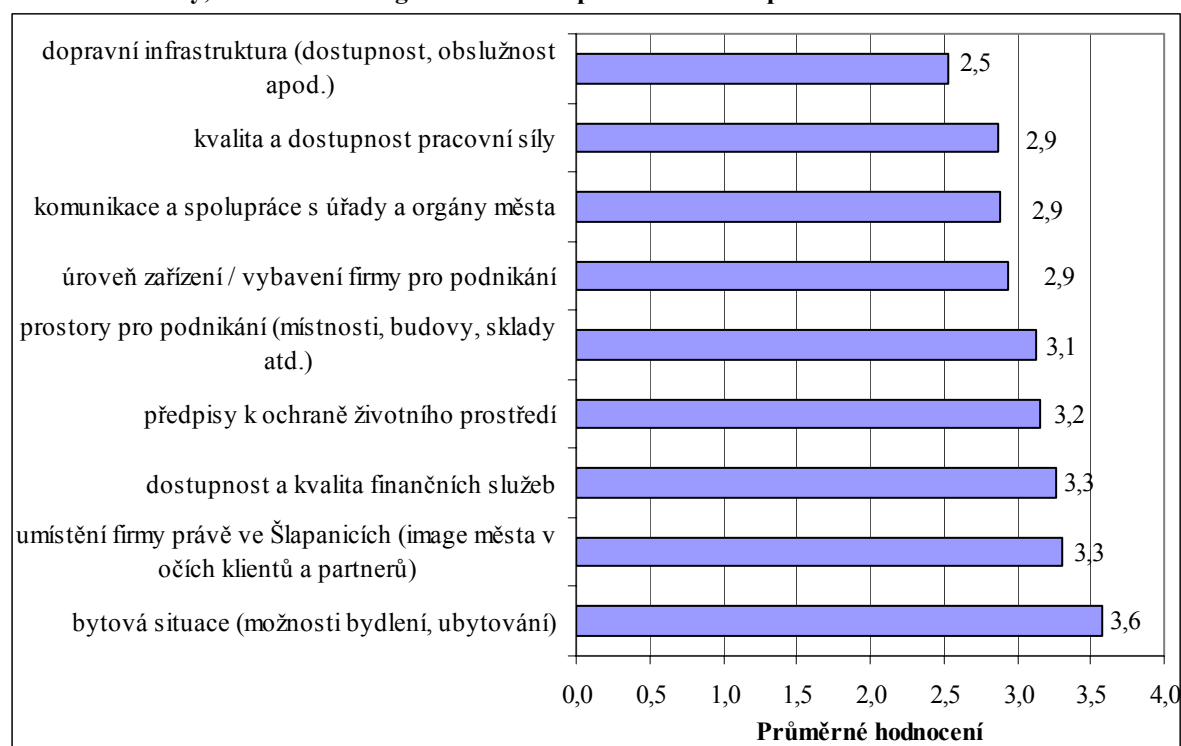
10.2.2. Podnikatelské subjekty

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 17 podnikatelských subjektů. Jednalo se o podnikatele působící převážně ve službách (16 subjektů), pouze jeden – firma TONDACH Česká republika s.r.o. – spadá svojí výrobní činností do zpracovatelského průmyslu a byl zároveň největší šetřenou firmou se 150 zaměstnanci, z nichž však pouze pětina pocházela ze Šlapanic. Celkem ve všech subjektech pracovalo zhruba 300 osob, avšak průměrný podíl místních obyvatel zaměstnaných v daných firmách činil pouze 27,5 %. Jeden subjekt měl více než 50 zaměstnanců, a to VATEX EU s.r.o., jeden mezi 20 a 49 pracovníky, ostatní již méně než dvacet, přičemž dva více než deset a 4 firmy žádné zaměstnance neměly. Z hlediska odvětví se jednalo především o obchod (3 firmy), dopravu (2 firmy), drobné řemeslnické provozy – opravná nábytku, malířství a natěračství, dále ubytování, účetnictví, zdravotnictví a ostatní služby.

Pouze jedna z firem uvedla, že dlouhodobě postrádá pracovníky ve svých profilových profesích. Problém získávání kvalitních zaměstnanců je pro čtvrtinu zaměstnavatelů velmi významný a pro stejné procento spíše významný. Šest firem, tedy více než třetina z šetřených organizací nemá potřebu shánět zaměstnance (firmy s malým počtem zaměstnanců nebo bez zaměstnanců). Pouze 5 subjektů vyjádřilo významné problémy při shánění vysokoškolských pracovníků, devět, tedy více než polovina, pracovníků se středoškolským vzděláním s maturitou. Po šesti subjektech vyjádřilo velmi významné a spíše významné problémy při získávání kvalifikovaných dělníků a řemeslníků, kdežto při potřebě sehnat nekvalifikované pracovníky firmy mají spíše nepatrné problémy. Deset, tedy 58,8 % z celkového počtu subjektů podporovalo další odborné vzdělávání pracovníků své firmy.

Podnikatelé byli tázáni, zda jsou podle jejich názoru Šlapanice vhodným místem pro podnikání. Nejvíce subjektů (šest, tj. 35,3 %) uvedlo, že s jistými výhradami ano, čtyři subjekty, že určitě ano, stejný počet, že spíše ne a situaci nedovedou posoudit tři respondenti. Dále se mohli podnikatelé vyjádřit k tomu, jaké faktory negativně ovlivňují činnost jejich firmy ve Šlapanicích. Výsledky zachycuje následující graf a vyplývá z něho, že nejproblémovějším okruhem, který ovlivňuje podnikání ve městě, je doprava, tedy dopravní infrastruktura, ale respondenti i tak nehodnotí tento faktor jako příliš významný pro svoji činnost, neboť z celkového počtu 13 odpovídajících je pro 10 tento faktor spíše méně nebo vůbec ne rozhodující a pouze pro tři je spíše více či velmi silně důležitý. Téměř shodně jsou důležité faktory jako je kvalita a dostupnost pracovní síly, komunikace a spolupráce s úřady a orgány města a úroveň zařízení/vybavení firmy pro podnikání. Vždy pro šest subjektů tyto faktory významně ovlivňují podnikání ve městě. Ostatní faktory byly spíše nedůležité, především image Šlapanic ani bytová situace se na podnikání daných subjektů nijak významně negativně neprojevila.

Obr. 5.5: Faktory, které mohou negativně ovlivnit podnikání ve Šlapanicích

Pramen: Dotazníkové šetření, Šlapanice, 2013

Stejně jako občané, tak i firmy hodnotí pozitivně technickou vybavenost města z hlediska zásobování vodou, kanalizace, likvidace odpadů, požární ochrany i údržby komunikací v okolí firmy. Při této otázce šlo o známkování, přičemž jednička znamenala velmi dobře poskytované služby a čtverka velmi špatně. Pouze posledně uvedená služba je hodnocena spíše špatně (vážený průměr 2,8) a velmi špatně ji vyhodnotilo 6 firem. Pozitivně zástupci ekonomických subjektů ocenili také informovanost ze strany města o věcech důležitých pro jejich podnikání (8 subjektů je spokojeno, 4 jen v omezené míře, 3 nikoliv, ale jen jeden uvedl, v jaké oblasti informace postrádá, a to v oblasti dotací a veřejných zakázek, a dva informace ze strany města nepotřebují).

Další blok otázek se týkal veřejné správy. Spolupráce s městem je pro absolutní většinu respondentů důležitá nebo zajímavá a rovněž tak znát dění na městském úřadě je pro ně

významné (14 ze 17 uvedlo na tyto dvě otázky kladnou odpověď, tj. 82,4 %). Za účelem zkvalitnění podnikatelského prostředí ve městě by byla téměř polovina ze zástupců subjektů ochotna zapojit se do akcí města (např. semináře, kulaté stoly, pracovní skupiny) a stejný počet (8, tj. 47,1 %) podle okolností.

Podobně jako občané měli zástupci firem možnost ohodnotit práci jednotlivých odborů městského úřadu, činnost městské policie, knihovny a společnosti SATESO, s.r.o. založené městem. Při této otázce šlo rovněž o známkování, přičemž jednička znamenala velmi dobré zkušenosti a čtverka velmi špatné. Respondenti mohli rovněž uvést, že nemají s daným odborem zkušenosti. Nejvíce z nich mělo zkušenosti s činností společnosti SATESO, s.r.o. (12 subjektů), s odborem kanceláře starosty a tajemníka, kam patří např. i podatelna (11), kdežto s městskou knihovnou měly zkušenost jen tři subjekty a se sociálním odborem čtyři. Průměrné hodnocení bylo spíše pozitivní – nejlépe podnikatelé hodnotili – na rozdíl od občanů – práci městské policie (průměrná známka 1,3 a hodnocení provedlo 10 subjektů). Kromě knihovny, kterou oznámkovaly pouze 4 subjekty, získal nejlepší ocenění odbor vnitřních věcí (1,3, celkem 6 subjektů). Naopak nejhůře se respondenti vyjádřili o odboru dopravy (2,0) a odboru investic a správy majetku (1,9, vždy po devíti subjektech).

Zástupci šetřených organizací byli vyzváni, aby vyjádřili, co mohou přinést městu Šlapanice a čím mu mohou pomoci při jeho rozvoji. Vyslovilo se pouze deset subjektů a nabízeno bylo např. odborné poradenství, zaměstnanost, spolupráce, volné prostory apod. Naopak podporu města firmy očekávají především v odbourávání byrokracie a administrativních průtahů úřadů vůči podnikatelům (12 hlasů), zlepšování dopravní infrastruktury (9) a poskytování daňových úlev a úlev v oblasti poplatků (7). Respondenti na druhé straně vůbec od města neočekávají poskytování grantové podpory (finanční podpora podnikatelům) nebo právní pomoc.

V závěrečné oblasti zájmu byly zjišťovány vývojové trendy a záměry šetřených firem. Většina firem (11, tj. 64,7 %) neočekává změnu v počtu zaměstnanců kladným ani záporným směrem, pouze 4 počítají s mírným nárůstem. Nejvíce firem má v budoucnu (v období 2014–2020) v plánu rozšířit okruh služeb v rámci stávajících činností (8 firem) nebo modernizovat současné objekty či zařízení (5 firem). Naopak v zájmu firem není většinou kupovat či pronajímat si další nemovitosti, ale pozitivní je, že absolutní většina z šetřených společností nechce přestěhovat svoji firmu mimo Šlapanice (pouze 1 subjekt o tom uvažuje).

Zajímavé je, že pouze třetina subjektů se zajímá o možnosti získání finančních prostředků z dotačních a grantových programů ČR a EU pro oblast svojí činnosti a pouze jeden subjekt v předchozích letech (od roku 2007) některý dotační program využil, a to z Operačního programu Životní prostředí. V následujícím plánovacím období nehodlají firmy významně čerpat dotace na podporu své činnosti (pouze 6 firem uvedlo, že čerpat chce), a pokud ano, tak na investiční akce (např. do oblasti životního prostředí) a na propagaci.

10.2.3. Nestátní neziskové organizace a příspěvkové organizace

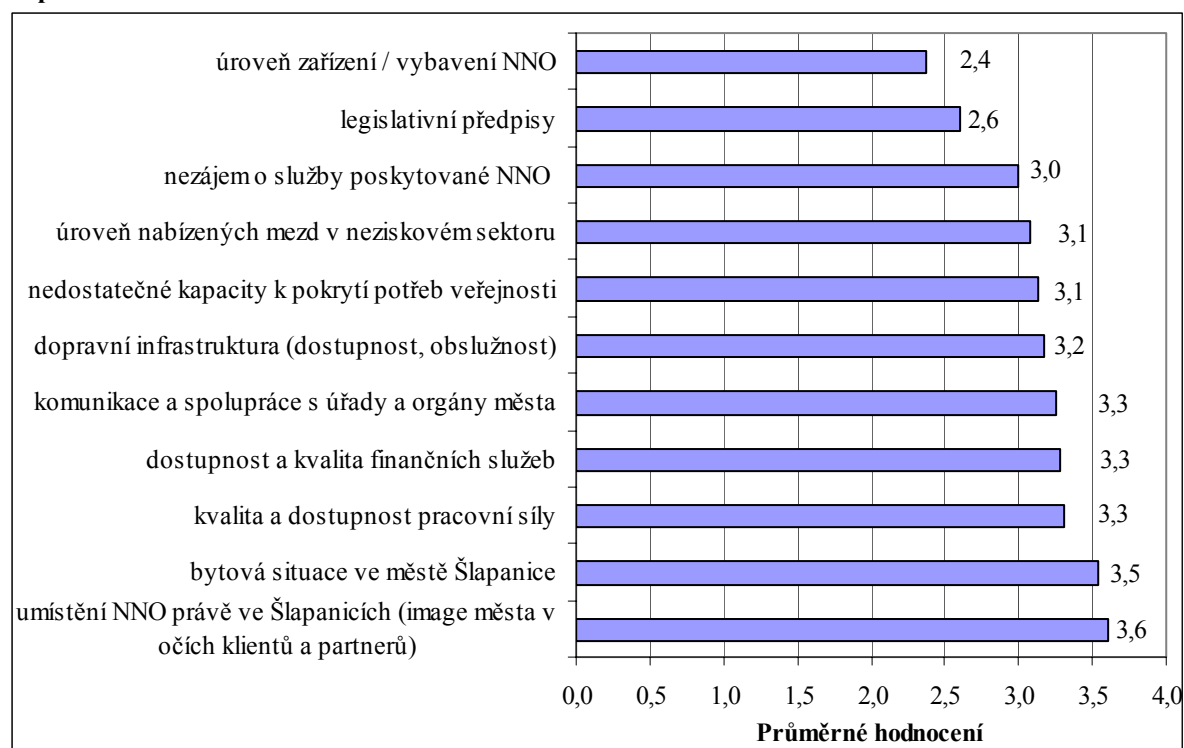
Dotazníkového šetření se zúčastnilo 18 organizací, které se věnují sportovním, kulturním, volnočasovým a dalším společenským aktivitám nebo šlo o příspěvkové organizace zřízené městem (základní škola) nebo krajem (gymnázium a základní umělecká škola) zaměřené na vzdělávání osob. Celkem ve všech subjektech pracovalo 67 osob, avšak průměrný podíl místních obyvatel zaměstnaných v daných firmách činil pouze necelých 40 %. Pouze dva subjekty měly více než 10 zaměstnanců, a to Gymnázium a Základní umělecká škola,

Šlapanice, Riegrova 17 a Základní škola, Šlapanice, okres Brno-venkov, příspěvková organizace. Deset organizací žádné zaměstnance nemělo.

Problém získávání kvalitních zaměstnanců je velmi významný pouze v případě základní školy. Další subjekty ho pocítují spíše v menší míře nebo vůbec (5 subjektů) a ostatní nemají potřebu zaměstnance shánět. Polovina z celkového počtu subjektů podporovalo další odborné vzdělávání pracovníků své organizace.

Zástupci organizací byli tázáni, zda jsou podle jejich názoru Šlapanice vhodným místem pro výkon jejich činnosti. Nejvíce subjektů (14, tj. 77,8 %) uvedlo, že určitě ano a zbývající 4 subjekty, že s jistými výhradami ano, takže názory byly v úhrnu pouze pozitivní. Dále se mohli vyjádřit k tomu, jaké faktory negativně ovlivňují činnost jejich organizace ve Šlapanicích. Výsledky zachycuje následující graf a vyplývá z něho, že nejproblémovějším okruhem, který ovlivňuje činnost neziskových a příspěvkových organizací ve městě je úroveň zařízení, resp. vybavení dané organizace – polovina subjektů uvedla tento faktor jako velmi či spíše silně ovlivňující jejich činnost. Obdobně vyhodnotili respondenti také legislativní předpisy (zde však závažnost cítí jako velmi silnou či spíše více ovlivňující faktor pouze 6 subjektů). Narozdíl od podnikatelských subjektů nevidí NNO a příspěvkové organizace tíživě dopravní situaci ve městě a nepovažují ji za faktor, který by jejich činnost negativně ovlivnil a obdobně jako podnikatelé nejméně důležitě hodnotí image Šlapanic i bytovou situaci pro svoji působení ve městě.

Obr. 10.6: Faktory, které mohou negativně ovlivnit činnost NNO a příspěvkových organizací ve Šlapanicích

Pramen: Dotazníkové šetření, Šlapanice, 2013

Stejně jako občané a firmy, tak i ostatní organizace hodnotí převážně jako velmi dobře či spíše dobře technickou vybavenost města z hlediska zásobování vodou, kanalizace, likvidace odpadů, požární ochrany i údržby komunikací v okolí budov, ve kterých dané subjekty provozují svoji činnost. Při této otázce šlo o známkování, přičemž jednička znamenala velmi

dobře poskytované služby a čtverka velmi špatné. Organizace se ve městě cítí bezpečně z hlediska možného vzniku požáru (průměrná známka 1,1), do průměru 1,5 se vešlo zásobování vodou, kanalizace i likvidace odpadů, ale o něco hůře (1,9) hodnotí podobně jako firmy údržbu komunikací v okolí zařízení, ve kterém provozují svoji činnost, avšak spíše či velmi špatně ji hodnotily pouze dvě organizace. Pozitivně zástupci šetřených subjektů vyhodnotili také informovanost z místních zdrojů o věcech důležitých pro jejich činnost (14 subjektů je plně spokojeno a 4 jen v omezené míře). Nikdo neuvedl, co by jim z hlediska informací ze strany města chybělo.

Další blok otázek se týkal veřejné správy. Spolupráce s městem je pro všechny respondenty důležitá nebo zajímavá a rovněž tak získávání poznatků o dění na městském úřadě je pro všechny významné. Za účelem podpory propagace činnosti neziskových a dalších organizací ve městě by byla absolutní většina šetřených subjektů (13, tj. 72,2 %) ochotna zapojit se do akcí města (např. semináře, konference, společné prezentace apod.) a ostatní podle okolností.

Podobně jako občané a firmy měly i ostatní organizace účastníci se dotazníkového šetření možnost ohodnotit práci jednotlivých odborů městského úřadu, městskou policii, knihovnu a organizaci SATESO, s.r.o. Při této otázce šlo rovněž o známkování, přičemž jednička znamenala velmi dobré zkušenosti a čtverka velmi špatné. Respondenti mohli rovněž uvést, že nemají s daným odborem zkušenosti. Nejvíce z nich mělo zkušenosti s činností odboru kanceláře starosty a tajemníka (17 subjektů), společností SATESO, s.r.o. (14) a městskou policií (13), kdežto s živnostenským úřadem se setkaly pouze čtyři subjekty. Průměrné hodnocení bylo spíše pozitivní – nejlépe hodnotili práci společnosti SATESO, s.r.o. (průměrná známka 1,3) a podobně jako podnikatelé práci městské policie (průměrná známka 1,3 a hodnocení provedlo 13 subjektů). Kromě knihovny, kterou oznámkovalo pouze 8 subjektů, získal nejlepší ocenění odbor kanceláře starosty a tajemníka (průměrnou známku 1,5 od 17 subjektů). Naopak nejhůře se respondenti vyjádřili o odboru dopravy a odboru životního prostředí (obě 2,2), ale zkušenosti s nimi má jen necelá třetina šetřených subjektů (5, resp. 6).

Subjekty byly vyzvány, aby vyjádřily, co mohou přinést městu Šlapanice a čím mu mohou pomoci při jeho rozvoji. Vyslovilo se 17 subjektů a uváděno bylo např. organizování volnočasových aktivit a společenských akcí pro občany města včetně dětí a mládeže, kulturních akcí a výstav, reprezentace města doma i v zahraničí, výchovná činnost, zajištění požární bezpečnosti nebo poskytnutí prostor pro pořádání kulturních a společenských akcí.

Naopak podporu ze strany města v oblasti neziskového sektoru očekávají v budoucnu především při pořádání sportovních turnajů a zápasů (7 hlasů), hudebních festivalů a koncertů (6 hlasů) a nových společenských akcí pro všechny věkové kategorie (6 hlasů). Respondenti na druhé straně vůbec od města neočekávají podporu pro vydávání odborných či populárních publikací nebo podporu vzniku zařízení pečujících o děti zaměstnaných osob (jejich počet je zřejmě v současnosti hodnocen jako kapacitně dostačující). Z dalších možností podpory, kterou respondenti uvedli, lze zmínit např. podporu psychologické pomoci pro nezaměstnané občany a větší snaha je zaměstnat (úklid, péče o seniory, dozor nad mládeží), zřízení hřiště pro seniory (stroje na cvičení pro seniory na veřejném prostranství) a obecně větší finanční podporu mládežnických oddílů.

V závěrečné oblasti zájmu byly zjišťovány vývojové trendy a záměry šetřených organizací. Většina respondentů (15, tj. 83,3 %) neočekává změnu v počtu zaměstnanců kladným ani záporným směrem, pouze 2 počítají s mírným nárůstem. Rada z nich má v budoucnu (v

období 2014–2020) v plánu modernizovat či rekonstruovat současné objekty či zařízení (11 subjektů) a rozšířit své služby v rámci stávajících činností (8 subjektů). Pouze dva subjekty hodlají zahájit výstavbu nových objektů, rovněž dva budou další nemovitost kupovat nebo si další nemovitost pronajímat. Naopak žádný subjekt nechce rozšířit svoji působnost do dalších míst mimo Šlapanice, přemístit svoji organizaci nebo odprodat nepotřebné nemovitosti.

Celkem 13 z 18 šetřených subjektů se zajímá o možnosti získání finančních prostředků z dotačních a grantových programů ČR a EU pro oblast svojí činnosti a 11 subjektů v předchozích letech (od roku 2007) některý dotační program využilo. Jednalo se však spíše o podporu ze strany zřizovatelské organizace (svazy, asociace, město, kraj) než o větší dotace z evropských fondů. Výjimkou byla jen základní škola, která využila jak finančních prostředků na investiční činnost z Regionálního operačního programu NUTS 2 Jihovýchod, tak na neinvestiční činnosti z Operačního programu Vzdělávání a konkurenceschopnost, z něhož čerpalo také gymnázium. V následujícím plánovacím období se chystají téměř všechny subjekty čerpat dotace na podporu své činnosti (pouze dvě uvedly, že čerpat nechtějí), a to především na investiční akce (8 subjektů), běžnou činnost (4 subjekty), vzdělávání a školení (3 subjekty), propagaci (2 subjekty), účast na soutěžích, pomoc začínajícím členům nebo na podporu mládeže a trenérů.

10.3. Shrnutí

V závěru lze shrnout následující: prioritami vyplývajícími z dotazníkového šetření mezi obyvateli, ekonomickými subjekty i neziskovými organizacemi jsou především požadavky na zkvalitnění dopravní situace ve městě, ať už z hlediska obchvatu města, technického stavu silnic, intenzity dopravy, veřejné dopravy, parkování i chodníků a přechodů. Zatímco kvalitu silnic, podmínky pro parkování a pro bezpečný pohyb po městě lze i z objektivního hlediska považovat za prioritu, veřejnou dopravu ve Šlapanicích lze za pomoci komparace s podmínkami panujícími v jiných městech hodnotit naopak velmi pozitivně.

Jihomoravský kraj má zavedený integrovaný dopravní systém, ale kromě Modřic, kam zajíždí tramvaj, není žádné jiné město v jeho zázemí, které by s ním bylo spojeno nejen autobusovou a vlakovou dopravou, ale také městskou hromadnou dopravou, navíc ekologickou²². Je pravda, že intenzita dopravy tramvajové linky č. 2, která končí ve vybraných intervalech v Modřicích, je vyšší (ve všední dny ve špičce každých 5 minut, v sobotu každých 6 – 12 minut, v neděli většinou po 20 minutách) než v případě linky č. 31 s konečnou ve Šlapanicích, nicméně tento spoj obsluhuje nejvíce zalidněnou část města Brna (Stará Osada – Malinovské nám. – Hlavní nádraží – Václavská – desítky tisíc bydlících a pracujících osob), což se o trase trolejbusu č. 31 nedá říci (Slatina, kde navíc končí a začíná také linka č. 33, má 9 tis. obyvatel). Námitky na intenzitu dopravního spojení tudíž z objektivního hlediska nejsou na místě, i když je třeba uznat, že se vlivem nutných úspor v DPMB a.s. v posledním období zhoršilo, nicméně nejen pro obyvatele Šlapanic, ale i jednotlivých částí města Brna (od roku 2013 zrušení 4 spojů, zkrácení tras, prodloužení délky intervalu kromě č. 31 u dalších 3 spojů apod.).

S dopravou úzce souvisí i kvalita životního prostředí, kterou zdůrazňují především občané města v rámci dotazníkového šetření; činnosti firem a ostatních organizací působících ve Šlapanicích se příliš netýká a neovlivňuje jejich činnost negativně. Obyvatelům leží na srdci především kvalita ovzduší, hluk z dopravy, nedostatek zeleně ve městě a kromě toho možnosti vyžití ve volném čase, především pro rodiny s dětmi (postrádají hlavně koupaliště, cyklostezky a odpočinkové zóny). Velký důraz kladou také na čistotu veřejných ploch a přidávají se k nim i firmy a ostatní organizace, které rovněž vidí určité rezervy při úklidu komunikací obklopujících jejich sídlo. Až za těmito prioritami stojí vybavenost města službami, kdy občané kritizují především nedostatek obchodů a chybějící nákupní středisko, resp. supermarket. Vize pro budoucí město Šlapanice by tedy ze strany občanů mohlo znít obdobně jako „Šlapanice budou v roce 2020 klidným, čistým a bezpečným městem příjemným pro bydlení, městem zeleně a kvalitního životního prostředí“.

Spíše na okraji zájmu občanů stojí technická infrastruktura, kterou hodnotí velmi pozitivně ve shodě s firmami, NNO i p.o. I zde však budou nutné investice do zachování dlouhodobě kvalitního stavu tak, aby se předcházelo výpadkům či haváriím. Dostatek pracovních příležitostí v místě občané sice postrádají, ale nevidí možnosti zlepšení v budování dalších výrobních či skladovacích ploch v blízkosti zástavby města, neboť se obávají zhoršení již v současnosti kritizované dopravy, kvality ovzduší a hlučnosti.

I v případě hodnocení odborů městského úřadu, organizací zřízených městem a samosprávou jako takové docházelo mezi všemi cílovými skupinami spíše ke shodnému a relativně

²² Mimo Jihomoravský kraj jde např. o trolejbusové spojení mezi Pardubicemi a Lázněmi Bohdaneč, Zlínem a Otrokovicemi a Ostravou a Haviřovem, tramvajové mezi Libercem a Jabloncem nad Nisou, mimo krajská města pak tramvajové spojení funguje mezi Mostem a Litvínovem a trolejbusové mezi Chomutovem a Jirkovem).

pozitivnímu hodnocení. Rozdíly byly zaznamenány v případě městské policie, kterou občané spíše kritizují, kdežto firmy a ostatní organizace s ní nemají větší problém. Naopak v případě vedení města jsou na straně občanů zřetelné konkrétní námitky, a to především v přístupu k aktivním občanům, kteří cítí, že přes jejich snahu přispět k řešení problematice nebudou jejich názory akceptovány a vedení rozhodne bez ohledu na jejich názor. Chybí jim lepší komunikace s veřejností, vysvětlování problémů a intenzivnější debata nad rozvojovými tématy.

Z otázek směřovaných na firmy a ostatní organizace, které se občanů netýkaly, lze shrnout následující: Zaměstnavatelé pocítují mírné problémy se sháněním kvalifikované a vzdělané pracovní síly, kdežto neziskové organizace s tímto problémy nemají, především proto, že na jejich činnost je potřeba mnohem méně pracovníků a spíše konají na základě dobrovolnosti (průměrný počet zaměstnanců na jednu zúčastněnou firmu byl zhruba 20 osob, u NNO a p.o. šlo pouze o 2 osoby, zároveň podíl místních na všech zaměstnancích byl v případě NNO vyšší než u firem). Většina subjektů hodnotí Šlapanice pozitivně jako místo pro výkon jejich činnosti. Jak již bylo řečeno, nepříznivě působí na podnikatele situace v dopravě, kdežto u ostatních subjektů spíše stávající vybavenost zařízení, ve kterých provozují svoji činnost, a také legislativní opatření. Nejméně důležitě pro svoji činnost ve městě hodnotí všichni image Šlapanic i zdejší bytovou situaci.

Spolupráce s městem je pro všechny respondenty podstatná a rovněž tak získávání poznatků o dění na městském úřadě je pro všechny významné. Téměř všichni zástupci vyslovili ochotu účastnit se akcí, které by přispěly k podpoře podnikání nebo propagaci neziskové sféry ve městě. Naopak podporu města firmy očekávají především v odbourávání byrokracie, zlepšování dopravní infrastruktury a v poskytování úlev v oblasti poplatků. Neziskové organizace pak v podpoře akcí, které pořádají, ať už v podobě finanční či v jiné formě.

Z hlediska dalších trendů je pozitivní, že žádná firma nehodlá redukovat počet svých zaměstnanců, spíše ho mírně zvyšovat. Ani firmy, ani neziskové organizace nemají tendence z města odejít, naopak, spíše chtějí rozšířit služby v oblasti činnosti, kterou provozují a modernizovat prostory, kde působí. Je zajímavé, že firmy vyslovily nezájem o dotace, a to jak v minulém, tak v budoucím plánovacím období, kdežto ostatní organizace jsou vůči dotacím příznivěji naladěny, chystají se o ně žádat, i když spíše pro neinvestiční akce (běžná činnost, školení, propagace).

11. SWOT ANALÝZA

SWOT analýza (Strong points, Weak points, Opportunities, Threats) je standardní metoda používaná k prezentaci analytických poznatků o nejrůznějších objektech zkoumání. Jejím principem je jednoduchá, avšak výstižná a pokud možno vyčerpávající a objektivní charakteristika současných vnitřních silných a slabých stránek zkoumaného objektu (zde tedy města Šlapanice) a možných budoucích příležitostí a ohrožení jeho rozvoje daných vnějšími podmínkami, které objekt nemůže ovlivnit přímo.

Silné a slabé stránky jsou definovány třemi způsoby:

1. jako stav dle možností objektivně vyhodnocen jako špatný či dobrý ve srovnání s extrémy, které jsou obecně známy v podmínkách ČR nebo na základě spokojenosti či nespokojenosti místních obyvatel či aktérů regionálního rozvoje,
2. jako stav, který je lepší či horší ve srovnání s územními celky, s nimiž byly vybrané jevy za pomoci určitých ukazatelů komparovány v rámci analytické části, v tomto případě tedy s okresem Brno-venkov, Jihomoravským krajem a Českou republikou nebo
3. jako proces, který se během určitého časového období analyzovaného v rámci Profilu města zlepšoval, resp. zhoršoval.

Akcentováním silných stránek a naopak důrazem na eliminaci slabých stránek roste pravděpodobnost využití nabízejících se příležitostí a omezuje se dopad identifikovaných ohrožení. Příležitosti a ohrožení jsou chápány potenciální rozvojové možnosti a potenciální hrozby vyplývající z vnitřních faktorů (kdyby došlo k určité situaci, mohlo by to pro rozvoj města představovat příležitost nebo hrozbu pro pozitivní rozvoj) a zároveň z aktivit jiných subjektů, které město nemůže ovlivnit.

Při formulaci analytických poznatků SWOT analýzy se vycházelo především z Profilu města a dotazníkových průzkumů mezi obyvatelstvem města, místními podnikateli a nestátními neziskovými, resp. příspěvkovými organizacemi. Výsledky analýzy koncentrované do závěrečné SWOT analýzy budou využity pro definování rozvojových oblastí a jako základ pro formulaci strategických cílů, priorit a opatření.

11.1. Obyvatelstvo a bydlení

Silné stránky

Poloha vůči krajskému městu Brnu
Dlouhodobý rostoucí trend v počtu obyvatel
Významný nárůst počtu obyvatel v posledních deseti letech
Kladný přirozený přírůstek obyvatelstva v posledních pěti letech
Pozitivní vývoj porodnosti a úmrtnosti v posledních deseti letech
Nižší procento dětí narozených mimo manželství
Růst počtu obyvatel migrací
Příznivá vzdělanostní úroveň obyvatelstva
Národnostně homogenní společnost
Příznivé podmínky pro rozvoj bytové výstavby
Dlouhodobě intenzivní bytová výstavba
Vyšší podíl trvale obydlených bytů
Nižší podíl bytových domů
Nadprůměrný podíl bytových domů postavených v posledních deseti letech
Nadprůměrná vybavenost bytů PC a internetem
Nadprůměrný počet bytů vybavených plynem

Slabé stránky:

Vysoká hustota zalidnění
Nadprůměrná rozvodovost
Horší věková struktura obyvatelstva
Vysoká hustota zástavby rodinnými a bytovými domy

Příležitosti

Zlepšení věkové struktury obyvatelstva v souvislosti s novou bytovou výstavbou
Zpomalení procesu stárnutí obyvatelstva
Zvýšení kupní síly obyvatelstva s novou bytovou výstavbou

Hrozby

Stárnutí obyvatelstva
Další zvyšování hustoty zalidnění
Nezájem o stávající nové byty
Další zástavba volných prostranství bytovými i rodinnými domy

11.2. Trh práce a ekonomika (včetně cestovního ruchu)

Silné stránky

Nadprůměrný podíl osob zaměstnaných ve službách
Podprůměrná míra nezaměstnanosti
Vyšší vzdělanostní úroveň volné pracovní síly
Zanedbatelný podíl dlouhodobě nezaměstnaných
Blízkost Brna jako místa vysoké koncentrace pracovních příležitostí
Vysoká kvalita orné půdy
Přítomnost významných a stabilních zaměstnavatelů
Dostatečný počet restauračních i stravovacích zařízení

Slabé stránky:

Nadprůměrná nezaměstnanost mladých lidí včetně čerstvých absolventů škol
Velmi nízký počet volných pracovních míst
Podprůměrná podnikatelská aktivita
Nepřítomnost inovačních firem
Podprůměrná daňová výtěžnost ze SVC
Zranitelná oblast z hlediska využívání půdy
Lokalizace výrobních a skladovacích hal v blízkosti zástavby města
Nízká intenzita čerpání dotací ze strany místních ekonomických subjektů

Nízká atraktivita z hlediska cestovního ruchu
Nízký počet ubytovacích zařízení
Nepřítomnost nekuřáckého restauračního provozu

Příležitosti

Vznik nových pracovních míst ve službách
Rozvoj ploch pro podnikání v odvětvích nezatěžujících životní prostředí
Vznik nových či revitalizovaných prostor pro inovační podnikání
Regenerace místních brownfieds
Spolupráce veřejného a soukromého sektoru
Zvýšení informovanosti místních aktérů o dotacích a grantech
Propagace přírodních i kulturních hodnot v území

Hrozby

Odchod stávajících zaměstnavatelů
Zhoršení podmínek na trhu práce u významných zaměstnavatelů v Brně
Významné změny ve využití půdy
Rozšíření ploch podnikatelských zón v blízkosti zástavby
Nedořešení revitalizace ekologicky zatíženého prostoru
Rozšíření těžby hlíny

11.3. Občanská vybavenost a služby, životní prostředí

Silné stránky

Kvalitní školská infrastruktura na všech stupních všeobecného vzdělávání

Přítomnost gymnázia

Snadná dostupnost středních i vysokých škol v Brně

Přítomnost nových, alternativních zařízení pro děti předškolního věku

Přítomnost zařízení sociální péče pro seniory

Nižší stupeň kriminality

Existence strategických koncepčních dokumentů v oblasti sociální péče a prevence kriminality

Kvalitní občanská vybavenost kulturními, sportovními a volnočasovými zařízeními

Přítomnost přírodních památek a lokálních biokoridorů a biocenter

Dobrá kvalita povrchových vod

Slabé stránky:

Nepřítomnost odborných středních škol a učilišť

Nedostatek dětských lékařů

Horší podmínky pro trávení volného času pro rodiny s dětmi

Chybějící bezbariérový přístup k některým veřejným budovám

Nepřítomnost cyklostezek

Chybějící zařízení pro venkovní koupání

Nízký podíl trvalých travních porostů a lesních půd

Chybějící rozsáhlejší plochy zeleně

Nízký stupeň ekologické stability

Nepřítomnost nadregionálních či regionálních prvků ÚSES

Znečištění ovzduší exhalacemi v důsledku intenzivní dopravy

Zvýšené zatížení hlukem z dálnice D1 a letiště v Brně-Tuřanech

Přítomnost výrobních provozů zhoršujících kvalitu ovzduší (průmysl, zemědělství)

Přítomnost významné ekologické zátěže a skládky odpadů

Přítomnost těžebních ploch

Příležitosti

Vznik nových společenských zařízení a areálů pro kulturní, sportovní a volnočasové vyžití občanů

Pořádání nových společenských a kulturních akcí nadregionálního významu

Rozvoj obchodní sítě a komerčních služeb

Modernizace vzdělávacích zařízení

Vznik areálu vhodného pro venkovní koupání

Rozšíření plochy veřejných prostranství s vyšším podílem zeleně

Zvýšení rozlohy ploch s větší ekologickou hodnotou

Realizace nových prvků ÚSES

Rozvoj environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty

Zapojení do Národní sítě zdravých měst

Zavedení principu místní Agendy 21

Hrozby

Zrušení gymnázia

Zvýšení nároků na sociální služby v souvislosti se stárnutím populace

Nedostatečná kapacita veřejných a komerčních služeb v souvislosti s růstem populace

Odchod zdravotnického personálu a omezení zdravotnických služeb

Nedostatečná péče o zařízení poskytující veřejné služby

Podceňování závažnosti problematiky životního prostředí ve srovnání s jinými aspekty rozvoje

Zvyšování nemocnosti obyvatel v důsledku překračování imisních limitů

Snižování ploch zeleně

Neprovedení revitalizace ekologicky zatíženého prostoru

Přírodní hrozby, např. bleskové povodně

11.4. Dopravní a technická infrastruktura

Silné stránky

Velmi hustá silniční síť
Blízká dostupnost dálnice D1
Zajištění spojení s Brnem prostřednictvím MHD
Ekologická veřejná doprava
Kvalitní autobusové i vlakové spojení s Brnem i dalšími městy v regionu
Kvalitní technická infrastruktura

Slabé stránky:

Velká vzdálenost vlakové stanice od centra města i některých sídlišť
Špatná kvalita některých komunikací
Nedostatečná kapacita parkování
Chybějící či nekvalitní chodníky v některých částech města
Vysoká intenzita dopravy
Nepřítomnost obchvatu města

Příležitosti

Zklidnění dopravy ve městě
Vybudování silničních obchvatů města
Zvyšování kapacity parkovacích míst
Budování ochranné zeleně podél stávajících i nově vzniklých komunikací
Prodloužení trasy trolejbusové veřejné hromadné dopravy
Zlepšení podmínek pro bezmotorovou dopravu
Rozvoj bezbariérového přístupu k veřejným službám ve městě
Stavební přeložky železniční tratě a silnic II. tříd
Vybudování dopravního terminálu
Přesun vlakové stanice blíže k centru nebo sídlišti
Kabelizace vedení nízkého napětí
Doplnění a posílení sítě rozvodu plynu
Úspora energií ve veřejných budovách
Budování protipovodňových opatření

Hrozby

Neřešení obchvatu města
Zvýšení intenzity dopravy v důsledku rozvoje podnikatelských zón
Zhoršení ovzduší a hluková zátěž v důsledku zvýšení intenzity dopravy
Nedostatečné investice do technické infrastruktury
Růst nákladů spojených s legislativními změnami v oblasti úspor energie

LITERATURA, PRAMENY A ZDROJE DAT

Literatura

- [1] Beneš, J.: Možnosti rozvoje venkovského regionu na příkladu správního obvodu ORP Šlapanice. Diplomová práce, GÚ PřF MU, Brno, 2008. 95 s.
- [2] Hrnčiarová, T. – Mackovčín, P. – Zvara, I. et al.: Atlas krajiny České republiky/Landscape atlas of the Czech Republic. Praha: MŽP ČR, Průhonice: Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i., 2009, 332 s. ISBN 978-80-85116-59-5
- [3] Chlupáč, I. a kol.: Geologická minulost ČR. Academia, Praha, 2002. 352 s.
- [4] Kol.: Tematický atlas Jihomoravského kraje. Kartografie PRAHA, a.s., 2010. 48 s.
- [5] Kostelecký, T. – Vobecká, J.: Dostupnost bydlení a demografické chování – analýza regionálních rozdílů a jejich vývoje v čase, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008, prezentace z konference
- [6] Tolasz, R. a kol.: Atlas podnebí Česka. ČHMÚ, Univerzita Palackého v Olomouci, Praha – Olomouc, 2007. 256 s.
- [7] Vybral, P.: Krajina povodí Říčky – krajinné jednotky a jejich využití. Bakalářská práce, GÚ PřF MU, Brno, 2010. 87 s.
- [8] Vystoupil, J. a kol.: Atlas cestovního ruchu České republiky. MMR ČR, Praha, 2006, 157 s.

Prameny

- [9] Celostátní sčítání dopravy 2005 a 2010. Ředitelství silnic a dálnic ČR.
- [10] Databáze demografických údajů za obce ČR, Územní změny, počty obyvatel, narození, zemřelí, stěhování (1971–2012), ČSÚ, Praha, 2013.
- [11] Databáze demografických údajů za obce ČR, Sňatky, rozvody, potraty (1991–2011), ČSÚ, Praha, 2013.
- [12] Stav a pohyb obyvatelstva ČR v roce 2012 (předběžné výsledky), ČSÚ, 2013.
- [13] Demografická ročenka krajů ČR, 2002–2011, ČSÚ, Praha, 2012.
- [14] Demografická ročenka měst ČR, 2001–2010, ČSÚ, Praha, 2011.
- [15] Demografická ročenka okresů ČR, 2000–2010, ČSÚ, Praha, 2011.
- [16] Generel krajských silnic Jihomoravského kraje. Část A: Průvodní zpráva. UDIMO spol. s r. o., 2006.
- [17] GIS prostorová analýza k 31.12.2007, MPSV ČR, 2008. GIS prostorová analýza k 31.12.2011, Úřad práce České republiky – krajská pobočka v Brně, 2013.
- [18] Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005, ČSÚ, 2007.
- [19] Malý lexikon obcí ČR. ČSÚ, Praha, 2012.
- [20] Plán rozvoje vodovodu a kanalizací Jihomoravského kraje. AQUATIS a.s., 2004 (aktualizace 2013).
- [21] Počet obyvatel obcí k 1.1.2012, ČSÚ, Praha, 2012.
- [22] Posouzení vlivu koncepce „Územní plán města Šlapanice - koncept“ na evropsky významné lokality a ptáčích oblasti podle §45i zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, v platném znění. Ekogroup czech s.r.o., Olomouc, 2012. 25 s.

- [23] Registr ekonomických subjektů, ČSÚ, 2011.
- [24] Sčítání lidu, domů a bytů 2011 – předběžné výsledky. ČSÚ, Praha, 2012.
- [25] Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb města Šlapanice a správního obvodu ORP Šlapanice na období 2011–2014. Město Šlapanice, 2011. 29 s.
- [26] Uchazeči a volná pracovní místa k 31.12.2007, MPSV ČR, Praha, 2008.
- [27] Uchazeči a volná pracovní místa v okresech ČR k 31.12. 2002,, 31.12.2012, SSZ MPSV ČR, 2003,, 2012.
- [28] Územní plán města Šlapanice – koncept. Textová část, URBANISMUS ARCHITEKTURA DESIGN-STUDIO, spol. s r .o., 2012.
- [29] Veřejná databáze ČSÚ, Praha, 2012.
- [30] Výsledky sčítání dopravy na dálniční a silniční síti ČR v roce 2005, ŘSD, 2006.
- [31] Výsledky sčítání dopravy na dálniční a silniční síti ČR v roce 2010, ŘSD, 2011.

Zdroje dat on-line:

- [32] <http://databaze-strategie.cz/>
- [33] <http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/100689889.html>
- [34] <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map?openNode=MapList#>
- [35] <http://geoportal.gov.cz/web/guest/other-portals>
- [36] http://geoportal.jsdi.cz/geoportal_RSDCR/default.aspx
- [37] <http://kontaminace.cenia.cz/>
- [38] <http://maceska.luzanky.cz/>
- [39] http://mapy.geology.cz/geocr_25/
- [40] <http://mapy.nature.cz/>
- [41] <http://monumnet.npu.cz/pamfond/hledani.php>
- [42] http://ms.sowac-gis.cz/mapserv/dhtml_zchbpej/index.php?project=dhtml_zchbpej&layers=kraj
- [43] http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/uoco/isko/tab_roc/2012_enh/pollution_overview/overview_PM10_CZ.html
- [44] <http://prvkjm.poyry.cz/Default.htm>
- [45] <http://slapanice.cz/uzemni-plan-slapanice>
- [46] <http://up.kr-jihomoravsky.cz/webcz/zurjmk.asp>
- [47] http://www.agrokrom.cz/texty/metodiky/Ram_metod/VYROBNI_OBLASTI.PDF
- [48] <http://www.ceskatelevize.cz/zpravodajstvi-brno/extra/222623-katerina-seda-hleda-cestu-do-bedrichovic-nad-temzi/>
- [49] <http://www.ceskatelevize.cz/zpravodajstvi-brno/kultura/194445-katerina-seda-zavedla-v-bedrichovicich-novy-svatek/>
- [50] <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/172438-seda-chce-londynske-bedrichovice-sledovat-dal/>
- [51] http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/csu_a_uzemne_analyticke_podklady
- [52] <http://www.cykloserver.cz>
- [53] <http://www.cyklo-jizni-morava.cz>

- [54] <http://www.gov.cz>
- [55] <http://www.idos.cz>
- [56] <http://www.idsjmk.cz/linky.aspx#1>
- [57] http://www.kr-jihomoravsky.cz/archiv/oupsr/uap_jmk/index.html
- [58] <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=175435&TypeID=2>
- [59] <http://www.mapy.cz>
- [60] <http://www.rejskol.msmt.cz>
- [61] <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/prumyslove-zony/detail?Id=369>
- [62] http://www.rozhlas.cz/radiowave/zavodou/_zprava/za-vodou-s-vytvarnici-katerinou-sedou--1056121
- [63] <http://www.rsd.cz>
- [64] <http://www.sateso.cz>
- [65] <http://www.slapanice.cz/>
- [66] <http://www.slapanice.cz/drobne-stavebni-pamatky/>
- [67] <http://www.slapanice.cz/zdravotnictvi/>
- [68] <http://www.slunickoslapanice.cz>
- [69] <http://www.trojlistek.com>
- [70] <http://www.uur.cz>
- [71] <http://www.verejne-strategie.cz/>
- [72] <http://www.volby.cz>

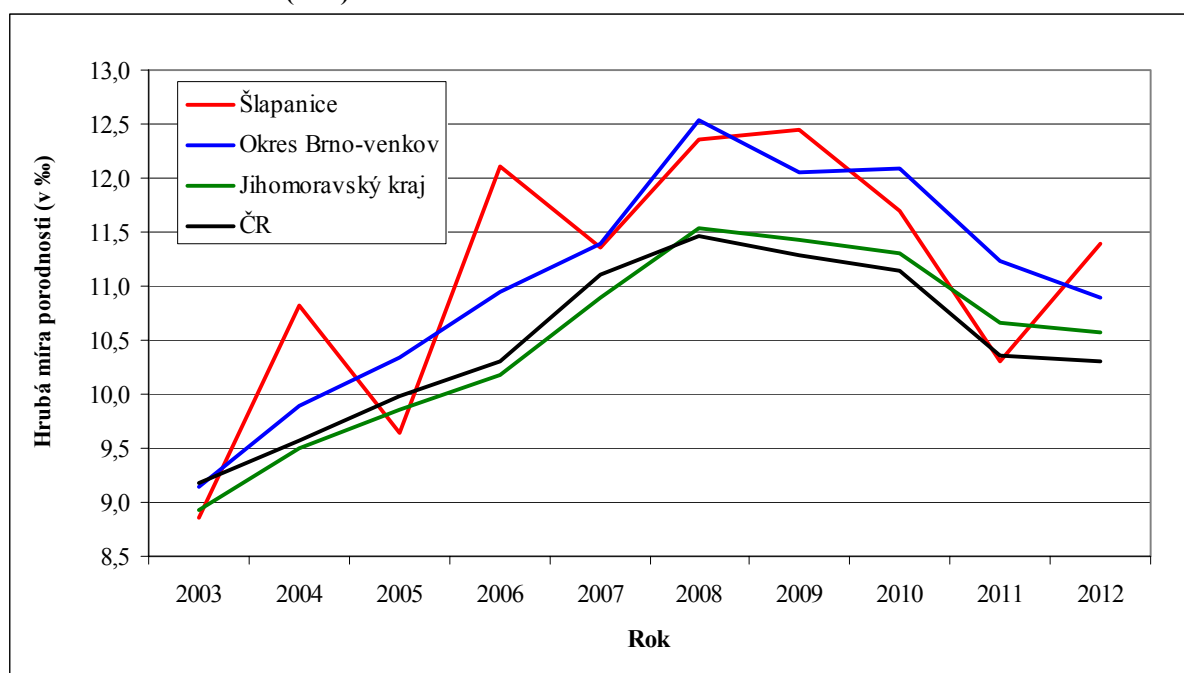
SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Obr. 2.1: Poloha města Šlapanice v rámci České republiky a Jihomoravského kraje	6
Obr. 3.1: Vývoj počtu obyvatel ve Šlapanicích v letech 1869–2011	11
Obr. 3.2: Vývoj počtu obyvatel ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR v letech 1869–2011 (bazický index, v %).....	12
Obr. 3.3: Vývoj počtu obyvatel Šlapanic v letech 2002–2012 (vždy k 31.12.).....	14
Obr. 3.4: Vývoj počtu obyvatel Šlapanic, okresu Brno-venkov, Jihomoravského kraje a ČR v letech 2002-2012 (vždy k 31.12.)	15
Obr. 3.5: Vývoj počtu živě narozených, zemřelých a přirozeného přírůstku ve Šlapanicích v letech 2003-2012	16
Obr. 3.6: Vývoj počtu přistěhovalých, vystěhovalých a migračního salda ve Šlapanicích v letech 2003-2012 ...	18
Obr. 3.7: Podíl dětí narozených mimo manželství z celkového počtu živě narozených dětí ve Šlapanicích, okrese Brno-venkov, Jihomoravském kraji a v ČR v letech 2002-2011	20
Obr. 3.8: Počet sňatků, rozvodů a index rozvodovosti ve Šlapanicích v letech 2002-2011	21
Obr. 3.9: Vývoj indexu rozvodovosti ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR v letech 2003-2012	22
Obr. 3.10: Vývoj indexu potratovosti ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR v letech 2003-2012	23
Obr. 3.11: Vzdělanostní struktura obyvatelstva Šlapanice, okresu Brno-venkov, Jihomoravského kraje a ČR k 26.03.2011	25
Obr. 3.12: Struktura obyvatelstva Šlapanic, okresu Brno-venkov, Jihomoravského kraje a ČR k 26.03.2011 podle vyjádření k náboženskému vyznání.....	26
Obr. 3.13: Vývoj počtu domů ve Šlapanicích z dlouhodobého hlediska (1869–2011).....	29
Obr. 3.14: Vývoj počtu domů ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR z dlouhodobého hlediska (1869–2011)	30
Obr. 4.1: Odvětvová struktura zaměstnaných ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR dle odvětví ekonomické činnosti (v %).....	36
Obr. 4.2: Vývoj míry nezaměstnanosti ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR v letech 2002–2012 (vždy k 31.12.)	37
Obr. 4.3: Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání a volných pracovních míst ve Šlapanicích v letech 2007-2012 (vždy k 31.12.)	38
Obr. 4.4: Struktura uchazečů o zaměstnání podle věku ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR k 31.12.2012	40
Obr. 4.5: Struktura uchazečů o zaměstnání podle vzdělání ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR k 31.12.2012	41
Obr. 4.6: Struktura uchazečů o zaměstnání podle délky evidence ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR k 31.12.2012	43
Obr. 8.1: Základní silniční síť ve Šlapanicích a okolí.....	66
Obr. 9.1: Geologické poměry na území města Šlapanice.....	74
Obr. 10.1: Hodnocení kvality vybraných oblastí ve Šlapanicích (průměrný počet bodů na stupnici 0 až 10).....	84
Obr. 10.2: Hodnocení zkušeností s uvedenými odbory Městského úřadu Šlapanice (průměrná známka 1–4).....	86
Obr. 10.3: Hlasování o budoucí vizi města Šlapanice.....	87
Obr. 10.4: Problémové oblasti definované samotnými občany.....	89
Obr. 5.5: Faktory, které mohou negativně ovlivnit podnikání ve Šlapanicích	90
Obr. 10.6: Faktory, které mohou negativně ovlivnit činnost NNO a příspěvkových organizací ve Šlapanicích ..	92
Tab. 2.1: Základní informace o městě Šlapanice (k 01.01.2013).....	7
Tab. 3.1: Vývoj počtu obyvatel ve vybraných městech v okrese Brno-venkov v období 2001–2011	13
Tab. 3.2: Vývoj počtu živě narozených, zemřelých a přirozeného přírůstku absolutně a na 1 000 obyvatel středního stavu ve Šlapanicích v letech 2003-2012.....	16

Tab. 3.3: Vývoj počtu přistěhovaných a vystěhovaných obyvatel Šlapanic v letech 2003–2012.....	18
Tab. 3.4: Vývoj přirozeného, migračního a celkového přírůstku obyvatel Šlapanic v letech 2003-2012 (relativně v %)	19
Tab. 3.5: Vývoj počtu sňatků, rozvodů a potratů (absolutně a na 1000 obyvatel středního stavu) ve Šlapanicích v letech 2002–2011	21
Tab. 3.6: Věková struktura obyvatel Šlapanice, okresu Brno-venkov, Jihomoravského kraje a ČR v letech 2001 a 2011.....	24
Tab. 3.7: Struktura obyvatel Šlapanic, okresu Brno-venkov, Jihomoravského kraje a ČR k 26.03.2011 podle jednotlivých církví.....	27
Tab. 3.8: Struktura obyvatel Šlapanic, okresu Brno-venkov, Jihomoravského kraje a ČR k 26.03.2011 podle národnosti.....	28
Tab. 3.9: Domovní fond ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR (k 26.03.2011) 31	
Tab. 3.10: TOP 10 obcí v okrese Brno-venkov k 26.03.2011 dle hustoty zalidnění a hustoty zástavby domy	32
Tab. 4.1: Struktura ekonomicky aktivního obyvatelstva města Šlapanice, okresu Brno-venkov, Jihomoravského kraje a ČR.....	34
Tab. 4.2: Struktura zaměstnaných ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR dle odvětví ekonomické činnosti (CZ-NACE).....	35
Tab. 4.3: Základní charakteristiky trhu práce ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR mezi lety 2007 a 2012 (vždy k 31.12.).....	39
Tab. 4.4: Struktura uchazečů o zaměstnání podle věku ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR v letech 2007 a 2012 (k 31.12.).....	40
Tab. 4.5: Struktura uchazečů o zaměstnání podle vzdělání ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR v letech 2007 a 2012 (k 31.12.).....	41
Tab. 4.6: Struktura uchazečů o zaměstnání podle délky evidence na úřadech práce ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR v letech 2007 a 2012 (k 31.12.).....	42
Tab. 5.1: Využití půdy ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov (BO), v Jihomoravském kraji (JMK) a v ČR (k 31.12.2011, v ha, %)	44
Tab. 5.2: Největší průmysloví zaměstnavatelé působící ve Šlapanicích	46
Tab. 5.3: Zaměstnavatelé působící v průmyslové zóně CTPark Brno South v roce 2013	47
Tab. 6.1: Přehled o mateřských školách ve Šlapanicích	52
Tab. 6.2: Neinstitutonální aktivity pro předškolní děti ve Šlapanicích.....	52
Tab. 6.3: Zabezpečení lékařské péče ve Šlapanicích	53
Tab. 6.4: Výčet vybraných poskytovatelů sociálních služeb působících ve Šlapanicích	54
Tab. 6.5: Významné subjekty působící na poli kultury ve městě Šlapanice	55
Tab. 6.6: Zařízení ve městě Šlapanice pro konání kulturních akcí.....	56
Tab. 6.7: Subjekty zaměřené na sportovní a volnočasové aktivity	56
Tab. 6.8: Ostatní subjekty působících v oblasti společenských aktivit	57
Tab. 6.9: Vybrané významné nebo tradiční kulturní, společenské a sportovní akce konané ve Šlapanicích	58
Tab. 7.1: Trasy procházející územím města Šlapanice	63
Tab. 7.2: Počet lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních ve Šlapanicích	64
Tab. 7.3: Nemovité objekty zapsané na Ústředním seznamu kulturních památek a další památky lokalizované ve Šlapanicích	65
Tab. 8.1: Průměrná denní intenzita dopravy na komunikacích vedoucích na území města Šlapanice.....	67
Tab. 8.2: Počet spojů železniční a autobusové dopravy podle jednotlivých částí města Šlapanice	70
Tab. 10.1: Reprezentativnost dotazníkového šetření a struktura respondentů	80
Tab. 10.2: Vyhodnocení otázek z oblasti kvality života ve Šlapanicích	81
Tab. 10.3: Vyhodnocení otázky týkající se oblasti technické infrastruktury ve Šlapanicích	83
Tab. 10.4: Vyhodnocení otázky č. 12 z vybraných hledisek ve Šlapanicích.....	84

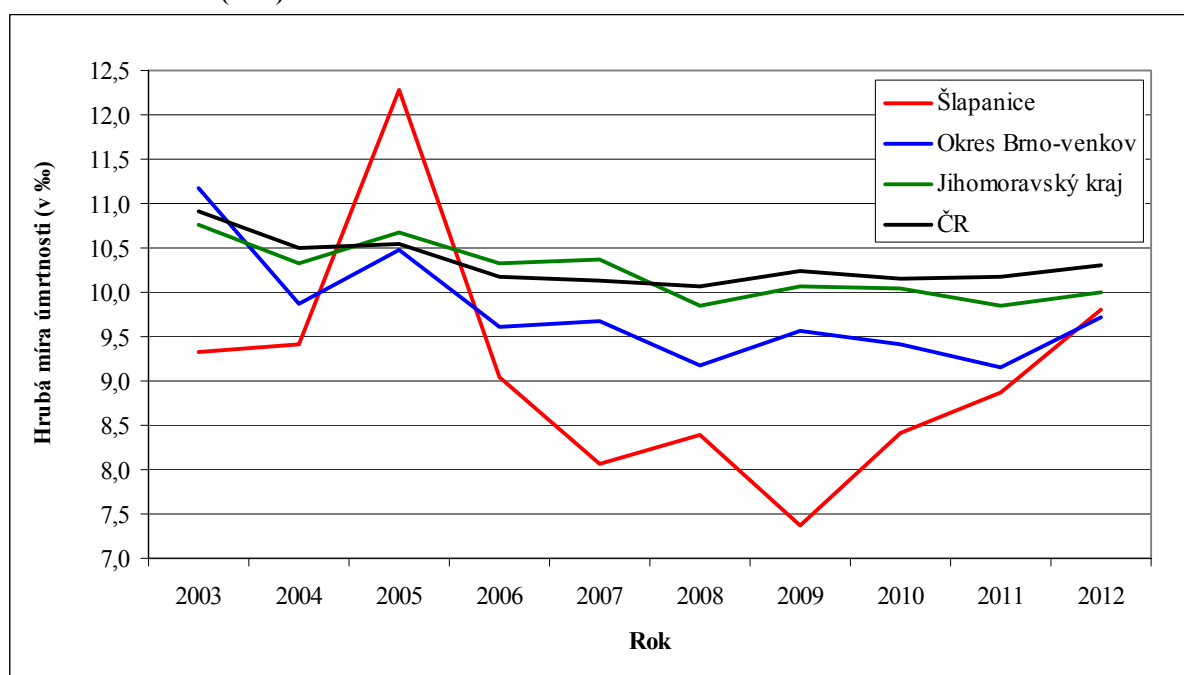
PŘÍLOHY

Příl. 1: Vývoj hrubé míry porodnosti ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR v letech 2003–2012 (v ‰)

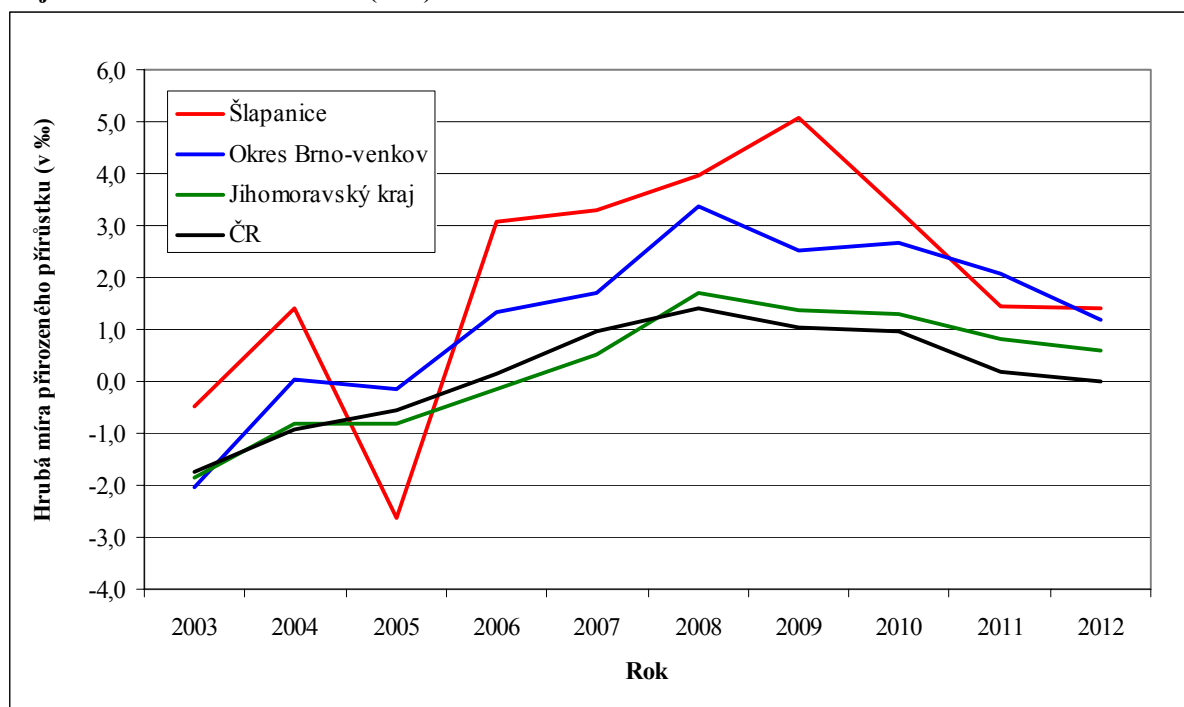

Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, 2013, Stav a pohyb obyvatelstva ČR v roce 2012 (předběžné výsledky), ČSÚ, 2013, vlastní výpočty

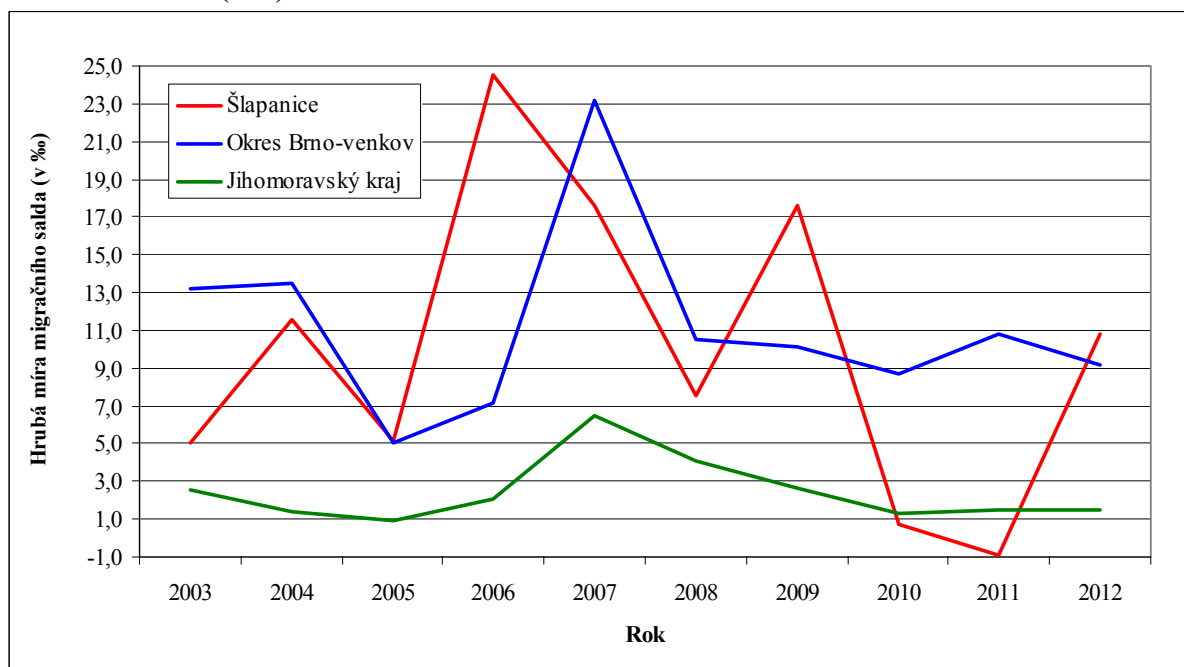
Příl. 2: Vývoj hrubé míry úmrtnosti ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR v letech 2003–2012 (v ‰)

Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, 2013, Stav a pohyb obyvatelstva ČR v roce 2012 (předběžné výsledky), ČSÚ, 2013, vlastní výpočty

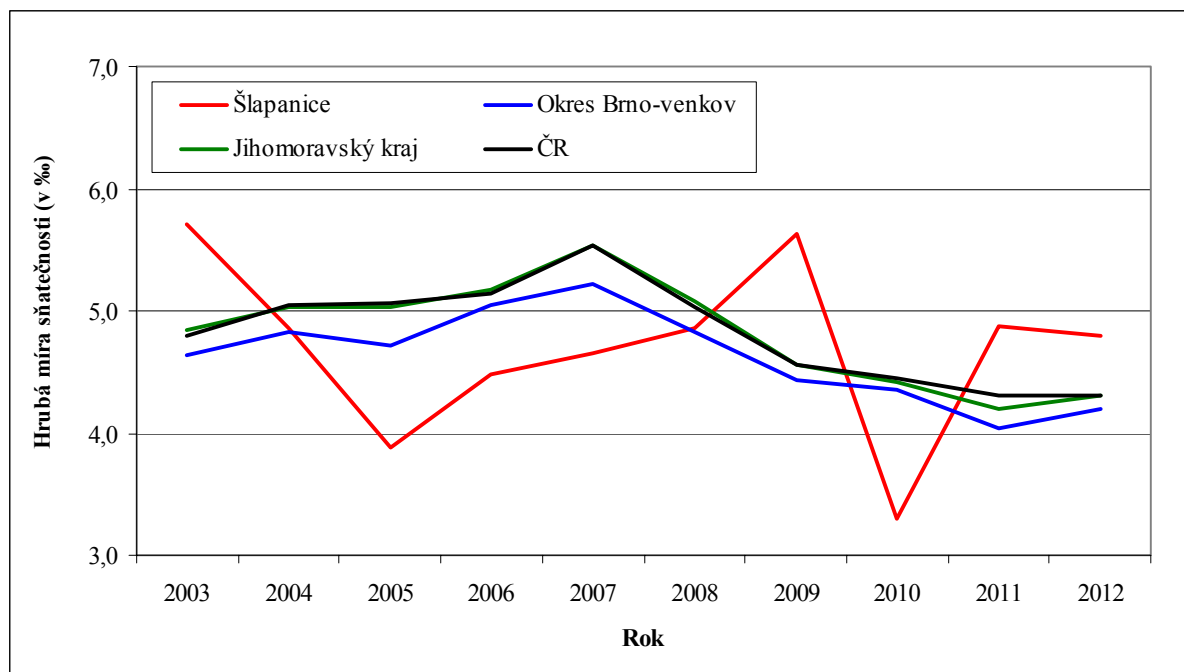
Příl. 3: Vývoj hrubé míry přirozeného přírůstku ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR v letech 2003–2012 (v ‰)

Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, 2013, Stav a pohyb obyvatelstva ČR v roce 2012 (předběžné výsledky), ČSÚ, 2013, vlastní výpočty

Příl. 4: Vývoj hrubé míry migračního salda ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji v letech 2003–2012 (v ‰)

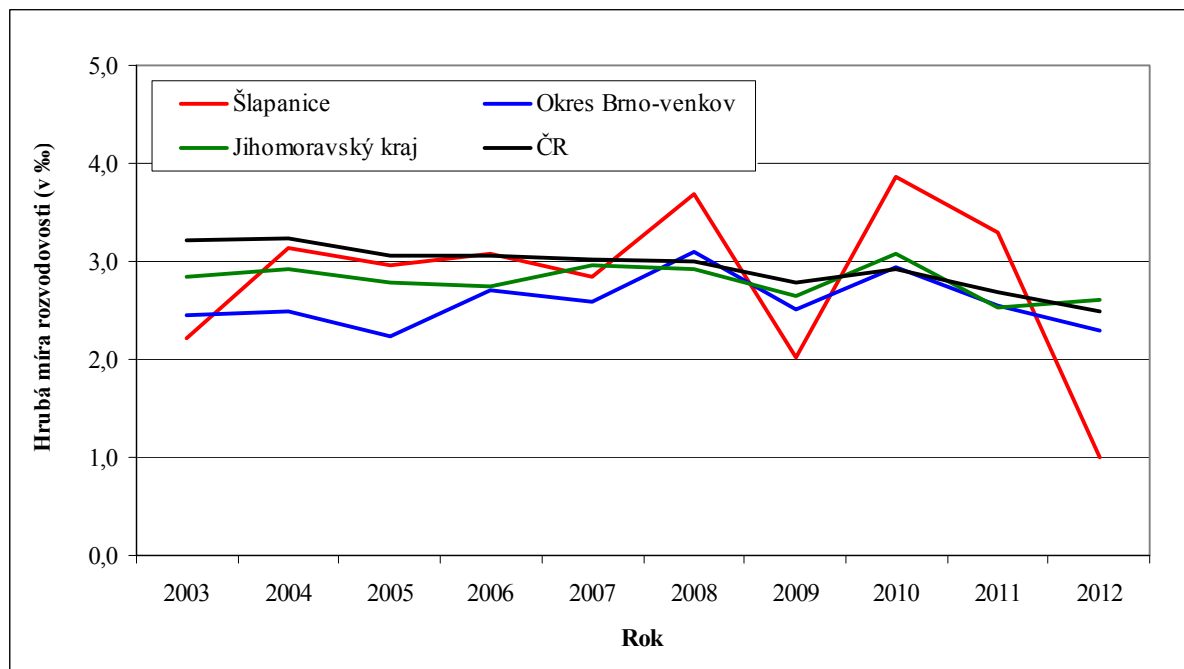
Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, 2013, Stav a pohyb obyvatelstva ČR v roce 2012 (předběžné výsledky), ČSÚ, 2013, vlastní výpočty

Příl. 5: Vývoj hrubé míry sňatečnosti ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR v letech 2003–2012

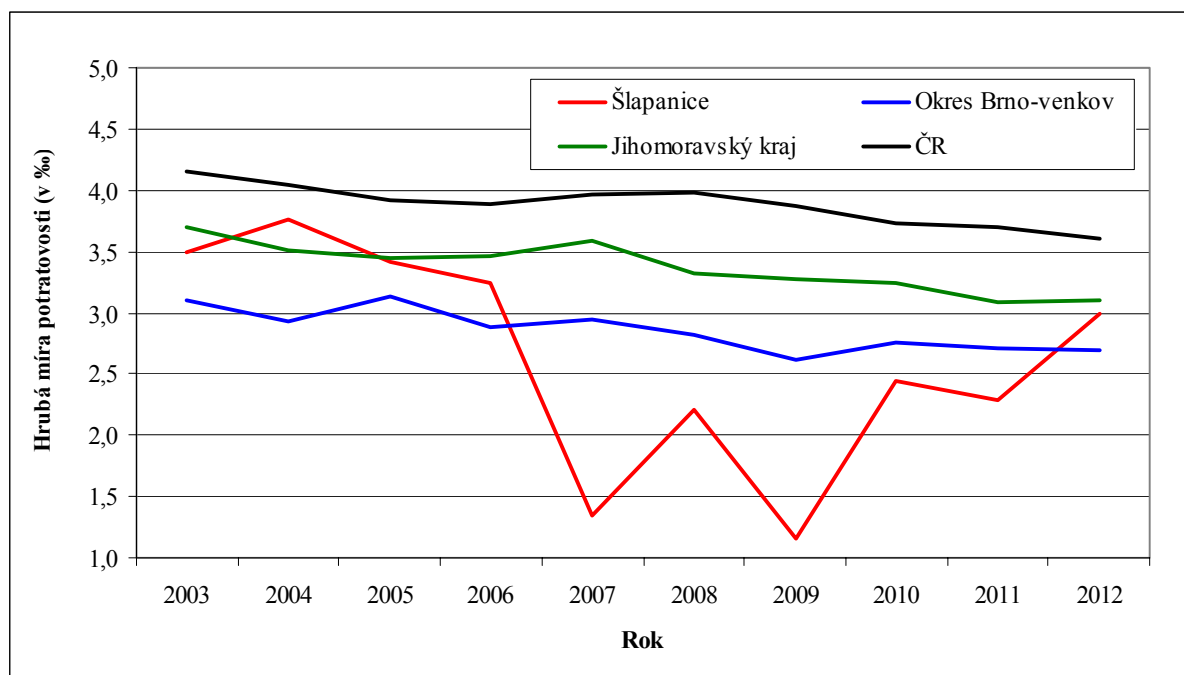
Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, 2013, Stav a pohyb obyvatelstva ČR v roce 2012 (předběžné výsledky), ČSÚ, 2013, vlastní výpočty

Příl. 6: Vývoj hrubé míry rozvodovosti ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR v letech 2003–2012

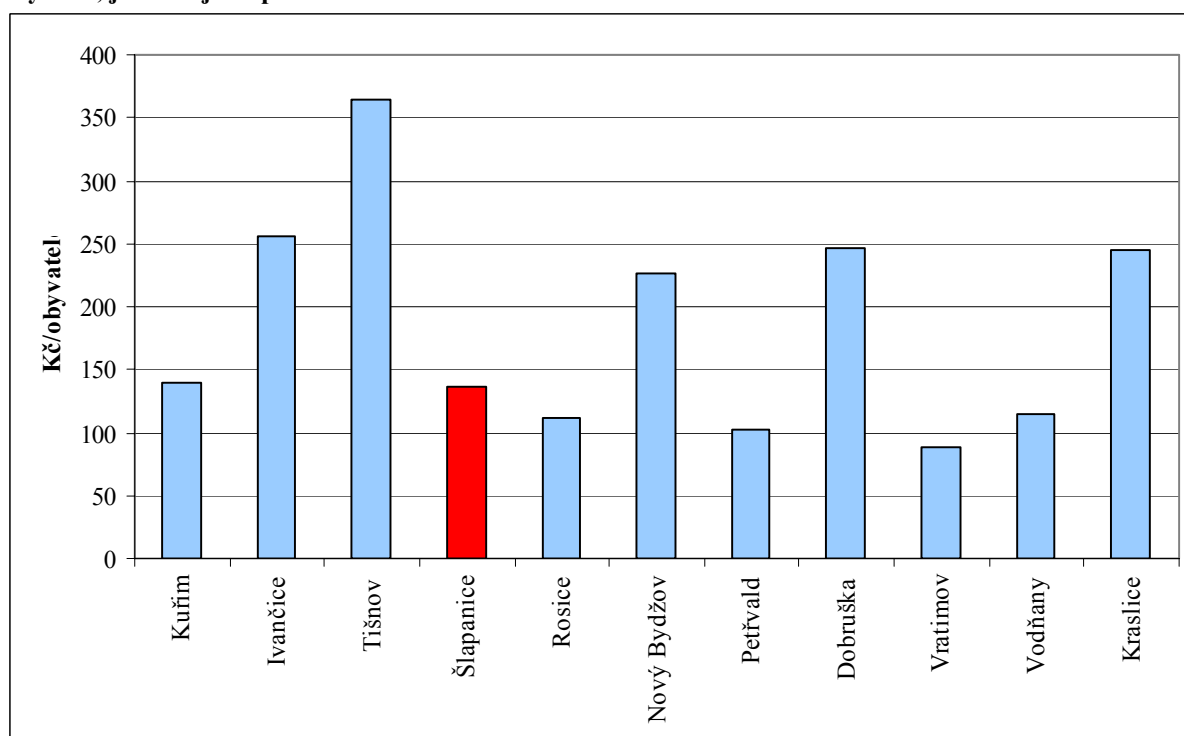
Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, 2013, Stav a pohyb obyvatelstva ČR v roce 2012 (předběžné výsledky), ČSÚ, 2013, vlastní výpočty

Příl. 7: Vývoj hrubé míry potratovosti ve Šlapanicích, v okrese Brno-venkov, v Jihomoravském kraji a v ČR v letech 2003–2012

Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, 2013, Stav a pohyb obyvatelstva ČR v roce 2012 (předběžné výsledky), ČSÚ, 2013, vlastní výpočty

Příl. 8: Daňové výnosy ze SVC na obyvatele v roce 2012 ve vybraných městech ČR s obdobným počtem obyvatel, jako mají Šlapanice

Pramen: <http://www.rozpocetobce.cz/seznam-obci>